

קובץ גליונות

פרשת קרה

ממרנן ורבנן גדולי ומאורי הדור

"ויהזור
לתלמודו"

לעילוי נשמת הרב ר' מרדכי ב"ר ישראל יחיאל ז"ל

מצורף:

יומן ממסעם
של מרנן ורבנן
גדולי התורה
להקמת
קרן עולם התורה

זמני השבת

בחסות:

גילנות דוד

לגור בבני ברק, לחיות על הפארקו

03-900-9944

עיר	הדלק"נ	מוצ"ש	ר"ת
ירושלים	7:13	8:30	9:05
בני ברק	7:28	8:32	9:02
קרית ספר	7:22	8:31	9:04
בית שמש	7:12	8:31	9:04
אופקים	7:21	8:31	9:03
חיפה	7:23	8:34	9:05

ניתן לשלם באשראי במכשירי קהילות ונדירים שבבתי הכנסת

להקדשות ע"ג הקובץ ניתן לפנות למס' 053-3145900 | k.gilyonot@gmail.com

קובץ ה-500

התרגשות גדולה במערכת ה"קובץ גליונות" לקראת **הוצאת הקובץ החמש מאות (500)** מספר זה אינו דבר של מה בכך, שבוע רודף שבוע, חודש רודף חודש, ושנה רודפת שנה, והנה מתקרבים למספר חשוב ומיוחד זה.

הקובץ שזכה במשך השנים להיות שופרם של מרנן ורבנן גדולי ומאורי הדור, דור דור ודורשיו, קובץ מיוחד יצא לרגל מספר זה אבל הפצתו תדחה במעט ויצא לקראת ימי בין הזמנים הבעל"ט בקובץ מיוחד זה יהיו שני חלקים:

חלק א' - במעלת ועניינה של כתיבת והפצת חידושי תורה במשנתם והנהגתם של גדולי ישראל.

חלק ב' - יוקדש לענייני בין הזמנים במחיצתם ובמשנתם של רבותינו גדולי הדורות.

פונים אנו אליכם קוראים נאמנים ויקרים, יש לכם הזדמנות להיות חלק מהוצאת קובץ ייחודי וחשוב זה

נשמח לקבל חומרים, מסמכים, עובדות, ותמונות הקשורים לשני ענינים אלו

ואולי תזכו שהדברים יעלו על הכתב ויכנסו לקובץ מפואר זה אשר יופץ בתפוצה רחבה במאד

יש לשלוח בהקדם למען נוכל להכין הכל לכבוד התורה הוגיה ולומדיה

בשורה לשומרי השבת בארה"ק ע"י חברת "אנרגיה בשבת לשבת"

מערכת אנרגיה לחשמל כשור בשבתות וחגים במיוחד לשיבות, מוסדות, ובתי כנסת גדולים. המערכת נטענת בימות החול ע"י מערכת סולארית או מרשת החשמל, ובמהלך השבת פועל ללא חיבור כלל לרשת החשמל. זמן פאנלים סולארים.

מאשר ע"י משמרת השבת.

להזמנות וברורים: 050-4112271

לעילוי נשמת

מרת **תקוה לוטה** בת ר' **שמואל** ע"ה

נלב"ע ד' תמוז תשס"ג

תנצב"ה

הוקדש ע"י ידידינו

עו"ד ערן פלס הי"ו

להקדשות/לפניות

להקדשות ע"ג הקובץ / למעוניינים לפתוח מוקד

הפצה באיזור מגוריהם / לשאר ענייני הקובץ -

ניתן לפנות למו"ל:

טל': 053-3145900 פקס: 077-2092005

מייל: k.gilyonot@gmail.com

כתובת: **רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק**

לקבלת הקובץ במייל ניתן להצטרף

ע"י שליחת מייל לכתובת:

kovetz+subscribe@googlegroups.com

לתשלום/לתרומות

במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבהכ"נ:

יש לבחור בלחצן קופות נוספות.

חיפוש, ולכתוב קובץ גליונות.

בטלפון:

נדרים פלוס: 03-7630585 שלוחה 486

קהילות: 073-2757000 שלוחה 4311

בהעברה בנקאית:

מרכנתיל-17 | סניף: 745 | מס' חשבון: 71262

ע"ש קובץ גליונות

יו"ל בסיוע: **יתדות תשמו להחדרת ערכי היהדות ע.ר.**

ועד הרבנים
לעניני צדקה בארה"ק

בית דין של יתומים

הנכנסים לחופה חסרי כל

הורו בית דין של 72 היתומים

הנכנסים לחופה חסרי כל

הנענים לבקשתם
בתרומת 10 ש"ח ליתום
יקבלו לביתם ע"י שליח מיוחד
"שטר בית דין"

שנכתב ונחתם ע"י רבותינו חברי בית
הדין של 72 יתומים לישועה קרובה לבא
לשמיעת דברי רבותינו בעת כינוס בית הדין

0-722-722-722

שטר הישועות
מ"בית דין" של 72 יתומים

קרן נישואי 72 היתומים < מס' קרן 6966

1-800-22-36-36

ועד הרבנים
לעניני צדקה בארה"ק

מצנתו ברורה

גליון מס' 5, פרשת קורה התשפ"ד

הנה עד עתה סיימנו בס"ד את פרק א והוא סדר החיבור ומתודותיו, וכן את פרק ב והוא חזרה מדבריו הראשונים, ועתה נתחיל את פרק ג, כללי מחיקת אריכות דבריו.

פרק ג – מחיקת אריכות דבריו (א)

מקומות מה שביאר מתחילה בארוכה¹, ומצינו שצ"ע בדבריו שבביאור הלכה למה שכתב בחדושו שאינם לפנינו.
ויו"א שרצה לכתוב קונטרס אחרון לספרו, אך לבסוף לא עשה כן, ומצינו בכתבי היד במקום אחד, שקרא מתחילה לביה"ל קונטרס אחרון, ואח"כ מחק לוה וקראו ביה"ל².

עוד כלל השי"ק לחלק זה של כללים בדרך החיבור, הוא מה שחזר המשנה ברורה ומחק את אריכות דבריו, דכיון שרצה שיהיה חיבורו הלכה למעשה בלא פלפולים, על כן קיצר מאוד בדבריו שבביאור הלכה, ולא כתב בו אלא אחד לארבעה ולחמשה מחידושי הרב"ם, ואף אחר שכתבו חזר ומחק בהרבה

בשבוש הבא יתבאר בס"ד, דבזה ייתבאר מה שבכמה עשרות מקומות צ"ע לדבריו שבביאור הלכה ושם לא כתב מה, והוא משום שמתחילה כתב ואת"כ מחק

~ מקורות והוספות ~

בכתביו וכתבנו בחידושים מעוררי התפעלות ממש, וכל זה היה למעשה פירושו הגדול לשלחן ערוך אורח חיים ביאור הלכה, בצורה מורחבת הרבה יותר מהנדפס לסבון. וכל מה שראינו שם במגילות לא נכנס לביאור הלכה שהדפס, כי לו זה גם היה נכנס, החיבור שלו היה גדול פי ארבעה ופי חמשה בלי גזומא, עכ"ל.

¹ וכמו שנביא הרבה ראיות להל לקמיה (בשכונת שלפנינו) בס"ד.

² **חזק** בסיון ש"מ (מ"ה) כשק"ק שכתב, ועיין בפרש"ל (ס"ב פ"ח ד"ה) שפירש החפ"ש הדוא בכלל כתב על גבי כתב כו', וביאורם בפרש"ל אינו מוכרח, כאשר כתבתי בחידושי עכ"ל.
³ עיין בה בספר מאיר עיני ישראל (ח"ד עמ' 270).

⁴ **חזק** בסיון ש"ט כשק"ק (ד"ה משמח), שנתחילה כתב על קונטרס אחרון, ואח"כ העביר על זה קו וכתב ביאור הלכה. וגם בשער הצינן שם (אח"כ כתב וד"ל, כן פסק הרב"ם וצ"ע בב"י יק"ק ובמ"ש ע"כ, בקונטרס אחרון, ע"כ, ואח"כ נטח קו על היסוד ובמ"ש בקונטרס אחרון, הלכה ונבגלינו זה הבאנו את צילום כתיב"ש. ובחפזים שלפנינו השאירו לתיבות ובמ"ש, וכתבו ועיין בב"י ובמ"ש כ"ל.

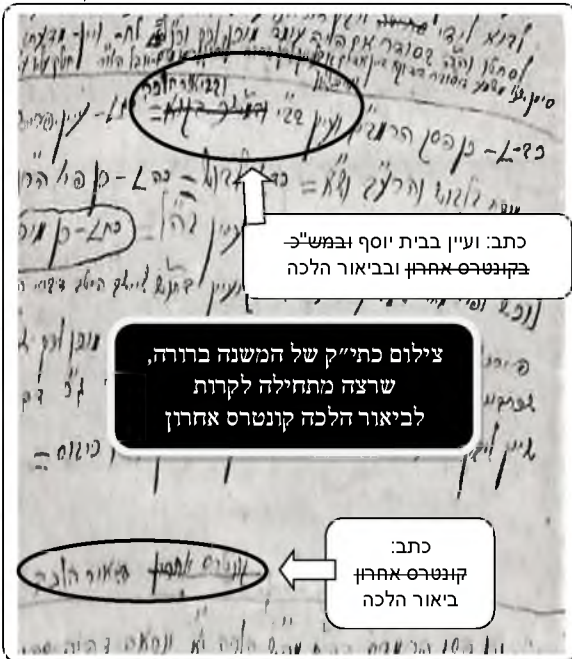
ולקמן בכללי הביאור הלכה יתבאר אי"ה, שיותר בזה של דעה לקרוא לכל הבידול קונטרס אחרון אלא קו לחלקו דכן נראה מתוך כתבי היד, ואכ"מ.

¹ וכמו שכתב בנו רבי אריה ליב צ"ל (מכתבו הרב ח"ת, קיצור תולדותיו, עמ' 28), וד"ל, לא נמצא כמעט בכל חיבורו פלפולים בדרך אגב או ענין צדדי מענין לענין וכדומה, הנהוג בכל ספרי המחברים אף בגדולים שבחם, וחי נפשי כי לו כתב מר אבא את כל אשר נתחדש לו בעמדו על כל ענין וענין, במקורי החלכה בבבלי וירושלמי וקדמונים, היה גדול של חיבור הש"ע שלו ככלי כפלים, אבל מלבד שלא היה יכולתו להוציא הוצאות כאלה על הדפסתו, זולת זאת

כבר חזרתיו בראשית מאמרי כי לא לבו הלך בגדולות להוציא פלפולים ולהרחיק חריפות, וככור דעתו בזה עמדו לו שחידושו נתקבל לזלכה וחלל דיעים שחזיבוהו חזק סדר הלכה למעשה, לא כן אם היה מעשה בו פלפולים שונים אף ישירים, היה גורלו כגורל כל החיבורים אף מגדולים, שגומלים כבוד רב בידי יחיד סגולה, עכ"ל.

ותלמידו הגר"ח פופקא צ"ל סיפר (חידושי בספר מאיר עיני ישראל, ח"ב עמ' 423), שהבחין בעת לידתו בראדק בין כתביו של החפ"ק חיים, שכתב את חיבורו הביאור הלכה באריכות הרבה יותר גדולה מאשר הורסם לבסוף, שכן החליט שזה יותר מדי פלפול, וספר פלפול יש לנו מספיק, עכ"ל.

² **ובעדות** תלמידו רבי קלמן פרב צ"ל (חידושי שם ח"א עמ' 176), שהמגילות שלו בשולחן ביתו היו מלאות ממש בכתביו, וחיינו גוברים אותם מדי פנים ומצינים בהם, מצינו בהם ממש חידושים מופלאים באריכות ובפלפול. אני חזר לשלמדו בבה מצינו כתיבה שם והצענו לסוגית או"ש, הצענו

כתב: ועיין בבית יוסף דבמש"כ- בקונטרס אחרון וביאור הלכה

צילום כתיב"ש של המשנה ברורה, שרצה מתחילה לקרות לביאור הלכה קונטרס אחרון

כתב: קונטרס אחרון ביאור הלכה

גיליון מס' 567 פרשת קרח
תשפ"ד שנה שנים עשרה

לעילוי נשמת
מרן ראש הישיבה רבי מיכל יהודה
ב"ר משה דוד ליפקוביץ זצוק"ל
נלב"ע כ"ו סיון תשע"א
תנצב"ה

דברי שי"ח

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל

בבעלי אסופות - שבת ראש חודש

טעם נוסח מוסף שבת ר"ח כעין יו"ט

במה שבנוסח מוסף ר"ח שחל בשבת אומרים אהבת בנו ורצית בנו ורוממתנו מכל הלשונות, שזה נוסח שאומרים רק במועדים באתה בחרתנו, כתב רבינו זצ"ל, דכין דיש בו ב' קדושות כדאי בזבחים (צ"א א') אטו ראש חודש למוספין ידידיה אהני למוספי שבת לא אהני, נחשב למועד ממש, (וכמו שיהיה מועד לעז"ל כמש"כ הטור סי' קי"ט, כדכ' והיה מיד חדש בחדשו יבא כל בשר, וי"א דבאמר של שבת לחוד ואח"כ של ר"ח לחוד לא יצא דשבת ר"ח הוא חיוב חדש עי' במט"א סי' תקפ"ב סכ"א, ועי' בזה במחז"ב להחיד"א סי' רס"ח סק"ט, ובשרת התעוררות תשובה ח"א סי' קי"ב, ועי' בשרת אגור"מ ח"ד סי' עי', וכן ביוה"כ שחל בשבת מבקשים מחול לעוונותינו ביום השבת הזה וביום הכפורים הזה ולכא' מאי שייטיה דיום השבת לכפרת עוונות ביוה"כ, וכ' רבינו ג"כ דגם לענין זה י"ל אטו יוה"כ לשבת לא אהני, דמהני לשבת לענין זה] ועי' ט"ז (א"ח ריש סימן רמ"ב), ומה שדוקא בר"ח שחל בשבת תיקנו להזכיר יצירת העולם ואומרים אתה יצרת עולמך מקדם, כ' רבינו זצ"ל הטעם, כי בין לרבי אליעזר בין לר"י בר"ה נברא העולם עיין ראש השנה (ח' א' תח"ה לתקופות) נמצא דראש חודש הראשון היה בשבת, (ביאורים לברכת המזון עמוד מ"ב, ועי' מועדי הגר"ח ח"ב סי' כ"א דבטעה ואמר בר"ח מקדש ישראל והזמנים לא יצא (וכ"כ בשיח התורה אלף רכ"ח וע"ש או"ח סי' תכ"ג ובדקדוקי מצות אות רס"ה שיצא), ויל"ע בשבת ר"ח אם יצא כיון דנחשב מועד ממש, ובקובץ ישורון י"א עמוד רפ"ג מובא דעת מרן רה"י האב"י עזרי זצ"ל שבכל ר"ח יצא דר"ח בכלל מועד, ועי' במחזיק ברכה סי' תקס"ב אות ה' ובשערי תשובה שם אות ד' ובס' הליכות שלמה ר"ח פ"א סי"ז, ורה"י מרן הגר"ד לנדו שליט"א א"ל דאף דאיקרי מועד לא איקרי זמנים).

שכח יעלה ויבא בשבת ר"ח אם יכול לקדש לפני שחזור תפילתו

שאלתי מרבינו זצ"ל, בשבת ר"ח, האם מי ששכח יעו"י שיש לו לחזור ולהתפלל, יכול לקדש קודם חזרתו, השיב רבינו זצ"ל, אין ראוי לכתחילה, (ס"ז שבת תשע"ה שאלה ה). ונשאל רבינו אם אחר שנטל ידיו נזכר ששכח יעו"י מה יעשה, וכתב, כמדומה שיאכל כזית, וצ"ע, (מועדי הגר"ח ח"ב סי' ט"ו).

התחיל יעלה ויבא לפני רצה

בענין מי שטעה והתחיל בשבת ר"ח לומר יעלה ויבא לפני רצה, בשאג"א (סי' כ') כתב דיפסיק ויחזור לרצה שלא יעבור על דין תדיר קודם, וכתב רבינו בתשובה דמעיקר הדין אין כאן חשש הזכרת ש"ש לבטלה עי' בשו"ע (סי' תרפ"ב ס"א) ובמשנ"ב (סי' תקפ"ב סקט"ז) לענין שכח על הניסים דכ"ז של"א בא"י אפי' אמר כמה שמות היינו הקל ישועתינו הקל הטוב, חוזר, וכן עי' במשנ"ב (סי' קי"ט סקט"ז) בשכח עננו והתחיל רפאינו דכ"ז של"א בא"י אפי' שאמר כמה שמות רפאינו כו' כי קל מלך, חוזר, ועי' בדעת נוטה פסוד"ז (סי' ס"ג) בהתחיל חצי פסוק שיש בו ש"ש ועונה לאמן דאם אינו מפסיק הענין אי"צ לחזור אח"כ לתחילת הפסוק, מ"מ טוב להתחיל שנית מתחילת הפסוק, ועי' (סי' ס"ד) דאם באמצע הפסוק יש הזכרת ש"ש ושומע ברכה, אם יש קצת ענין שם יכול לענות, ולמעשה אם טעה והזכיר יעלה ויבא ואח"כ רצה והחליצנו יצא ידי חובתו כמש"כ המשנ"ב (סי' קפ"ח ס"ק י"ג) ושונה הלכות (ס"ד), ובס' אשיח בפקודיך שאל מרבינו זצ"ל בענין זה, מה יעשה אם התחיל או"א קודם רצה, והשיבו, שיפסיק, אבל יאמר אח"כ איזה בקשה, כדי שלא יהיה השם לבטלה, (וכגון שיאמר או"א יעלה ויבא וזכרוננו לטובה, ע"ש עמוד קל"ו ועי' קצוה"ש סי' מ"ז בה"ש י"ג דדוקא קודם אמירת ביום ר"ח עובר על תדיר

אם יאמר ביום ר"ח הזה, אבל אחר שאמר זה אי"צ להפסיק גם להשאג"א).

אם יש מעלה יותר ביום ב' דר"ח

שאלתי מרבינו זצ"ל, האם יש מעלה ביום ב' דר"ח טפי מא' דר"ח, לפי שהוא א' בחדש, ונפק"מ בעושה סעודת ר"ח גדולה ויש בידו רק לסעודה א' האם עדיף ביום ב' או זריזין מקדימין ויעשה ביום א', השיב רבינו זצ"ל, אין שום נפק"מ, (מכתב שם תשובה ד', ועי' ברש"י מסכת ברכות ל' ב' ד"ה בחדש מלא, דיום ב' ר"ח גמור יותר מן הראשון. ומצינו לענין איסור מלאכה לנשים דיש יותר להחמיר ביום השני, עי' בב"י סימן תל"ז דביום השני דאי אסור, עי' במשנ"ב סק"ד ובכה"ח ס"ק כ"ט, ובס' בא"ח ש"פ ו' וקרא אות כ' הביא שאביו ז"ל היה עולה לתורה ביום השני שהעלה לתורה ביום השני מעולה יותר מיום הראשון).

עומד סמוך לשקיעה אם יאמר מוסף או הלל

נזכר בר"ח לפני השקיעה שלא אמר הלל ומוסף, יתפלל מוסף שהוא חובה, אבל הלל דר"ח רק מנהגא, ואין חילוק בזה בין איש לאשה, (שאלת רב ח"ב פל"ז ב' ג', ואף אם נימא דכשחל ר"ח בשבת הוא מועד גמור מ"מ לא מצינו בו תקנת הלל, ויל"ע בהלל דמנחה שיש לו תשלומין, ולענין הלל דחנכה או מנחה כתב לי רבינו זצ"ל ד' כסלו תשע"ו אות ה' שיאמר הלל דתפילה יש לה תשלומין ולא הלל).

הלל לפני מנחה ומוסף או אחריו

נשאל רבינו זצ"ל, במי שלא התפלל בר"ח הלל ומוסף, והגיע זמן מנחה, ומתפלל מנחה לפני מוסף, אם יאמר הלל לפני מנחה או אחריו, והשיב רבינו, אם יכול לפני מנחה, וצ"ע, (שאלת רב ח"ב פל"ז ס"ה ובהערה שם שאל דכמו דמנחה קודם למוסף משום תדיר ה"נ קודם להלל, וי"ל דשאני הלל דאינו אלא ממנהגא וכרשות לגבי חובה דמי דליכא דין תדיר, ואולי מספק"ל לרבינו כיון דהאידינא הוא חובה ממנהגא, ועי' חת"ס יו"ד סי' ק"ז דה"ז כנדר).

בגד לכבוד ראש חודש

כתב רבינו זצ"ל בס' טעמא דקרא על רות (פ"ג ג') עה"פ ושמת שמלותיך שקאי על בגדי שבת ור"ח ולכן כ' בלשון רבים, שאין נכון ללבוש כל בגדי שבת בחול לכן לבשה בגד א' של שבת ובגד א' שאינו של חול ממש אבל גם לא של שבת רק של ר"ח, ועי' בירושלמי (פאה פ"ח ה"ז) שממש למדו להחליף בגדי שבת, ועי' במסכת שבת (קי"ג ב'). ובמעשה רב הלכות ראש חודש (אות קכ"א) כתוב מהגר"א, בעת תפלת ערבית דר"ח מרבין קצת בנרות. והוא לובש כובע שבת לכבוד ר"ח שהוא דאורייתא, וכן נהג רבינו הגרא"ל שטינמן זצ"ל, ועי' בס' כאיל תערוג מועדים (עמוד ב"ב) ועי' בכף החיים (סימן תי"ט אות ה) שכתב וז"ל, כמו שאדם חייב לכבד את המועדים כך חייב לכבד ר"ח שגם בו יש הארת נפש (אור צדיקים סימן ל"א אות א' מח"ר אות א') ועי' כ' יש לאכול סעודת ר"ח על השולחן דרך כבוד כמו בשבת ור"ט, ויש להחליף ג"כ הבגדים בר"ח וכן יש במקומותינו כמה יר"ש שלובשים איזה בגדים לכבוד ר"ח, ע"כ. ומבואר מהלשון איזה בגדים דאין מחליפין את כל הבגדים אלא רק חלק מהבגדים ובמעשה רב כתב שהגר"א לבש 'כובע שבת' לכבוד ר"ח ומבואר דמספיק להחליף בגד אחד לכבוד ר"ח, ועי' בס' יסוד ושרש העבודה (שער הצאן פרק שני) שכתב וז"ל, זאת עלת חודש בחודשו לחדש"ו השינוי" לשנות בגדיו בראש חודש שילבש האדם איזה מלבוש חשוב וסימנם חמש חלפות שמלות (בראשית מ"ה כ"ב) חמש ראש תיבות חדש מועד שבת יחלף שמלותיו, כן כתוב בספרי, וממה שנמצא בתיקונים שאף בראש חודש מקבל אדם נשמה יתירה בודאי ראוי וישר להלביש בגד חשוב, ומשמע מדבריו נמי דאי"צ להחליף את כל הבגדים אלא דסגי באיזה מלבוש חשוב.

מדור זה נכתב לעילוי נשמת

אבי מורי הרב ברוך מאיר ב"ר יעקב ישעיהו ויסברג זצ"ל
ואמי מורתי מרת רבקה בת רבי פסח יעקב אנגל זצ"ל תנצב"ה

עורך: יצחק גולדשטון

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

✉ רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק ☎ 053-3145900

ניתן לתורם גם במכשירי "קהילות" ו"נדרים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובחיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

נדרים פלוס 03-7630585 שלוחה - 1586

קהילות 073-2757000 שלוחה - 4310

שָׁנִים קְדָמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלַּת הַדּוֹרוֹת

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן וצוק"ל!

מדור שָׁנִים קְדָמוֹנִיּוֹת - לשכונות הבאים בעזה"י

רבינו בעל ה'נודע ביהודה' | הגאון רבי שלמה כהן זצ"ל מקורבו של החזון איש

רבי יחיאל לדרמן מייסד בית הכנסת | הגאון רבי ישראל מאיר יוטקובסקי

נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

שלמדו בכולל 'חזון איש', ונהנה לשוחח איתם רבות. ומקומו הקבוע של רבי מרדכי בכולל (שתמיד היה מקפיד להגיע מוקדם, טרם התחיל השעה הרשמית של זמן ה'סדר') היה בצד מזרח צפון סמוך למקומו של בן רבינו רבי שלמה שליט"א ויחד היו מלבנים דברי תורה ומשוחחים בחביבות רבה מאוד.

וסיפר רבי אהרן הלוי הוויגסברג שליט"א (שטיפל עם בני ביתו במסירות מופלאה בשנותיו האחרונות של רבי מרדכי, אחרי שהתאלמן מרעייתו ע"ה, כבן מסור לאב זקן, ודאג לו לכל צרכיו, והיו זמנים שרבי מרדכי אף לן בביתו, ורבי מרדכי הכיר לו על כך טובה גדולה מאוד) שתמיד כשדבר עמו על רבינו בלש הערכה העצומה של ר' מרדכי כלפי רבינו, וכשהיה בא לרבינו להזכיר את ר' מרדכי נענה בעין יפה מאוד, ותמיד הרגישו הערכה הגדולה ביניהם.

עכשיו אני כבר יודע!

ולעילוי נשמתו של ר' מרדכי קרטמן נביא גריר אחד ממה שסיפר בן רבינו הג"ר אברהם ישעיהו שליט"א שפעם אמר לו ר' מרדכי:

בהיותי ילד קטן בן חמש סבור הייתי כי אני חכם ומבין יותר מכולם. כשגדלתי מעט והייתי כבן עשר, כבר הבנתי שפעם בגיל חמש לא הבנתי כלום, אבל כעת אני כבר גדול יותר ומבין הכל.

כשבגרתי לגיל חמש עשרה, ידעתי כי מה שחשבתי בגיל עשר הייתה שטות, אבל היום הרי אני כבר גדול ובוגר ומבין הכי טוב...

וכשעברו עשר שנים חשבתי לעצמי, הנה פעם חשבתי שאני חכם אבל באמת זה לא נכון, אבל היום... כבר בודאי אני חכם ומבין הכל... וכך כל פעם שאני בוגר הנני עומד על טעותי ורואה כמה פעם לא הבנתי והיום כן...

וכשהגעתי לגיל ארבעים אמרתי לעצמי, הרי בעוד עשר שנים אחשוב שכעת טעיתי, אז מעכשיו אני כבר יודע שאני לא הכי חכם...

הג"ר רבי שרגא וילמן ז"ל

חתנו של רבי שמואל גריינמן

רבי שרגא וילמן ז"ל היה נשוי לבתו השניה של רבי שמואל גריינמן, אבל התגורר רוב שנותיו בארצות הברית. ובתקופה האחרונה לחייו של הגאון רבי שמואל ברזם, חתנו של מרן הקהילות יעקב זי"ע, כשנאלץ ליסע לצרכי מרפא לארצות הברית, התאכסן עם רעייתו הרבנית תבדלחט"א בבית רבי שרגא ז"ל, והקהילות יעקב זי"ע מאוד הכיר לו טובה על כך, וכשההדיר את התוספות רבינו פרץ ותוספות הרא"ש מכתב יד ועוד ראשונים, כתב לו מכתב נלהב בשבח פעליו (מהרמ"ז שליט"א).

וסיפר רבינו שפעם נשאל אביו זי"ע מרבי שרגא על דברי המדרש (המובא ברש"י בראשית כ"ז ב') כיון שהגיע אדם לשני חיי אבותיו ידאג חמש שנים לפנייהם וחמש לאחר כן, מה מוטל על האדם לעשות כדי שלא יקרה לו ח"ו דבר שאינו טוב, והשיב לו במכתב כמה דברים מדברי חז"ל שאמרו עליהם מארכים ימיו ושנותיו של אדם עיין שם (המכתב נדפס בספר קריינא דאגרתא חלק ב' אגרת תקנ"ז).

רבי שרגא וילמן, וגיסו האחים רבי חיים שאול ורבי פנחס דוד גריינמן

הגאון רבי מרדכי קרטמן זצ"ל

- כולל חזון איש

הרב הגאון והצדיק רבי אביגדור מרדכי קרטמן זצ"ל, למד עם רבינו בבחורות בישיבת לומז'א בפתח תקוה, ואחרי כן במשך שנים רבות שהו יחדיו בכולל האברכים 'חזון איש' וחיבר ספר 'מנחת מרדכי' ב' כרכים על סוגיות הש"ס, ונלב"ע כ"ה אייר תשנ"ז, ללא שהשאיר אחריו זרש"ק.

הספר העתיק ביותר

סיפר רבי מרדכי, שבעודם בחורים היה ידוע רבינו כחובב ספרים גדול, והיה קונה בפרוטות ודמי הכיס שהיו לו ספרים חדשים וישנים, ותמיד היה באוצרותיו ספרים רבים.

פעם אחת שאלו רבי מרדכי בבדיחות - בן כמה שנים הספר הכי ישן שברשותך?

על אתר השיבו רבינו: "חומש"!! הוא הספר הקדום ביותר שברשותי.... (מפי בן רבינו רא"ש).

רבי מרדכי קרטמן זצ"ל

ספר זכרון

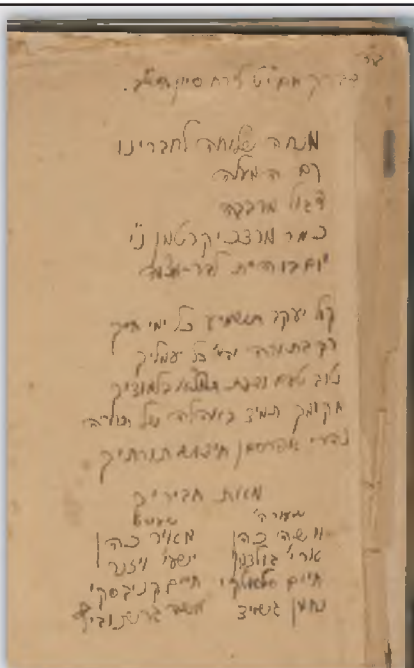
לאחר פטירתו נמנו חבריו לכולל להשאיר לו שם ושארית בעולם, והוציאו לזכרו ספר 'זכרון מרדכי' הכולל מאמרים תורניים מידידיו לכולל. רבי הכולל וחבריו התלמידי חכמים מסרו לעלוי נשמתו חידושי תורה להדפסה, וגם רבינו נאות למסור מחידושו. ראה בספר בעמוד ל"א, את מאמרו בענין 'ד' אמות של אדם קונות לו'.

רבי מרדכי העריץ מאוד את רבינו וכיבדו מאוד. פעם אחת שוחחו מספר חברים מהכולל על ענין ציבורי שעמד אז על הפרק, כאשר רבינו היה בדיעה אחת ותלמיד חכם אחר, מהמפורסמים שבדור, בן גילו של רבינו שגם הוא מן החברים מהישיבה בלומז'א סבר אחרת.

גער בהם רבי מרדכי - וכי איך אתם מדמים אחד לשני. זוכרני את רבי חיים קניבסקי מנערותו, הלא כבר אז ראו עליו שעתיד להיות אדם גדול ואילו 'ההוא' אינו מתחיל להיות דומה לו כלל --- (מפי חתן רבינו רבי שרגא שטיינמן, שהיה נוכח בעת מעשה).

הערכה רבה

רבי מרדכי חיבב במיוחד את בניו של רבינו, רבי אברהם ישעיהו ורבי שלמה

מסמך מרתק בפרסום ראשון

הקדשה על ספר שקיבל ר' מרדכי לשמחת הבר מצוה (י"ט סיון תשי"ב) מאת חבריו לישיבה:

שיעור ב': משה כהן, ארי' גולדמן, חיים סלאטקי, נחמן גשייד
שיעור א': מאיר כהן, ישעי' ויזנר, **חיים קניבסקי**, משה גרשנובויץ

נודה לקוראינו הנאמנים אם יחכימו אותנו על הקשר של רבינו עם שאר חברי השיעור הרשומים בזה

תודה רבה לשאר בשרו ידידינו הג"ר **יחיאל ויזל שליט"א** - בני ברק על סיועו הרב בהכנת המאמר

ארבעה צריכים חיזוק (ברכות לב:) - שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כחו (רש"י)

668

משיחות רשכבה"ג מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין זללה"ה • קרח תשפ"ד

בעניינא דיומא

נכנסו לרבינו אב ובנו וסיפרו כי הבן רצה מאד להיכנס לישיבה קטנה מסוימת, ואף התפלל הרבה על זה, וכעת בהיידר יועצים לו שאין זה מתאים עבורו, וגם הצוות בישיבה סבורים שאין זה מתאים לו, והוא מאד מאוכזב.

ופנה רבינו אל הילד ואמר:

תדע שיש כלל, שכל מקום שלא רוצים אותי, אפילו אם אכנס לשם בסוף, אני לא אצליח. זה כלל ידוע. ותדע עוד כי המלמד מכיר אותך, והוא גם רוצה בטובתך, ובסוף גם אתה תראה את זה!

~ ~ ~

וכך היה רבינו מוהנך ומורה תמיד, שלא ללחוץ להתקבל לישיבה בכפייה כנגד רצונם, ובאחת המשיחות הרחיב בזה:

הנה בימים אלו יש שעוברים מבחנים להתקבל לישיבות, ויש כאלו שלא הצליחו להתקבל לישיבה שביקשו ללמוד בה, ויש בזה כאב וצער גדול להורים ולתלמידים.

ובאמת זוהי מדרגה של אהבת תורה, שרוצים לגדול ולהצליח בתורה, אבל צריכים לדעת שהכל בידי שמים, ומן השמים נותנים לאדם את הטוב ביותר עבורו, כמאמרם (ברכות ס, ב) כל דעביד רחמנא לטב עביד, ובודאי להיכן שיתקבל זהו הטוב עבורו.

ואם משתדלים ומתעקשים יותר מדי להתקבל דווקא לישיבה מסוימת שיש קושי להתקבל לשם, אזי בסופו של דבר עלולים להפסיד מזה.

וכפי שסיפר לי אחד מראשי הישיבות לצעירים, שבכל שנה משתדלים להכניס את התלמידים בישיבות טובות, והיו תלמידים שלא התקבלו לישיבה שרצו להיכנס אליה, והתאמצו במאמצים גדולים והפעילו לחצים באותה ישיבה, עד שהצליחו לשכנע את הנהלת הישיבה לקבלם, והסוף היה שלא הצליחו שם.

כללו של דבר מן השמים נותנים לאדם מה שטוב לו בין בגשמיות ובין ברוחניות, וצריך להאמין כי הישיבה שקיבלו אותו היא המקום הטוב ביותר עבורו, ולא לדחוק יותר מדי כנגד מהלך הדברים הטבעי, ואמנם יש להשתדל בגבול ובמידה, אבל לא לדרוש וללחוץ חזק כנגד רצונם של הישיבה הגדולה, שבסוף עלול שלא להצליח שם.

~ ~ ~

ופעם שאלו רבני ארגון 'לב שומע': בחור שלא התקבל לישיבה שרצה, והלך לישיבה שהיא 'בדיעבד' אצלו, והוא הולך בהרגשה לא טובה, שהפסיד. מה אפשר להגיד לו בשביל לעודד אותו?

והשיב רבינו: **שיידע שהכל בידי שמים, וכל דעביד רחמנא לטב עביד, זה לטובתו, הוא לא מבין למה, אבל זה לטובתו.**

ושאלו, אבל במציאות יש בחורים שנשברים מזה שלא התקבלו להיכן שרצו, ואחר כך בישיבה גדולה הם לומדים פחות טוב...

והזר רבינו והבכיר: **זו טעות וחוסר הבנה. בחור צריך להבין שהכל מן השמים לטובתו, והיכן שלא רוצים אותו סימן שזה לא טוב בשבילו, ומן השמים לא רצו שילך לשם כי זה לא טוב בשבילו.**

ובפעם אחרת הוסיף: **הכל בידי שמים ולטובה, ומה שחושבים אחרת זו טעות גדולה מאד. צריך לדעת שהכל לטובה! ואיפה שלא רוצים אותו זה לטובתו שלא ילך לשם, ואיפה שרוצים אותו זה לטובתו שילך. רק צריך מקום עם יראת שמים ומידות טובות, זה העיקר, אבל איפה שלא רוצים אותו זה מן השמים ולטובתו.**

בתקופת המבחנים לישיבות היה רבינו מכוון ומדריך לשקול כל דבר בשקול הדעת הנכון והמועיל להצלחת התלמיד, ולא לטעות בשקולי כבוד וכדומה, ונביא כאן משיחותיו בענין זה:

יש דבר הנוגע למעשה, שיש תלמידים שמסיימים ישיבה קטנה, ובאלול ייכנסו לישיבה גדולה, וצריכים להחליט בימים אלו לאיזו ישיבה גדולה ללכת, ומהו המקום המתאים ביותר עבורם.

ובדרך הטבע המציאות היא, שרוצים ללכת לישיבה הכי חשובה, ובעלת השם הטוב ביותר, ומחפשים ועושים מאמצים להתקבל דווקא לישיבה מפורסמת עם הרבה תלמידים, שיש בה הרבה מצוינים ובעלי כישרונות גדולים.

אבל הרבה פעמים זה לא לטובת התלמיד, שאם ילמד בישיבה כזו, הוא לא יהיה מהמצוינים, וירגיש שהוא רק דרגה שנייה בכישרון ובידע, ויקבל מזה חלישות הדעת, ופעמים שאף עלול להיות נזק נפשי אם יתאמץ הרבה יותר מכוחותיו, או שירגיש נחיתות, וזה יכול לגרום לדיכאון וכדומה.

ואמנם הטבע הוא שמחפשים ורוצים דווקא "מקום חשוב", התלמיד והמלמד וההורים, כל מי שיש לו נגיעה בדבר, רוצה שילמד במקום חשוב עם בעלי כישרונות גדולים, אך הרבה פעמים התוצאה היא לרעתו, שהוא נשבר ואינו מצליח שם.

וצריך ללמוד במקום המתאים לו, שיוכל להיות מן המצוינים, וירגיש שווה בשווה איתם, ולא ירגיש נחות דרגה, וכשלומד במקום כזה המתאים לו, הוא מרגיש את חשיבותו ושמו בחלקו, ושמתח החיים נותנת לו מרץ להצליח ולהתעלות, אבל אם חסר לו שמחת חיים, הוא כשבר כלל, ואינו יכול לתפקד ולהצליח.

אמנם הטבע מפתה נגד השכל, ובטבע האדם יש חמדת הכבוד הדוחקת נגד המציאות האמיתית, מחפשים את מה שחושבים שהוא כבוד, למרות שלא יקבלו בזה כבוד אלא ביוזנות, וקשה מאד להשפיע להתגבר על נגיעת הכבוד שבוה, לא לחפש את החשיבות, אלא את מה שמתאים להצלחתו של כל אחד ואחד.

ופעם כשדיברתי על זה ברבים, אמרו לי שזה לא יועיל, והדברים לא ישפיעו, כי נגיעת הכבוד חזקה מאד, והכבוד הוא הדוחק כמו שכתב המסילת ישרים פרק י"א. ונקווה אולי בכל זאת תהיה השפעה, לכל הפחות על אדם אחד...

*

יש כאלה שחוששים, שאם ילמדו בישיבה שהם יהיו הטובים ביותר שם, יחסר להם ב"אתגר" של הלימוד, ולא יהיה להם חשק להתייגע ולהתאמץ כמו שצריך.

אבל האמת היא להיפך, שמי שהוא מהטובים בישיבה, הרי הוא גם מתמיד יותר, מפני שהוא מרגיש טוב ושמו בחלקו, וככל ששמו יותר בהצלחתו, זה נותן לו מרץ וחיזוק להתאמץ יותר, והלימוד יותר מושך אותו, והדברים ידועים.

וכבר דיברנו שבדרך כלל הטעויות בזה נובעות מחשבונות לא נכונים, וכגון מה שיש עושים חשבונות על העתיד, וסבורים שאם ילמדו בישיבה יותר חשובה, יהיה להם שם טוב יותר, וזה יעזור להם כשיגיעו לפרקם למצוא שידוך יותר טוב.

וזה לא נכון, כי כל שידוך הוא מן השמים, כמו שאמרו (מו"ק יח, ב) מן התורה ומן הנביאים ומן הכתובים מהשם אשה לאיש, ולא משנה באיזה מקום שילמד, ומהו הישם של הישיבה שלומד בה, כל אחד יקבל מן השמים את השידוך המגיע לו.

ובשיחה לתלמידי ישיבה בדרום הארץ:

היום יש טעות גדולה בציבור, שמחפשים ישיבות עם 'שם', ומה זה השם? ישיבה עם ציבור גדול מאד, שיש שם הרבה תלמידים למאות, מאות רבות של תלמידים, כמה שיותר. אבל זה לא נכון, וזה רק יצר הרע של כבוד, וצריכים ללכת היכן שמצליחים יותר, היכן שמתאים לתלמיד.

ויש רבים שהולכים לישיבות עם הרבה תלמידים רק מפני שהכבוד מושך אותם, ואינם מרגישים שזה רק כבוד, וטוענים ששם מרגישים טוב, ואילו בישיבה עם ציבור קטן לא מרגישים טוב, כמו שאמר לי תלמיד מישיבה אחת: אנחנו לא חשובים, ואין לנו חשיבות, כי אנו רק ציבור קטן, ולא מרגישים את החשיבות... אבל זה יצר הרע, ואינו נכון.

וזכרתי ששיבת פוניבז' התחילה בחורף תשי"ד עם ששה תלמידים, ובקיץ כבר היו שמונה עשרה, ואחר כך באלול היו עשרים וחמישה, ובחורף כבר היו ארבעים תלמידים בתוך הישיבה, ולאט לאט זה הלך והתרבה, אבל העיקר תלוי אם יש אהבת תורה, והולכים עם הבנה בישרות בלי חשבונות, והאדם הוא ישר בטבעו, ורק עושה חשבונות שמעקמים את השכל ומעקמים את הלב.

יש ישיבות עם מספר קטן של תלמידים ואני יודע שמצליחים שם מאד ומי שבא לשם מתעלה ומתעלה ורואים אידן שמתעלה בהבנה ובבקיאות וכל האישיות מתעלה, ונהיים רגועים ושלווים עם אהבת תורה וגם התפילה היא ביישוב הדעת והכל ביישוב הדעת, ואף על פי כן יש צעירים שלא רוצים ללכת לשם, כי הכבוד מושך ומשך, ויש כאלה שהולכים רק לישיבות עם מספר תלמידים גדול ואחר כך נשברים ולא מצליחים שם.

לכן התלמידים כאן, בטוחני שהם באו מתוך הבנה, שהרי זו לא ישיבה עם ציבור כל כך גדול, אבל זה מקום טוב שמצליחים בו, ובשביל ההצלחה טוב ללמוד כאן, ולשם מה צריכים את הכבוד, הרי אין כבוד אלא תורה! ומי שדבוק בתורה יש לו הרגשה נעימה הרבה יותר מהכבוד, שהוא הדבר הכי טוב שיכול להיות, ובודאי יצליחו בעזרת השם.

השבת ל' סיון חל היארצייט לבנו של רבינו
רבי שמעון יוסף ב"ר ירחמיאל גרשון זללה"ה

ונביא כאן מתוך דברים שנשא רבינו בעצרת בשכונת 'רמת אלהן' לאחר פטירתו, תמוז תשע"ח.

עכשיו יש התעוררות, וכל מעשים טובים שייצאו מתוך ההתעוררות שיש עכשיו, מה שייצא מכאן חיזוק לכל השומעים והיודעים, שהציבור ימשיכו את החיזוק, זה זכויות לנפטר, שמזכים אותו.

והרי כולנו רוצים את טובתו, שהוא היה אהוב ואוהב, שזה מהדברים שהתורה נקנית בהם, אהוב ואוהב את הבריות, והוא היה אוהב וגם אהוב, וממילא ודאי שיהיה חיזוק, וימשיכו, להוסיף עוד מעשים טובים, עוד משהו, עוד רגע של תורה, ועוד רגע של מוסר, שהמוסר נותן התעוררות למעשים טובים.

וידוע שפעם שאלו את רבי ישראל סלנטר מה יעשה אדם שיש לו רק חצי שעה פנויה ביום, האם ילמד בה מוסר או גמרא, והשיב רבי ישראל שילמד חצי שעה מוסר, ואז ימצא עוד חצי שעה לתורה! כי הזמן הוא 'גמיש', ואפשר להרחיב את הזמן עוד ועוד.

בהזדמנות נוספת הזכיר רבינו את פתיחת ישיבת פוניבז' עם ששה תלמידים, בכינוס מיוחד שהתקיים למייסדי ישיבת 'וינת יעקב' בבני ברק בראשות תלמידו הגאון רבי שמואל טולדאנו שליט"א.

ונביא כאן את דבריו מאותו מעמד.

הזכות לבנות עוד מקום תורה

בונים מקום תורה חדש, עוד מקום לתורה, וידוע שהסאטמער-רב היה פעם אצל החזון איש ודיברו מה אפשר לעשות לחיזוק כלל ישראל, ואמר החזון איש: לבנות עוד ישיבה ועוד ישיבה, זה מחזק ומשפיע על כלל ישראל, המשפיע הגדול ביותר זה מקום תורה, עוד מקום תורה ועוד מקום תורה, כך אמר החזון איש, שזה משפיע, אפילו שברוך השם יש עוד מקומות שעוסקים בתורה, אבל עוד מקום תורה זה עוד מקום שמשפיע.

לכן זו זכות גדולה לרבנים מייסדי המקום, וגם התלמידים שבאים, הבחורים והאברכים, אפילו שהם מספר קטן, ועדיין אין מספר גדול של תלמידים, זה לא משנה, ולהיפך יש פתגם באידיש שאם הציבור יותר קטן השמחה יותר גדולה, כי קשר הידידות שכל אחד מתקשר עם השני זה יותר חזק בזמן שהציבור יותר קטן.

וזכרתי ששיבת פוניבז' נפתחה עם ששה תלמידים, בחורף הראשון היו רק ששה תלמידים ולא יותר, ובקיץ שאחרי זה הגיעו עוד שתיים עשרה תלמידים, והיו ביחד שמונה עשרה, ובאלול הגיעו עוד כמה וכבר היו עשרים וחמישה, ובחורף השני היו ארבעים תלמידים וכבר נתחלקו לשני שיעורים.

וכעת שישו כאן מקום תורה חדש, זוהי שמחה גדולה וזכות גדולה לכל המייסדים, וגם זכות למקום, שהמקום זוכה להתקדש! ומקדשים כאן את המקום, בעוד תורה ועוד תורה, וכל מה שמוסיפים תורה זה מוסיף עוד קדושה ומקדש יותר.

מתיקת התורה – ישבעו ויתענגו מטובך!

וברצוני לומר ברכה לציבור החדש כאן: אנו אומרים בתפילת שבת "עם מקדשי שביעי כולם ישבעו ויתענגו מטובך", ומוזכר כאן 'ישבעו' ואחר כך 'יתענגו', וההפלאה בהקדמה בכתובות שואל על זה, וכי לאחר ששבעים עדיין יש תענוג? הרי כל התענוג הוא בשעה שרעבים, ולאחר ששבעים כבר עייפים ונרדמים ואין תענוג.

וביאר ההפלאה, שלא מדברים כאן על תענוג של אכילה ושתייה, אלא על תורה, וכפי שמוזכר ישבעו ויתענגו 'מטובך', ואין טוב אלא תורה (אבות ו, ג), וגם התורה משביעה, כמו שאמרו (ברכות יד, א) המשביע עצמו מדברי תורה, והיינו כמו שמביא המסילת ישרים בפרק א' מהמדרש על הפסוק "וגם הנפש לא תימלא", שהנפש רעבה וצמאה לרוחניות, והתורה מרגיעה את הנפש, ולכן זה משביע, כי זה נותן הרגשה מאד נעימה.

והתענוג הזה של לימוד התורה ממשיך גם לאחר ששבעים, שממשיכים ללמוד הלאה והמתיקות נמשכת, ואילו בדבש אם אוכלים הרבה דבש כבר אי אפשר להמשיך, אבל דברי תורה מתוקים 'מדבש' יותר מדבש! וממשיכים הלאה והמתיקות נמשכת ומתחזקת ומקבלים עוד יותר מתיקות, כמו שידוע מדברי האור החיים הקדוש (דברים כו, יא) שאם היו בני אדם מרגישים את מתיקות וערבות טוב התורה היו משתגעים ומתלהטים אחריה.

וידוע שכך המציאות, והכרתי אחד שלמד פעם בצורה כזו שמעניינת ומושכת מאד, וזה משך ומשך ולא היה יכול להפסיק ללמוד, עד שכבר לא היה לו כוח ונחלש והוצרך לנסוע שבועיים להבראה כדי לחזור לכוחותיו, זהו גודל מתיקות התורה.

ובזה רצינו לברך את הציבור כאן, שישבעו ויתענגו מטובך, שהציבור יהיו שבעים מתורה וגם יתענגו הלאה בעזרת השם, שתזכו באמת להרבות הרבצת תורה עם הצלחה בתורה, אנו נמצאים במצב שצריכים הרבה זכויות, וזו זכות לכל כלל ישראל!

לעילוי נשמת מרת **לאה** ע"ה
בת ר' חיים אפרים ז"ל
נלב"ע ל' סיון תשס"ג - תנצב"ה

לעילוי נשמת
הרה"צ רבי **ישראל משה**
בן דוד ואסתר **מלכה** זצ"ל
נלב"ע כ"ט סיון תשפ"ג - תנצב"ה

לעילוי נשמת האבדן
הרב **אברהם ישעיהו** ז"ל
בן יבלחט"א הרה"ר **שמואל** שליט"א
נלב"ע ג' תמוז תשנ"ט - תנצב"ה

לעילוי נשמת הרבני הנגיד הרה"ר
אליהו ב"ר שמעיה **רייכמן** ז"ל
נלב"ע ג' תמוז תשס"ה - תנצב"ה

פשר דבר | בעניני הפרשה

בענין אחי קרח במחלוקת

[ט"ז א'] וַיִּקַּח קִרְחַן בֶּן־יִצְחָק בֶּן־קֵהֶת בֶּן־לֵוִי וְגו'.

העיר מו"ר הגר"ד שליט"א, במה לא נזכר אחי קרח במחלוקת אחיהם הגדול, שהרי מצינו בקרא שכתוב [שמות ו' כ"א] וַיִּבְנֵי יִצְחָק קִרְחַן וְנֶפֶג וְזָכְרִי, והוא שנפג וזכרי הוו אחים לקרח, ולא מצינו בחז"ל מה עשו במחלוקת זו, ואיכא למידק בסתימה זו שלא הצטרפו לקרח בכ"ז, והוא דבר נפלא דמחלוקת גדולה כזו, לא השתתפו אחי קרח במחלוקת אחיהם הגדול.

בריאת פי הארץ בערב שבת בין השמשות

[שם ל"ב] וַתִּפְתַּח הָאָרֶץ אֶת פִּיהָ וַתַּבְלַע אֹתָם וְאֶת בְּתִיָּהֶם וְאֶת כָּל הָאָדָם אֲשֶׁר לְקִרְחַן וְאֶת כָּל הָרֶכָוֶשׁ:

וביונתן [לעיל כ"ח] כתב עֲשִׂיתִי פִתְגָמִין אֶתְבָּרְיָאוּ פִתְרֵי שְׁכָלָיו עֲלֵמָא בְּמִיעָלִי שִׁפְתָּא בְּנִי שִׁמְשִׁתָּא וכו', ופוסם אָרְעָא. ע"כ. וכן שינו במתני' דאבות [פ"ה] וכן תניא בפסחים [נ"ד א] עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות ואלו הן פי הארץ וכו'.

ויל"ד אי במה שקרא מתני' לזמן זה ביה"ש, אי הכוונה שיש זמן שאינו יום ולא לילה אלא ביה"ש, או שהכוונה רגע אחרון של יום ו', ואמר בזה מו"ר הגר"ד שליט"א, דנראה דלענין דין אין אפשרות להעמיד שיש זמן שאינו לא יום ולא לילה, ונימא דהוא יום ולילה מוקלשים, דהא ישנו חיוב אשם תלוי לעושה מעשה בביה"ש, הרי שאיכא צד יום גמור, אך י"ל שאיכא מציאות כזו של ביה"ש וזו כוונת המשנה די' דברים וכו', מכ"מ לענין דיני התורה אין נחשב הדבר אלא יום גמור או לילה גמור. [ולא ניח"ל למימר דיהא דינו כאחת משני אחיות דאיכא ספק גמור, ומש"ה איכא חיוב אשם תלוי].

בענין מעשר ראשון

הקשו העולם בהא דמבואר בגמ' בפסחים ל"ה שאיכא חיוב תרומה גדולה ממעשר"ר, [ובהקדמיו בשבולים למדין מקרא שנפטרו מתרו"ג, וסגי להו בתרו"מ בלבד] והלא המעשר"ר עומד כמתנה ללוי ויהא דינו כלקוח שפטור מהפרשת תרו"ג, [והוסיפו בהערה זו, שהרי נחלקו הראשונים אי פטור לקוח קיים לפני מירוח או רק לאחר מירוח, ובזה יקשה לכו"ע שהרי לשיטת הראשונים שפטור לקוח הוא לפני מירוח צ"ע במה מעשר ראשון שהקדימו בכרי חייב בתרו"ג, ולא נפטור מדין לקוח, ולשיטת הראשונים שפטור לקוח לאחר מירוח בזה צ"ע במה בעינן לקרא למעשר"ר שהקדימו בשבולים שפטור מתרו"ג]

והשיב בזה מו"ר הגר"ד שליט"א שמצינו בר"ש בפאה [פ"א מ"ו] שביאר בהא שפאה לא נפטרה ממעשרות מחמת לקוח, [ולמה בעינן לפטור דהפקר] וביאר בזה"ל, "ופאה נמי דפטרינן בספרי מהאי קרא דובא הלוי אי לאו האי קרא הוה מחייבין להו לעניים, דכיון דזכי להו רחמנא בהאי שדה תבואת זרעך קרינא ביה", ע"כ. ולפ"ז י"ל כן בדין מעשר"ר של"ח לקוח כיון שזכה להו רחמנא מעיקרא זכות זו וחשוב תבואת זרעך.

והוסיף בזה מו"ר שבדין גזל הגר אמרו בגמ' שפטורים הכהנים ממעשר בהמה שהרי הם כלקוחים ביד הכהנים, הרי של"א דמעיקרא זכו בבהמות ול"ה לקוח, והחילוק בזה הוא, שהרי לא היה עומד הבהמות לינתן לכהן אלא משום דגזל ונשבע ולא היה עומד לזה, אולם פאה ומעשר דמתחילה דינם לינתן לעניים וללוים חשוב תבואת זרעך.

הנסיעה להצלת עולם התורה

בימים האלו שקמו צרים ומפריעים לעולם התורה, וקיצצו בתמכין דאורייתא, נטל מרן רבנו שליט"א וזעק זעקה אדירה הנשמעת מסוף העולם ועד סופו, להציל שארית הפליטה לדומם קרן התורה, ולשם כך נסע למדינת הים והלך מעיר לעיר לזעוק את זעקת התורה.

זכינו לרשימה קצרה מאחד המתלווים למסע.

א. בתחילה חשש שיהיה ע"ח התרומות הקבועות, ורק באסרו חג שבועות כששמע שהענין מסודר הסכים אך אמר שבכל המקומות יעורר על זה, כמו"כ אמר שאפי' שבנסיעות הקודמות אמר שיעורים בהיכלי הישיבות הפעם לא יאמר כדי להדגיש שטרח הפעם רק עבור המטרה הזו.

ב. במוצאי שבת טרם צאתו עסק בלימודו עד שעת היציאה.

ג. במהלך הטיסה דיבר בלימוד ואף ענה בכתב ידו על השאלות של עיון הפרשה והתעניין בתוכניות לימים הקרובים.

ד. לצורך אחת האסיפות היה צריך לקום מוקדם לאחר שבלילה שלפניו חזר מאוחר ואמר לו שיכול לוותר על אסיפה אחת, ומיד אמר הרי בשביל זה הגעתי לכאן איך אפשר לוותר.

ה. שחרית ביום הראשון התפלל בשדה התעופה עם הנחיתה, כיון שלפי החשבון אם היה מתפללים במונסי היה מפסיד זמן מו"א ואמר שאף שהחז"א הורה לו בפרטות שאפשר לסמוך על זמן הגו"א אך אין ראוי שינהג כן במנין צבורי בראשותו, בשאר הימים התפלל בבית ר' שמעון גליק במעמד רבים [לא אמר פיטום הקטורת כמנהג ארה"ב], ביום ב' עלה לתורה וברך הגומל, ביום ג' התפלל שחרית במטוס ביחידות, נחת שעה לפני השקיעה וסדרו מראש שיביאו ס"ת לשדה התעופה ודאנו שיהיו עשרה שלא שמעו קריה"ת ואמר שקודם יקראו כי זה סיום של שחרית ואח"כ יתפללו מנחה, הגו"צ ר' דן קבל לוי והרב קבל שלישי וכולם אמרו הגומל. מנחה ומעריב התפלל כל יום לפי הענין, בכל מקום בדק האם יש ספרי קודש בשביל נפילת אפים.

ו. הזכיר בכל נאומיו כמעט את קושי הדרך והמאמץ, ובטורונטו במעמד האלפים שהתקיים לאחר הדינר אמר המשגיח הגו"צ ר' דן כי כוונת רבנו היא על הקושי שאינו יכול ללמוד

ז. ברגע שהתיישב במטוס בחזרה לארץ אמר **אני כבר מתגעגע לחברות שלי בארץ**, במהלך הדרך עסק בפלפולא דאורייתא עם הגו"צ ר' דן ואף כתב מעט חידו"ת.

ח. באחד הלילות נכנס הרב מיי מרבני מונסי ומיד צלל אתו בסוגיות עמוקות שבש"ס.

ט. כמו כן ביום ד הופיעו שתי אחים בוגרי סלבודקה המתגוררים בלייקווד לקבל את פניו ולמרות שבלילה הקודם הלך לישון ב4 לפנות בוקר [וביקש שיוציאו אותו בבוקר בברכות התורה כי לא נרדם מיד] עסק עמם בסוגיות במסכת תמורה למעלה משעה.

אשרי עין ראתה כל אלה

ישמרתם את משמרת הקדש ואת משמרת המזבח ולא יהיה עוד קצף על בני ישראל. (קרח יח, ה)

כידוע הרב משה שינפלד זצ"ל היה מראשוני הכותבים להעמיד את משה אמת תורת אמת, ורבינו אחר פטירת ר' משה כתב מאמר נכבד לזכרו בקובץ לחושבי שמו קובץ "ג עמ"ו [נדפס בר"ת ד. ל] ונתקת לקובץ השקפתינו ח"ג עמ"ק קח - קט.

לזכרו של ר' משה שינפלד ז"ל

באחת ההזדמנויות שזכה כותב שורות אלו להיות במחיצתו של מרן החז"ר זצ"ל נודמן לשם ר' משה שינפלד ז"ל. ומבכי הזכרון צף ועולה הדושם המיוחד שעשתה עלי כניסותי החרשית והצנועה לחדר. ויחד עם זה החביבות העמוקה שבה קיבלו מרן זצ"ל. לא הכרתיו אה"כ וחבל על דאבדן. אבל ככל בני ישיבה צעירים רבים בתקופתו הי' ר' משה ז"ל עבדורי מורה ומשפיע השקפתי, שבזכות מאמריו הנפלאים והמאלפים - דעת רכשנו לנו השקפת עולם תורתית בהירה יסודית בכל המתרחש ושהתרחש בתקופה ה-אחרונה של עם ישראל.

לדור הצעיר כיום אולי אין הדברים אומרים הרבה אבל הסתכלות אחרונה כשנות - עשרים ויותר מעמידה לפנינו מצב ענינים שונה מאשר האידנא. היום, בס"ד, נתנפצו אלילים רבים, והיצבות הרעיונית של בני תורה והחרדים אי-נה עומדת לפחות בפני

בעיות של קיום. אך בעבר הלא רחוק כ"כ היו רבים רבים זקוקים למנות- חיסון רוחנית תספוט כדי להישאר בעולמה של תורה. קעת אמנם זה נראה מוזר. אם לא מפליא. אך העובדה היא כי בדמותם של אידיאלים כובשי לבבות קרצו אז מכל עבר כוזבים והבלים שונים. בכיפי שלטה בעזה הכפירה הציונית לכל שלוחותיה. וביותר השתלטה על ליבותיהם ומוחותיהם של יהודים תמימים התדמית של ה"מנהיגים" וה"ראשים" היתה אפופה הילה של העדצה. התיחסו אליהם כל אנשי-מעלה שרק דאגת - העם קיימו והמשכיותם הם בראש דאגותיהם. וייחסו להם כמובן תועי' ורוב תבונה ועצה, ובקהל הרחב שררה הרגשה של הסתמכות ובטחון על "מושיעים", אלו. ההיחיד החרדי. ועמו בן הישיבה. עמד אז מכל הבחינות במצב של התנגנות או הצדקות, הוא הי' צריך לא אחת להצדיק את עצם קיימו הרוחני, ואולי גם הפיזי. ולא רק כלפי המנגנון המושלם, או כלפי ההמון שהי' עוין למדי. אלא בעיקר כלפי עצמו הוא. כלפי עצמו. משם שההרגשה המתחבבת הייתה שהמרכז והעיקר היא סר"ס "שם". שהכל נקבע ונעדר על פי קנה המידה "שלחם". ולא פלא שגשירה גדולה הייתה קיימת אז בחוגי - החרדים. ואולת יד ורפין הישי' ציינו את המצב בכללותו.

אכן רבותינו הגדולים זצ"ל עמדו אז בפרץ. הרבו תורה בישראל, ומסרו נפשם להקים עולה ולהרחיב אהליה. ובזכות פעליהם הנשגבים אנו חיים וקיימים ביום הזה. אך הדור הצעיר. ולא רק הצעירים הי' זקוק לתמורה מחשבתית ונפשית. לניפוח האלילים

והאלילות החילונית והציונית בתוככי ליבו ומוחו. הוא היה זקוק להפיכה בכל מערכי הרגשותיו והבנתו כלפי המתרחש בעם ישראל. ולהתחזקות השקפתית בבחינת "וייגבה לבו בדרכי ד'" ואת זאת עשה אז בחכמת כתיבתו המרשימה ובמאמרים לוקחי הלבבות המשכנעים והמאלפים. ר' משה שינפלד ז"ל, וזכרוננו עד היום כמה להוטם ומיחלים היינו למאמריו שהתפרסמו מידי פעם, והם הרשימו ושינו עולמות. הם מיטטו עולמות דמיוניים של פאר חיצוני, וחשפו לפנינו כזב וריקבון. הם הציגו לפנינו את אבירי החילונית והמשתרכים אחריו, כזכלים ואנשי תועבה. "ראשים" ומנהיגים נתגלו כזדים ואויבים וגבורים ואנשי הצלה הפכו בין לילה לרוצחי עמם, בכוח - משותקים ומשתפי פעולה - ובפועל, וכך אט אט נקרע לפנינו המסך המפואר מעל פני של ההיסטוריה הציונית שהתמירה להושיע את העם במצוקותיו והיא נגלה כאחת השואות האיומות שידעה ההיסטוריה של העם הנענה, ומיד מהרסיו שממנו יצאו, וזאת לעומת זאת, לעומת הכיעור והשיפלות אצל עוזבי התורה, והארה מחדש במאמריו דמותו האמיתית של שומר התורה. העד לכל דבר שבקדושה, אשר לבבו ונפשו מסורים לד' ולתורתו. ומעומק לב מרגיש הוא דואג דאגת עמו. וברגעים קשים ומיוחדים הוא מתגלה בזהרו ויפעת נפשו הנעלה.

כיום קל להגיע למסקנא כזו. הכל מוכיח על זאת בעליל ומראה באצבע. אך איזו מערכה הותית ענפה ועצומה הי' דרוש אז בדור שדברי הכפירה המפנפים עדיין קסמו ללבבות להביא לשינוי ערכין יסודי אצל תועים וגבורים. וזאת הייתה כערכתי של ר' משה ז"ל במאמריו ובחבורותיו, וואגב, החוברת ילדי טהרן

מאשימים נדעת לה עד היום השפעה מסעירה. ולזכותה יש לזקוף גם כיום חלק רב בהשתחררות ובהיתקנות ממוסדות חינוך והש-פעה ידועים של רבים מהצעירים הבאים לעולמה של תורה מהעבר השני, ויש לציין בהקשר זה גם את תירגומו המוצלח לספר ההשקפה התורנית היסודי עקבתא דמשיחא של ה-גאון ר' אלחנן וסרמן זצ"ל, שרוח קדשי של רבנו הח"ח מרחף בין שורותיו על ידי כך הוא הביא לקהל הרחב את האמת התורתית הצרו-פה והתורה שבה היטיב הגאון זצ"ל להביע בלהט ובבהירות משכנעת. ועל ההצלחה המיו-חדת שנחלה מערכת זו יעידו כל אותם שהיו עדים לתמורה הגדולה שהתלה להסתמן אז במהלך מחשבתם של רבים מבני התקופה היא, עד שהגיעו להכרה תורתית מלאה.

וכאן יש להדגיש דבר יסודי ורבי-משמעותי הנוגע גם לתקופתינו אנו. ר' משה ז"ל לא הגה דעות משלו. לא התימר ולא ניסה להביע רעיו-נית חדשים או מחשבות עצמאיות אדברא ואדברא. בכל מאמריו מתבטאת הדמות המקורית של דולה ומשקה, ואכן דולה היה מים חיים ממעינות הטהרה של רבותינו הגדולים, וביד אמונה ובלב מסור הוא השקה בהם את ערוגות הפרחים המלבבים של ג-התורה. הפירות שחננו ותנבתם הברוכה הם ופירותיהם ופרי פירותיהם יעידו עד כמה חיונית ומבורכת הייתה פעילותו הכבירה כמורה ומאלף דעת אמת והשקפה תורתית טהורה במשך שנות-דור. וזכרו הטהור יהי לברכה ותנצב"ה.

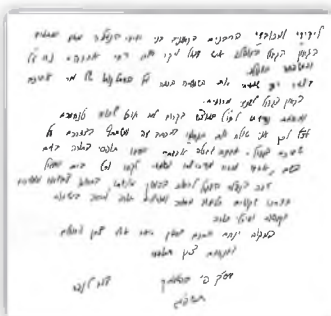
הבר בעתו

חידה היאך שייך אדם שבראש חודש שכח להזכיר יעלה ויבוא וזכר לאחר התיבות בא"י בונה ברחמי ירושלים אמן, ואינו יכול לוטר שם את הברכה המיוחדת.

שמוע שמעתי הלכה נפלאה ביותר שזוהי חידוש דין הובא במשברי ים על תפילה וברכות עמ' קל"ג בשם הג"ר דב לגדו שליט"א שהפועלים שבברכהג"ז אינם אומרים ברכה רביעית משום כך אינם יכולים לוטר את הברכה המיוחדת שאוטר מי שנוצר כשאוהז לאחר חתימת בונה ברחמי ירושלים אמן. והנה לגבי הזכרת טעין המאורע של שבת לכאז זה לא כן, כיון שבשבת הם אינם פועלים אולם לענין הזכרת טעין המאורע בראש חודש ובחול המועד יל"ע שם זה שייך כיון שהם פועלים בזמן זה עכ"ד.

דבר זכרון | הגאון רבי אברהם נח גרבוז זצ"ל נלב"ע ט"ו סיון תשפ"ד

מכתב תנחומין מרבינו שליט"א

לידידי ומכובדי הרבנים הגאונים בני ידידי הנעלה מאז ומתמיד הגאון הגדול המופלג איש דגול ויקר רוח רבי אברהם נח ז"ל והמשפחה הדגולה. בצער רב שמעתי את השמועה הרעה על הסתלקותו של מר אביכם הגאון הגדול לגנזי מרומים. ומחמת נסיעתי לחו"ל במוצ"ש הקרוב לא אוכל לבוא ולנחמכם, לכן אני שולח את תנחומי במכתב זה ומשתתף בצערכם על שברכם הגדול, אבדה גדולה אבדתם, אבדו תופסי התורה בעם השם, אבדו מכריו מעריציו ושומעי לקחו וכל בית ישראל.

זכה הנפטר הדגול לראות בהמשך מורשתו, בראותו צאצאיו ממשיכים בדרכו שקועים בלימוד התורה ומפיצים תורה ויראה בישיבות הקדושות והיכלי תורה. המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים ובנחמת ציון ותנחמו.

מכירת הדבד

ממזן ראש לראשי הישיבות רבינו הגר"ד פוברסקי שליט"א

בד בבד | על התורה

עוד דבאמות משה ואהרן לא השתתפו במחלוקת כלל אלא קורח ועדתו באו כלפיהם בטענות ומענות אבל להם לא הייתה שייכות לזה וכמו שיעמוד האחד על חבירו בצעקות וגידופים וחבירו שותק דאינו נחשב בזה צד במחלוקת ובמחלוקת קורח ועדתו נציגו מחלוקת ע"י צד אחד בלבד וכבר אמר חכם אחד שכלב הרודף אחר אדם לנושכו אין זה מחלוקת.

עושרו של קרח

ובמ"ד במסות כתוב גם על העושר שיש בה שני אופנים ובזמן שהיא מתנת שמים ומכח התורה הרי היא מתקיימת אבל כשחוטפין אותה אינה מתקיימת וא"י שם שני עשירים היו בעולם אחד מישראל ואחד מאומות העולם קורח מישראל והמון מאומות העולם ושניהם נאבדו מן העולם לפי שלא ה' מתנתן מאת הקב"ה יעו"ש.

הענין הוא כי הרי זה פשוט כי השבח בענין העשירות הוא מפני שדבר זה מטיב עם האדם והקב"ה שהוא רב חסד נותן לאדם עשירות רק להטיב עמו ובקהלת ט' א' יש רעה חולה ראיתי תחת השמש עשר שמוור לבעליו לרעתו והרי הדבר פשוט שהעושר הזה אשר הוא לרעתו אין בו מנועת העושר והוא רק דמיון שוא עבור.

ומעתה האדם אשר חומד ממון הרי מזדה זו רעה היא ואמרו חז"ל אין אדם מת וחצי תאוותו בידו ומי שיש לו מנה רוצה מאתים ונמצא שעושר זה אינו לטובתו כלל אלא מרבה לו חמדת ממון יתירה ועגמות נפש וגם נכשל בעבירה ע"י חמדה זו הרי העושר שמוור לו לרעתו ואינו מתנה מן השמים אלא מכח השטן והוא ענין שחוטפין אותו ובודאי שאין לו דין עשיר בעושר זה שהוא היפך ממדת הטובה אלא רעה היא לו אבל השמח בחלקו ואין לו חמדת ממון הרי כל מה שניתן לו הוא בטוהר ומן השמים ובודאי שהוא לצורכו וניתן לו לפי צרכיו הרוחניים ועל ממון זה שהוא כולו לטובתו שפיר נקרא עשיר ולכן גם חזר יעקב על פכים קטנים כי נכסיו אינם גשמיים אלא רוחניים וברוחניות אין מושג פכים קטנים ושיעור קטן של רוחניות הוא כבר שוה בערכו לאלפי זהב וכסף.

הלא רואים בעינינו בעלי מחלוקת שלא לשם שמים וברשעות שמחזיקים מעמד

ויקח קרח טז א

ברש' פירש ויקח קרח לקח את עצמו לצד אחד להיות נחלק מתוך העדה לעורר על הכהונה חוה שתרם אונקלוס ואתפלג נחלק משיאר העדה להחזיק במחלוקת תנן באבות (ה, יז) כל מחלוקת שהיא לשם שמים סופה להתקיים ושאנה לשם שמים אין סופה להתקיים. ובפירוש רבנו יונה על משנה זו כתב על מחלוקת שאנה לשם שמים אין סופה להתקיים רק במחלוקת הראשון יספו יתמו ושם ימותו במחלוקת של קרח עכ"ד. ודבריו צריכים ביאור והלא אנו רואים בעינינו בעלי מחלוקת שלא לשם שמים וברשעות שמחזיקים מעמד שנים רבות וע"ש.

ברבינו עובדיה ברטנורא שם כתב עוד מחלוקת שאנה לשם שמים תכלית הנרצה בה היא בקשת השררה ואהבת הניצוח זה הסוף אינו מתקיים כמו שמוצינו במחלוקת קרח ועדתו שהתכלית וסוף כוונתם הייתה בקשת הכבוד והשררה והיו להיפך ע"כ. והיינו שאף שיתכן שיאריכו בעלי המחלוקת ימים ויתמידו במחלוקתם מכל מקום יהיה זה ללא תועלת ולא יגיעו למטרתם על ידה ואדרבה יתבו על ידי המחלוקת היפך מה שרוצים להשיג על ידה.

מדוע במחלוקת שלא לשם נזכרו קרח ועדתו בלבד

ויקהלו על משה ועל אהרן" (טז, ג)

ב'תוספות יום טוב' הביא בשם מדרש שמואל שהקשה על לשון התנא שאמור מחלוקת שאנה לשם שמים זו מחלוקת קורת וכל עדתו ואילו במחלוקת שהיא לשם שמים נקט את הלל ושמואל דהיינו ב' הצדדים מדוע במחלוקת שלא לשם שמים כתב רק צד אחד ולא אמר זו מחלוקת משה ואהרן עם קורח ועדתו וכה"ק המלבי"ם כאן ויתרין על זה במדרש שמואל דכאן שרצה לומר מחלוקת שלא לשם שמים לא הזכיר משה ואהרן כי הם לשם שמים עשו ורק קורח ועדתו לא לשם שמים נחלקו והוא ביאור נכון ונראה להוסיף בזה

משולחנו של רבינו

ניחום אבלי אצל משפחת גרביז

רבינו עלה בנימוח לירושלים לניחום אבלי אצל בני הגאון רבי אברהם נח גרביז זצ"ל.

ובתוך הדברים סיפר כשרבינו היה בחור הוציא לאור בכולל חזו"א את הקובץ שימוש חכמים הראשון, החזון איש זע"א אמר להם לקחת שטיקל מורבינן, והוא כתב שם שטיקל בענין מותר הפסח קרב שלמים.

סיפר לו הר"ר אפרים זצ"ל שהוא כתב בענין זה ג"כ, אך אחר שראה את השטיקל שלו בשימוש חכמים הוא אמר שהשטיקל הזה הרבה יותר טוב ממה שהוא עצמו כתב והשמיט את אשר כתב בספרו...

ובעת שישב רבינו שבעה על פטירת אחיו הגר"ש זצ"ל ניחמו הגרא"ן: בודאי ראש הישיבה שרף בצער גדול נפגשתי עם רבי שלום כמה פעמים כזה מיוחד הוא היה אין אפשר לנחם על אבדה כל כך גדולה אין הראש ישיבה מורגיש? מרן שליט"א ב"ה מחזיקים מה נדבר ומה נצטדק האלהים מצא את עין עבדיך.

מרן הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל נלב"ע כ"ה סיון תשע"א

לגמורי, וזה הי' רבי מיכל יהודה, לא פשוט לא פשוט, הכאב הוא נורא ואיום עד שכבר כלו בדמעות עיני, אי אפשר לעבור יום שלא זוכרים מוה הי' לנו, כשיש את זה לא מרגישים אבל כשהוא הולך מאיתנו מרגישים את החסרון, היכן הוא רבי מיכל יהודה, אני עובר הולך הביתה, איפוא הוא, הייתי נפגש איתו לפעמים כשהי' הולך, אה!

קדשנו במצותיך

כתוב בתפלה קדשנו במצותיך, כל מצוה מוקדשת את האדם, מרגישים את זה? כשאדם עושה מצוה האם הוא מרגיש שברגע זה הוא מתקדש, יכול להיות שכן, בכל אופן כך היא האמת זה מוה שכתוב קדשנו במצותיך, כל מצוה שאדם עושה מרימה אותו יותר, במה דברים אמורים כשעושים מצוה כמו שצריך, כבר אמרנו את זה לילדים בשבעה, אני לא יכול לשכוח את המחזה הזה, הייתי רואה איך רבי מיכל יהודה עושה מצוה, ואני מציין את זה כי גם הם

ספרו שזה הי' מיוחד, הי' לו עץ של אתרוגים זה ידוע, למה אתרוגים בדיק, כדי שיהי' לו את הזכות של המצוה, אתרוגים של החזון איש, היום זה על שמו אתרוגים של רבי מיכל יהודה, זכות! הוא הי' מוציא מהחצר אני ראינו את זה בעיני, הוא הי' מוציא את האתרוגים ופניו היו מתחילות להאיר, והוא הי' אומר כעת הולכים לעשות ראיית פני הבית, היום מעשרים,

אפשר כבר לעשר אז מעשרים, אבל אצלו ראו איך שהי' קודם עושה ראיית פני הבית, הוא הי' מביא את זה הביתה בדחילו ורחימו, ועכשיו עושים תרומות ומעשרות, זה הי' מחזה נורא, מחזה הוד, לא ישכח מלבי את המצוה הזאת שרבי מיכל יהודה קיים, מסתמא זה כל יום כך, אני ראינו את המצוה הזאת, כשמוקימים כך מצוה מתקדשים, קדשנו במצותיך, זה לא הי' פעם אחת הוא חי את חייו יום יום, תפלה מוקדשת, מצוה מוקדשת, ברכה מוקדשת, ולא יזוז קדושה מגיעים כשכל רגע ורגע בחיים עושים מצוה כרצונו יתברך, זה אי אפשר לתאר, זה מוה שהי' לנו חוה מוה שחסר....

תקרא לי אישי

אנחנו יודעים שהיום כלל ישראל רחוק מהקב"ה כך כתוב, אנחנו אפילו בכלל לא בגדר אשה, ביום ההוא תקראו לי אישי, היום אנחנו כמו כלה בבית אביה רק קיבלנו קידושין רק מאורסין הנישואין נשברו בחורבן בית המקדש, לעתיד לבוא זה יחזור כך אומר רבי יוחנן בוגנו בפסחים [פז], זה מדובר על כלל ישראל, אבל על יחידים, יחיד הדור היום הם גם כן רק ארוסים? מי שחד הוא הרי הוא כגופו ממש זה היחידים שגם בזמן החורבן שכלל ישראל התרחק אין לנו בית המקדש אבל הצדיקים האלו הם עצמם בית המקדש, הם דבוקים בקב"ה ממש ממש, היו לנו בתים שאפשר להגיד כשנכנסים אליהם זהו בית חייו, זה הי' לנו וזה דבר הרי משפיע על כל כלל ישראל, איזה זכות הי' לו איזה כוחות הרי דבריו נשמעים, מי שאין בו יראת שמים אין דבריו נשמעים רבי מיכל יהודה אומר מילה אפשר להגיד אחרת? הרי רואים את השכינה בעיניים, האם אפשר לומר אחרת? ההשפעה שלו היתה ממש פחדו פחדו רבי מיכל יהודה אומר כך מי שרק מרגיש, מי שרק יודע מוה זה, יש לו מעט הבנה בתורה, וקצת כמיהה וצמאון לקב"ה, אז ראו אווה, זהו זה, כזה ראה וקדש, זה מוה שהי' לנו, זה מוה שחסר, חסר מוה, זה סוג אחר של צער לגמרי, צריכים לדעת את זה, זכינו בזה.

קשר רב שנים שרר בין רבינו שליט"א למרן ראש הישיבה הגרמני"ל זיע"א בימי השבעה על רבינו הגרמני"ל אדלשטיין זצ"ל הזכיר רבינו שליט"א בערגה כי זכור הוא את הימים בתחילת שנותיה של הישיבה עת ביתו של מרן הגרמני"ל היה לאכסניה לרבי גרשון ואחיו רבי יעקב זכר צדיקים לברכה, הבית היה צריך קטן אך מלא אור התורה המצוקה באותם ימים היתה מרובה והתנאים היו קשים אבל בעל הבית ובני האכסניה למדו ויגעו בתורה והיו מאושרים בה וכלל לא היה ניכר הדחק עליהם.

כשנפתחה הישיבה קטנה שעי' הישיבה ומרן הרב זצ"ל בחר במרן הגרמני"ל לעמוד בראשה יחד עם מרנא הגרמני"ל זצ"ל שיגר רבינו את כל ילדיו ונכדיו לקבל תורה מהם, והרבה הפליא בשבחיו של הגרמני"ל שזלמו את הבחורים כיצד ללמוד דף גמרא ויראת שמים טהורה, לא אחת כשעלתה לרבינו שאלה חינוכית ירד הוא מוהישיבה לביתו של הגרמני"ל זצ"ל ושטח בפניו את שאלותיו.

ונשמע קולו

מספר עד ראייה: כידוע שמרן הגרמני"ל נסתלק לב"ע כמה דק' לפני תפילת ערבית בישיבה.

לאחר התפילה כשלא אמרו תהלים הרגיש רבינו שליט"א בדבר ופנה לחתנו הגרמני"ל ברמון שליט"א שישב על ידו ושאלו לסיבת הדבר, הגרמני"ל שליט"א רמז לו כי מרן זצ"ל נסתלק

לב"ע, ורבינו שליט"א פרץ בבכי קורע לב למשך כמה דקות היה היכל הישיבה בדממה ורק קול בכיו של רבינו שליט"א נשמע ברמה דמעות של אדם כשר על אדם כשר שנסתלק.

מרב צער וגון לא היה בכוחו של רבינו לשוב רגלית לביתו ונאלץ לשוב עם רכב לביתו.

קטעים מהספר רבינו בכלות השבעה בהיכל הישיבה יום ב בלק ב תמוז תשע"א

מאור פנים בעולם הזה

חז"ל אומרים בתדב"א הובא בגהש"ס בכתובות [קג:], מפני מוה זכה אליהו לתחיית המתים, אנחנו היינו שואלים שאלות על אליהו הנביא, אבל בתנא דבי אליהו כתוב, מפני שכשהיה רואה תלמיד חכם הי' מגפפו ומנשקו, שומעים מוה שכתוב, תחיית המתים זוכים מוכח שלימות באהבת תורה ותלמידי חכמים, מגפפו ומנשקו, את מי הוא מנשק שם, את התורה, וכמו כשרואה ספר תורה, המזריגה הזו של אהבת התורה בשלימות כזו, מי שזוכה לזה אצל רבי מיכל יהודה זו היתה המציאות שלו, הי' מגפפו ומנשקו, זה דבר שזוכים מוכחו לכת של תחיית המתים, זהו חסיד ועניו....

ועכשיו כל אחד כעת יזכר האם הוא לא ראה מאור פנים? כשראו אותו לא ראו את הדמות של אדם שאומרים עליו שהוא בן עולם הבא, אומרים איזהו בן עולם הבא זה לא סתם, באמת כתוב [סנהדרין פח:] איזהו בן עולם הבא, חיפשו וחיפשו, נתנו עיניהם ברב עולא בר רבה, שומעים, בדור של אמוראים הי' רק אחד, איזהו בן עולם הבא אמרו את כל הדרשה שהיום אומרים כמעט על כל אחד, מי הוא זה, מציאו אחד רב עולא בר אבא, מוה ראו בו, אני חושב שראו את המאור פנים, מי שהוא בן עולם הבא רואים את זה עליו, רואים את המאור פנים שלו, הוא לא כאן הוא שמוה, זה אחרת

דרכי אורה

משולחנו של רבינו הגדול מרן ראש הישיבה הגאון רבי מאיר צבי ברגמן שליט"א פרשת קורח תשפ"ד (36)

פקחות של שטות

זאת אינו מסכים לדבריו, וע"כ שמשה רואה יפה גם מה שקורח אינו יכול לראות ועל קורח ליתן לב ולהעלות על לבו שאולי אם הי' לו את ראייתו של משה, הי' ג"כ מבין את הנהגתו של משה. זו היתה איפוא ה'שטות' של קורח, חוסר נכונותו להכיר בכך שאם הקב"ה הועיד את משה להנהיג את הדור, בהכרח שמשה יודע את כל מה שקורח יודע, ואם למרות זאת משה מנהיג את הדור אחרת מכפי מחשבתו, צריך הוא להכפיף עצמו להנהגת משה למרות שהוא אינו מבין אותה, כי ודאי שיש טעם להוראותיו של משה, גם אם ד"ו נשגב מבינתו. ושורש הדבר שהטעהו לקורח, ביארו לנו חז"ל במדרש שהביא רש"י (פס' טז): ומה ראה קרח לחלוק עם משה, נתקנא על נשיאותו של אליצפן בן עוזיאל שמינהו משה נשיא על בני קהת עפ"י הדבור. אמר קרח, אחי אבא ארבעה היו וכו' עמרם הבכור נטלו שני בניו גדולה, אחד מלך ואחד כהן גדול, מי ראוי ליטול את השני, לא אני שאני בן יצהר שהוא שני לעמרם, והוא מינה נשיא את בן אחיו הקטן מכולם, הריני חולק עליו ומבטל את דבריו עכ"ל. גילו לנו בזה חז"ל שסיבת הטעות של קורח היתה 'נגיעה'. היא זו שהעבירה אותו על דעתו, והיא גרמה ג"כ לר"ג ראשי הסנהדראות להתחבר עמו. ומכאן ילמד האדם שגם אחר זכי' לדרגא של רוח"ק יש לו לדקדק בעצמו שלא יבא לידי טעות, ולשרש מנפשו כל רושם של נגיעה הגורמת לטעות, דאל"כ יכול להבין ח"ו את מה שרואה ברוה"ק באופן חלקי ומוטעה.

ויקח קרח וגו' (ט"ז, א)

בתנחומא (סי' ה' הו"ד ברש"י כאן): וקרח שפקח היה - מה ראה לשטות זה, עינו הטעתו, ראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו, שמואל ששקול כנגד משה ואהרן וכו'. אמר אפשר כל הגדולה הזאת עתידה לעמוד ממני ואני אדום, לכך נשתתף לבוא לאותה חזקה, ששמע מפי משה שכולם אובדים ואחד נמלט 'אשר יבחר ה' הוא הקדוש', טעה ותלה בעצמו ולא ראה יפה לפי שבניו עשו תשובה, ומשה היה רואה יפה ע"כ. מסו"ד המדרש משמע שגם קורח ראה את מה שמשה ראה, אלא שמשה ראה יפה וקורח לא ראה יפה, כי רוח"ק שלו נפסקה לאחר שראה שלשלת היוצאת ממנו, ולא ראה עוד מה שראה משה שבניו של קורח יעשו תשובה ורק מכח זה תצא שלשלת זו. כל המחלוקת הגדולה שניהל קורח, נגרמה מכך שלא 'ראה יפה', אך אילולי היה רואה את מה שראה משה לא הי' קורא תיגר. ולכאן מעתה באמת א"א להגדיר את מעשהו של קורח כ'שטות' בעלמא, ואדרבה כ"ז עשה קורח ע"י פקחותו ונשתמש לזה אפי' בכח רוח"ק שהי' בו, אלא שמ"מ ראייתו הי' פחותה מראייתו של משה.

אך באמת פשוט שגם אחר מה שפירשו חז"ל את טעותו של קורח, ונתנו לנו טעם לשבר את האוזן שלא נחשוב את קורח לאויל מוחלט, אבל מ"מ עדיין לא יצאו הדברים לגמרי מכלל 'שטות', כיון שפיקח כקורח צריך לידע שגם משה רבינו רואה ברוה"ק שעתיד שמואל הנביא לצאת מזרעו של קורח ולמרות

בחצרות אלו קינו יפריחו

ופלטם ולכך לא הוציאו פרח, וע"כ כתיב 'ויוצא משה את כל המטות חסר, לפי שבלעם עכ"ל, ומתבאר חידוש נורא בצורת הנס שעשה הקב"ה להפריש את מטה אהרן משאר מטות הנשיאים, ואי"ז שעשה הקב"ה נס להפריח את מטה אהרן וממילא הי' חילוק בינו לשאר המטות, אלא אדרבה הי' הנס להיפך, כיון שעפ"י הטבע הרגיל היו כל המטות צריכים לפרוח בהיותם בקודש, שכך הוא טבעו של כל עץ שהוא העומד בבית ה' - להוציא פרחים ושקדים, והקב"ה אמר למשה ליקח י"ב מטות מי"ב נשיאים ואופן המבחן יהי' על המטות שלא יפרחו שד"ז יוכיח שלא בס' בחר ה' ואינם מוכנים להתקדש, ורק המטה האחד מהם שיפרח הוא הקדוש כיון שרק הוא נותר על תכונתו לפרוח בקודש פנימה. וכן מצינו בתנחומא (פר' תרומה סי' יא): 'ויהי ממחרת ויבא משה אל אהל העדות והנה פרח מטה אהרן לבית לוי ויצא פרח ויצץ ציץ ויגמול שקדים', ארזים ששלח חירם מלך צור לשלמה למלאכת ביהמ"ק

וַיֵּצֵא מֹשֶׁה אֶת כָּל הַמִּטּוֹת מִלִּפְנֵי ה' אֶל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּרְאוּ וַיִּקְחוּ אִישׁ מִטָּהוּ (י"ז, כ"ד)

יש לפרש מהו שהוצרך לכתוב 'ויראו ויקחו איש מטהו', דאי"ז שייך כלל לענין המעשה שכבר נשלם אחר שהראה משה לכל בני ישראל כי רק מטה אהרן יציץ ופרח ובו בחר ה' מכל העדה. ועוד יש לדקדק במה שציוה הקב"ה למשה 'השב את מטה אהרן לפני העדות למשמרת לאות לבני מרי'. ולכאן זה אינו מספיק דהלא הי' צריך להניח ג"כ את מטות כולם למשמרת כמו שהי' בשעת הנס ורק עי"ז יושלם האות כדי להראות ההבדל שהי' ביניהם למטה אהרן, ורק באופן זה יוכל לשמש מטה אהרן 'למשמרת לבני מרי' כשניכר לכל שינוי מעלתו משאר המטות.

ונראה עפ"י מ"ש בעל הטורים פר' וארא עה"פ (שמות ז') 'ויבלע מטה אהרן את מטותם' וז"ל: איתא במדרש שגם במעשה קרח בלע מטה אהרן מטותם, וכשהוציאו אז חזר

הריחו בחייו של עולם והרטיבו. א"ר לוי כשהכניס שלמה את הארון לביהמ"ק, הרטיבו כל העצים והארזים שהיו שם ועשו פירות, שנא' 'שתולים בבית ה' בחצרות אלקינו יפריחו', והיו הולכין ועושין פירות והם היו פרנסה גדולה לפרחי כהונה, עד שמנשה הכניס את הצלם בבית קדש הקדשים ונסתלקה השכינה ויבשו הפירות, שנא' 'ופרח לבנון אומלל' ע"כ. וכיון שכלל הוא שלעולם עדיף למעט הנס, ע"כ גם כאן אופן הנס הי' שלא להפקיע הטבע לגמרי ולא הי' אפשר שלא להפריח המטות הנכנסים, אלא שנעשה נס שבלע מטה אהרן את שאר המטות וממילא רק הוא עמד לפני ה' ורק הוא הוציא פרחים ושקדים, אך אם לא היה מטה אהרן בולע

אותם אזי גם שאר המטות היו פורחים, כיון שהיו סופגים גם שאר המטות את קדושת בית ה'. זהו שנאמר 'ויוצא משה את כל המטות בכתוב חסר, כי משה הוציא למעשה רק מטה אחד – את מטה אהרן, ורק כשהיה המטה מחוץ למשכן פלט את שאר המטות החוצה. לפ"ז מובן מה שללא הונחו גם שאר המטות למשמרת, כי עי"ז הלא גם הם היו מוציאים שבים להפריח ולגמול שקדים, כארזים ששלח חירם מלך צור וכו', ואז לא היה נראה ההפרש שבין שאר המטות לבין מטה אהרן, ומה"ט לאחר שהוציא משה את המטות 'ויקחו איש מטחו'.

שמחת הנתינה

מתוך הכרה ואמונה שכהנים משולחן גבוה קזכו, קנאן ה' ונתנו לכהן, ואדרבה, ע"י נתינת המתנו"כ מביאים הנותנים ברכה אל ביתם, כלשון הנביא (יחזקאל מו): 'וראשית עריסותיכם תתנו לכהן – להניח ברכה אל ביתך'. ושמחה זו כעין אותה שמחה שהיתה לאהרן עצמו בזמן שהקב"ה העביר את הנהגת כלל ישראל מאיתו למשה, כדאי' במדרש (שמו"ר ג, טז): 'הי' משה אומר עד שלא עמדתי היה אהרן אחי מתנבא להם במצרים פ' שנה וכו' עכשיו אכנס בתחומי של אחי ויהיה מיצר, בשביל כך לא היה מבקש לילך'. וענה לו הקב"ה ע"ז: 'גם הנה הוא יוצא לקראתך וראך ושמח בלבו', והעיד עליו הקב"ה שנתרצה ושמח לקבל עליו את הנהגת משה, וקיבל אח"כ שכרו משלם כמאחז"ל לב שראה בגדולת אחיו ושמח וכו'. ד"ז הזכיר הקב"ה כאן לאהרן הכהן, כדי שיאמין ג"כ בשמחת ישראל בעת נתינת המתנו"כ, וזה מה שהוסיף ר"נ כאן ללמד שנתנת מתנות הכהונה על ידי ישראל לכהנים תיעשה מתוך רצון ושמחה.

וידבר יהוה אל אהרן ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומתי ללל קדשי בני ישראל לך נתתם למשחה ולבגיד לחק עולם (י"ח, ח)

'ואני' – ברצון, 'הנה' – בשמחה, דברי רבי ישמעאל, א"ל תלמידיו וכו' שומע אני שיש שמחה לפני המקום וכו' רבי נתן אומר 'ואני' מוסיף על חבתן (גי' הנצי"ב עפ"י מד"ר), 'הנה' בשמחה, וכ"ה אומר (שמות ד') 'וגם הנה הוא יוצא לקראתך וראך ושמח בלבו' ע"כ, יש לבאר כאן מה הוסיף רבי נתן על מה שכבר לימד רבי ישמעאל מקודם ש'הנה' הכתוב כאן אצל מתנות כהונה הוא לשון שמחה אצל הקב"ה? וי"ל דהא לא נתפרש במדרש המקור של ר' ישמעאל ש'הנה' הוא לשון שמחה, ולכן ר"נ שפירש לנו מהיכן הוא נלמד, הוסיף ע"ד רבי ישמעאל חידוש גדול, שהשמחה בנתינת מתנות הכהונה אי"ז רק מצדו של הקב"ה, אלא גם מצד בני ישראל שיתנו אותן לכהנים ברצון ובשמחה, והקב"ה מבשר כאן לאהרן הכהן, שח"ו לא יהיו המתנו"כ בבחינת נהמא דכיסופא, אלא כלל ישראל יתנו את מתנות הכהונה בשמחה,

מכתב עוז מרבינו הגדול מרן שליט"א בכתי"ק אודות פסיקת הערכאות בענין בני הישיבות

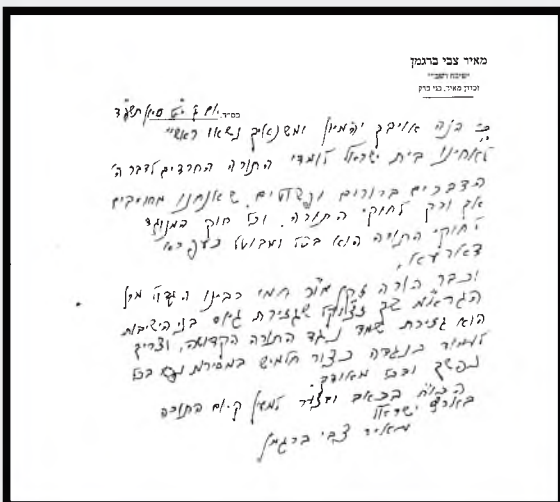
"כי הנה אויבך יהמיון ומשנאיך נשאו ראש".

לאחינו בית ישראל לומדי התורה החרדים לדבר ה'.

הדברים ברורים ופשוטים שאנחנו מחויבים אך ורק לחוקי התורה. וכל חוק המנוגד לחוקי התורה הוא בטל ומבוטל כעפרא דארעא.

וכבר הורה זקן מו"ר חמי רבינו הגדול מרן הגרא"מ שך זצוק"ל שגזירת גיוס בני הישיבות הוא גזירת שמד נגד התורה הקדושה, וצריך לעמוד כנגדה כצור חלמיש במסירות נפש בכל נפשך ובכל מאודך.

הכו"ח בכאב ובצער למען קיום התורה בארץ ישראל.

משנת רמ"ה

ממשנת רבינו מרן ראש הישיבה הגאון רבי משה הלל הירש שליט"א

פרשת קרח תשפ"ד

הוראת שעה

לעזור במסירות נפש - שלא תתמעט תורת ארץ ישראל מתוך כינוסים שנערכו בליקווד ובטורונטו להצלת עולם התורה בא"י

ברשות גדולי עולם וכו'. רציתי לספר לכם ממה שראיתי בארץ ישראל. לאחר הגזירה הנוראה שנפסקו התקציבים, קבלתי טלפון מראש ישיבה של חמש מאות בחורים, שכמעט בכה, שאין לו אפשרות לשלם, מאחר וסמך על התקציב של הממשלה, ומה יהיה? אמרתי לו, שלי אין תשובה בשבילי, אבל אולי מאנשים באמריקה תבוא התשובה.

ישנם אלפי אברכים בארץ ישראל, החיים באופן רגיל במצב כלכלי שהוא קצת יותר מ'כדי חייו', אך בלי התמיכה של הממשלה הם נופלים מתחת לזה! זה המצב! מבלי התקציבים יהיו השלכות נוראיות על כל ישיבה בארץ ישראל! נורא נוראות! יהיו חס ושלוש ישיבות שייסגרו לגמרי, וכן כוללים שיפלו לגמרי, חס ושלוש.

אנחנו חייבים להבין, שזה לא רק מצב שחסר כסף בארץ ישראל, אלא זה חלק מהחתירה של השמאל בארץ ישראל, שמנסים לבטל את כל כח התורה של ארץ ישראל!

אספר לכם סיפור. אשה היתה ראוייה לקבל עבודה במשכורת של עשרים אלף ש"ח בחודש, סכום מאוד מוכבד, אלא שהיתה צריכה מסמך מאיזה משרד, ובאופן נורמלי היו אמורים לתת לה אותו, אך הם סירבו לתת. וכששאלו אותם מדוע אינם נותנים, אמרו שבלי המסמך הזה היא תקבל רק ששת אלפים שקלים בחודש, סכום שאינו מספיק לה, ועל ידי זה בעלה יאלץ לעזוב את הכולל, וזו היא מטרתם!

הם באים נגדנו גם ב'חינוך העצמאי', שהוא האחראי על חינוכם של 'בית יעקב', אלו הנשים, ומדוע נלחמים בו? כי הם חפצים ומשתדלים שהנשים לא תהיינה חרדיות כל כך, ולא תנשנה לבני תורה ואברכי כולל! יש להם יעד ומטרה לבטל ולהפסיק את התורה בארץ ישראל!

מה שאנחנו מבקשים מהציבור באמריקה לתקן, שחסר ושלוש לא תתבטל התורה, לא לתת לשמאל להחרים את התורה לגמרי. אני יודע היטב שהמצב הכלכלי באמריקה לא הכי טוב, ובמידה מסוימת מה שאנחנו מבקשים מוגדר כ'מסירות נפש' מצד הבעלי בתים שאנחנו פונים אליהם!

החפץ חיים אומר נקודה מאוד חשובה. כשמבקשים מאנשים משהו לצורך גדול, אם כסף או משהו אחר, אזי בא היצר הרע אליו ואומר לו, האם אתה רוצה למסור נפשך על עניין זה? הרי זה מתאים רק לאנשים מיוחדים ולעשירים גדולים, ולא לאנשים רגילים!

ועל כן באנו לבקש מכולכם שתצילו את התורה בארץ ישראל! שכל אחד יביא את עצמו לדרגה גבוהה של מסירות נפש!

(מדברי מרן שליט"א בד"ר בליקווד)

הגזירות בארץ ישראל עלולות להביא חלילה לירידה בתורה, וכשאומרים ירידה בתורה אין הכוונה רק בארץ ישראל, אלא בכל קצווי תבל! שכן מקודם לכן היה לעולם תורה עם תורת ארץ ישראל בשלימות, ועכשיו אין לעולם את תורת ארץ ישראל בשלימות! וזה פוגם בכל המצב של התקרבות הקב"ה לעולם, שכן הדבקות שלנו בקב"ה תלויה ברמת ובכמות התורה שלומדים בעולם, ואם יש חלילה פחות תורה בעולם, אזי גם האנשים בקנדה יסבלו, מפני שכשיש פחות תורה בעולם אזי הקב"ה פחות ניכר בעולם, וממילא יש פחות סייעתא דשמיא בכל העולם! לא רק בארץ ישראל! תורה היא ענין כללי, ותורת ארץ ישראל בפרט מביאה ומקרבת את הקב"ה להיות בעולם, ומביאה סייעתא דשמיא לעולם, ומביאה לכך שאנשים דבקים להקב"ה בתכלית, והכל כתוצאה מלימוד התורה. וכשיש בעיה לאברכים בכוללים הבעיה היא של כל כלל ישראל!

רואים כבר עליה באנטישמיות בכל העולם, והיא באה מחמת שיש פחות סייעתא דשמיא בעולם, מכיון שהקב"ה פחות ניכר בעולם, ולכן אנו מבקשים להתאמץ לתת מעל ומעבר, על אף הקושי, במסירות נפש, לקרב את הקב"ה בחזרה לעולם! וכדי שהקב"ה יביא לנו סייעתא דשמיא אנחנו צריכים להראות מציאות מסירות נפש, שאכפת לנו שלא יחסר תורה בעולם, ושמלכות ה' תהיה ניכרת בעולם, ובכך יזכו כולם להצלחה גדולה בע"ה.

(מדברי מרן שליט"א בד"ר בטורונטו)

הרצון שמביא לייסוד 'שיטה'

הבית דוחק. וכתב על כך רבינו יונה שם, 'היום קצר, אלו ימותיו שהם קצרים, כנגד התורה שהיא מרובה, ארוכה מוארץ מדה ורחבה מני ים, ואין יורד לסוף. וזהו שאמרו, אותם ארבעים יום שעמד משה רבינו ע"ה בהר סיני לא ישן. מושל למלך שאמר לעבדו מדוד זהובים מכאן ועד למחר, וכל מוה שתמדוד יהיה שלך. איך יישן? והלא באותה שעה יפסיד כמה וכמה! כך אמר משה, אם אישן, כמה מרגליות מדברי תורה אפסיד. על אחת כמה וכמה אנו, בל ניתן שינה לעינינו ולעפעפינו תנומה, עכ"ל. כך צריכים להסתכל על כל דגע, איך אישן? הרי אפסיד מרגליות!

ממשיך ר' טרפון ואומר 'ובעל הבית דוחק'. וכתב על כך רבינו יונה, 'ואיך כפועל העושה פעולתו בקבולת [-קבלות], אם יעשה מעט נותנין לו שכר מועט, ואם עשה הרבה נותנין לו שכר הרבה, לפי חשבון שפסקו על המלאכה כולה, ואין הבעלים קפדים. אלא הקדוש ברוך הוא מצוה אותך מלאכת התורה, ולא תלין פעולתה אתך בכל אשר תוכל לעשות, ואם תעבור על מצוותו עונש גדול תיענש, שאין לך רשות להיבטל אפילו שעה אחת! זה 'פסק' של רבינו יונה, שמקובל בכלל ישראל מדורי דורות, מתלמידי הגר"א, מתלמידי ר' חיים מוואלאזין, ובכל עולם הישיבות, זה דין! זו הלכה! ומי שמתחכם נגד מה שמקובל בכלל ישראל עלול להתחכם גם נגד עיקרי האמונה רח"ל. החתם סופר אומר (ע"י בש"ת יו"ד סי' ש"ו), שמי שהולך נגד מה שהתקבל בכלל ישראל בדברי חז"ל זה כפירה! כמובן שיש כללים, וכל אדם צריך לחשבן מה מותר לו ומה אסור לו, אבל לא כמו אלה שטוענים שלא כל אחד צריך ללמוד חלילה.

הקב"ה יעזור שכל אחד ישתמש בשכלו, להבין שצריך לבטל את כל ה'שיטות' הבאות מכוח העצלות, וצריך לבטל את דעתו לדברי חז"ל, ולמה שמקובל בכלל ישראל, וכל אחד יזכה להיות שקוע בלימוד בכל כוחו. אכ"ר.

בפרשה מצינו שקורח נחלק על משה רבינו, וביארו חז"ל (במדב"ר פר' יח אות ב), שהסיבה לכך היתה מפני שנתקנא בנשיאותו של אליצפן בן עוזיאל.

אמנם חשוב לשים לב כיצד התבטאה הקנאה אצל קורח, שכן הביטוי לקנאה היה שקורח ייסד 'שיטה'. כתוב במדרש שהוא בא עם בגד של תכלת, ושאל את משה רבינו אם הבגד חייב בציצית, ואחר שהשיב לו משה שהוא חייב, לגלג עליו קורח, כיצד יתכן שבגד שלם של תכלת אינו פוטר את עצמו, ואילו חוט אחד של תכלת יכול לפטור בגד שלם.

ובביאור טענתו כתבו המפרשים [ע"י רבינו בחיי, וחת"ס עה"ת], שקורח התכוין לומר שאין מדרגות בכלל ישראל. דהיינו שהקנאה גרמה לו לייסד שיטה שכולם שווים, וממילא לא יתכן שבגד שכולו תכלת יהיה חייב, וחוט אחד יפטור את כולו. וענה לו על כך משה רבינו, שאפילו אם כלל ישראל כולם קדושים, כולם תכלת, מכל מקום כשם שבטלית של תכלת צריך חוט אחד שיביא את הקדושה לכל הבגד, כך גם בכלל ישראל, אי אפשר שלא יהיה אחד למועלה, שיביא את הקדושה לכל כלל ישראל.

מפרשה זו ניתן ללמוד יסוד גדול. פעמים רואים אדם שיש לו 'שיטה', והרואים חושבים ש'שיטה' זו היא המביאה אותו לעשות את מה שעושה, אבל האמת היא להיפך, שכל ה'שיטה' מגיעה מכוח איזה יצר הרע, שרוצה לעשות מעשים מסוימים, והיצר הזה גורם לו לחשוב באמת שה'שיטה' היא נכונה, אבל האמת שהיא שכדי שיוכל לעשות מה שהוא רוצה הוא מייסד 'שיטה' לעצמו.

כיום צריך להיזהר אפילו בעולם הישיבות מ'שיטות' שונות הנובעות מעצלות, כגון 'מי אמר שצריך ללמוד כל הזמן?' ומביאים 'ראיה' לשיטתם מאיזו מימרה, אף שהיא דעת יחיד מומש, מכל מקום סומכים על המימרה הזאת... אנחנו יודעים מה שכתוב בחז"ל (אבות פ"ב מט"ו) 'ר' טרפון אומר, היום קצר והמלאכה מרובה, והפועלים עצלים והשכר הרבה, ובעל

בגדר הדין שווה כסף ככסף בפדיון הבן

ואם כן יש להקשות האִךְ שִׁיךְ שחשיבות דמי החפץ יכולים להקבע לפי החשיבות של הכהן ואם זה שווה לו חמשה סלעים נחשב שנתן לכהן שווי של חמשה סלעים, אף שאין בו שוויות אמיתית של חמש סלעים ואינו יכול למוכרו ולקבל עבורו חמש סלעים, ואם כן אינו נחשב שווה כסף של חמשה סלעים.

החילוק בדין שווה כסף בפדיון הבן

וצריך לומר שדין שווה כסף האמור לגבי פדיון הבן חלוק מדין שווה כסף הנאמר בכל מקום, שבכל מקום מה שמועיל שווה כסף משום שיבא לידו מכח השווה כסף דמים, משא"כ בפדיון הבן אין מועיל מה שהחפץ מביא דמים שאם כן לא היה מועיל שווה כסף כיון שאין כאן כסף וצריך חשיבות של כסף אלא מה שמועיל שווה כסף הוא מצד עצמו שיש לו חשיבות כמו כסף.

ומקור החילוק נראה, שכיון שמצינו שלא מועיל לפדות בקרקעות ושטרות, ולכאורה אם הגדר שמועיל שווה כסף הוא משום שבכוחו להביא כסף ולכן נחשב ככסף, מדוע לא מועיל לפדות בקרקע ושטרות שהרי אף בזה יכול לבא מעות על ידם ומה שייך מיעוט שיתן דווקא מטלטלין, ובהכרח שבפדיון הבן לא מספיק שיתן חפץ שיבא על ידו ממון להחשב כממון והצריכה התורה דוקא כסף, אלא שנתרבה כאן שגם שווה כסף יש לו מעלה מצד עצמו מחמת שימושיו ולכן אפשר לפדות על ידו, ונתמעטו קרקע ושטרות שאין עליהם דין כסף כשאר שווה כסף לענין זה, ולפי זה מובן הדין בפדיון הבן שמועיל מה שאומר הכהן לדידי שווה לי כיון שכאן מעלת השווה כסף היא מחמת עצמו ולא מחמת הממון שיבא על ידו.

החשיבות של הכהן המקבל, ואם הכהן מחשיבו לחמשה סלעים נחשב שקיבל כלי שווה חמשה סלעים.

הוכחה מהרא"ש בגדר שווה כסף ככסף

אלא שמדברי הרא"ש בתשובה (כלל ו' סימן י"ט) יש להוכיח שסובר שמעלת שווה כסף אינה מחמת עצמו אלא משום שמביא לידי כסף, שכתב לפרש הדין שמבואר בגמרא בגיטין (עדב) לגבי מי שאמר הרי זה גיטך על מנת שתתני לי אצטלתי ואבדה אצטליתו שהדין הוא שאפילו נתנה לו דמיה אינה מגורשת, ואע"פ שקי"ל בכל מקום שווה כסף ככסף הכא שאני כיון שלצורה קא מכיין.

וביאר דבריו, שהקשה לו למה לא נאמר שדמי האצטלית יחשבו כמו האצטלית שהרי שווים כמותה, ואף שהתנה עמה שתתן לו כלי מסתבר דנכלל בתנאו כל מה שבדין תורה נידון בכלל הכלי, וכיון שבדין תורה מצינו ששוה כסף ככסף ה"ה שווה כלי ככלי וממילא גם בנתינת דמי הכלי נתיקיים התנאי, ועל זה תירץ, ששונה התנאי כאן משום שודאי הקפיד דוקא על האצטלית שהרי לצורה קא מכיין. ובאבני מילואים (סימן כ"ז סק"ד) תמה על דבריו האִךְ נחשיב מכח דין שו"כ דכשנותן לה ממון הרי זה כמי שנתן לה הכלי, הרי לא מצינו בתורה אלא דין שווה כסף ככסף ולא מצינו ששוה כלי נידון ככלי.

ובדעת הרא"ש שמשווה הדינים וסובר שגם שווה כלי נידון ככלי, ע"כ מבואר שמפרש מעלת שו"כ ככסף הוא משום שיכול למוכרו ולקבל תמורתם כסף, ולכן מסתבר שה"ה לגבי שווה כלי כיון שיכול לקבל תמורתו אצטלית הרי זה נידון כאצטלית עצמה ונחשב שמתקיים תנאו.

ופדיון מִבֶּן־חֹדֶשׁ תַּפְּחָהּ בְּעֶרְכָּהּ כֶּסֶף חֲמִשָּׁה שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ עֶשְׂרִים גֵּרָה הוּא (יח, יז)

בגמרא בקידושין (תא) מבואר שאף שצריך האב ליתן חמשה סלעים כסף, כמו כן מועיל אף שווה כסף כגון חפץ ששווה חמשה סלעים ונחשב כמו שנתן לכהן חמשה סלעים, ואף באופן שהביא לכהן חפץ שאינו שווה חמשה סלעים אלא שהכהן אומר ששווה לו החפץ בערך של חמשה סלעים מועיל ונחשב כמו שנתן לו שווה חמשה סלעים, כיון שחשיבות הדמים של החפץ נקבע לפי מה שהכהן מחשיב אצלו החפץ.

בגדר הדין ששווה כסף ככסף

והנה יש לחקור בעיקר הדין שנתחדש שבכל מקום שצריך כסף מועיל אף שווה כסף, האם הוא משום ששווה כסף יש לו מעלה מצד עצמו כדין כסף, וכמו שכסף יש לו מעלה מחמת שימושיו שיכול לקנות על ידו, כך גם שאר שווה כסף יש לו מעלה מחמת השימושים שיש בגוף הדבר, ואף שבתורה נכתב כסף אין לחלק ביניהם וכל דבר שיש לו שימושים חשובים כמו כסף הרי הוא מועיל כמו כסף, או ששווה כסף ככסף היינו משום דגם בשווה כסף יש בו כסף בכך כיון שיכול לקבל כסף עבורו, ומשום כך נידון כמי שנתן כסף ממש.

ומהדין כאן שמבואר שמועיל מה שהכהן מחשיב החפץ לחמשה סלעים, נראה שהדין שווה כסף ככסף אינו מחמת מה שיש בו בכח להביא כסף שהרי כאן במציאות אינו שווה חמשה סלעים ואין בכוחו להביא חמשה סלעים, ורק אם נאמר שהשווה כסף ככסף הוא מצד מה שיש לו חשיבות כמו כסף מחמת השימושים שלו, שייך לומר שהשווי של החפץ נקבע אף לפי

משנת הישיבה

הוי רץ למצוה קלה - התנועה החיצונית מעוררת הפנימית

[דהיינו שהמהירות במעשה המצוות מגיעה מהתלהטות עצומה]. ואמנם, התבונן עוד, שכמו שהזריזות הוא תולדת ההתלהטות הפנימי, כן מן הזריזות יולד ההתלהטות. והיינו, כי מי שמרגיש עצמו במעשה המצוה כמו שהוא ממנה תנועתו החיצונית, כן הנה הוא גורם שתבער בו תנועתו הפנימית כמו כן, והחשק והחפץ יתגבר בו וילך. אך אם יתנהג בכבודות בתנועת איבריו, גם תנועת רוחו תשקע ותכבה. וזה דבר שהנסיון יעידהו.

ואמנם כבר ידעת, שהנרצה יותר בעבודת הבורא, יתברך שמו, הוא חפץ הלב ותשוקת הנשמה וכו', ואולם האדם אשר אין החמדה הזאת לוהטת בו כראוי, עצה טובה היא לו שידורו ברצונו [דהיינו שיעשה פעולות בזריזות], כדי שימשך מזה שתיוולד בו החמדה בטבע, כי התנועה החיצונית מעוררת הפנימית, ובודאי שיותר מסורה בידו היא החיצונית מהפנימית.

ומבואר בדברי המסילת ישרים ש'הוי רץ למצוה' היא עיצה נפלאה!!! שעל ידי זה אדם יכול לזכות להרגיש התלהבות בעבודת השם, ואף שלאדם אין כ"כ שליטה על רגשי הלב, מ"מ בזה שהוא מעורר את עצמו בפעולות חיצוניות, כגון שרץ לדבר מצוה בזריזות, אף שאינו מרגיש התלהבות בליבו, אם יעשה כך, אזי לבסוף אכן ירגיש גם התלהבות בלב. וכן לגבי לימוד תורה וקיום כל המצוות, אף שעדיין אינו מרגיש התלהבות, מכל מקום אם יעשה את הפעולות החיצוניות בזריזות, יגיע בכך אף לחשקת הלב ותשוקת הנשמה, שהוא עיקר רצונו של הבורא יתברך שמו. וכפי שממשיך המסילת ישרים שם: אך אם ישתמש ממה שבירדו יקנה גם מה שאינו בידו בהמשך, כי תוולד בו השמחה הפנימית והחפץ והחמדה, מכח מה שהוא מתלהט בתנועתו ברצון.

כתוב במשנה באבות (פ"ד מ"ב), 'בן עזאי אומר, הוי רץ למצוה קלה כבחמורה, ובורח מן העבירה'. וכתב על כך הרמב"ם [בפירוש המשניות שם]: וכבר העירו החכמים עליהם השלום על חידוש נפלא בתורה, יש בו זירוז על מעשה המצוות. והוא אומרו (דברים ד מא) 'אז יבדיל משה שלוש ערים וכו', וידוע שהן לא יועילו ולא יהיה בהן דין ערי מקלט עד שיובדלו השלוש האחרות אשר בארץ כנען. אמרו (מכות י): ידוע היה משה רבנו שאין שלוש שבעבר הירדן קולטות עד שיהיו שלוש שבארץ כנען, שנאמר (במדבר לה יג) 'שש ערי מקלט תהינה', ואמנם הבדיל את אלו לפי שאמר 'הואיל ובאת מצוה לידי אקיימנה'. ואם איש כמשה רבנו, משיג האמיתות, השלם שבשלמים, נכסף להוסיף חצי מצוות עשה לכל מעלותיו ושלימותו, מה ראוי לאשר נצטרעו נפשותיהם, ונתחזקה צרעתם ונושנה. עכ"ל.

אמנם אפשר להוסיף עוד נקודה במה שכתוב 'הוי רץ למצוה', דהנה המסילת ישרים (פ"ו) מאריך בענין הזריזות למצוות, ואומר: וכן תמצא כל מעשיהם של צדיקים תמיד במהירות. אברהם כתוב בו 'וימהר אברהם אהלה אל שרה, ויאמר מהרי וגו', ויתן אל הנער וימהר. רבקה, 'ותמהר ותער כדה וגו'. וכן אמרו במדרש (במדבר פ"י) 'ותמהר האשה (שופטים יג)', מלמד שכל מעשיהם של צדיקים במהירות, אשר לא יתנו הפסק זמן לא אל התחלת המצוה ולא אל השלמתה.

ומוסיף בזה המסילת ישרים דבר נפלא: 'ותראה שהאדם אשר תלהט נפשו בעבודת בוראו, ודאי שלא יתעצל בעשיית מצותיו, אלא תהיה תנועתו כתנועת האש המהירה, כי לא ינות ולא ישקוט עד אם כילה הדבר להשלימו

ממרן רבינו הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

פרשת קרח תשפ"ד

• תורת חמד | מענייני הפרשה •

• ווי העמודים וחשוקיהם • שאלה משולחני של מרן
שליט"א

האם מותר להכנס למתקן נגיזה, כדי להוציא ספר שרועה
ללמוד בו

שאלה. שכחתי ספר בבית הכנסת, לאחר כמה ימים הגעתי לחפש את הספר ולא מצאתי אותו, שאלתי את הגבאי אולי ראית את הספר שלי, אמר לי הגבאי מכיון שנשכחים כאן ספרים רבים, ואנשים לא באים לקחת אותם, כל ספר שנשאר כאן כמה ימים, אני מניח את זה במתקן הנגיזה הסמוך, תפנה לשם.

מכיון שהספר חשוב לי מאוד, הסתכלתי לתוך מתקן הנגיזה וראיתי שהמתקן רחב ועמוק, יש לי בן שמנדי גופו קטנים, והוא מוכן להיכנס לתוך המתקן כדי לחפש אחר הספר שלי (כמובן שבדקתי שזה לא מסוכן). שאלתי היא, האם מותר להכניס ילד לתוך המתקן כדי לחפש אחר הספר, כי במהלך החיפושים הילד ידרוך על ספרים ודברי תורה שנמצאים שם, אך מצד שני אין דרך אחרת להגיע אל הספר?

תשובה. לכאורה היה מקום להקל בזה, כי מותר לבזות את התורה לצורך הצלתה כדי ללמוד בה, וכמבואר בשו"ע (יו"ד סימן רפ"ב ס"ג) שמותר להוביל ספר תורה ממקום למקום על גבי החמור, והוא יתיישב על הס"ת, כשיש חשש שיגנוב את הס"ת. הרי שלצורך קיום המצוה של לימוד תורה מותר לנהוג בס"ת כבזיון, באופן שאי אפשר אחרת.

ראיה נוספת מהמבואר בשו"ע (או"ח סימן שא סעיף מג) שהמוצא ספר תורה בשדה והיו גשמים יורדים, ותתקלקל הספר תורה, מתעטף בעור [דהיינו בקלף של הס"ת] וחוזר ומכסה אותו כבגדיו, ונכנס בו. וכתב המשנה ברורה (ס"ק קס) שזהו כבודה שלא תתקלקל בגשמים. ומבואר שלא חוששים לבזיון הספר תורה, כיון שהמטרה היא להצילו מקלקול ע"י הגשם.

והנה ידוע, שכאשר קייב שבאוקראינה נכבשה ביד רשעי הקומוניזם, הכריזו הרשעים מלחמת חרמה ביישיבות, ונתפרסם איסור בשם 'החוק' על קיומן של הישיבות, הגאון רבי אברהם יהוד'ל זצוק"ל שיגר בחשאי שליחים מיוחדים לכל ישיבות נובהרדוק שהעבירו בשמו הוראה חד משמעית "לא לציות, ולא להיכנע".

בני ישיבה רבים נכבדו באזיקים והוטלו לבתי כלא ב"אשמת" קיום ישיבות ולימוד התורה, אך ועקבתם של הנאסרים היו רק אלו לא גמרות ואין לו ספרי קודש, מה נעשה כאן, הבחורים עמדו אוכדי עיצות, איש שהיה מעיז להמציא ספרי קודש לאסירים היה עולל להיאסר מיד ולהיענש קשה.

ברם, לאחר חיפוש עצות מצאו המצאה גאונת, והיא לקרוע דפי גמרא ולעטוף בהם חמאה וגבינה שהתירו להכניס לאסירים, ולהערים בכך על השומרים, אולם כאן נתעוררה השאלה ההלכתית האם אין כאן בזיון של ספרי הקודש.

השאלה הובאה לפני הגאון רבי אליעזר רבינוביץ זצוק"ל גאב"ד מינסק, והוא פסק בהחלטיות שמותר לקרוע דפים מגמרות ולעטוף בהם מצרכי אוכל כדי להמציאם לאסירים משום שזוהי שאלת פיקוח נפש, ופיקוח נפש דוחה את כל התורה, כיצד יכולים הנובחרדוקאים לחיות בלי לימוד התורה.

ונראה שדבריו נאמרו על הצד היותר טוב, אך גם למי שאינו מרגיש פיקוח נפש אם אינו לומד היה מותר לעשות כן, שזה כבוד התורה שילמדו ממנה, ואם אי אפשר בענין אחר, מותר לבזותה כדי שיוכלו ללמוד ממנה.

אלא שיש לחלק, ששם מבזים את התורה שבה ילמדו, וממילא מותר לבזות את הספר תורה ואת הגמרא כדי שילמדו בהם עצמם, אבל בעניינם מבזים את הספרים על ידי שדורכים עליהם, כדי שיוכלו ללמוד בספר אחר הנמצא בגניזה, ואולי זה לא הותר.

אמנם נראה שאין בזה נפק"מ כ"כ, כיון שהכל זה אותה תורה שקיבלו מסיני, והכל זה מצוה אחת, ושניהם הם בשביל לימוד תורה ואם אין עיצה ללמוד תורה, אלא על ידי שיגורם בזיון לתורה, מותר, כי כל הספרים שכתובים בהם דברי תורה מוחלים על כבודם כדי שיהיה אפשר להוציא את הספר הנ"ל וללמוד בו.

ותנו בהן אש ושימו עליהן קטורת לפני ה' מחר והיה האיש אשר יבחר ה' הוא הקדוש רב לכם בני לוי (במדבר טז, ז). ופירש"י, וקרח שפקח היה, מה ראה לשטות זו, עינו הטעתו, ראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו, שמואל ששקול כנגד משה ואהרן, אמר בשבילו אני נמלט... אמר, אפשר כל הגדולה הזאת עתידה לעמוד ממני ואני אדום וכו'... עכ"ד. ויש לשאול, דבשלמא על קרח יש תירוץ, אבל מה התירוץ על מאתיים וחמישים ראשי סנהדראות שגם הם היו פקחים, והם הרי לא ראו שלשלת שיוצאת מהם, ומה ראו לשטות זו. ונראה ליישב עפ"י שאמרו חז"ל בסנהדרין (דף נב ע"ב), למה ת"ח דומה לפני ע"ה, בתחילה [כשעדיין מתנהג בכבודו, שאינו צריך להגיע לע"ה] דומה לקיתון של זהב, סיפר הימנו [שוחח עמו בדברי חולין] דומה לקיתון של כסף, נהנה ממנו דומה לקיתון של חרש, כיון שנשבר שוב אין לו תקנה [לאחר שקיבל הת"ח מתנות מע"ה, שוב לא יכבדו הע"ה]. ופירש"י, משום דאירי בעדת קרח נקט לה שהיו תלמידי חכמים, בדכתיב נשיאי עדה קריאי מועד אנשי שם, ועל שם שפיתם אותו רשע כשנחנו ממנו, הקלו בענינו להשיאם ולהחזיק ידו במחלוקת ולמרוד בהקב"ה, עכ"ל. וממילא אין שאלה על אותם ראשי סנהדראות שהיו פקחים ומה ראו לשטות זו, שהרי קרח פיתה אותם בממונו, ונאמר 'כי השוחד יעוור עיני פקחים' (שמות כג, ח), ודו"ק.

ואם בריאה יבירה ה' ופצתה האדמה את פיה ובלעה אותם ואת כל אשר להם וידרו חיים שאולה וידעתם כי נאצו האנשים האלה את ה' (שם טז, ל). ופירש"י, ואם בריאה, חרישה. יבירה ה', להמית אותם כמיתה שלא מת בה אדם עד הנה, ומה היא הבריאה - ופצתה האדמה את פיה ותבלעם, עכ"ל. וכן מבואר ברמב"ן, שפתיחת פי הארץ לבלוע וסגירתה מיד לאחר מכן, כאדם הפותח פיו לבלוע ויסגר אותו אחרי בלעו, הוא חידוש שלא היה מעולם, יעו"ש. וצ"ב מדוע באמת ביקש משה רבינו עבור קרח מיתה משונה שכזו שנעשתה בצורה של שינוי הטבע, הלא דבר הוא. ושמעתי לבאר בזה, דהרי הקב"ה איסתכל באורייתא וברא עולמו, וכמו שבתורה לא שייך שום שינוי, עליה אין להוסיף וממנה אין לגרוע, כך גם בבריאת העולם, חוק נתן ולא יעבור, והכל מתנהל כפי שהיה בעת בריאת העולם, וכפי הסדר שחוקק הקב"ה בעולמו להתנהג העולם בדרך הטבע, אך קרח שרצה לכפור בתורה ולומר שאין תורת משה מן השמים אלא עשה בה שינויים מעצמו ובה מעצמו את המצוות, לכך מידה כנגד מידה רצה משה להראות לישראל שיקבל קרח מיתה משונה שלא בדרך הטבע, וכזה יהיה מוכח טעותו וחטאו שכפר בתורת משה. וכזה יש לבאר מה שאמר רבא במסכת סנהדרין (דף קי ע"א), מאי דכתיב (חבקוק ג, יא) שמש ירח עמד וזולה, לאור חציץ יהלכו, מלמד שעלו שמש וירח ממקומם, לרקיע ששמו זבול. ואמרו לפניו: רביש"ע, אם אתה עושה דין לבן עמרם נצא, ואם לאו לא נצא. כלומר שאמרו להקב"ה שרק אם יצא יעשה דין לטובת משה בן עמרם, להוכיח לעיני כולם שטענות קרח ועדתו אינן צודקות, אז גם הם יצאו ויאירו על הארץ. עד שזרק בהם הקב"ה חצים והכריזם לצאת ולהאיר, וזהו סוף הפסוק 'לאור חציץ יהלכו'. וצ"ב מה לשמש ולירח להתערב בענין חטא קרח. ולהל"ל יש לומר, שהם טענו דמאחר וקרח בא לשנות מתורת משה, הרי שאם לא תענישנו וחי' יהיה שינוי בתורה, גם אנו נשנה מסדרו של עולם ולא נצא להאיר, ולכן נענש קרח בעונש חדש היצא מטבע העולם, מדה כנגד מדה.

אמור אל אלעזר... וידם את המחנות מבין השריפה... כי קדשו... את מחנות החטאים האלה בנפשותם ועשו אותם רקועי פחים צפוי למזבח כי הקריבו לפני ה' ויקדשו וגו' (במדבר יז, ב-ג). ופירש"י, כי קדשו המחנות ואסורין בהנאה, שהרי עשאו כלי שרת. והרמב"ן הקשה הרי הם הקריבו קטורת זרה, וזר שעשה כלי שרת להקריב בחוץ באיסור אינו מקודש. ותירץ, כי עבור שעשו כן ע"פ משה לכן היו קודש, כי הם הקדישו אותם לשמים לפי שחשבו שיענה אותם האלוקים כאשר ותהינה המחנות האלה כלי שרת באהל מועד לעולם, עכ"ד. והנה בשו"ת חת"ס (או"ח סימן לו) הקשה מ"ט עשו מהם ציפוי כי הקדישום, והרי כל ההקדש היה על תנאי אם יבחר בהם ה', והרי הש"ת לא בחר בהם, וא"כ לא הוקדשו. ותירץ דמזה שהשי"ת בחר באהרן א"כ הו"ל כמותנה על מה שכתוב בתורה, דהתנאי בטל אבל המעשה קיים, והיו אות לבני מרי. ובשו"ת צפנת פענח (סימן רמג) הביא שהקשו על דבריו מהתוס' בכתובות (דף נו ע"א ד"ה ה"י) שכתבו דלא אמרין מתנה עמש"כ בתורה תנאו בטל אלא היכא שמתכוין לעקור מה שכתוב בתורה, אבל היכי שסובר שיש מצוה בדבר ואינו מתכוון לעקור דבר מן התורה, לא היה מתנה עמש"כ בתורה. וא"כ לשיטת הרמב"ן הנ"ל הרי הם חשבו שאותם יענה האלוקים וממילא חשבו שזה מצוה, ולא היה מתנה ועוקר מה שכתוב בתורה, והדרא קושיית החת"ס לדוכתא, דא"כ למה עשו מזה ציפוי הרי ההקדש היה על תנאי, ונתברר למפרע שלא הוקדש כי לא בחר בהם ה', עכ"ד. ואולי אפשר לתרץ דהתם בכתובות אינו נחשב מתנה על מה שכתוב בתורה כי חשב שיש מצוה בדבר וממילא אין בתנאו שום מונע לעקור דבר מן התורה, משא"כ לגבי עדת קרח שחלקו על משה, הרי זה גופא נחשב לעקירת דבר מן התורה, ולא אכפת לן מה שהם חשבו שאותם יענה האלוקים, דסו"ס עצם מחלוקתם על משה נחשב לעוקר דבר מן התורה לכל דבר, ועי' אמר החת"ס שהתנאי בטל והמעשה קיים, ולכן ההקדש נשאר, ודו"ק.

כבא בתרא דף יא ע"א
שניהם רוצים

ירשו טלית ורוצים לגוזה לשתיים האם יש בזה "כל תשחית"

שאלה. אחים שירשו טלית מאביהם הצדיק, וכל אחד רוצה לזכות בטלית, האם יש בגזירת הטלית משום כל תשחית ואסור לגוזה?

תשובה. נאמר במסכת ב"ב דף יא ע"א בזמן ששניהם רוצים, אפילו פחות מכאן יחלוקו. וכתב רש"י משום דבעי למיתני כסיפא ובכתבי הקודש אע"פ ששניהם רוצים לא יחלוקו, תני רישא יחלוקו. ובתפארת ישראל (אות נ) הוסיף דקמ"ל דאין כאן משום כל תשחית, עכ"ל.

אמנם יעוין בספר אמת ליעקב למרן הגר"י קמניצקי זצוק"ל (ב"ב דף ג ע"א) שהביא את דברי התפארת ישראל, והעיר על דבריו דזה דחוק דישמיעו כאן איסור והיתר, הן אמת דבכתבי הקודש לאו מדיני ממונות הוא, אבל זה הוא משום דהאזכיר דחולקין והיה עולה על דעתנו להיתר האיסור, קמ"ל דאסור. אבל להשמיעו כשהוא עסוק בדני ממונות ההיתר לא מסתבר. ומוסיף האמת ליעקב דבעיקר תירוצו מסתבר דנהי דבטלית וכה"ג שפיר י"ל דאיכא כל תשחית, אבל בחצר וגו', הא הארץ לעולם עומדת, ואין כאן שום השחתה בגוף הדבר, אלא שהוא מפסיד לדידיה, וכי יעלה על הדעת שיהיה על אדם מצווה להתעשר? יעו"ש.

הרי לפנינו שלכאורה יש כאן מחלוקת בין תפארת ישראל לבין האמת ליעקב, אם יש איסור של כל תשחית בחלוקת טלית כשהוא יפסד. אכן יעוין בדרמ"ה בדף יא ע"א (אות טו) שכתב להדיא שמותר לחלוק את הטלית ואין בזה משום כל תשחית, והוא דכדברי התפארת ישראל.

עוד יעוין בתרומות הדשן (סימן שלו) שדן בדבר ראובן ושמעון שהיו שותפין בבית, ותובע ראובן את שמעון לחלוק עמו הבית כי יש בו דין חלוקה, ושמעון ממאן לחלוק באומרו שיתגרע הבית בחלקו ויפחתו דמיו הרבה, והעלה שאם אין ההפסד גדול יכול לכופו לחלוק, ואם ההפסד גדול אינו יכול לכופו, יעו"ש. ומשמע מדבריו שכל זה לענין לכוף את חבירו, אך אם שניהם רוצים, אפשר לחלוק אפילו שיש כאן הפסד גדול, ולא חוששים לכל תשחית, מפני שעושים כן לצורך. וכן משמע מדברי הרמ"א (חו"מ סימן קעא סוף סעיף ה) שאפילו אם יצטרכו לשבור בניינים ולהפסיד, אם זה מדעת שניהם עושין כמו שירצו.

אמנם יש לדון מצד ביזוי מצוה. והנה המשנה ברורה (סימן טו סק"א) כתב שמותר לטול ציצית מטלית גדול לט"ק, שט"ג טלית קטן שוים. אבל אין להיתר ציצית מטלית של גדול וליתנם בטלית של קטן דחויבו רק מדרבנן, יעו"ש. ועל פי זה כתבו בשו"ת בית יהודה (יו"ד סימן כט) ובלבוש מרדכי (ח"ג סימן יא) ובעוד אחרונים שמותר לחתוך טלית גדול ולעשות ממנו טלית קטן.

אמנם יש לדון בענינו, שהרי כידוע אין קדושה בתשמישי מצוה, ומותר להשליכם, אך אסור לזכות בתשמישי מצוה, והנה בתוס' בדף יד ע"א (ד"ה שאם, וכן כתב בסמ"ע סימן קעג ס"א) כתבו דאע"פ שלחתוך כתבי קודש לצורך עצמו, מותר, ואין זה נחשב לבזיון, מכל מקום לחתוך כתבי קודש בשביל חלוקה יש בזה בזיון ואסור. ולפי זה לכאורה אין ראייה ממה שהבאנו לעיל, שמותר לחתוך טלית גדול לעשות טלית קטן, דלצורך עצמו באמת אין זה בזיון, אך לצורך חלוקה לכאורה זה נחשב לבזיון, וממילא זה אסור אפילו בתשמישי מצוה.

אך יתכן שאין זה בזיון גדול כל כך שנאסר אף בתשמישי מצוה, אלא רק בתשמישי קדושה. וכן משמע מדברי המשנה עצמה, שרק בכתבי הקודש אמרה המשנה שיש בזה בזיון, ולא בתשמישי מצוה. [ובעצם המעלה בטלית של אדם גדול, יעוין במש"כ בחשוקי חמד עמ"ס פסחים (דף מה ע"ב) בענין מעלת כסא ישן שישב עליו אדם גדול].

ביום ד' פרשת שלח, התקיימה שמחת נישואי נכדתו של רבינו, בת לחתנו הגאון רבי דב מאיר טננבוים שליט"א, מראשי ישיבת קרית מלך, עם בן הזקונים של הגאון רבי יעקב סטפנסקי שליט"א ראש ישיבת 'תורה בתפארתה', רבינו השתתף בשמחת החתונה וסידר חופה וקידושין. כשלאחר מכן נשא רבינו דברי תורה במהלך הסעודה, כדרכו בקודש עשרות בשנים להקפיד שיהיו דברי תורה במהלך כל שמחות נישואי צאצאיו. בדבריו הביא מעשה שהיה לפני רבות בשנים, באדם שמרד במלך ונגזר דינו למוות, ומשאלתו האחרונה הייתה לשיר שירים וניגונים למלך, ואכן לאחר נתינת הרשות החל לשורר שירים וניגונים נוראים, והצליח בכח השירה והניגון להשפיע על לבו של המלך עד שמחל לו על עונו. והתבטא רבינו: 'החתן שר שירת התורה, שירים שכמותם לא נשמעו, שרים גמורא, שרים תוספות... שירה עם כזו גישמאק, שירה שיכולה לשמח את המלך ולגרום שיסלח לנו על החטאים שלנו, אשרי המלך שבניו מקלסין אותו כך'. בדבריו התבטא ואמר: 'אני פעם אראה לחתן איזה ניגון היה שר מו"ח מרן הגר"י ש'אלישיב זצ"ל, עוד לא שמעתי כאלו ניגונים בחי'... תוך כדי לימודו, הקול שלו היה מיוחד במינו. הוא למד, וכל אחד חשב שלומד עם חברו... אני הייתי שומע את הניגונים האלה, ולא יכולתי להישאר אדיש, נסחפתי אחריהם... רבינו בידך שהשירה הזו לא תיפסק אלא תמשיך כל ימי חייהם, ללמוד תורה מתוך נגינה ושירה, ושמחה. לכבוד השמחה י"ל ע"י ישיבת 'תורה בתפארתה' קובץ תורני מפואר בשם 'כליל תפארת' עם דברי תורה וחבורות מבני הישיבה ק"ק, כאשר בראש הקובץ נדפס מאמר הלכתי מיוחד מרבינו בעניני היקף שאינו ניכר, אותו שלח במיוחד עבור הוצאת הקובץ לרגל השמחה [ניתן לקבל את הקובץ בפניה למייל המערכת].

בשבוע שעבר נשאל רבינו, אודות לוחם שנהרג בעזה ע"י מחבל חמאס ימ"ש, וכאשר רצו בני המשפחה לכתוב על מצבתו את המילים '**השם יקום דמו**' עיכבו בעדם השלטונות. למעשה, התברר שכמה ימים לאחר שנרצח אותו לוחם, הצליחו לחסל את המחבל הרוצח, ונסתפקו האם כעת יש ענין לכתוב עדיין על אותו יהודי הי"ד, שהרי לכאורה נקם את דמו כאשר המחבל נהרג מיד לאחר מה שעשה. רבינו הכריע כי זה לא מספיק, והגיונום שלו יהיה ללא סוף, ומה שנהרג כאן אין זה עדיין נקמה, אלא הייסורים הנוראים שיש בעולם האמת, וכענין מה שמצאנו (גיטין נ, א) לגבי טיטוס שבכל יום שורפים אותו ואוספים את אפרו ובונים אותו מחדש ושוב שורפים אותו ומפזרים את אפרו וכו', יעו"ש. וממילא אפשר להמשיך לכתוב עליו הי"ד [ואמרו קמיה רבינו דיש להוכיח מאמית 'אב הרחמים.. הוא יקום לעינינו נקמות דם עבדי השפוך', והרי כל הרוצחים הללו מתו לפני שנים רבות, והסכים רבינו]. עוד נשאל רבינו, ביהודי מחלל שבת שנכנס לכפר ערבי לקנות ירקות, והרגוהו ערבים, האם אפשר לכתוב עליו הי"ד, הרי 'מחלליה מות יומת', וגם סיכן עצמו לדעת שנכנס לכפר ערבי מסוכן. גם בשאלה זו הכריע רבינו כי ודאי אפשר לכתוב עליו הי"ד, מסוף שהרגוהו בכלל שהוא יהודי ומשתייך לאומה היהודית, ואע"פ שהכניס עצמו לסכנה, אין מתחשבים בזה, וכותבים עליו הי"ד [ניתן להאזין להקלטה מהש"ת עם רבינו, בקו 'שיח יצחק', שלוחה 4 ולאחר מכן 2].

פסק הלכה אקטואלי התפרסם בקו 'שיח יצחק', לאור התפשטות מחלת 'קדחת הנילוס המערבי', אשר מועברת ע"י עקיצות יתושים הדוגרים במקווי מים, והמחלה עלולה לגרום אצל אנשים מבוגרים אף למוות ח"ו. בקו הובא מה שנשאל רבינו בעבר (בחודש תמוז תשס"ג) ע"י תושב קרית גת, שבאותו הזמן נפטר אחד מתושבי המקום ממחלה זו, והסתפקו האם במקומות המועדים לכך, יהיה מותר להרוג כל יתוש בשבת כדי למנוע סכנה (ותלו הדברים בדברי השו"ע א"ח סימן שטז ס"י, יעו"ש). רבינו השיב בכת"ק בזה: 'כל עוד שמשרד הבריאות לא נתן הוראה בימות החול שיש להרוג יתושים, לא שייך ליישם זאת דוקא בשבת. וגם אילו היו אומרים זאת, גם אז צ"ע. ומה קרה פעם אחת מקרה ביש בקרית גת, אין זה מצדיק חילול שבת, הגם שהוא דרבנן. ויעוין בערוך השולחן סימן שטז בהלכות צידה, שאסר להרוג ספק כלב שוטה, והניח זה בצ"ע. וכ"ש ביתושים', עכ"ל רבינו.

בגליון 'קול ברמה' (סימן תשפ"ד, גליון 394) הובא מה שנשאל רבינו לקראת שנת הלימודים הבאה ממחנכת בכיתה ח' בביה"ס 'בית יעקב' בעיר הדרום, כאשר בעיר יש כמה תיכונים טובים של בית יעקב, ואחת המנהלות ממבקשת ממנה אינפורמציה על תלמידות בכיתתה, ומטרתה כמוון לקבל רק את הבנות הטובות. והבעיה היא, שבעיר אין הרבה תיכונים חרדיים, וגם האחרים בודדים מאוד, ויוצא שתלמידה שלא מתקבל לאף אחת מהתיכונים, לא יהיה לה לאן ללכת, ועלולה ח"ו ללכת לחינוך פושר. וכיון שמדובר בדני נפשות, שאלתה בפיה האם מותר לה לשתף פעולה עם המנהלת ולתת לה את המידע אותו היא מבקשת. רבינו השיב בדרך מליצה, כי הבורר **זיבורית** מתוך ערצית בשבת, חייב משום בורר... ואי אפשר להביא קטורת שהיא ערצית מבלי 'החלבנה' שהיא פסולת, ובודאי שרצון הבורא הוא שיצרופ את בנות ישראל שהם בחינת 'חלבנה' עם הסממנים הריחניים, וח"ו להשאירם בלא מסגרת ראויה שאחריתיה מי ישרונם, ועל המחנכת מוטל לעשות הכל כדי לדאוג לטובתם הרוחנית.

אחורה נא חידה

דבר מאכל, שלמרות שהוא טעים ומשובח, לא מברכים עליו ברכה לעולם?

(התשובה לחידה, אי"ה בשבוע הבא, החידה באדיבות ידידינו הרב ארז חזני שליט"א)

תשובה לחידה משבוע שעבר: מעשה מסויים, שלאדם בריא מותר לעשותו בשבת, ולחולה אסור?

תשובה. א. לאדם בריא מותר להישען באילן בשבת אם אינו מנידו, אבל אדם שתש כוחו אסור לו להישען (משנ"ב) סימן שלו ס"ק טג), כי הבריא אינו נסמך אלא מעט ואי"ז נחשב להשתמשות במחובר בשבת, אבל מי שתש כוחו צריך לסמוך בכל כוחו ונמצא שמשתימש במחובר. ב. לאדם בריא מותר לשתות מים בשבת בבוקר קודם תפילת שחרית, כי חובת קידוש לא חלה עליו עדיין אלא רק בזמן הסעודה, ומים מותר לשתות קודם התפילה (שו"ע או"ח סימן פט, וסימן רפט ס"א). אבל חולה שהותר לו לאכול ולשתות קודם התפילה, אסור בשתיית מים אא"כ יקדש תחילה (ביה"ד שם, ד"ה חובת). ג. מאכל שאינו של בריא מותר לבריא לאכול לדבוקו, אך אדם שיש לו מחשך מסויים אסור בזה, אפילו אם אכלו לדבוקו, דכיון שהוא חולה וזו רפואתו, יאמרו שלרפואה אכל ולא לדבוקו (משנ"ב) סימן שכת ס"ק קיט, וע"ע בסימן שח ס"ק קנג).

לקבלת העלון, פסקי הלכה, ועדכונים ממרן שליט"א,

ניתן להרשם במייל a0527642209@gmail.com, ובפלאפון הנ"ל, או בכתובת מייל 3126877@gmail.com ובפלאפון 0533126877.

שיעור מרח הגאון רבי אשר ייים שליט"א

בענין שליחות במצוות

וכן לא מהני שליחות בסוכה, דאין ישיבה בסוכה מעשה מסוים אלא מציאות דמילא שהאדם נמצא יושב בסוכתו, ויסוד דברי הקצות הם דברי הרא"ש בנדרים ע"ב ע"ב דלא מהני שליחות דשמיעת אפטרופוס יהא כשמיעת הבעל ע"ש.

אך נתקשיתי בדברי הקצות מכמה טעמים (וכמדומני שכבר העירו עליו האחרונים בכל זה), שהרי באמת יש כמה מצוות שהן בעשייה ממש ולא מהני בהן שליחות ומאידך יש דברים שאין בהם עשייה ומהני בהם שליחות. שהרי לא מהני שליחות בד' מינים אף שהמצוה היא במעשה הלכיה, ואף שדרשו חז"ל ולקחתם שתהא לקיחה לכל אחד ואחד, כבר תמה הכפות תמרים (סוכה כ"ט ע"ב) למה צריך לזה קרא, ועיין בפירוש הר"ש משנן לתורת כהנים פרשת אמור שתמה למה צריך קרא דלא מהני שליחות בד' מינים והלא פשוט דלא מהני שליחות בציצית ותפילין וסוכה וכדו', ומתוך כך פירש דכונת חז"ל הוי שיקח את כל המינים בבת אחת. אך התוס' בסוכה שם פירשו דקמ"ל דכל אחד צריך לקח את הד' מינים ואין אחד מוציא את הרבים יד' חובתו, ובמנחת אשר מועדים (ה"א סימן מ"ז אות ג') דנתי דאפשר דהו"א דמצות ד' מינים הוא רק על הב"ד או על הכהנים במקדש כמו מצות ערבה בבית המקדש, וכעין מש"כ התוס' במנחות ס"ו ע"א בביאור דרשת חז"ל בספירת העומר וספרתם שהא ספירה לכל אחד ואחד ואכמ"ל.

ופירשו של הר"ש משנן מתיישב בלשון הספרא, שם איתא "שתהא לקיחה לכל אחד ואחד", ויש מקום לפרש לכל אחד ואחד מארבעת המינים, אבל אין פירוש זה מתיישב בלשון הגמ' (סוכה מ"ג ע"א) שם איתא "שתהא לקיחה ביד כל אחד ואחד".

ועוד יש לתמוה להבנת הקצות ממה דלא מהני שליחות בתפילה וקידוש היום וברכת התורה וכדו', דהלא מעשים הם ולא מידי דמילא, דאף דבעינן כונה בתפילה והיא עבודה שבלב (תענית ב' ע"א), מ"מ אין הכונה מעכבת בדיעבד אלא באבות, ועוד דאף בכונה יש שליחות דהלא יש שליחות בתרומה ובהקדש אף שיעקרון בכונת האדם (ובתמורה י' ע"א מבואר דיש שליחות בהקדש, וידועים בזה דברי המהרי"ט בתשובתו ואכמ"ל).

ועוד יש להקשות להבנת הקצות, למה לא מהני שליחות באכילת מצה ופסח וכדו' והלא הוי מעשה [אך אפשר דלא מהני שליחות באכילה כמו דלא מהני שליחות באכול את החלב ובעול את הערוער אף למאן דיש שלד"ע דלא מצינו זה נהנה וזה מתחייב (קידושין מ"ג ע"א), אך במנחת אשר שמות (סימן כ"ז, וע"ע מנחת אשר בראשית ס"ס כ"ג) ביארת' בזה גופא דאין שליחות באכילת איסור וביאה אסורה היא מאותו הטעם דליכא שליחות במצוות שבגופו, ע"ש].

והנה גם החת"ס בשו"ת (או"ח ס' ר"א) כתב כדברי הקצות הנ"ל, וגם לשיטתו יש להעיר בכל הנ"ל. ובסי' קפ"ב סתר דבריו וכתב דליכא בזה כלל ובכל מצוה דלא מהני ב' שליחות ע"כ יש בו גזה"כ למעט שליחות, וזה רחוק.

וגם הקצות סתר דברי עצמו בסי' שפ"ב (ס"ק ב') שם כתב דלא מהני שליחות במילת בנו משום דהוי מצוה שבגופו, ולפי ביאורו הנ"ל דרך

"כן תרימו גם אתם" (י"ח כ"ח).

"לרבות את השליח" (קידושין מ"א ע"א).

הנה נודעו בשערים דברי התור"ד בקידושין (מ"ב ע"ב):

"יש מקשים א"כ לכל דבר מצוה יעיל השליח ויאמר אדם לחבירו שב בסוכה בעבורי הנח תפילין בעבורי. ולא מילתא היא, שהמצוה שחייבו המקום לעשות בגופו האין יפטר הוא על ידי שלוחו והוא לא יעשה כלום בודאי בגירושין ובקדושין מהני כי הוא המגרש ולא השליח שמה כתב בגט אלא פלוני פטרית פלונית וכן נמי האשה למי היא מקודשת כי אם לו והיא אשתו וכן בתרומה הוא נותן התרומה מפירותיו וכן בפסח הוא אוכלו ועל שמו ישחט ויזרק הדם אבל בסוכה הכי נמי יכול לומר לשליחו עשה לי סוכה והוא יושב בה אבל אם ישב בה חבירו לא קיים הוא כלום וכן לולב וציצית וכל המצוות".

והנה רבים מן האחרונים הבינו שכונת הר"ד לחדש דיש גדר מסוים **דמצוה שבגופו** שבהן אין דין שליחות ודנו להגדיר איזו מצוות הן דהוי שבגופו. עיין שו"ת חת"ס (או"ח סימן נ"ה וס' ר"א) ובשו"ת בית אפרים (חו"מ סימן ס"ז).

אך לענ"ד, דהנה לכאורה צ"ע בדברי הר"ד, דמחד גיסא ביאר דיש מצוות דלא מהני בהם שליחות דהיינו המצוות שחייבו המקום לעשות **בגופו**, ומשמע דבשאר המצוות שאינן מצוות שבגופו באמת מהני שליחות, אך מהמשך דבריו משמע דבאמת לא מהני שליחות אלא בגירושין וקידושין וכדו' שהם עניני חלות הנעשים בכח הבעלים וחלים בבעלותו או בממונו, ומשמע לכאורה דרך בהני נאמר דין שליחות ולא בכל המצוות שבתורה.

ונראה ביאור הדבר, בהקדם ביאור יסודי בשאלה הכללית הגדולה באיזה מצוות מועילה השליחות ואיזה מצוות חייב אדם לעשות בעצמו.

א. בדרכו של הקצות החושן

הנה הקצות החושן (ס' קפ"ב ס"ק א') כתב דלא מהני שליחות אלא **במעשה ולא במציאות** שאינה מעשה אלא הוי מידי דמילא, ולפיכך לא מהני שליחות בתפילין כיון דמצותו במה שהתפילין מונחים לו על ראשו ועל זרועו לא במעשה ההנחה.

[ובמנחת אשר שמות (סימן ל"ג אות ז') ודברים (ס' י"ד) דנתי בגדר מצות תפילין אם היא במעשה ההנחה או במה שהתפילין מונחים על גופו, דמדברי הרמב"ם משמע דחלוקים בזה של יד ושל ראש, ובשל יד המצוה היא במעשה ההנחה, ובשל ראש המצוה היא במציאות שהם מונחים על הראש. וכלישנא דקרא דבשל יד כתיב **וְקִשְׁרָתָם** לאות על ידך" ובשל ראש כתיב **וְהָיוּ לְטֹטְפוֹת בֵּין עֵינֶיךָ** עיין בדבריו בפרטי המצוות להל' תפילין דכתב בשל ראש דהמצוה היא "להיות התפילין על ראשו" ובתש"י כתב "לקשרן על היד" אך במנחם המצוות ובסהמ"צ עשין י"ב וי"ג משמע דאין לחלק ביניהם. אמנם פשוט דאף אם המצוה היא בהנחת התפילין וקשירתן בעינן שינוח על זרועו ובראשו ולזה לא מהני שליחות וזפ"מ].

וא"כ מה לן אם הבונה מעקה הוא עכו"ם או ישראל, ובלבד שהמעקה יבנה ואל יפול הנופל.

ועיין בשו"ת הרשב"א (ח"א סי' שני"ז) שכתב דאפשר לקיים מצות הריגת הנידון בבי"ד ע"י עכו"ם, ד"אין מיתת בית דין צריך גופו של בית דין, עיי"ש, והיינו דאף דאין שליחות בעכו"ם אין קפידא אלא שיומת החייב ע"י בי"ד ואין צריך שיהרגוהו הם או שליחם.

וכן מבואר בפרי חדש (יו"ד סימן ק"כ ס"ק מ') דיכול להטביל כלים ע"י נכרים ולברך על הטבילה והוכיח כן מהרשב"א ע"ש. הרי לן מכל זה דבמצוות שמהותן בתוצאות המעשה ולא בעצם העשייה לא בעינן כלל דין שליחות.

וא"כ לכאורה יצא לנו דאין כלל דין שליחות במצוות, שהרי במצוות שבהן העשייה היא עיקר כתפילין ותפילה וסוכה וכדו', לא מהני שליחות, ובמצוות שעיקרן בתוצאה לא בעינן שליחות ומהני אף ע"י הני שאינם בר שליחות כלל.

וכעין דברי המחנה אפרים והפרי חדש מצינו במגן אברהם (סי' רס"ג ס"ק י"א) בשם מהר"ש דכאשר יש חופה בערב שבת ומאחרים בה עד אחר השקיעה, יכולה האשה להדליק ע"י גוי לאחר השקיעה והיא תברך, הרי דהאשה מברכת על מצווה שהיא מקיימת ע"י נכרי.

והגרעק"א בהגהות שם תמה עליו דכיון דאין שליחות לנכרי איך תברך, והנראה בדעת המגן אברהם דגם מצות נר שבת עיקרה בתוצאה, אם משום כבוד שבת ואם משום עונג שבת [ועיין מה שכתבתי בזה בשו"ת מנחת אשר (ח"ג סימן ט"ז)], ומשום כך יכולה היא לברך אף שהמצוה נעשית ע"י גוי, וכמ"ש הפרי חדש לגבי טבילת כלים והמחנה אפרים לגבי מעקה.

והמגן אברהם והגרעק"א לשיטתיהו הלכו גם בהל' פסח, שכתב המג"א (סימן תמ"ו ס"ק ב') דהמוצא חמץ בביתו ביו"ט של פסח יכול להוציאו מרשותו ע"י גוי דאתי מצות עשה דרבנן דתשבייתו ודחי ל"ת דרבנן דאמירה לנכרי והביא כן בשם השל"ה [וע"ש מה שמו"מ בדברי השל"ה ומש"כ הוא למסקנתו], והגרעק"א כתב דיש לפקפק ע"ז ד"ל דלא מקיים בזה עשה דתשבייתו כיון דמבערו ע"י נכרי ואין שליחות לנכרי והוי כנעשה הביעור מעצמו דלא קיים עשה דתשבייתו. ולשיטתיהו אזלי.

ועיין עוד במנחת אשר (מועדים ח"ב סי' כ"ז אות ב') מה שהבאתי מהגרעק"א דכיון דאין שליחות לקטן אין לשלוח מנות ע"י קטן, וכתבתי את הנלענ"ד דכיון שכל עיקר המצוה בתוצאה שחבירו ישמח בשמחת פורים אין צריך בזה דין שליחות.

הרי לן ג' מקורות שבהן הגרעק"א נקט דלעולם אי אפשר לקיים מצוה ע"י שליח שאין בו תורת שליחות, אך מדברי המגן אברהם בשני מקומות למדנו כשיטת הפרי חדש והמחנה אפרים.

ג. הנראה ביסוד דין שליחות במצוות

אך קשה לכאורה לומר כן, שהרי בקידושין (מ"א ע"ב) ילפינן שליחות משחיטת הפסח (ועי' במה שביארתי באורך במנחת אשר שמות סימן כ"ד במקור הלכה זו), הרי דיש בזה דין שליחות אף שאינו אלא מצוה, ועיין בריטב"א פסחים (ז' ע"ב) שכתב דצריך שליחות בשחיטת הפסח ובקדשים אך אין זה מעכב דאין צריך שחיטת הבעלים דוקא להכשר הקרבן אלא דלכתחלה צריך בעלים. הרי דשייך שליחות במצוות, וידוע גם מה שנתחבטו הפוסקים במצות האב למול את בנו אם יש בו שליחות, עיין בש"ך ובקצות סי' שפ"ב [והריטב"א שם השווה מילה לשחיטת קדשים], ובי"ד סי' רס"ד בדרכי משה בשם האו"ז (מילה סי' ק"ז), והרבה מגדולי האחרונים נקטו בפשיטות דיש גדר שליחות במילת הבן, יעוין פלתי (סי' כ"ח ס"ק ג), ובתשו' חת"ס (או"ח סי' קנ"ט) כתב בתו"ד דאפשר דבמילה עדיף לעשות שליח מאשר למול בעצמו ע"י"ש. אך נקט בפשיטות דבדאי מהני דין שליחות ע"י"ש. וע"ע מש"כ בזה בבית אדם (שער או"ח סי' ז').

ונראה דיש להבחין בגדרי המצוות ג' גדרים שונים. **פועל, פועלה ופועל יוצא.** וכוונת דברינו, דיש מצוות שכל עיקרן ומהותן הוא **בפועל** דהיינו בעושה הדברים, באדם העושה הדברים ומקיים מצותו ועובד את בוראו ית"ש כגון תפילה ותפילין וסוכה וכדו', ובהני לא מהני כלל שליחות כנ"ל מהר"ש והר"ח או"ז. ומאידך, יש מצוות שכל מהותן **בפועל יוצא**

במצוות שהם ממילא לא מהני שליחות אין להבין למה לא יהי שליחות במילת הבן (ובנוף דברי הקצות שם וראיתו מדברי הרא"ש בחולין עיין מה שכתבתי במנחת אשר בראשית סימן כ"ג).

ומאידך יש שליחות בקבלת הגט אף שאין כאן מעשה כלל אלא מציאות בעלמא שהגט מגיע לידו דקבלת הגט אינה מעשה וקנין אלא מציאות שהאשה מגורשת ע"י שהגיע הגט לידה ואף בע"כ, ואעפ"כ מהני ב' שליחות, ומוכח מכ"ז דאין הדבר תלוי אם הוי מעשה או מידי דממילא, אלא טעם אחר יש לחלק בין דין לדין בענין שליחות.

ובאמת אין סברא לומר דיהי שליחות דוקא במעשה, דמה לן אם הוי מעשה או מציאות, דכמו דמעשה השליח הוי כמעשה משלחו בדן תורה כך אפשר דמה שנעשה בשליחו נחשב כאילו נעשה במשלח אם יש במציאות זו דין תורה, ודו"ק.

ומה שהביא הקצות ראה מדברי הרא"ש בנדרים, נראה ביאור דברי הרא"ש בדרך אחר, דהלא זה פשוט מאד דלא מהני שליחות אלא ב"דיני התורה", היינו גדרי חלות כקידושין וקנינים וכדו' ובמצוות ובעבירות, שכל אלה הם מעשים שיש להם תוקף בדיני התורה, אך לא מהני שליחות במעשים בעלמא שאין בהם דין תורה אף אם הם נוגעים לדין תורה בדרך עקיפה, דאטו מי שהתנה קידושין או גירושין בתנאי אם יבוא למקום פלוני ושלח שליחו לשם יש בזה קיום תנאו וכדו', פשוט שלא, דאין שליחות במעשה ההליכה שאין בו דין תורה כלל. ולפי"ז נראה דמה"ט לא מהני שליחות בשמיעת הבעל, דעצם השמיעה הוא מעשה בעלמא כהליכה ושיבה וכדו', ואין בו דין תורה דאינו לא מצוה ולא חטא ולא קנין, אלא מעשה בעלמא שממנו מושפע דין תורה, דהיינו הפרת הבעל, דרך אם שמע יכול להפר, אבל עצם השמיעה אינו דין תורה כלל ולפיכך לא מהני ב' שליחות, וזה כונת הרא"ש דשמיעה הוא מידי דממילא דהיינו שאינו דין תורה, ודו"ק בזה.

ב. בין מצוות שעיקרן מעשה למצוות שעיקרן תוצאה

ודרך אחרת כתב בזה מהר"ח או"ז (סי' קכ"ח) שכתב לחלק בין גדרי המצוה לענין שליחות (והביאו הקובץ שיעורים בכתובות ע"ד ע"א, אות רנ"ג) וז"ל: "ושמא שחיטה והפרשת חלה אין מצוותן אלא שתתקן העיסה, מדכת יבגי תרומה ג'ם אתם" אשמעינן שעיקר מצותה רק לתקן העיסה וליתן חלה לכהן. וכן שישחט הנשחט, וכן קידושין עיקר המצוה שתהא לו אשה מקודשת. וכן בגירושין ובהפרשת תרומה ושחיטת קדשים ובקביעת מזוזה ועשיית מעקה. אבל בתפילין וציצית ואכילת מצה וסוכה ולולב אין שייך שליחות".

ויסוד הדברים, דכל מצוה שמהותה **בתוצאתה** ואין **עצם המעשה** מהות המצוה מהני בה שליחות, כגון מצות מעקה שעיקרה שיהיה מעקה בראש גגו ולא מעשה הבנין היא התכלית הנרצית בה. אבל מצוות שאין להן פועל יוצא, וכל מהותן הוא בעצם עשיית הדברים, דהיינו מצוות דגברא כגון תפילין וסוכה וכדו', לא מהני בהו שליחות.

ובדרך זה ניחא כל הנ"ל, דאכילת מצה ונטילת לולב ותפילה אף שיש בהם מעשה, כיון שכל מהותם בעצם המעשה שבהם, לא מהני בהן שליחות, אבל קבלת הגט אף שאין בה מעשה כלל מהני בה שליחות כיון שכל עיקרה בחלות שעל ידה. ויסוד הדבר ברור, דבמצוות שמהותן בעצם המעשה אין שליחות, ובמצוות שעיקרן בתוצאה שלהן, עשייתן מועילה גם ע"י אחרים, ע"י"ש.

ונראה דזה גם שיטת הר"ש משנץ שכתב דפשוט מסברא דלא מהני שליחות בד' מינים כמו דלא מהני בתפילין וסוכה וציצית, הרי דידענו מסברא דאין שליחות בד' מינים אף דהוי מעשה כיון שהוא ענין **שבגברא** שאין בו תוצאה ופועל יוצא, כנ"ל.

אך יש להעיר, דלפי זה לכאורה אין כלל דין שליחות במצוות, דלכאורה נראה דבהני מצוות שאין **העשייה** עיקר בהן אלא הפועל יוצא, לא צריך בהן דין שליחות כלל, דאין צריך שהאדם **יעשה אותם** אלא שהן יעשו, ולא צריך בהם לומר **שליחו של אדם כמותו**, שהרי כבר כתב המחנ"א (בהל' שלוחין סי' י"א) דיכול אדם לעשות מעקה אף ע"י פועל עכו"ם אף דאין שליחות לעכו"ם כיון דלא צריך אלא שיהיו הבעלים אחראים שהמעקה **יעשה**, ואין קפידא שהם יעשוה בידם,

שיהא נכתב ע"י הבעל ויש בזה דין שליחות, כן הוא שחיתת הפסח שדינו לכתחלה שיהא נשחט ע"י הבעלים ומהני בזה דין שליחות.

ונראה להוכיח שדין שחיתת הפסח והקדשים ע"י הבעלים אינו משום מצות הבעלים אלא משום הכשר הקרבן, ממה שהקשו הראשונים בקידושין (מ"א ע"ב) דיהני שחיתת הפסח ע"י אחר משום זכין לאדם שלא בפניו, עיין בזה בריטב"א, בתוס' הרא"ש, ובאור זרוע (הל' פסחים ס"י רכ"ד). ולכאורה זה תמוה, דמה שייך זכיה במצוה שאינה מעכבת, והלא בודאי לא יהני גדר זכיה לזכות את האדם בשכר מצוה וסגולתה, ואף בשליחות כתבתי במק"א (עיי' מנחת אשר קידושין ס"י מ"ד ומנחת אשר כללי המצוות סימן ח') דלענ"ד לא מהני שליחות אלא לענין שיצא יד"ח אך לא לשכר המצוה וסגולתה [וראיתי שוב שכינותי לדברי הבית אפרים בחו"מ (ס"י ס"ז) שכתב דשליח מקבל עיקר שכר המצוה ע"י"ש, אך בפלתי (ס"י כ"ח ס"ג) כתב דהמשלח מקבל שכר, ע"י"ש]. אך אף אם בשליחות יש לדון דבמה שמינה שליח במקומו הוי כאילו עשה הוא את גוף המצוה, מ"מ בזכיה נראה ברור שאין לאדם מעלת המצוה ושכרה שהרי לא עשה כלום ולא ידע כלל במצוה זו.

ועוד דמדברי הראשונים מוכח דאף אם זכיה לא הוי מדין שליחות יש לה להועיל בשחיתת הפסח, ובזה בודאי נראה דלא מהני במצוה שאין בה עיכוב, דאם זכיה לא הוי מדין שליחות נראה דהוי דין מסוים בגדרי הקנין ולא מהני לא **בדיני תורה** ולא במצוות [אך הברכת שמואל בסי' י' וסי' ט"ו למס' קידושין הביא בשם הגר"ח דאף אם זכיה לא הוי מדין שליחות דומה הוא בגדרו לשליחות אלא הוי שליחות מחודשת שאינה כפופה לדברים שנתחדשו מקרא ד"גם אתם". ולפי"ד נחא דמהני זכיה במצוות אף אם אינו מדין שליחות]. אלא נראה מזה דאין גדר זה של שחיתת הבעלים משום מצות הגברא אלא דין בקרבן פסח, ושפיר מהני בזה זכיה כמו בשאר דיני תורה שהם זכות לאדם, ודו"ק בזה היטב.

ה. בעלות בשליחות במצוות

ועוד רגע אדברה בהבנת הרי"ד בענין שליחות במצוות, ונראה בשיטתו דלא מהני שליחות אלא בבעלים המצווים לשליח לעשות בשלהם, כקידושין וגירושין ותרומה וכדו', וכן בקרבן פסח שיש בכח הבעלים לצוות לשליח לעשות מצוות **בקרבן שלהם**, דבכל דבר שאדם בעלים עליו יש בכחם למסור כחם לשליח ולהעמידו במקומם, ואין השליחות אלא הרחבה מסוימת של כח הבעלים. אבל בשאר מצוות כגון בתפילין ותפילה ואף בכיסוי הדם וכדו' שאין כאן חפצא של הבעלים אין בזה גדר שליחות כלל.

ולפי"ז יש לדון במילת הבן ע"י האב, דאפשר דלענין המצוה הוי הבן כדבר של אביו כיון שמצווה על אביו, אך אפשר דבעינן בזה גדר בעלות ממש ובלעדיו אין דין שליחות. ואפשר דבזה תלוי מה שנחלקו הפוסקים אם יש דין שליחות במילה, ויש בזה כדי ביאור לשיטת הקצות בסי' שפ"ב דלא מהני שליחות במילת הבן, שלכאורה תמוה לומר כן, דבודאי אין זה כמצוה שבגופו הנ"ל דלא מהני בהו שליחות. ולהנ"ל אפשר דלא מהני בזה שליחות כיון שאין כאן דבר **שבעלי** מוסרים אותו לשליח. וזה נראה אמיתת כונת הרי"ד, דבאמת לא מהני שליחות כלל אלא בכעין קידושין ותרומה ופסח וכדו' כיון שהוא הבעלים על הדברים האלה ומוסר כחו וזכותו לאחרים, אבל בכל שאר המצוות אין דין שליחות [ולאו דוקא בהני שאין בהם תוצאה כנ"ל]. ובכל מקום שנמצא דמהני ע"י אחר, ע"כ דאין צריך בזה שליחות כלל אלא שהדבר יעשה ותוצאותיו יהיו כנ"ל.

אך התוס' בגיטין (ע"ה ע"א ד"ה לאפוקי) כתבו בתו"ד **דרוב המצוות יכול לקיימם ע"י שליח** ולכך מהני בהו תנאי ע"י"ש, ונראה לכאורה בדבריהם דיש רק גדר מצומצם של מצוות דלא מהני בהו שליחות כגון מצוות שכל עיקרן בגברא כנ"ל, אך מ"מ צ"ע בדברי התוס' שם דרוב המצוות הם ל"ת דלא מהני בהו שליחות בכלל דאין שליח לדבר עבירה, ונראה היה לכאורה דאין כונתם אלא לומר דבהרבה מצוות יש שליחות, אך פירוש זה דחוק שהרי בתוס' באו להסביר מנ"ל דרך מה דאיתא בשליחות איתא בתנאי משום דרוב המצוות יש בהן שליחות ולפיכך אמרו דרך במה שיש בו שליחות יש בו תנאי, וצ"ע בדברי התוס', ודו"ק בכ"ז.

והיינו בתוצאות המעשה בלבד, כגון הריגת הנדון ומעקה וכדו' דאין בהם כלל גדר קדושה ועבודה בעצם המעשה, ובהני לא צריך דין שליחות אלא שהדברים ייעשו ותוצאותיהם יהיו בעולם. אך בין שני גדרים אלו יש מצוות שמהותן מחד אינה על גוף האדם בלבד, ומאידך אין לומר בהם שכל עיקרן בתוצאותיהן, אלא גם **גוף הפעולה והמעשה** נרצית בהם, כגון מצות מילה וכתובת ספר תורה וכדו', דאין אלו דומין לתפלה ותפילין שאין בהם תוצאה כלל וכל עיקרן באדם הפועל והעושה, אך במילה וכתובת ספר תורה יש תוצאה למעשה המצוה, דהיינו שיהא הבן מהול וחתום באות ברית קודש ושיהא לאדם ספר ללמוד בו [כמו שנאמר וקרא בו כל ימי חייו, ובשו"ע יו"ד (ס"י ר"ע סעיף ב') מובא שיטת הרא"ש דבזה] הוי עיקר המצוה לכתוב חומשים ושאר ספרים שלומדים בהם]. אך מאידך אין אלה דומים למעקה וכדו' שכל מהותן **בפועל יוצא**, דבמילה יש גדר קדושה ומצוה גם בעצם מעשה המילה [ולחברה פוסקים אם נימול בלילה צריך הטפת דם ברית וכן במי שמלו עכו"ם וכדו' שאר פסולים במילה], ושמא כך הוא רצון הבורא שאדם **ימול** ולא רק שיהא בנו מהול, וכן בכתובת ספר תורה שמא יש קפיצא וגדר מצוה ועבודה גם במעשה הכתיבה ולא רק שיהא לו ספר תורה, שהרי מבואר בסנהדרין (כ"א ע"ב) דאף אם הניחו לו אבותיו מצוה לכתוב משלו, ואין אלו כמעקה שבודאי אין קדושה ומצוה בעצם הבנין וכל תכליתו אינה אלא שיהא מעקה לגו כדי שלא יפול הנופל ולא ישים דמים בביתו כמבואר בקרא, וכן בהריגת הנדון אין גדר עבודה ומצוה בהריגת אדם וכל ענינו שיהא הרע מבוער מקרבנו.

וכעין זה יש לדון במצות כיסוי הדם, אם הוי בגדר **פעולה** דהיינו שיש מצוה בעצם מעשה הכיסוי, או דגדרו כשאר מצוות שעיקרן בתוצאה דהיינו שיהא הדם מכוסה.

ובהני מצוות של **פעולה**, נראה דמהני שליחות, כיון שאינם חובות המוטלות אקרקפתא דגברא כתפלה ותפילין, אך מ"מ **צריך** בהן שליחות כיון שהאדם חייב בעצם הפעולה והמעשה ולא רק שיהא הפועל יוצא בעולם.

ולפי"ז נראה דשחיתת הפסח והקדשים הוי בכלל גדר זה של מצוות שבהן **הפעולה** גם היא נרצית, אך אינה מצוה שבגופו כתפלה ותפילין, שהרי עיקרה **בקרבן** ולא באדם עצמו, ולפיכך מהני ביה שליחות, וכן במילת הבן ע"י האב.

[ונראה לפי"ז דסוגית הגמ' בעבו"ז (כ"ז ע"ב - כ"ז ע"א) דפליגי אם עכו"ם כשר למילה מיירי במקום שאין אב והמצוה היא על הב"ד, דעל ב"ד בודאי אין מצוה לעשות את גוף מעשה המילה אלא הם אחראים שיהיה מהול כדן, דכל החיובים שעל הב"ד אינם אלא גדר אחריות על תוצאות הדברים כיון שהם שלוחי הציבור ו"פ, ועיין מש"כ בזה במנחת אשר (במדבר ס"ב וסי' נ"א), ובכה"ג אמרו דעכו"ם כשר למילה לחד מ"ד, אבל במקום אב אין מליך ע"י עכו"ם דבעינן ב' שליחות כנ"ל, ודו"ק בזה היטב כי הענין עמוק וקצרתי בו. וע"ע מנחת אשר ויקרא (סימן כ"ד)].

ד. אפשר דאין דין שליחות במצוות

אך באמת אפשר דאין דין שליחות במצוה כלל, דבמקצת המצוות לא מהני שליחות ובמקצתן אין צריך שליחות, ובאמת לא מצינו להדיא בדברי הגמרא והראשונים גדר שליחות בשום מצוה אלא בשחיתת הפסח בלבד [ובמילה דנו בזה האחרונים כנ"ל אות ג'], ולא ידעתי מקור מפורש בדברי הראשונים דצריך דין שליחות במילה, וצריך בזה עיון וחיפוש], ואפשר דאין ראיה כלל משחיתת הפסח דיש גדר שליחות במצוה, דנראה דגדר שחיתת הבעלים הנצרכת לכתחילה בקרבן פסח אינו ענין **מצוה** שעל הבעלים אלא **דין בקרבן**, דלכתחלה צריך הקרבן להיות נשחט ע"י הבעלים וזה הכשר הקרבן, ואף שאין זה מעכב בדיעבד הלא הרבה דינים בקרבנות אינם אלא לכתחלה דבקדשים צריך קרא לעכב, אך זה דין הקרבן לכתחלה להיות נשחט ע"י הבעלים, ובזה יש דין שליחות.

והדבר דומה לכתובת הגט ע"י הסופר בשליחות הבעל (כמ"ש התוס' בגיטין ט' ע"ב ד"ה אע"פ דכתבת הסופר הוי מדין שליחות, ולא כדבריהם בדף כ"ב ע"ב ד"ה והא ע"י"ש) שאינה לא מצוה ולא חלות אלא דין תורה בהכשר הגט

באמת אין כלל שליחות בברכה כמו שאין שליחות בכל הני מצוות שבדיבור, וצ"ל להבנתו דכיון דהוא שליח על עשיית מעשה המצוה הוי הברכה כטפל לגוף המצוה ונגרר אחריו וגם ברכתו היא בשליחות המשלח.

ויעניין בשו"ת רעק"א (סי' מ"ב) דפשיטא ל' דאין ברכה בשליחות, "דלא מצינו ענין שליחות על ברכה, ובכל ברכת מצות דמצינו דאחר יכול לברך, היינו שהוא יהיה השומע ומוציאו בברכה זו מצד שומע כעונה, אבל בלא שמיעה בודאי לא שייך שאחר יברך מצד שליחות". ונראה יותר דכך הוא דין ברכת המצוה, שמי שעושה המצוה בפועל הוא מברך אף שאין זו מצוה ידידה, ואין זה מדין שליחות, אלא כך הוא תקנת חכמים שעל מצוה המחויבת בברכה, מברך העושה אותה בפועל, ודו"ק בזה.

ו. ברכת השליח על המצוה שעושה עבור המשלח

המג"א (סי' תל"ב סק"ו) העיר במה שליח לבדיקת חמץ מברך דכיון שאין זה מצוה שלו איך יברך, וכתב דצ"ל דכיון דמ"מ מצוה קעביד מברך כמו שמברך המוהל אף דמצוה דאבי הבן הוא. ובדגול מרבבה שם דחה ראיתו ממילה, דשאני התם דאם לא מלו אביו הכל חייבין למולו, ולכן כל אחד יכול לברך, אלא הביא ראיה מהמפרש תרומה לאחרים.

ועיין עוד בשו"ת כת"ס (או"ח סי' ק"ג) שהביא מקור לנושא זה מהא דהעושה סוכה לאחרים מברך, כדאמר בירושלמי (ברכות פ"ט ה"ג) ע"י טור סי' תרמ"א, אך לא נתבאר טעם הדברים. והבית מאיר בחידושו לאו"ח סי' תל"ב כתב ליישב הערת המג"א, דאף הברכה היא בשליחות הבעלים ע"ש. ואלה הם דברי חידוש,

דברי אגדה

התענית המופר

דרך עץ החיים סמוכה לדרכי השאול והצלמות. כשעלה משה לשמים להוריד תורת חיים ואהבת חסד לעמו ישראל, נגזר על מלאך המות למסור לו את סוד הקטורת שבה מתמתקין הדינים ומתבטלת המגיפה.

ונראה עוד דאפשר דסגולה מיוחדת יש בקטרת לכפר על עון המחלוקת, דכבר פירש הזוה"ק דקטורת מלשון קשר היא, המחלוקת מפרידה והקטורת מקשרת בקשר של קיימא, וכבר אמרו חז"ל (כריתות ו' ע"ב) "כל תענית שאין בה ממושעי ישראל אינה תענית שהרי חלבנה ריחה רעה ומנאה הכתוב עם סממני הקטורת".

הרי שהקטורת סגולתה לקשר את כל ישראל, ואף פושעי ישראל המלאים מצוות כרימון מתבשמים מריח הקטורת. וכשם שהחלבנה אף שריחה רעה כשהיא עומדת בפני עצמה, נותנת ריח טוב כשהיא עם שאר הסממנים כך פושעי ישראל כאשר עומדים הם יחד שבטי ישראל וכאשר יקרבו לבם אל אביהם שבשמים מתמלאים הם מצוות כרימון. ומובן שסגולה מיוחדת בקטורת לכפר על עוון המחלוקת. (ועיין ערכי ט"ז ע"א דקטורת מכפרת על לשון הרע שהוא אבי אבות המחלוקת).

ראה מה שכתב בזה בזוה"ק (ויקהל ר"ח ע"ב)

"ויעמד בין המתים ובין החיים ותעצר המגיפה. אמר רבי יוסי אין לך דבר השובר את סטרא אחרא כקטרת. בוא וראה מה נאמר "קח את המחיתה והן עליה אש מעל המזבח ושים קטרת". מה הטעם "כי יצא הקצף מלפני ה' החל הנגף", שהרי אין שבירה לסטרא אחרא כקטרת. לפי שאין לך דבר חביב לפני הקדוש ברוך הוא כקטרת. היא עשויה לבטל כשפים ודברים רעים מן הבית, שהרי ריח ועשן בשמים שעושים אנשים, יש בהם לבטל דברים רעים, וכל שכן הקטרת. דבר זה גזרה היא מלפני הקדוש ברוך הוא, שכל מי שמכון וקורא בכל יום את מעשה הקטרת, ינצל מכל דברים רעים וכשפים שבעולם, ומכל פגעים רעים, ומהרהור רע, ומדין רע וממגפה, ולא ינזק כל היום ההוא, שלא יוכל הסטרא אחרא לשלוט בו. וצריך שיכון באמירתו.

"אמר רבי שמעון אם היו בני אדם יודעים כמה עלאי הוא מעשה הקטרת לפני הקדוש ברוך הוא, היו נוטלים כל תבה ותבה ממנו, והיו מעלים אותה עטרה על ראשם ככתר של זהב, ומי שעוסק באמירתו, צריך להתבונן במעשה הקטרת. ואם יכון בו בכל יום, יש לו חלק בעולם הזה ובעולם הבא, ותבטל מיתה ממנו ומן העולם, וינצל מכל דיני העולם הזה, מצדדים רעים, ומדין גיהנם ומדין מלכות אחרת".

"וידבר ה' אל משה לאמר. הרמו מתוך העדה הזאת ואכלה אתם כרגע ויפלו על פניהם. ויאמר משה אל אהרן קח את המחיתה ותן עליה אש מעל המזבח ושים קטרת והולך מהרה אל העדה וכפר עליהם כי יצא הקצף מלפני ה' החל הנגף. ויקח אהרן כאשר דבר משה וירץ אל תוך הקהל והנה החל הנגף בעם ויתן את הקטרת ויכפר על העם. ויעמד בין המתים ובין החיים ותעצר המגיפה" (במדבר י"ז ט' - י"ג).

"וכפר עליהם, רז זה מסר לו מלאך המות כשעלה לרקיע, שהקטרת עוצר המגיפה, כדאיתא במסכת שבת" (רש"י פסוק י"א). "וישב אהרן אל משה, דבר אחר, למה בקטרת לפי שהיו ישראל מליצים ומרננים אחר הקטרת לומר 'סם המות הוא, על ידו מתו נדב ואביהוא, על ידו נשרפו חמשים ומאתים איש' אמר הקדוש ברוך הוא, 'תראו שעוצר מגפה הוא, והחטא הוא הממית'" (רש"י שם ד"ה וישב אהרן פסוק י"ג).

קטורת ממיתה וקטורת מחיה! על ידה מתו נדב ואביהו, על ידה נשרפו חמשים ומאתים, ומאידך על ידה נעצרה מהגיפה והוסר חרון אף. מהו סוד הקטורת.

סוד אלקים הסתר דבר נתגלה ע"י מגלה צפונות החכמה האר"י החי בליקוטי תורה (דברים ל"ג י'). "ישימו קטורה באפך ר"ת יב"ק שהוא יחוד הוי' ואלקים (יב"ק בגמ' הוי' ואלקים) וזה סוד הקטורת למתק כל הדינין".

הדין והרחמים נתקשרו בקטורת. הלא שם הוי' תמיד רומז לרחמים ושם אלקים רמז הוא למידת הדין. ושניהם רמוזים וקשורים בקטורת, ומשום כך יש בה להמית ולהחיות. כאשר מקטירים קטורת שלא כדין ושלא כראוי מעוררת היא את מדת הדין שאין דומה לה ומדת הדין מתגברת על מדת הרחמים, וכאשר מקטירים קטורת בכונה רצויה, בקדושה ובטהרה בתיקוונא עילאה ממתיקים כל הדינים. מדת הדין נכפפת לרחמים ושתייהן ביחד משפיעות שפע טוב ברחמים גדולים שאין כדוגמתם.

וסוד זה מסר מלאך המות למשה כשעלה לרקיע, וכדברי הגמ' (שבת פ"ט ע"א). ויש להבין למה נמסר סוד זה למשה רבינו דוקא כשעלה לרקיע. ונראה בזה דכאשר משה רבינו עולה לשמים לקבל תורה לישראל, צריך הוא לדעת את סוד החיים והרחמים, דהלא כבר אמרו חז"ל (מד"ר פ' במדבר) "התורה ניתנה באש בים ובמדבר, משל למהלך במדבר מימינו אש ולשמאלו מים, אם נוטה הוא לימין נשרף באש, נוטה הוא לשמאל טובע במים".

סכנה רבה רובצת על כל אחד מישראל, על היחיד ועל הציבור,

מערכי תורה

קורה

משיעורי מרן הגאון רבי חיים פיינשטיין שליט"א ראש ישיבת עטרת שלמה

'וירדו חיים שאולה' - וצורם לבלות שאול'

הנה משה רבנו אמר (ט"ז, כ"ח-ל"ג) 'בזאת תדעון כי ה' שלחני וגו', וירדו חיים שאולה וגו', שעל ידי שיבלעו באדמה שתפתח את פיה יתברר אמיתות נבואתו. ונראה לבאר דמה שאמר דוקא שדברים אלו שבריא יבא ה' וירדו חיים שאולה, ובזה תהיה הבחינה כי ה' שלחני, לא היה זה בתורת הוכחה וסימן בעלמא, שמזה שדבריו מתקיימים בעשיית אותות ומופתים, מוכחת אמיתות נבואתו, והעונש שנענשו בבליעתם ובירידתם חיים שאולה, לא היה זה עונש בעלמא, אלא העונש היה בתורת קיום דינם הראוי להם, וההוכחה הייתה מזה שנתקיים בהם העונש והדין הראוי להם. דהנה קורה היה אפיקורס, כמבואר בירושלמי דבאותו שעה אמר קרח, אין תורה מן השמים, ולא משה נביא, ולא אהרן כהן גדול. ואא"ז מרן הגרי"ז זצ"ל הוסיף שכפירתו הייתה בשתי עיקרים, דבמה שאמר אין תורה מן השמים, כפר בעיקר דתורה מן השמים, ובמה שאמר דאין משה נביא, כפר בעיקר שנבואת משה כולה מפי הגבורה. [והכפירה בתורה מן השמים, הוא במה שאמר טלית שכולה תכלת פטורה מן הציצית, וכן בית מלא ספרים פטור ממזוזה, שבזה הייתה טענתו שאין התורה מן השמים, ובמה שאמר 'כי כל העדה כולם קדושים וגו', בזה כפר בנבואת משה, שלא ה' שלח את משה]. ובגמ' בב"ב דף ע"ד ע"א איתא, דבלועי קורה אומרים משה ותורתו אמת והן בדאין. וביאר אא"ז מרן הגרי"ז זצ"ל שלכן אומרים את שתי הדברים, דמשה אמת ותורתו אמת, דזה כנגד כפירתם, שהם כפרו בשתי היסודות דנבואת משה ותורה מן השמים, וכנגד שתי הכפירות הם אומרים, שמשה אמת ותורתו אמת עכ"ד.

והנה דין הכופרין בתורה ובנבואת משה, מבואר בגמ' בר"ה דף י"ז ע"א, שהמינין והאפיקורסין שכפרו בתורה ושכפרו בתחיית המתים וכו', יורדין לגיהנם ונידונין בה לדורי דורות שנאמר 'ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי וגו', ועוד שגיהנם כלה והן אינן כלין, שנאמר 'וצורם לבלות שאול'. ולפי זה נמצא דדינם של קורה ודתן ואבירם וכל הנועדים על ה' שהיו בכלל האפיקורסין, הוא להיות יורדין לגיהנם ונידונין בה לדורי דורות וגיהנם כלה והן אינן כלין.

מעתה נראה לומר דמה שנבלעו באדמה וירדו חיים שאולה, לא היה זה עונש בעלמא, אלא היה זה קיום דינם הראוי להם כדין האפיקורסין, דירידה לשאול היינו דינם של האפיקורסין שיורדין לגיהנם, כמבואר בגמ' בר"ה שם דיליף דגיהנם כלה והן אינן כלין מהכתוב 'וצורם לבלות שאול', הרי דעונש האפיקורסין הוא לירד לשאול, וזהו שנענשו כאן בירידה לשאול, שזהו קיום דינם והעונש הראוי להם, כמבואר בפסוק בתהלים.

מעתה יש לומר, דמה שאמר משה רבנו דבזאת תדעון, דע"י שתפתח הארץ את פיה וירדו לתוכה חיים שאולה, לא היה זה בתורת הוכחה וסימן בעלמא, שמזה שדבריו מתקיימים בעשיית אותות ומופתים, מוכחת אמיתות נבואתו, אלא היה זה בתורת קיום העונש והדין הראוי להם, ובזה שיהיו נידונין כדין האפיקורסין, בזה גופא יווכח ויוודע שאכן היו אפיקורסים, ומה שטענו כנגד התורה וכנגד נבואת משה, היה הכל אפיקורסות וכפירה, והאמת היא כי ה' שלחני ולא מליכי, ובקשת משה רבנו הייתה, דיבלעו באדמה וירדו 'חיים שאולה', דהגם דבודאי עתיד להתקיים בהם עונש ודין האפיקורסין כראוי להם, אבל זה עתיד להתקיים רק לאחר מיתה, שנשמתם תהא יורדת לגיהנם ונידונת בו לדורי דורות, וע"ז באה בקשתו של משה רבנו שירדו 'חיים שאולה', שבעדת קורה יתקיים הדבר כבר בעודם חיים, ויראה הדבר לעין כל, כדי שעל ידי זה שיראו שמתקיים בהם דין אפיקורסין, יהא נודע ומתברר אפיקורסות שלהן.

תא ואחוי לך בלועי דקורה

איתא בב"ב ע"ד ע"א אמר ליה ההוא טעיא לרבה בר בר חנא, תא אחוי לך בלועי דקורה, והראהו שתי בקעים שהיה יוצא מהן עשן, ולקח גיזת צמר ושראה במים והניחה שם ונחרכה, עי"ש כל אריכות הדברים. ומבואר בגמ' דגם לאחר זמן מרובה עדיין היו בלועי קורה בעונש בליעתם שנבלעו. ויש לומר הביאור בזה, דלפי המבואר דבליעתם היה בתורת קיום דינם ועונשם הראוי להם כדין האפיקורסין, והנה בכלל העונש של האפיקורסין הוא נידונין בה לדורי דורות, [ולא כמו פושעי ישראל בגופן, שנידונין רק עד י"ב חודש] כמבואר שם בגמ', וא"כ לפי זה מבואר היטב מה שהיו בעונש בליעתם לעולם, משום דכך הוא דין העונש שלהם, שיהיו נידונין בה לדורי דורות, ועל כן גם בזמן רבה בר בר חנא, שזה שנים רבות אח"כ, עדיין היו נידונין בעונש בליעתם.

***

והנה אמר ליה לרבה בר בר חנא 'תא ואחוי לך', וצריך ביאור איזה ענין יש בראיית בלועי קורה.

ולפי מה שנתבאר דבליעתם הייתה בתורת קיום דינם והעונש הראוי להם כדין האפיקורסין, יש לומר דהנה בגמ' בראש השנה יליף את דין האפיקורסין מהכתוב בסוף ישעיה 'ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי כי תולעתם לא תמות ואשם לא תכבה וגו', ואם כן מבואר בפסוק דיש קיום וענין בראיית פגרי האנשים הפושעים בי. מעתה יש לבאר דלכן אמר לו ההוא טעיא תא ואחוי לך בלועי דקורח, לקיים בזה ענין זה של 'ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי'.

***

והנה עוד איתא שם בגמ' בבבא בתרא, שאמר לו ההוא טעיא, דכל תלתין יומין מהדר להו גיהנם להכא כבשר בקלחת, והיינו שכל שלושים יום הם באין לשם. ולא נתפרש מהו הענין בזה שכל שלושים יום הם חוזרים ובאים לשם. אכן לפי המבואר דבראייתם שם, מתקיים הענין של 'ויצאו וראו בפגרי האנשים', אם כן יש לומר דהנה בפסוק שכתוב קודם לכן כתוב 'והיה מידי חודש בחדשו ומידי שבת בשבתו יבא כל בשר להשתחוות לפני אמר ה', וע"ז מוסיף הנביא ואומר, 'ויצאו וראו בפגרי האנשים', וא"כ נמצא דענין זה דשל 'ויצאו וראו בפגרי האנשים', הוא בכל חודש, כמו שכתוב בפסוק והיה מידי חודש בחודשו, וזהו הענין במה שכל שלושים מהדר להו להכא. וסמך לדבר נראה, דהנה הרשב"ם שם (בד"ה כל) כתב, כל תלתין יומין, כל ראש חודש. וצריך ביאור מהיכא תיתי שזה דוקא בראש חודש. אולם לפי מה שנתבאר דמה שהם חוזרים לשם כל שלושים הוא בשביל קיום הכתוב דמידי חודש בחודשו יצאו וראו בפגרי האנשים, אם כן מבואר היטב המקור דהיה זה בראש חודש, דהרי זהו שכתוב והיה מידי חודש בחודשו.

'וכל ישראל נסו לקולם'

כתוב (ט"ז, ל"ד) 'וכל ישראל אשר סביבותיהם נסו לקולם כי אמרו פן תבלענו הארץ'. הנה בפשוטו נסו כי נבעתו מפחד הקול שהיה בשעת הבליעה. ויש לומר עוד דהנה כתוב שה' אמר למשה 'העלו מסביב למשכן קורח דתן ואבירם וגו' סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים וגו' פן תספו בכל חטאתם', ומבואר דהצלתם מן הבליעה תלויה היא במה שסרו ונסתלקו מעל אהלי האנשים הרשעים, והנה לא נתפרש מהו השיעור שצריכים להסתלק מהם, ויש לומר דלכן נסו, כדי שבודאי יהיו בכלל מסתלקים מאהליהם.

'ויהי ככלותו לדבר - ותבקע האדמה'

כתוב (ט"ז, ל"א) 'ויהי ככלותו לדבר את כל הדברים האלה ותבקע האדמה אשר תחתיהם וגו'. ומשמע מלשון הכתוב דתיכף מיד כשכילה משה דבריו מיד נבקעה האדמה ונבלעו בתוכה, ולא היה שהות בין סיום דברי משה לבקיעת האדמה ובליעתם. ויש לומר בזה דהנה הרי משה קבע שביורר אמיתת נבואתו יהיה מתברר על ידי בקיעת האדמה ובליעתם בתוכה, וא"כ כל זמן שהאדמה אינה נבקעת ואינם נבלעים בתוכה, עדיין אין מתברר אמיתת נבואתו של משה, ואמיתות נבואת משה תלויה ועומדת עד שתתברר, ועל כן מיד עם כלותו לדבר מיד נבקעה האדמה ונבלעו בתוכה, כדי לא להשאיר את אמיתות נבואת משה בלא בירור אפילו רגע אחד.

'ובני קורח לא מתו'

בפרשת פנחס כתוב 'ובני קרח לא מתו'. וכתב רש"י, הם היו בעצה תחלה, ובשעת המחלוקת הרהרו תשובה בליבם לפיכך נתבצר להם מקום גבוה בגיהנום וישבו שם. וצריך ביאור דכיון דהרהרו תשובה למה נענשו בכלל, ולמה לא הועילה תשובתם להצילם לגמרי מגיהנם. והנה בבליעת קורח ועדתו יש בזה שתי עניינים, יש בזה עונש על המחלוקת, ועוד יש בזה בירור על אמיתת נבואתו של משה רבנו. והנה בני קורח שעשו תשובה הרי מבואר בדברי הגמ' שהיה זה תשובה בלב, והיינו דלא היה זה גלוי לכל שחזרו בתשובה, מעתה נמצא דתשובתם מועילה רק לגבי העונש, דלזה מועיל שהרהרו תשובה בליבם להצילם מהעונש, אבל לגבי בירור אמיתת נבואתו של משה, כיון דלא נודע לכל שחזרו בתשובה, הרי שלצורך בירור אמיתת נבואת משה צריכים גם הם ליבלע, ורק על ידי זה יהיה מבורר אמיתת נבואתו, ואם אחד מהחולקים אינו נבלע, הרי זה חסרון בבירור הדבר. ולפי זה מבואר היטב דלכן לא מהני הרהור תשובה שלהם להצילם לגמרי, כי עדיין צריכים ליבלע בשביל בירור אמיתת הנבואה, אבל מצד העונש הרי הם פטורים כי הרהרו בתשובה, ועל כן נתבצר להם מקום בגיהנם.

משה אמת ותורתו אמת

אאמו"ר הגאון זצ"ל סיפר עובדא שרבי וולף מסטריקוב זצ"ל בנו של הגאון רבי אברהם משטכנוב זצ"ל היה נוסע אל הרבי מקוצק זצ"ל, בכל פעם היה הרבי מקוצק מבקש מרבי ולף שיאמר לו איזה דבר מאביו הגאון, פעם אחת כשביקש הרבי ממנו שיאמר איזה דבר מאביו, אמר לו שאין עמו שום איזה דבר מיוחד לומר ממנו, הרבי מקוצק לא הניח לו וחזר וביקש תאמר איזה דבר מאביך, לאחר ג' פעמים שביקש ממנו, אמר רבי ולף שזכר מעשה שפעם אחת ביקש ממנו אביו שימזוג לו כוס תה מהמיחם, כהשגיש לפני אביו את הכוס אמר לאביו אבא 'זה רותח', ויען אביו ויאמר לו איך תאמר שזה רותח וחכמינו זכרונם לברכה אמרו כי כלי שני אינו מבשל. אמר הרבי מקוצק לרבי ולף מרגלית זו בידך ורצית למנוע ממני ולא לספר לי. מזה יש לנו ללמוד שאפילו להתבטא בדברים בעלמא, אין להשתמש בביטוי שאינו מתאים להלכות התורה, ולא לומר שהוא רותח אם חז"ל קבעו שאינו מבשל.

ויקח קרח (טז א)

ההדגשה על המח והלב של קרח ובכל זאת נפל ב'נגיעות'
חז"ל אמרו (ילקוט כאן) "קרח שפיקח היה, ומטועני ארון היה מה ראה לשטות זו", ולכאורה צריך להבין מה השייכות בין 'פיקח' ל'נושאי הארון', ומדוע שייכו אותם ביחד, בכדי להקשות על כך שראה לשטות זו.

אלא הביאור הוא על פי הידוע, שכלי האדם הרוחניים, הם 'השכל' ו'הרגש', וכמו שכתוב "וידעת היום והשבת אל לבבך", וזהו הביאור בזה שפיקח היה, שפיקח מגיע לידיעת השכל, ו"מטועני ארון", דהיינו שחי כל רגע את הנס התמידי של "הארון נושא את נושאי", שעי"ז ודאי איכא הרגשת הלב באמת, ולא רק ידיעת השכל, וא"כ מכיון שהיו לו את הכלים הרוחניים בשלימות 'שכל ורגש', באמת מה ראה לשטות זו.

[א.ה. וכבר הבאנו במקום אחר את דבריו של רבינו אודות 'נגיעות' שיכולים להפיל את האדם מרומם מדרגתו לשאל תחתיות, ידועים דברי רש"י (בראשית כ"ט) שכותב שכל מי שנאמר בו "על כן קרא שמו", מרובה היה באוכלוסין, חוץ מלוי שהארון היה מכלה בהם, דהיינו מחמת הקדושה העצומה של הארון, הוא היה בבחינת "וסביבו נשערה מאוד", וכל מי שהיה בו איזה נדנדו של חוסר זהירות מספקת "דק עדי נבדק", היה מסתלק מן העולם לאלתר, ומשום כך שבט לוי לא היה מתרבה כמו השבטים האחרים.

ורואים אנו את מסירות נפשם העצומה של הלויים, שמסרו את נפשם על משא הארון חרף יודעם שטעות הכי קטנה תגרום להם למוות מייד.

ואילו לגבי קורח מצינו מובא במדרש (במדבר רבה פרשה י"ח ג') תואר זה שקורח היה אדם גדול, והוא היה מנושאי הארון [בתנחומא (ה' ד"ה 'ויקח קרח') כתוב: "מטועני הארון].

ורואים אנו מכאן יסוד עצום כמה קשה עונשם של "נגיעות", ועד להיכן "נגיעות" יכולים לדרדר את האדם, דהיינו בן אדם שיש לו נגיעות זה יכול להוריד אותו לשאל תחתית, וקורח הוא הדוגמא לכך, שהלא קורח היה הלוחם בחזית הכי מוכחרת של עם ישראל, בה כל חייל שיש לו היסח הדעת, של רגע כמימריה מסתלק מן העולם בין רגע, ואת החזית הזו הוא הצליח לעבור בשלום. אבל כשהגיע שאלה של כבוד ו"נגיעות" את החזית הזו הוא לא שרד ובא לחלוק על משה רבינו רח"ל].

העיני האנשים ההם תנקר לא נעלה (טז יד)

מבואר כמין חומר מדוע דווקא נקט את העיניים

ובביאור הדברים מדוע נקט דווקא איבר זה, יל"פ שאמרו חז"ל ש'סומא חשיב כמת', וזהו שאמרו, שאפילו עד כדי פקו"נ לא יסכימו לדברי משה, עוד י"ל דמצינו ביצחק שיחד הקב"ה שמו עליו בחייו, משום שנסתמא

ופסק ממנו יצה"ר, וזהו שנתנו "עיניים" לדבריהם, שאפילו אם יפסק כוח יצה"ר, יסרבו לעשות שלום עם משה משום הכרת והבנת שכלם, שהאמת עמאם, וזהו שהוסיפו "המעט כי העליטנו מארץ זבת חלב ודבש", שזה מבטל את סיבת היציאה ממצרים, ששם נאמר "אעלה אתכם מעני מצרים, אל ארץ זבת חלב ודבש", מכלל דאי הוי מצרים בת מעלה זו, אין סיבה לעלות לא", וזה מראה על פחיתותם שנחפסים בסיבה הגשמית הפשוטה של הכניסה לארץ ישראל ואם היא בטלה לדעתם בטילה כל מעלת א", ולית להו חביבותא בעצם של "ארץ אשר ה' אלוך דורש אותה תמיד", ויש להוסיף בדקדוק העונש של ניקור העיניים דהכא, שמצינו שסנהדרין גדולה נקראו עיני העדה, כמש"כ "אם מעיני העדה נעשתה לשגגה", ובגמ' אמרו משה במקום שבעים ואחד קאי, וא"כ מבואר שהפוגע בו יפגע בעיניו, מדין מדה כנגד מדה.

בקר וידע ה' את אשר לו (טז ה)

הבירור בין רשעים לצדיקים ששייך ב'בוקר'

יש לבאר ההדגשה על המילה 'בוקר', כביכול יש לעובדה הזו שייכות בבירור האמת, והנה א"ל במדרש רבה (שלה פרשה טז אות כג) וז"ל "משל למטרוניתא שהיתה לה שפחה כושית והלך בעלה למדינת הים כל הלילה אומרת אותה שפחה לאותה מטרונה אני נאה ממך והמלך אוהב אותי יותר ממך אמרה לה אותה מטרונה יבא הבקר ונדע מי נאה ומי שאוהב אותה המלך אף כך אומות העולם אומרים לישראל אנחנו מעשינו יפים ובנו חפץ הקדוש ברוך הוא לכך אמר ישעיה יבא הבקר ואנו יודעים במי חפץ שנאמר (ישעיה כא יב) "אמר שומר אתא בקר וגם לילה", יבא העולם הבא שנקרא בקר, ואנו יודעים במי חפץ "ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע".

ומבואר מדברי המדרש הללו, שלשון 'בקר' הוא 'בחינה', ו'בירור', לדבר המברר בין 'עובד אלוקים', ל'אשר לא עבדו', כמו שפותח שם המדרש להדיא, בהאי קרא ד"ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע, בין עובד אלוקים, לאשר לא עבדו", וזה מתפרש מאמרו של משה כאן בפרשה, "בוקר ויודע ה'", דהיינו שתתגלה בחינת "בקר" שהיא המבררת מיהו בעל המעשים האמיתיים.

קח את המחיתה ותן עליה אש

מעל המזבח (יז א)

כיצד הקב"ה ממליץ טובה על הקטורת

במד"ר (במדבר פרשה ד) אמרו שקטורת ואהרון סבורים בני אדם שהם קשים, ושלא להוציא לעז עליהם, כתוב בהם שבח וברכה, קטרת שלא יאמרו 'אֲרָם' קשה היא שעי" מתו נדב ואביהו, ועי" מת קרח, ועי" נצטרע עזיהו, לכן כתיב בה מעלה שינצלו ישראל על ידה, שנאמר "ויקח את הקטרת וכיפר על העם", ולפי זה מבואר שעצירת המגיפה עי" הקטרת כאן זה גופא התשובה לטענתם של אותם אלו מבני שטענו "אתם המיתם את עם ה'", כמשנ"ת שתחת הטעות שהקטרת היא ארס, שעל ידה מת קרח, רואים שהיא סם חיים, וקרח בחטאו מת, ואמרו בגמ'

שפה
לנאמנים

פני משה ומתן עם רבינו

ההיתר של "עודן בידו" לעניין מוקצה

בשב"ק שעברה, אחד מחכמי ורבינו מכון 'שפתי ביה' סעד על שולחנו של רבינו, (למרות אשר ידוע שבתקופה האחרונה רבינו לא נותן שישגו אליו כלל ואף את זמנה של סעודת השבת קיצר, וכל זמן הסעודה מסתכם בכעשר דק' בלבד), ובאמצעה של הסעודה הקצרה נשבר להתלמיד הנ"ל המזלג שהחזיק בידו,

המשך בעמוד הבא

כ' רש"י לשון חשיבות, ומשמע ש'החשיבות' בלקיחת המתנות, היא 'שלימות' בקיום מצוותם, ומבואר עפ"י מאי דאמרו בגמ' (קידושין ו א) ש'כהן המסייע בבית הגרנות' עליו הכתוב אומר "שְׁחַתְמָם בְּרִית הָלֹוִי", ופירושו ש"י סיוע שאותו כהן עושה בגורן, יוצר סיבה טבעית לתת לו מתנות משום 'הכרת הטוב', ולא מצד העובדה שהוא כהן. וממילא לא ניכרת 'ברית הלוי' בנתינתן של המתנות לו, וממילא נכנס בחומר של "שְׁחַתְמָם בְּרִית הָלֹוִי".

והנה גם בכה"ג שנראה עניות ורעב בביתו של 'כהן פלוני', ומחמת זה מתעורר לבו הרחום של הישראל לתת לו מתנות, הרי גם זה דומה קצת לחסרון שנתבאר בכהן המסייע בבית הגרנות, שנכנסה כאן סיבה חיצונית לעזור ולתת את המתנות כמבואר, וגמץ א"כ ששלימות 'ברית הלוי' היא בהנהגת חשיבות, דוקא בקבלת המתנות, שאז לא נותרת סיבת נתינה, מלבד טהרת ברית הלוי, ולא סיבה 'צדדית' של 'הכרת הטוב', או 'רחמים'.

(כריתות ו א) "כל תענית שאין בה מפושעי ישראל אינה תענית", שהחלבה אחד מסמני הקטרת וריחה רע.

אמנם כל זה הוא דווקא ברשע שקושר עצמו לכלל, אבל מי שפורש עצמו למחלוקת, שלא לשם שמים, אין ראוי שיכלל בזכות הכלל, וזהו שהועילה הקטרת להאומרים "אתם המיתם" דהכא, שלא פרשו עצמם למחלוקת לשמה, ולא הועילה לקרח, וזה מראה שכל דבריו לא היה בהם ממש, ורק לשם מחלוקת נאמרו, וממילא מסתלקת הטענה של "אתם המיתם" כמושג"ח.

יש להוסיף שאמרו בפסיקתא, שחשש אהרן להקטיר בחוץ, כאן, שלא יארע לו מה שארע לבניו, וא"ל משה בינתיים הם מתים וכו', וגמץ שפרישת אהרן לחיים בהקטרה זו, מראה שנדב ואביהו מתו מצד עצמם, ומבואר שמעשה זה מסלק את שתי הלוועזות שנתעוררו בדור המדבר, על הקטרת ממעשה ד'קרח ונדב ואביהו', ושוב חוזרות הידיים המוכיחות שקרח בחטאו מת ומסתלקת טענת "אתם המיתם".

וְאֵנִי הֵנָּה נֹתֵתִי לְךָ אֶת מִשְׁמַרְתְּ תְּרוּמָתִי (יח ח)

גודל החשיבות של התרומה כפי היחס אליה

מדוע אמר רבינו קדיש לעילוי נשמת אחד מגדולי ישראל

שח מקורבו של רבינו ה"ה הרא"ג שיחי', שראה את רבינו אומר קדיש ולאחמ"כ מלמל לעצמו כמה מילים, וכשהיטה הרא"ג את אזנו לשמוע את תוכן הדברים שמע את רבינו אומר מה אעשה והלא ראש ישיבה פלוני נגלה אליי, וביקש שאומר עליו קדיש גם עם המילים "ויקרב משיחיה", [א.ה.]. דהלא אותו ראש ישיבה מגדולי ראשי הישיבות זצלה"ה שנלב"ע לפני פחות משנה, ורבינו הרגיש קרבה מיוחדת אליו, ואף כינהו מספר פעמים הראש ישיבה של הדור, וצאצאיו ויו"ח נוהגים כמנהג 'אשכנז' וכנהוג ב'עולם הישיבות' לומר קדיש בלי המילים "ויקרב משיחיה" [א.ה.].

מדוע רבינו לא אבה להיות מוהל

כבר כתבנו ושנינו ושילשנו אודות הנהגתו המופלאה של רבינו בעניינים של בין אדם לחבירו, גם בדברים שלכאורה דקים ביותר, וקיבלנו בעבר מעשה נפלא מיהודי יקר מפעיה"ק טבריה, המקורב לרבינו, ואינו זז מבלי עצת רבינו, וכשנולד בנו בכורו בשעט"מ, היה עז חפצו שרבינו ישמש כמוהל, ועל כן תיכף כששמע את הבשורה על לידת בנו, אץ רץ לרבינו ובקשו למול את הבן, רבינו נתן את הסכמתו, ואז פנה לרעייתו היולדת, לספר לה שכבר הספיק לתפוס את רבינו, ולכבדו במילת הרך הנולד, להפתעתו היולדת הטרייה, לא ששה כל כך על הרעיון ואמרה לו, מאחר וזה בני הראשון צריכה אני למוהל שיבוא יום קודם הברית יראה את התינוק, ויסביר לי כל דבר מה צריך לעשות, וכיצד להתנהג עם הרך הנימול, וגם אחרי הברית יבוא לבדוק את התינוק כמה פעמים, לוודא שהכל עבר כשורה, דבר שאצל רבינו כמוכן מבחינת יוקר זמנו לא שייך בכגון דא. אמנם הבעל כמוכן הרגיש שלא בנוח מאחר וכבר כיבד את רבינו, וכיצד יודיע לו שלא שייך מאחר ורעייתו לא יכולה, על כן נמנו וגמרו לשאול רב אחר, שיורה להם כדת מה לעשות, ואכן פנו לרב אחר והציעו בפניו את השאלה, אמנם גם אותו רב ענה, מאחר וכבר כבדו את רבינו, הרי שזו בעיה לשנות את הכיבוד, והנה למרבה הפלא למחרת אותו יהודי פגש את רבינו, ורבינו בלי לדעת מאום, פנה אליו ואמר בזה"ל "שלום בית עדיף", ואני מוותר על זכות המילה.

ואדחיק נזכרנו במעשה מופלא כשלעצמו, היה זה בתקופה בה כיהן "זנב העיר" ר.ק. וכישכש בזנבו, וכידוע גרם צער רב לרבינו בכל יום מחדש, ויום אחד שב רבינו מהמובשה יבניאל ברכבו של איש החסד המוסר נפשו למען התורה ולומדיה ובעל אכסנייה לשיעור תורה רבים ה"ה הר"ר אברהם כהן שיחי', ובקשנו ר' אברהם להצטרף אל רבינו בנסיעתו משיכון ג' לכיוון הישיבה, בכדי שנוכל להחזיר את הרכב אליו, אחרי שרבינו ישוב למעונו, ואכן נתנו את הסכמתנו, ורכבו של רבינו עבר בשיכון ג', והצטרפנו אליו בנסיעה, ועוד קודם עלותנו לרכב הזהיר אותנו אחד מהמקורבים, לא לפצות פה כל הנסיעה, מחמת שרבינו בצער גדול מאותו "זנב העיר" שהגדיש את הסאה, עד כדי שמוזיל דמעות כמים, ואכן כרגיל בנסיעותיו רבינו ישב עם גמ' נדרים קטנה והיה שקוע בלימודו, וכשירד מהרכב לפתע ראה שאנו גם בין נוסעי הרכב, ולאחר שאל מדוע לא שאלתם איזו קושיא ויכולנו לשוחח בלימוד, וענינו לרבינו שבקשו מאתנו קודם הנסיעה שלא לדבר אתו מאומה, והיה נראה שהיה לרבינו ממש צער מזה, לאחר כמה ימים פגשנו את הנעלה כמר שלמה ממקורבי רבינו, ואמר לנו דעו שבאותו לילה, רבינו אמר לי כמה פעמים, שנגרם לו צער גדול ממה שאמרו לכם לא לדבר עמו מאומה.

שפה לנאמנים - המשך

ותיכף הורה לו רבינו לזרוק לאלתר שברי המזלג מידו משום מוקצה, (דהלוא 'שברי כלים' שאין בהם שום תשימש הוי מוקצה מחמת גופו). ואותו תלמיד הקשה לרבינו והלוא קי"ל ד'עודנו בידו מותר', כמבואר במחבר (סימן ש"ח ס"ג) והלוא המזלג הגיע לידי בהיתר, והשיב לו רבינו שבאמת לכאורה יש צד להתיר אפי' לדעת הגר"א שחולק על המג"א בהגיע לידו באיסור, מכיון שהגר"א אינו מתיר לטלטלו אם הגביהו באיסור, אבל כאן הרי כשלקחו בידו בהיתר אתי לידו דכשנטלו הוי כלי שלם א"כ הגיע לידו בהיתר, (והאריך רבינו להיתר בכל מוקצה, ולא רק בכלי שמלאכתו לאיסור, ואמר שמפורש בגר"א ביו"ד בהלכות מילה דההיתר הוא גם בחסרון כיס, ואכמ"ל ועוד חזון למועד להאריך בזה), ומן הדין היה להתירו לכאורה לכו"ע.

אמנם אמר רבינו דהלוא הרע"א (שם בסימן ש"ח) וכן במשניות דמאי פ"ז הקשה על גוף ההיתר של "עודו בידו", מדברי הירושלמי בפ"ז דמאי, דמבואר שם שהשוותה יין אצל ע"ה בשבת, וצריך לעשר את היין, צריך לאמר "מה שישאר בכוס יהיה תרומות ומעשרות", ומקשה הירושלמי האיך שרי לטלטלו, והלוא מעשרות של ע"ה טמאות, והוי מוקצה, ומתוך הירושלמי דמשאיר גם קצת יין חולין, ואינו מפרשי

את 'כל' הנשאר בכוס, וע"ז הקשה הגרע"א, דהלוא זהו גם "עודם בידו", דהלוא היין הגיע לידו בהיתר, דהתירו לו להוריד מעשרות, א"כ אין זה מוקצה, ואעפ"כ כשהוריד מעשרות נאסר הטלטול אפי' עדיין בידו, וא"כ להדיא מוכח מדברי הירושלמי דלא כהיתר של עודו בידו.

ואמר רבינו דלכאורה יש לחלק, דבמה שהתירו טלטול "בעודו בידו", אינו היתר סתם מפני שזה כבר בידו התירו לו להמשיך בטלטול, רק דזה היתר מיוחד של טלטול מוקצה, שהתירו לטלטלו עד שיניחו במקומו, וכן היתר "גרף של רע"י", ואפי' "טלטול מן הצד", וע"ז דבר אחר, ג"כ התירו לטלטל המוקצה, באופן זה עד מקומו, אבל ההיתר הוא על החפצא של ה'מוקצה' הוה וההיתר נמשך עד שיניחו במקומו, (לדעת הגר"א שאין היתר בהגיע לידו באיסור).

ולפי"ז מתורץ דברי הירושלמי, דהלוא שם לא הותר לו לטלטל המעשרות הטמאים, שהם מוקצה, רק כשלקחו בידו, לא הוי עדיין 'שם' מעשרות עליהם, אבל לא התירו לו לטלטל המוקצה, א"כ תיכף כשקרא עליהם 'שם' תרומה מיד הוי מוקצה ואסור עליו לטלטלו. ולכן פסק לו רבינו גם בבדין דידן, כשאוחז את המזלג השבור בידו, דכל ההיתר של הגיע לידו בהיתר הוא בכה"ג ששלקח את המזלג בתחילה, היה המזלג שלם, ולכן הותר לטלטלו, אבל כשנשבר המזלג מיד אסור עליו לטלטלו, ולא התירו לו כלל טלטול מוקצה, והבן.

הדפסת העלון לע"ג רבני טבריא:

רבה הראשי של טבריא, הצדיק החכם רבי חיים בן רבי יצחק סמאג'א זצ"ל
רבה הראשי של טבריא, הצדיק החכם רבי יעקב חי בן רבי ברוך זריהן זצ"ל
מייסד ת"ת כיכאס, הצדיק החכם רבי רפאל כיכאס זצ"ל

ארחות חיים

דרכי הצדיקים נקרא ארחות - דהיינו תורה ומצוות ומידות (ביאור הגר"א משלי"ב)

בשמחה! אבל בתורה - זה המטבע שלה... "פיקודי ה' ישרים משמחי לב" זה לא תוצאה, אלא זה עצמו שמחה.

הג"ר נחום נבנצל שליט"א אמר לי פעם שנגזרה מיתה על נדב ואביהוא כבר בזמן מתן תורה, אך הקב"ה לא רצה להפריע את שמחת התורה ולכן המתין עד 'חנוכת הבית', כמבואר ברש"י בפרשת משפטים (כד, י), והוא שאל שכתוב בחז"ל שלא הייתה שמחה גדולה לפני הקב"ה יותר מזמן חנוכת הבית, אז מאי נפ"מ שבין כה הקב"ה עשה שנדב ואביהוא ימותו בזמן הכי שמח?... והוא אמר לי נכון שבכל מצווה ומצווה אם עושים אותה בשמחה זה תוספת מעלה ומכפיל את המצווה פי כמה וכמה, אך בתורה זה שונה. **תורה המטבע שלה זה שמחה וכלי שמחה זה לא תורה!!** ממילא עדיף שהצער על מיתת נדב ואביהוא יהיה אפילו בזמן חנוכת הבית העיקר לא בזמן מתן תורה! תורה שייכת רק עם שמחה, ולכן מותר לאבל ללמוד רק את הדברים הרעים ששם אין שמחה אבל בשאר דברי תורה הוא אסור! עד כדי כך שכתוב בחתם סופר למה תשעה באב כ"כ חמור שאפילו בערב תשעה באב כבר אסור ללמוד מחצות היום, הרי אפילו אבל אין לו איסור ללמוד לפני שהוא אבל... ומסביר החתם סופר שהתורה כ"כ משמחת שהיא מלווה אותך עוד חצי יום הלאה... אם לא תפסיק בחצות תיכנס לתשעה באב מתוך שמחה. תורה זה מטבע של שמחה.

הנותן זמירות בלילה!...

מרח"ג ברוך בער זצ"ל הביא פעם קושיא של רבי עקיבא אייגר, ובנו רבי יעקב משה ענה מיד תירוץ. ומספרים שרבי ברוך בער גער בו... כששומעים קושיא של רעק"א צריך קודם כל לשמוח עם השאלה! עוד לפני התירוץ תשמח מעצם השאלה, רק אח"כ תחשוב על תירוץ.

ונראה כעת שני נקודות שיכולים למנוע את השמחה.

הגמרא בסוטה (לה, א) אומרת שדוד המלך נענש בגלל שהוא אמר "זמירות היו לי חוקיד", אמר לו הקב"ה תורה שכתוב בה "התעייף עיניך בו ואיננו" אתה קורא לה זמירות! חייך שאני נותן לך מקום לטעות אפילו בדבר שתנוקות של בית רבן יודעים אותו, וכתוב שהוא לקח את ארון ברית ה' בעגלה אפילו שכתוב מפורש "בכתף ישאו". ומקשה רבי עקיבא אייגר (בגליון הש"ס) כתוב בעירובין (יח, ב) כל בית שנשמעין בו דברי תורה בלילה שוב אינו נחרב שנאמר "ולא אמר איה אלוך עושי הנותן זמירות בלילה", הנה רואים שאפילו חז"ל קוראים לזה זמירות וזה מעלה בתורה שהיא נקראת זמירות.

והפשט הפשוט - אומר מרח"ג הרב אלישיב זיע"א, וודאי שתורה היא שירה וזמרה אך הגישה ללימוד היא לא זמירות! וכמו שכתוב שהארון היה נושא את נושאו, לו יצויר שאחד רוצה לקפוץ טרמפ על הארון הוא יוכל!... אוי ואבוי... הארון היה מכלה בהם... רק כאשר אתה ניגש בכבוד ע"מ לשאת אז הארון נושא את נושאו. אותו דבר כשניגשים ללימוד לא ניגשים לשמוע זמירות יפות אלא הולכים ללימוד בעמל ויגיעה בשביל ללמוד תורה! וכדכתיב "התעייף עיניך בו ואיננו", רק שיחד עם זה באה רוממות הנפש והזמרה. וודאי שגם דוד המלך ע"ה לא התכוון אחרת, רק הלשון מטעה "זמירות היו לי חוקיד" היה זה כאילו שהולכים לשיר שיר יפה... ככה זה היה נשמע מהלשון שלו ועל זה יצא הקצף. כי תורה זה הרבה עמל ויגיעה.

אבל יש לנו הרגש נוסף.

יש וורט ידוע של המשך חכמה: כתוב בחז"ל כל הלומד תורה בלילה חוט של חסד נמשך עליו ביום. לילה זה זמן של הסתר פנים לעומתו

תורה היא מטבע של שמחה!

סיפר מורינו הרה"ג רבי יצחק שרייבר שליט"א, בשבע ברכות של אחותו שהתחתנה עם בנו של הג"ר חיים וליבנסקי זצ"ל ראש ישיבת 'מאור התלמוד' שהיה בש"ק פרשת שלח הגיע לשם הגאון רבי משה שמואל שפירא זצ"ל ראש ישיבת 'באר יעקב' שהיה דוד של הגר"ח זצ"ל, באותה תקופה שני המחנות הגר"ח וליבנסקי והרה"ג רבי דוד שרייבר היו חולים מאוד ושרויים בסכנת חיים רח"ל, ורחק מנחם משיב נפש.

ובדרשתו הביא את דברי חז"ל בתד"א (פכ"ט) אחר שהקב"ה אמר להם "במדבר ההם יתמו ושם ימותו" כתוב "ויתאבלו העם מאד" אמר הקב"ה למשה לך ותראה את אותם העניים שכבר יצא לבם מעליהם, וכששאלו במה, השיב הקב"ה בדברי תורה ובפרשת נסכים, ולכא' תמוה מאד הרי בפרשת נסכים כתוב (טו, א-ג) "כי תבואו אל ארץ מושבותיכם" דהיינו שלא יזכו לזה, וכי מנחמים ומרצים אבלים בזריית מלח על הפצעים, שהרי לא יזכו לזה.

וביותר דאיתא שם שבאותה שעה הייתה מריבה גדולה בין ישראל לגרים אם הם חייבים בנסכים אם ה'אזרח' ממעט גם גרים או רק עכו"ם עד שהקב"ה אמר שהם מביאים נסכים, וזה פלא כיון שלא יכנסו לארץ על מה רבים על דבר שיהיה בעוד ארבעים שנה, והם עצמם לא יזכו לעולם.

ומכאן רואים כוחה של תורה - מה נורא הוא. כיון שפתח ואמר להם פרשת נסכים הייתה כזו ערבות ומתיקות של תורה עד ששכחו לגמרי מכל הגזירה הנוראה שעליהם, וחזר להם לבס מתוך נעימות ושמחה - ואין לך רצוי גדול מזה וכלי התנדב"א ילך ותראה אותן בדברי תורה!

והמריבה עם הגרים - הרי היא מלחמתה של תורה, ומה לי אם הם עצמם יכנסו או לא, הרי תורה היא וללמוד אני צריך - והיא השמחה הגדולה, וכדכתיב: "פיקודי ה' ישרים משמחי לב".

ועיקרי הדברים כבר נדפסו בספרו 'זהב שבא' עה"ת ושם מוסיף ששמע ממרחק הרב מבריסק זצ"ל שהיה פ"א עם הגאון רבי שמעון שקופ זצ"ל בהבראה (כמדומה ביערות קרעניץ) והיו סביבו של הגרש"ש תמיד קבוצה של בני תורה שבאו לדבר בד"ת, ושמע את הדברים שהוא אמר, וע"ז אמר לו הרב מבריסק שאת עצם הדברים כל בחור טוב בישיבה יכול לומר כן, אבל המתיקות בהסברת הדברים זה רק הגרש"ש יכל.

וע"ז הוסיף את דברי תלמידו המובהק הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל על דברי חז"ל בילקוט שה"ש (ב, ד) עה"פ "הביאני אל בית היין" דקאי על תורה, שמבואר שלא רק מי ששותה את היין משתכר, אלא עצם הכניסה כבר משכרת, וכן מי שרק נכנס אל הישיבה - אל בית היין מיד משתכר מריח התורה.

אמר לי ראש ישיבת גאון יעקב הג"ר זאב ברלין שליט"א חדב"נ דמרח"ג רה"י זיע"א, מה עשה אהרן הכהן מיד לאחר הדלקת הנרות?... הוא רקד! כמבואר בתוספות בחולין (עה, א) 'מאי בינייהו דג מקרטע', מהו 'מקרטע'?... לשון כח וחיות גדול וכמו שהביא בערוך ממדרש ילמדנו בפרשת בהעלותך, 'וכיון שהוא יוצא ורואה את הנר מיד הוא מתחיל שמח ועומד ומקרטע! והכוונה לשון דילוג. הוא קפץ ודילג ורקד...

והסביר רבי זאב ברלין מנורה זה סימן לתורה, כמ"ש הרוצה שיחכים ידרים וסימנך מנורה בדרום, ובנצי"ב מאריך (בפרשת תרומה) שגם הגביעים והכפתורים זה רמז לתורה שבע"פ לציצים ופרחים וחיזיונות המתחדשים, מנורה זה סימן לתורה ותורה זה שמחה, הגם שבכל מצווה יש ענין לשמוח כמו שכתוב "עבדו את ה'

יום זה זמן של אור וצהלה והארת פנים. כל אדם עובר תקופות בחיים, פעם תקופות טובות ופעם פחות טובות, כל הלומד תורה בלילה הכוונה כשהוא בעידן של הסתר פנים וקשה לו... ובכל זאת הוא עמל ולומד, אז חוט של חסד משוך עליו ביום. הוא זוכה להגיע ליום - להארת פנים - וגם הוא זוכה לחוט של חסד....!

חז"ל אומרים "הנותן זמירות בלילה". כשבן אדם קשה לו והוא מעדיף לישון, והוא מתגבר מעל עצמו ועושה את מה שצריך לעשות - הוא זוכה שהתורה נהיית בשבילו "זמירות". אבל כאשר קל ונוח והכל מסתדר, ובאופן כללי לקרוא לתורה זמירות - זה לא! רק כשבן אדם משקיע זה נהיה לו זמירות.

כשקשה לי ללמוד ואין לי כ"כ חשק ואני מתאמץ יותר - אז באמת זה נהיה מטבע של שירה ומטבע של זמירות "הנותן זמירות בלילה" וכ"ה בספרו של הגרמ"ש שפירא זצ"ל שמביא מדברי חז"ל (ילקוט ריש שה"ש תתקפ"א), שמתיקות של תורה זוכים רק ע"י עמלה. ועיי"ש שמביא מחז"ל שם שת"ח בעמלה של תורה כל גופו הופך להיות גוף של תורה ונושקין אותו בשביל תורתו [וכמו שנושקין ס"ת, וכבר אחז"ל כמה טיפשי הני בבליא דקיימין מקמי ס"ת ולא מקמי גברא רבה].

דבר קטן ועקבי הוא הגדול!

המשגיח רבי מאיר חדש זצ"ל היה שואל: כתוב בפרשת בהעלותך כשראה אהרן שכל הנשיאים הקריבו קרבנות והוא לא הקריב חלשה דעתו. אמר לו הקב"ה חייך שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומטיב את הנרות. ושאל רבי מאיר; להדליק את הנרות זה דבר גדול מאד, אבל למה שלך גדולה משלהם?... למה זה יותר גדול?... והרי הם הביאו קרבנם וכל הסובב במדה גדולה וגדושה.

אלא - אמר רבי מאיר - יסוד... דבר קטן ועקבי שנעשה כל יום ויום באופן תמידי, הרבה יותר גדול מדבר גדול שנעשה באופן חד פעמי. הנשיאים הביאו קרבנות רבים וטובים אבל חד פעמי. הנרות - ייתכן וזה נראה משהו יותר קטן, אבל זה כל יום! קביעות של דבר יום יומי זה הרבה יותר קשה וגדול...

בישיבת חברון לפני תפילת נעילה דיבר הרה"י רבי משה חברוני זצ"ל, הוא הביא את הגמרא בסוף מנחות (בעמוד שלפני האחרון) אותה שנה שמת בה שמעון הצדיק וכו'... בשעת פטירתו אמר להם: חוניו בני ישמש תחת. נתקנא בו שמעי אחיו שהיה גדול ממנו שתי שנים ומחצה. יש בגמ' שתי דעות ולפי פשט אחד - חוניו ויתר לו ואעפ"כ נתקנא בו חוניו בשמעי והלך ועשה דבר כזה בשביל שיהרגו את שמעי אחיו והוא יהיה הכהן גדול.

שאל רבי משה חברוני אני לא מבין... הרי שמעון הצדיק ציווה שאתה תהיה הכהן גדול תחתיו. וכולם רצו לעשות את רצון הצדיק, אף אחד לא ביקש מחוניו לוותר, אתה ויתרת מעצמך, איך התהפך הגלגל שחוניו רוצה להרוג את שמעי?... אלא - אמר רבי משה - קל להתעלות על עצמו גם לדרגה גבוהה מאד חד פעמי, מאשר להיות מרומם בדרגה פחותה אבל כל הזמן. וכן סיים לגבינו, קל להיות מלאך פעם בשנה ביום כיפור, אך קשה להיות בן אדם במיטבו כל השנה...

העבודה שלך זה להיות בן אדם במיטבו כל השנה. תאכל, תשתה, אבל תהיה בן אדם! וזה הנסיון הקשה... בזאת תבחנו. וכבר ידוע שאמרו על הנצי"ב מואלוזין, שיתכן והיו בשעות מתמידים יותר ממנו, אבל אצלו זה היה יום יום מלא השעות גם ברה"י ויוכ"פ אחת מהנה לא נעדרה - הקביעות והתמיד הם ערובה לצמיחה וגדילה.

לכל אחד יש חלק שלו!

אך יש עוד דבר:

א' הסיבות העיקריות למי שלומד ולא זוכה לשמחה זה בגלל המידות. הקנאה, מפריע לי שהשני מצליח יותר ממני...

יש מהרש"א מבה"ל: הגמ' בבבא בתרא (עה, א) אומרת, אמר רבי חנינא מלמד שכל אחד אחד נכוה מחופתו של חברו [והוא הנוכח שם קודם שכו"א ואחד עושה לו הקב"ה חופה לפי כבודו] אוי לאותה בושה אוי לאותה כלימה. כיוצא בדבר אתה אומר וכו' וקנים שבדור היו אומרים פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה או לאותה בושה אוי לאותה כלימה.

ולכאורה הכוונה רק למזער בגדלותו של יהושע מול משה אך המהרש"א מסביר בדיוק הפוך... הקדוש ברוך הוא נותן לכל אחד דבר מסוים שבוה הוא יותר גדול מן השני, וכמשי"כ בחז"ל מלמד שכל אחד ואחד נכווה מחופתו של חברו והשאלה נשאלת למה?... אם אחד גדול ואחד קטן אז מובן שהקטן נכווה מן הגדול אבל למה הגדול נכווה מן הקטן, ועוד מהו כפל הלשון בושה וכלימה?...

אלא אומר המהרש"א - הקדוש ברוך הוא נותן לכל אחד בדבר מסוים להיות במעלה מסוימת שאין בחבירו. משה רבינו היה הכי גדול בתורה ללא ספק, גם יהושע לא הגיע לזה. אבל להנחיל את הארץ יהושע הנחיל לא משה... להביא את עם ישראל לארץ ישראל, בארץ ישראל יש את התורה ואת בית המקדש ואת הכל...

רק יש הרבה אנשים שהם טיפשים אני בין כה לא יכול להיות כמשה... אבל שוטה, אם היית מנצל את עצמך היית ענק! ובחלק שלך - גם מי שלידך היה נכווה בחופתך... למה לא ניצלת את זה?... למה אתה מסתכל על החבר שלך, יש לך חלק שבוה אתה יכול להיות הכי גדול!!! ותן חלקיך בתורתך, אתה מאבד את החלק שיש **בשניהם** ולא נשאר לך כלום אוי לאותה בושה אוי לאותה כלימה.

סיפרו, שבסלבודקא היו רה"י הגר"י סרנא זצ"ל ורבי אהרן קוטלר זצ"ל מהמצויינים שבחבורה, והסבא מסלבודקא היה תמיד גוער ברבי יחזקאל למה לא גדול בתורה כמו רבי אהרן, וברבי אהרן קוטלר הוא גער למה אתה לא גדול במוסר כמו רבי יחזקאל... כל אחד היה נכווה מחופתו של חברו. בכל אחד ואחד יש דבר יחודי שבוה הוא יחיד... תדע לנצל את זה, ואם לא - אוי לאותה בושה אוי לאותה כלימה...

צריך מידות... כשאין מידות טובות אז באמת מפסידים את הכל... אוי לאותה בושה... בא תנצל את החלק שלך!!!

לכל בן אדם יש את היחודיות שלו. יש היום הרבה ראשי ישיבות שבישיבה היו להם חברים שהיו יותר למדנים ויותר מוצלחים מהם, אך בסוף הם הצליחו פי כמה מאותם חברים, "ותן חלקיך בתורתך", יש לך את החלק שלך, ובחלק שלך אף אחד לא נוגע!!!

לחשוב על השני ולדאוג לו...

ידוע שהמסילות ישרים מביא מהזוהר, שהמרגלים הוציאו דבה על הארץ בגלל שהם פחדו שהם לא יהיו נשיאים. ומה האמת היא?... כשחילקו את הארץ יהושע הוא היה המחלק הגדול וכלב בן יפונה המשיך הלאה להיות נשיא! בדיוק הפוך... אם היית מתגבר על הנסיון אתה היית ממשיך הלאה להיות נשיא בסוף הפסדתם את הכל וקברתם את כל כלל ישראל, (כמבואר במדבר פ' לד).

הרבה פעמים יש לך נסיון ואם תעמוד בו בכבוד תראה שאתה יותר גדול מכולם, אדרבה ואדרבה! בזוהר כתוב שנסיון זה מלשון "נס להתנוסס". לרומם את הבן אדם!

כתוב על קרח שהוא נתקנא בנשיאותו של אליצפן בן עוזיאל, ובספרים כתוב שאם קרח היה עומד בנסיון הוא היה זוכה להיות 'לוי גדול' מעל כולם כמו כהן גדול.

איפה טמון השורש?...

חז"ל אומרים רות שאין בה לא מותר ולא אסור לא טמא ולא טהור לא פטור ולא חייב למה נאמרה? להודיעך כוחן של גומלי חסדים.

כל רות באה להודיעך כוחן של גומלי חסדים; מה כתוב פה?... אדם חושב כשאני מוותר לך בעצם אני מפסיד. במגילת רות כתוב כשאני מוותר לך אני בונה את עצמי! רות לקחה על עצמה את הכל! במקום שחמותה תלך ללקט היא מוכנה ללקט בעצמה ולקבל את הביזיונות... אתם מבינים איך זה נראה בעיני הבריות כשהגביר היה לו כסף הוא ברח מן הארץ וכשאינו לו כסף הוא חוזר לארץ לקבץ נדבות... רות מקבלת על עצמה גם כל הביזיונות, ומבית מלוכה הולכת לקבץ נדבות.

אכן, איך רות התחילה בכלל?... איך שמו לב אליה?... כתוב בגמ' בשבת (ק"ג, ב) "למי הנערה הזאת", וכי דרכו של בועז להתבונן בנערות!... אלא דבר צניעות ראה בה.

ממה הכל התחיל? מזה שהיא נתנה לחמותה, ושם בשדה דוקא בקבוץ הלקט והשכחה. כי כשאדם מוותר לשני הוא בונה את עצמו.

אבל אדם שחושב על עצמו הוא קובר את כולם על אחרים הוא לא חושב וגם הוא עצמו מפסיד.

סיפר לי מורינו הג"ר אליהו אליעזר דיקמן שליט"א על דודו ראש הישיבה הג"ר ברוך מרדכי אזרחי זצ"ל שהיה לו כלל קבוע, הוא אמר לכל האנשים שצריכים ישועה - כל המתפלל על חבירו הוא נענה תחילה. תחפש מישהו שיש לו את אותה צרה כמו שלך ותסכמו שתתפללו אחד על השני.

וסיפר הרב דיקמן על אברך פלוני שבא אל רבי ברוך מרדכי זצ"ל וסיפר לו שיש לו כאבים חזקים בגלל והוא כבר לא יכול יותר... אמר לו הגר"מ מגם לי יש כאבים חזקים, שמי לתפילה ב'רוך מרדכי בן הינדא מלכה' תתפלל עלי וגם אני אתפלל עליך...! כעבור זמן לא רב אותו אברך נרפא מכאביו, הוא הלך לרבי ברוך מרדכי להודות לו... אמר לו רבי ברוך מרדכי בטוב לבו כנראה שאתה אכן היית ה'מתפלל על חבירו' ולכן נענית מיד, אבל יש מי שכנראה התכוון ל'הוא נענה תחילה' ולהוא זה לא עוזר, ודו"ק.

כשאדם חושב על השני הוא בונה את עצמו אך כשבן אדם חושב על עצמו - - - סיפר לי רבי אהרן בכרך על חמיו רבי אליעזר פלציינסקי זצ"ל שהוא אמר פעם לחזו"א על יהודי אחד שהוא אדם גדול עד למאוד, אבל כשיש לו 'נגיעות' הוא נופל. אמר לו החזו"א, 'אדם גדול' שנופל בנגיעות אז הוא 'אדם קטן' כל היום...

הם - לא יכלו להתרומם מעל עצמם. הם היו בשליחות בשביל כלל ישראל אך הם חשבו על עצמם.

סיפרנו פעם שסיפר לי הגאון ר' מאיר בן שלמה שליט"א (ר"י תורת חסד) שפעם היה בחור עילוי מיוחד במינו שלמד יחד עם ר' מאיר בישיבה והוא אמר לר' מאיר אם אני גומר את החיים שלי בלי חיבור לפחות כמו רבי חיים מבריסק - בזבזתי את החיים! ר' מאיר כאב לו לשמוע כאלו דברים... הוא סיפר את הדברים לרה"י מרן רבי גרשון אדלשטיין זצ"ל, אז רבי גרשון אמר - תגיד לו שבשביל לחבר ספר כמו רבי חיים בריסקער לא מספיק 'ראשי' ולא מספיק 'עמל התורה' [שגם בזה כנראה היה רחוק מרבי חיים], צריך את הטוב לב והחסד של רבי חיים...

לאחרונה סיפר הרב בן שלמה, שרבי גרשון הוסיף שיש לו ראייה שחסד זה קודם כדי להיעשות 'גדול בתורה'. כי את נוסח המצבה של רבי חיים מבריסק - כתב בנו הגר"י, והתואר הראשון זה 'רב חסד', ורק אח"כ הוא כתב על גדלות בתורה, מוכח מהרב מבריסק שחסד קודם כדי להיעשות גדול ולקבל לב מבין בתורה... כשהיודי רוצה שייפתח לו הלב בתורה, הוא צריך להיות יותר בעל מידות, לחשוב על השני לעשות יותר חסד... רבי ברוך בער אמר שהוא זכה והגיע לכל מה שהוא הגיע כי תמיד הוא חשב על השני איך לתת, לעזור, ולפרגן...

כשיש נגיעות הראייה משתנה!

יש עוד דבר עמוק...

חז"ל אומרים "כולם אנשים" - כל אנשים שבמקרא לשון חשיבות ובאותה שעה כשרים היו. מצד שני כתוב "וילכו ויבואו" - מקיש יציאתם לביאתם וכמו שהם חזרו בעצה רעה כך הם הלכו בעצה רעה. שואל החתם סופר ועוד - שהרי נראה כסותרים אלו את אלו. אומר בזה שני מהלכים שקיבלנו: אצל מרן הג"ר נסים קרליץ זצ"ל היה פעם דין תורה בין שני אנשים חשובים מורמים מעם, אף אחד מהם לא היה חשוד לרמות חלילה, היה זה משהו ציבורי, ולפי כל אחד - הצד השני משקר, אני הייתי מעורב בזה והכרתי את שני הצדדים, שאלתי את רבי נסים - הרי אף אחד מהם לא חשוד לשקר איך זה ייתכן שיש פה אחד שבדאי משקר?!... רבי נסים חיך ואמר אתה לא מבין... כשיש לבין אדם נגיעות אז הוא רואה אחרת!!! הוא לא מתכוין ורוצה לשקר הוא באמת ראה אחרת...! עם נגיעות רואים את מה שהנגיעות אומרים.

את היסוד הזה אמר הג"ר חיים שמואלביץ זצ"ל בהנחת אבן הפינה לישיבת בית הלל. הוא הביא את הגמ' בגיטין (מה) (א) על רב עיליש שהוא נחשב בבית האסורים. יום אחד הגיע לשם אחד שמבין את שפת העופות ופתאום הגיע עורב וקרא לו, שאל ר' עיליש מה הוא

אומר, אמר לו: 'עיליש ברח עיליש ברח!' אומר עורבא שקרא הוא ולא סמיכנא עליה. [אי אפשר לסמוך על העורב, הוא שקר...]. הגיעה יונה וקראה לו. שאל שוב רב עיליש - מה היא אומרת? וא"ל 'עיליש ברח עיליש ברח!' א"ר עיליש - כנסת ישראל נמשלה ליונה ש"מ אתרחיש לי ניסא. ובאמת הוא ברח.

רבי עקיבא אייגר מציין שבערוך למד מסוגיא זו דרב עיליש ידע שיחת העופות. וכבר השיגו ב'סדר הדורות' שבגמ' כאן משמע הפוך, שהוא היה צריך לשאול את הגוי. אז הוא לא ידע בשפת העופות. ע"כ.

המהרש"א שואל: אם רב עיליש לא סמך על העורב כי הוא משקר, אז איך הוא סמך על אותו א' שהוא אמר לו מה העורב והיונה אמרו?... וביותר שכפה"נ הוא היה נכרי וא"כ לסמוך עליהם כמוש"נ "אשר פיהם דבר שוא וימינם ימין שקר". אמר רבי חיים שמואלביץ קושיה אחת מתורצת בחברתה... באמת א"א לסמוך על הגוי, אבל רב עיליש הכיר בשפת העופות. אז למה הוא שאל?... כי אדם שומע את מה שהוא רוצה לשמוע... רב עיליש רצה לברר אם באמת היונה אמרה ככה, או שהוא שמע את זה רק בגלל שאת זה הוא רוצה לשמוע... [הובאו אח"כ הדברים בשיחות מוסר להגר"ח"ש מאמר כ"ז משנת תשנ"א].

המרגלים יצאו ע"מ לראות את מה שהם צריכים, אבל כל זמן שהם לא ביערו את הנגיעות שלהם, אז זה לא יעזור להם לראות... יש להם משקפיים אחרות... הם באמת ראו אחרת... וכמו שכתוב בפסוקים (יג, לב) "ארץ אוכלת יושביה" ובכך הוציאו דבת הארץ - שכל-מקום שעברו מצאנו קוברי מתים, והאמת פרש"י שם, שהקב"ה רצה לטרדן באבלם בשביל שלא יסתכלו על המרגלים, והם ראו את זה בתור "ארץ אוכלת יושביה היא". וכן שם בפסוק כז וזה פריה, והם התכוונו לגנות כמבואר ברש"י (כג) וכן ברמב"ן (שם פ' לב), ובאמת הרי זה היה כולו שבח ובאילת השחר עה"ת כי שלפי החשבון שפרש"י משקל האשכול היה בערך שמונה טון והרי הם יכלו לראות בזה ברכה גדולה. איזה פירות משובחים... אבל הם אמרו בתרעומת "וזה פריה"... כשיש לבן אדם נגיעות הוא רואה את הכל הפוך... לא יעזור שום דבר...

סיפר לי הגר"מ הוכנרגר שליט"א מתפארתה, שהם למדו חפץ חיים אצל מרן ראש ישיבה זיע"א. פעם ראש הישיבה אמר כתוב רובן בגזל מיעוטן בעריות וכולן באבק לשון הרע. הוסיף הרה"י - ורובן במוציא שם רע. הם לא הבינו...

הסביר הרה"י - באים אלי הרבה אנשים עם טענות על הצד השני, אני מנסה לעזור להם ולדבר עם הצד השני, ומתברר לי שלא היה ולא נברא, זה רק היה נדמה לו לראשון... בגלל מידותיו הרעות נדמה לו שהשני חושב עליו ומדבר עליו סרה, אך הדברים לא עלו בכלל על לב חבירו... רק בגלל הנגיעות של אדם על עצמו הוא בטוח שכל דבר הכי קטן נעשה נגדו והוא בונה על זה עוד ועוד...

אדם שיש לו נגיעות הוא לא רואה את אמת הוא רואה עקום... תוריד את המשקפיים שלך! אם היית חושב טוב על השני היית רואה אחרת. וזה היסוד, לחשוב על השני...!

החזון אי"ש - כמה היה אכפת לו מכל יהודי... היה יהודי מחיפה רבי צבי בוימל, החזו"א לא הכיר אותו בכלל. הוא היה אצל החזו"א וסיפר לו שקובעים לו נתוח לעוד חודשיים... כשהגיע זמן הניתוח הוא נסע אל החזו"א לקבל ברכה, החזון אי"ש רק רואה אותו הוא שואל - הרי אתה צריך להיות עכשיו בבית חולים, לא?!... הוא התפלא איך החזון אי"ש זוכר אותו? אמר לו החזו"א מיד כשאמרת לי שיש לך ניתוח, רשמתי שביום פלוני אני צריך להתפלל עליך!

רב נחום נבצל סיפר לי שתלמידי החזו"א לא אוהבים שמספרים 'סיפורי מופתים' על החזו"א... חוץ ממופת אחד. היה מעשה ביהודי שבא אל החזון אי"ש ותינה את צרתו שאין לו פרנסה וכמעט אין לו מה לאכול בבית... אמר לו החזו"א ביום שלישי תבא לנמל יפו, שם פורקים סחורות האדם הראשון שיציע לך עבודה - תיקח אותה! הוא אכן בא אל הנמל, ומיד ניגש אליו אדם מכובד ואמר לו

אני צריך בן אדם שיעזור לי, אחד כזה שאפשר לסמוך עליו. אתה נראה לי מתאים, תבוא אלי ואני אתן לך משכורת טובה... וכך הוה. אותו יהודי התפעל מאד מהמופת הזה... את המופת הזה תלמידי החזון איש אוהבים לספר. למה?... כי החזון איש שלח את אותו יהודי שיציע לו את העבודה בשביל שהיהודי הזה ירגיש נעים, שצריכים אותו, לא בגלל שהחזון איש עושה אתו חסד...

לחשוב על השני... לחשוב על השני... אתה רק בונה את עצמך! מהלך נוסף - מסופר שבשעתו הגיע אל הגרי"ח זוננפלד זצ"ל רבה של ירושלים, ילד צעיר מקיבוץ שנהיה בעל תשובה ואז זה היה דבר נדיר. ובקשו מהגרי"ח שידבר אתו וא"ל מה תמיד קודם השאלה לתשובה או להיפך וא"ל הילד ודאי קודם השאלה וא"ל הגרי"ח הנה אנו אומרים בבוקר בסוף התפילה 'אין כאלוקינו' ורק אח"כ 'מי כאלוקינו', קודם התשובה ואח"כ השאלה.

אלא נמצינו למדים כל זמן שהאמת בדעתו לא יצוקה כיתד נאמן שלא תמוט שיאין כאלוקינו אסור לו להתחיל ולבדוק בדעתו איך מגיעים לזה, כי בקל יכול לפול ולטעות ואחריתו מרה, ורק כאשר האמת הזו כראי מוצקה - אז אפשר גם לחשוב בשכל איך מגיעים לזה, ולראות באמת שמי כאלוקינו!...

הקב"ה אמר להם "טובה הארץ" אם הייתה אמונתם איתנה שדבר ה' יתד נאמן בל תמוט מותר היה להם לרגל לראות כיצד טובה הארץ, אבל ברגע שהלכו באמת לראות אם היא טובה או לא ולשפוט בדעתם, אם אכן כך הוא ע"ז מביא רש"י בתחילת הפרשה. "שלח לך" - לדעתך... אני אמרתי להם שהיא טובה, חייהם שאני נותן להם מקום לטעות בדברי המרגלים למען לא יירשוהו. והנה מרן רה"י באיילת השחר כבר כותב שבדאי אין הכוונה שרצון הקב"ה שהם יטעו, אלא הוא נותן להם מקום לטעות.

וכנראה שהפשט שחז"ל אומרים יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש המיתו, ואם אין הקדוש ברוך הוא עוזרו - אינו יכול לו! הקב"ה עוזר רק למי שמחפש את האמת ועושה את מה שנצטווה, אבל מי שלא - לא עוזרים לו, נותנים לו מקום לטעות!!! ואם הקב"ה לא עוזר לך - אתה לא תראה את מה שאתה צריך לראות. אם הם היו מתכוונים לאמת - הוא היה עוזר להם, ומשלא נתכוונו לאמת הם טעו.

לבחון את הקב"ה יש רק דבר אחד שהקב"ה מצוה על מצות המעשר ומבטיח ברכה ושם כתוב "ובחננוני נא בזאת" [אבל הגברים כאן לא כ"כ אוהבים לעשות את הבחינה הזאת].

עלינו להציל את עם ישראל!

מרן רה"י זיע"א היה מעורר להיות נושא בעול עם צער הציבור ולא להיות ח"ו כיהויקים, והיה מביא את הגמרא במועד קטן (כו, א) אמרו לו ליהויקים כתב ירמיהו ספר קינות אמר להם מה כתיב ביה?... אמרו לו "איכה ישבה בדד". אמר אנא מלכא! מה איכפת לי. פרש"י על המלך לא כתוב כלום. מה עוד כתיב בה? "בכה תבכה בלילה". אנא מלכא! שהיא תבכה, אני מחייך... מה עוד כתוב בה?... "גלתה יהודה מעוני ומרוב עבודה", אמר אנא מלכא! מה עוד כתוב בה?... "דרכי ציון אבלות"... אנא מלכא! אני נשאר בארמון, עלי אין גזירה. מה עוד כתוב?... "היו צריה לראש"... ופרש"י שהנכרי ראש ולא אתה, אתה כבר לא תהיה מלך! נזדעק יהויקים: מה?...!

מאן אמרה?!... כי ה' הוגה על רוב פשעיה. קדר כל אזכרות שבה ושרפן.

בעינינו זה נראה רשעות שאין לה שניה. אמר מרן הרה"י, כמה צריך להתרחק מהרגשה זו של אלי זה לא נוגע...

עם ישראל כעת עולה בלהבות! יש מלחמות בהם נהרגים ונהרגים עוד ועוד, דם יהודי נשפך כמים... אנשים גולים מהבתים שלהם, סכנת חיים מרחפת על ראשם... דרכי מירון אבילות... וכי אפשר להמשיך בשגרת החיים הרגילה, זה לא פחד?...!

מרן רה"י הגאון רבי גרשון אדלשטיין זצ"ל דבר כמה חודשים לפני האסון הנורא שהיה בשמחת תורה ושרטט בידיו על השולחן איך עמ"י מוקף בערבים מסוכנים מכל הצדדים והוסיף ידוע כמה חמור החטא של ביטול תורה, אבל בזמני סכנה החטא חמור שבעתיים שהרי התורה מגנא ומצלא, ומי שיכול לעסוק בתורה ואינו עוסק הוא גורם סכנה לכלל ישראל. [מזכרונות תלמידיו], והרי אנחנו מאמינים באמונה שלמה שרק דף הגמרא יכול להציל!...

אני רוצה לומר לכם: מרן ראש הישיבה הגאון רבי דוב לנדו שליט"א כבש את אמריקה בסערה... ומה הוא אמר להם?... אני לא באתי לומר דרשות אלא לומר לכם דבר אחד, הצילו את עולם התורה של ארץ ישראל! והוא בכה...!

אני אמנם לא בוכה, אבל אני רוצה לומר לכל הבחורים תצילו את כל עם ישראל! וגם את עולם התורה. מרן רה"י זיע"א היה חוזר על דברי הב"ח ריש ה' חנוכה לפי שנתרשלו בעבודה נלקחה מהם ולפי שמסרו נפשם עליהו החזירה להם, כדי לקחת מספיק נתרשלו, והגזירה על עולם התורה - אמר מרן רה"י הגרמ"ה הירש שליט"א - באה בגלל שחסר עמל התורה. אכן להחזיר להם צריך כבר מסייני ובאותו כנס נשא דברים רבי משה הלל ואמר לא רק הכסף שלכם יעזור, גם המסירות נפש שלכם, זו בקשתנו מבני הגולה.

ומכאן תצא הקריאה אלינו בני התורה היקרים מכל - אשר הם המה עיקר קיומה של תורה להגיע למסירות נפש לתורה (לפי דרגתינו), בואו נציל את עם ישראל בעמל התורה ובהתמדה!... **היום זה משהו אחר, זה לא יום רגיל!!! בחור צריך להרגיש אחריות! להיות נושא בעול!!! זה לא אותו הדבר. דם יהודי נשפך... כל יום שומעים על עוד הרוג ועל עוד הרוג... הלב נקרע...**

כבר מגיעים למאות רבות של חללים. בואו תצילו!

וכאמור עם מסירות נפש בעמל התורה. המשגיח של ישיבת 'בית מדרש עליון' מספר שאביו זצ"ל זכה לשמש את מרן החפץ חיים זצ"ל. הח"ח נפטר בכ"ד אלול. הפעם האחרונה שהוא בירך 'ברכת כהנים' הייתה בחג השבועות. הח"ח אמר לו, לא הצלחתי לכוון הפעם בברכת כהנים, אם הייתי זוכה לכוון כדבעי הייתי מצליח לעצור את הגזירה הנוראה שעומדת לבוא על כלל ישראל. וכידוע, הייתה זו השואה במלחמת העולם השנייה. (הח"ח ניבא אותה כמה פעמים).

אומר לכם: ברכת כהנים של החפץ חיים - כבר לא תהיה לנו. אבל כח תורה של בני תורה, של "ארחות תורה" - זה יש לנו! זה יכול לעצור את הגזירה ולהציל את עם ישראל, ואנחנו באים כעת לצעוק - הצילו, הצילו, הצילו!!!

לע"נ

הרבנית אשת חבר

שרה לולו בת סלחה אצלן ע"ה

נלב"ע כ"ו סיון

זכות הלימוד בגליון יהיה לע"נ

הרב רפאל ביטון בן רוזה ע"ה

נלב"ע כ' סיון תשס"א

ולע"נ

ר' יחזקאל חבה בן עמומה ע"ה

נלב"ע כ' סיון תשע"ב

תנצב"ה

ניתן לשמוע את השיחה ביום שלישי בערב ולאחמ"כ בשידור חוזר וכן שיעור דף היומי ועוד, בקו השיחות שמספרו 074-740-3629

ניתן לתרום לגליון מכל עמדות נדרים פלוס ברחבי הארץ באמצעות לחצן קופות נוספות בחיפוש יש להקיש ארחות חיים או קוד מוסד 1000729

כמו"כ ניתן לתרום דרך המערכת הטלפונית הממוחשבת נדרים פון בחיגו לטלפון 037630585 שלוחה 2071 או במספר פלא' 053-415-3025

כל מי שיכול לעשות הוראת קבע אפילו של כ5 ש"ח תבוא עליו ברכה, וכל המוסיף... ניתן לקבל את הגליון במייל: 4166058@gmail.com

ועד ליל שבת

דברי מוסר והשקפה על פרק קנין תורה
מראש הישיבה הגאון הגדול רבי ישראל בונם שרייבר שליט"א
שנאמרו בישיה"ק

גבול שמת ויעבורון

"בוקר ויודע ה' את אשר לו ואת הקדוש והקריב אליו" (ט"ז, ה').

אלא שהשאלה נשאלת: מדוע באמת יש גבול? אם המושג של 'כח הרצון' קובע שהאדם יכול לקבל למעלה מכוחותיו, על ידי הרצון עצמו שמזכה אותו להשיג עוד, למה יש גבולות מסויימים שמגבילים את ההשגות שיכול להשיג?

בספרי בפרשתנו דרשו חז"ל (פיסקא קי"ט) על פי מה שכבר שנינו במשנה באבות: "נמצאת אומר שלשה כתרים הם, כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות, כתר כהונה זכה בו אהרן ונטלו, כתר מלכות זכה בו דוד ונטלו, הרי כתר תורה מונח, כדי שלא ליתן פתחון פה לבאי העולם לומר אילו היה כתר כהונה וכתר מלכות מונחים הייתי זוכה בהן ונטלן, הרי כתר תורה תוכחה לכל באי העולם - שכל מי שזוכה בו מעלה אני עליו כאלו שלושתם מונחים וזכה בכולם".

על פי זה יש לחדד את השאלה ולהבין: מהו ההבדל בין 'כתר תורה' ל'כתר כהונה'. מדוע כתר תורה מונח בקרן זוית וכל הרוצה ליטול יבוא ויטול, ואילו כתר כהונה מוגבל לשבט מסויים, ורק אהרן זכה בו ונטלו.

אך באמת, בשורשו של דבר, שני הדברים תלויים זה בזה. גם כשהאדם זכאי לקבל למעלה ממחיצתו - עליו להכיר שאין זו זכותו שלו, אלא מתת שמים שנתנה לו. הוא מצידו לא זכאי למאומה, ורק משמים נותנים לו במתנה דברים שאינו זכאי אליהם. מאותו טעם עצמו, יש דברים אחרים שבאים ומראים לאדם: הנה, אתה לא זכאי להכל. יש גבולות ברורים שקבע הקב"ה - האומר עד פה תבוא.

כל הבריאה בנויה בצורה של גבולות: מה שמתאים לפלוני לא מתאים לאלמוני, ומה שמתאים לאלמוני לא מתאים לפלוני. לכל אחד יש את הכלים שלו, שאותם הוא צריך למלא עד תומם, אך אלו כלים שלו, לא כלים של אחרים. אם לא היו לבריאה גבולות - היו אור וחושך משמשים בערבובייה, ואף אחד לא היה מצליח למלא את תפקידו. הים היה שוטף את הארץ, והשמים היו נושקים אל הקרקע. כל מה שכל אחד נעצר בגבולו - הוא נס אלוקי ולא מובן, שמכריח את העובדה שלכל דבר יש חלק מסויים, אחרת ייהרסו ונפלו ממנו רב. הראב"ד בסוף פירושו על תמיד מביא מדרש שמצא על רבי עקיבא (א.ה. וכן הביא בפרי חדש או"ח קכ"ח, ל'): "שאלו תלמידיו את רבי עקיבא, במה זכית לחכמה מפוארה, אמר להם מעולם לא הרהרתי לדבר עבירה, ולא דברתי עם אשה נדה, ולא הסתכלתי בכהנים".

רבי עקיבא אמר לתלמידיו שלוש סיבות מדוע זכה ל'חכמה מפוארה': א' - שלא הרהר מעולם בדבר עבירה. ב' - שלא דיבר עם נידה. ג' - שלא הסתכל בכהנים בשעה שהם נושאים את כפיהם. ולכאורה שתי הסיבות הראשונות עוד ניתנות להבנה, שיש בהם משום גדר של קדושה. אך מה הרבותא בסיבה השלישית - שלא הסתכל בכהנים? מילא בזמן המקדש, האיסור להסתכל נבע מכך שהשכינה היתה עמהם, אבל רבי עקיבא היה לאחר החורבן, ובזמן הזה כל האיסור להסתכל הוא רק משום היסח הדעת מהברכה. וכי

במדרש רבה ובתנחומא דרשו חז"ל על פסוק זה, שכך אמר להם משה לבני קרח: "גבולות חלק להם הקב"ה בעולמו, יכולים אתם לערב בוקר לערב, והוא דכתיב בתחילה ויהי ערב ויהי בוקר (בראשית א', ה'), ויבדל אלוקים בין האור ובין החושך (שם א', ד'), בשביל תשמישו של עולם, וכשם שהבדיל בין האור ובין החושך, כך הבדיל ישראל מן האומות שנאמר ואבדיל אתכם מן העמים (ויקרא כ', כ"ו), וכך הבדיל אהרן, שנאמר ויבדל אהרן להקדישו קודש קדשים הוא ובניו (דברי הימים א' כ"ג, י"ג), אם יכולים אתם לערב אותם הבדלות שהבדיל בין היום ובין הלילה, אתם יכולים לבטל את זה, לכך אמר להם בוקר ויודע ה' את אשר לו, כבר הוא מתוקן, ואת אשר יבחר בו יקריב אליו".

משה רבינו מגיע וטוען לעדת קורח, שאין להם מה לחלוק על נשיאותו של אהרן. כשם שיש יום וליילה, אור וחושך, כך יש את אהרן לעומת בני ישראל. אין יכולת לטשטש את הגבולות שחלק הקב"ה בעולמו, כשם שאין יכולת לערב את היום יחד עם הלילה.

אך לכאורה מה יש בכך תשובה לטענת עדת קרח. הרי הם לא באו לטשטש את הגבולות, אלא לטעון שמעולם לא היו גבולות... לפי טענתם, כל מה שמשה אמר מעצמו אמר, בלי שנשלח לכך מאת הקב"ה, ואם משה לא נשלח - מניין שבאמת 'ויבדל אהרן להקדישו קודש קדשים הוא ובניו'...

ועל כרחך שטענת עדת קורח היתה מורכבת משתי טענות: הטענה הראשונה היא אכן כאמור - שמניין שמשה אמר את דבריו מפי הגבורה. על כך עונה להם משה את הטענה המובאת בהמשך הפסוקים - 'קחו לכם מחתות וגו', ובזה יודע במי בחר הקב"ה. אך מלבד זאת היתה טענה נוספת: גם אם באמת אהרן נבחר, האם אנו לא זכאים להבחר? כל אדם מישראל יכול וצריך לשאוף להגיע עד רום המעלה. 'הרחב פיך ואמלאהו' אומר הפסוק, ודרשו חז"ל (ברכות נ"א) שההוא בדברי תורה כתיב, כולם יכולים למלא את רצונם להתקרב אל הקב"ה, וכמו שפירש רש"י בתמורה (ט"ז, א') "שכל המוסר עצמו לחזר אחר תורה ממלאין לו שאלותיו". האם אפשר לחלק ולהבדיל שרק פלוני זכאי להתקרב, ואילו אלמוני לא? איזו זכות יש לחלק בין זה לזה ולהגביל את העליה בהר ה'?

על טענה זו השניה עונה להם משה: 'בוקר ויודע ה' את אשר לו' - גבולות חלק הקב"ה בעולמו, ואם יכולים אתם לערב אותם הבדלות שהבדיל בין היום ובין הלילה, אתם יכולים לבטל את זה. הן אמנם שהאדם יכול לקבל את כל מה שעולה ברצונו, אם באמת ירצה וישתוקק, אך כל זה רק בתוך מסגרת התחומים שקבע הקב"ה. אין אפשרות לפרוץ את הגדרות ולקבל יותר מהחלק שנקצב בבריאה. בתוך הגבול עצמו - אפשר לקבל עד קצה הגבול, אך מעבר לגבול - אין רשות להגיע.

חסרים איסורים כגון אלו, עד שרבי עקיבא זקף את כל תורתו דוקא לזכות מעין זו?

ולא מדובר כאן על זכות בעלמא, אלא על תורתו של רבי עקיבא, שעליה אמר משה רבינו לפני הקב"ה (מנחות כ"ט, ב') 'יש לך אדם כזה ואתה נותן תורה על ידיו'. וברבינו גרשום בפירושו על בבא בתרא (י"ב, ב') כתב על רבי עקיבא: "דקים לן דלא היה מעולם גברא כוותיה". וכי איך יתכן שגברא רבה כזה צמח דוקא מזכות כמו לא להסיח דעת באמצע ברכת כהנים?

אך האמת היא שיש שורש משותף לכל שלושת הסיבות שמנה רבי עקיבא. כולן נובעות מדבר אחד: רבי עקיבא לא ביקש לקבל דבר שלא שייך אליו. הזהירות הראשונה, שלא להרהר מעולם בדבר עבירה, מאין היא באה? מהיכן יש כח לאדם שלא להתאוות לתאוות היצר? הכל בגלל שהוא מבין שזה לא שייך אליו, וכדברי האבן עזרא הידועים על איסור לא תחמוד, שאם האדם יבין שהעבירות נמצאות מעבר לתחומו - מלכתחילה לא תהיה לו תאוה אליהם, כמו כפרי שלא מתאוה לבת מלך.

כמו כן הסיבה השנייה, ש"לא דיברתי עם אשה נידה", מגיעה מכך שבאמת היה על האדם להתרחק מאשה נידה, וכדתיא בגמרא בשבת (ס"ד, ב'): "והזהר בנדתה - זקנים הראשונים אמרו שלא תכחול ולא תפקוס ולא תתקשט בבגדי צבעונין, עד שבא רבי עקיבא ולימד אם כן אתה מגנה על בעלה ונמצא בעלה מגרשה, אלא מה תלמוד לומר והזהר בנדתה - בנדתה תהא עד שתבוא במים". אם כן רבי עקיבא עצמו בא ומלמד, שמעיקר הדבר היה על האדם להתרחק מהנידה, אך מה לעשות שנמצאת מגנה אותה על בעלה. הוי אומר, שנידה בעצמותה היא דבר מורחק שלא אמור להיות שייך אל האדם. לפיכך נהג רבי עקיבא זהירות בעצמו ולא דיבר כלל עם הנידה. הוא הבין שדבר שלא שייך אליו - לא אמור להתקרב אליו.

ומכך נבע גם שורש הסיבה השלישית, ש"לא הסתכלתי בכהנים". מן הסתם רבי עקיבא ברום דרגתו יכל להשיג קדושה עליונה מההסתכלות על נשיאת הכפים, ומכאן נבע נסיונו שלא להסתכל על הכהנים. אך הוא בכל זאת התגבר ולא הסתכל. אמנם האיסור הוא איסור פעוט לכאורה, שלא להסיח דעת, אך התגברותו של רבי

עקיבא הגיעה ממקום גבוה הרבה יותר: יש כאן קדושה, ויש כאן מה לראות, אבל אחרי שאסרו זאת חז"ל - כל הקדושה הזו לא שייכת אלי. היא תהיה במקומה ואני אהיה במקומי, אין לי מה לחפש במקומות שלא ציוה עלי בוראי.

כאשר האדם נעצר ולא מנסה לקבל מה שלא שייך אליו, בכך הוא מכיר שמה שכן שייך אליו - מגיע אליו מלמעלה. הוא לא מנסה לקחת בכוחות עצמו, אלא יונק את הכל מבורא העולם שמקצב מצידו מה לתת לו. לאדם כזה - נותן הקב"ה 'חכמה מפוראה' ומעניק לו גם דברים שלא יכל להשיג בכוחות עצמו. כי אם אתה מכיר שהכל ממני - אין סוף לשפע שאני יכול להשפיע, אך אם אתה מנסה להסתדר לבד - ובכן, תסתדר לבד...

כל חטאו של קרח היה כלשונם של חז"ל, 'ויקח קרח' - שבא מעצמו ולקח. הוא נחלק בעצמו ורצה לקחת הכל מעצמו. אף אחד לא קרא לו, אף אחד לא הודיע שיש לו זכות, אלא הוא מעצמו בא וניסה לקחת. זוהי הסתירה המוחלטת לגבולות שחלק הקב"ה בעולמו. כי האדם יכול לזכות להכל, דוקא אם הוא מגיע ונוטל בתוך הגבולות שחלק לו הקב"ה.

ידועים דברי המדרש שהביאו התוס' בסוף כתובות (ק"ד, א'), א.ה. והוא מהתנא דבי אליהו כ"ד, ט"ז, וכע"ז בילקוט פרשת ואתחנן): "עד שאדם מתפלל שיכנס תורה לתוך גופו יתפלל שלא יכנסו מעדנים לתוך גופו". והיינו משום שבאמת המעדנים הם דברים המותרים, שאין בהם כל איסור, אך הם לא דברים ששייכים לאדם. האדם נברא לשמש את קונו ולהיות קדוש לאלוקיו. ממילא, דוקא אם הוא מקדש עצמו במותר לו ומראה שהוא נוטל רק ממה שנתן לו הקב"ה, היא הנותנת למלא את שאלותיו ולהכניס את התורה לתוך גופו, לזכות לחכמה מפוראה יתר על המידה.

מכאן גם נוכל להבין מדוע הזכות לתורה נזקפת לכח התפילה, כיון שזוהי כל מהותה של התפילה - שהאדם נתלה בידי של הקב"ה ומכיר שממנו הוא מקבל את הכל. לכן דוקא על ידי כח זה הוא זוכה 'להרחב פיך ואמלאהו', שמשמים ממלאים את רצונו ונותנים כפי בקשתו.

***

בשולי הדברים יש להביא ענין נוסף, והוא מדברי הגמרא בסנהדרין (ק"י, א') שדרשה את הפסוק במשלי (י"ד, א') 'חכמות נשים בנתה ביתה' - זו אשתו של און בן פלת, שאמרה לבעלה: מה יוצא לך מכל זה? בין אם משה צודק ובין אם קורח צודק, אתה לא תעמוד בראש ולא תרוויח מאומה... כאשר הגיעו אנשי קורח לקחתה, היא פרעה את שערה וישבה בפתח הבית, ככל המעשה המתואר שם בארוכה, בעוד שעל אשת קרח נאמר 'ואולת בידה תהרסנה' - שהיא גירתה אותו לחלוק על משה ואהרן.

ולכאורה יש להבין מה החכמה הגדולה כל כך בדברי אשתו של און בן פלת, שעליה אומר הפסוק 'חכמות נשים בנתה ביתה'. אמנם היא עשתה גם תחבולה מסוימת להרחיק את האנשים מהאוהל, אבל איזו גאונות גדולה יש בטענה מצד עצמה - דאי מר רבה אנת תלמידא ואי מר רבה אנת תלמידא, והרי אין טענה פשוטה מזו... וצאו וראו מי מעיד עליה: החכם מכל אדם, שלמה המלך עליו השלום, שרבתה חכמתו מכל בני קדם, והוא זה שאומר 'חכמות נשים בנתה ביתה'. וכי מאי כולי האי?

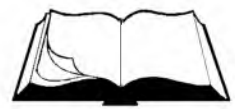
ואדרבה, מצד שני יש לשאול לכיוון ההפוך: לכאורה לא חכמה יש כאן, אלא טיפשות גמורה. כלום הנידון היה מי יעמוד בראש? אין ספק שאון בן פלת לא דרש את כבוד עצמו, אלא טען את כל טענותיו לשם שמים. הרי אם קורח צודק, נמצא שמה בא במרמה לקחת את כל העם יחד איתו, ולהוליכם בדרך כוזבת שלא תואמת את מאמרו. ה' היתה כאן טענה עמוקה 'כי כל העדה כולם קדושים', ומי זה פתי שיחשוב שכל הנידון הוא רק מי יעמוד בראש, ועל זה יבוא ויטען שאון בן פלת ממילא לא יעמוד בראש...

אך זו היתה חכמתה הגדולה של אשתו של און בן פלת. בעלה עמד וצעק כל הזמן שהוא חולק לשם שמים, לדאוג דאגה גדולה לעתידו הרוחני של כלל ישראל שלא יירד חלילה לשאול, אך לה היתה את החכמה העמוקה לזהות את הרגשות שמתחת לפני השטח - שהכל נובע מתחושה אחת בלבד: הוא דואג למפלגה שלו... לא כלל ישראל עומד בראש מעייניו, וגם לא מה תהיה זהות המנהיג, אלא האם המפלגה שלו תעמוד בראש... על כך היא הגיעה ואמרה לו: 'מאי נפקא לך מינה' - אין כאן באמת דאגה לאף אחד, לא להקב"ה ולא לבניו, רק דאגה אחת ויחידה: למפלגה שלך, וממחלוקת כזו - באמת לא תרוויח מאומה...

מִי יֵדָע

"אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד" (ברכות ח')

9

גליון 529

שאלות המצוות

סיון תשפ"ד

ההלכות נערכו ע"י הרב יהודה אריה הלוי דינר שליט"א – רב ביהכ"נ צא"י "דברי שיר" ב"ב

חלק מהמסובים בשבע ברכות מזמנים לעצמם

שאלה: קבוצת בחורים הגיעו לסעודת שבע ברכות של חבר ולאחר זמן רוצים לזמן ולברך כדי לחזור לישיבה, עפ"י הוראת ראש הישיבה, שאר המסובים ממשיכים בסעודה, האם חייבים בשבע ברכות?

תשובה: איתא בשו"ע (אה"ע סי' ס"ב סעיף י"א) שאם עשו סעודת נישואין בכמה בתים חייבים לברך שבע ברכות בכל בית כיון שנאספו לכבוד החתן והכלה.

בנד"ד שהבחורים נאספו עבור השבע ברכות אף שבדעתם לברך מוקדם יותר, סו"ס באו ביחד לכבוד השמחה וחייבים לברך שבע ברכות, ולכן הם יעשו זימון ביחד, עם "דווי הסר" "שהשמחה במעוננו", ויברכו ביניהם שבע ברכות, ושאר המסובים הממשיכים את הסעודה יזמנו אח"כ ויברכו שבע ברכות, ואף שכתב השו"ע (סי' קצ"ג סעיף א') שאסור לזמן עשרה אנשים בנפרד, היינו משום שמא ישמע בעל הבית ויקפיד, אבל בנד"ד שבאו בהוראת ראש הישיבה לזמן מסוים, ויודעים כולם שהם צריכים לחזור, אין חשש שיקפיד בעל הבית ויכולים לזמן בעשרה ולברך שבע ברכות.

כוונת המברך והשומע

שאלה: לאחר שהתחיל ראובן לברך ואמר "ברוך אתה", ביקש ממנו שמעון שיוציא אותו בברכה זו, וכיוון להוציאו, האם יצא שמעון כדי "שומע כעונה"?

תשובה: אפשר לצאת בברכת חברו רק כשנתכוון המברך להוציאו מתחילת הברכה עד הסוף, וגם השומע נתכוון לצאת ממנו מתחילה ועד הסוף, והיות שבנד"ד המברך נתכוון להוציאו רק לאחר שכבר אמר "ברוך אתה", אף שהשומע נתכוון לצאת, לא יצא בדיעבד, כי חסר לשומע שתי מילים ראשונות (משנ"ב סי' רי"ג ס"ק י"ט).

התחיל לברך ברכה בטעות

שאלה: התחיל לברך ברכה "ברוך אתה... מלך העולם" ונזכר שטעה, האם יש איזו עצה להציל ברכה זו?

תשובה: כתב המשנ"ב (סי' ח' ס"ק מ"א) מי שבירך על טליתו, וקודם שסיים ברכתו לקהוה ממנו, ותפילין לפניו, יכול לסיים את הברכה "אשר קדשנו... להניח תפילין", וכיוצא בזה, ע"י שם. הרי שבשעת הדחק יכול להציל עצמו מברכה לבטלה ע"י שיעביר לברכה אחרת. ולכן בנד"ד שהתחיל לברך עד "מלך העולם" ונזכר שכבר ספר, אם יש בידו מים לצמאו או סוכריה או בשמים ינסה להעביר עליהם את הברכה שלא תהא ברכה לבטלה, ואם לא יאמר "ברוך שם..."

וכעין זה כתב ב"אשל אברהם" (בוטשאטש סי' נ"א) שענה "ברוך" לשו"ץ והתחיל לברך ברכת "יוצר אור" ונזכר שהוא באמצע פסוקי דזמרה יסיים הברכה על ברכת הריח, ע"י שם (ע"י בספר "מלבושי מרדכי" עמ' רכ"ב). וכן אם יש לו חפץ של מצוה חדש, כגון תפילין חדשות, כתב ה"אשל אברהם" (שם) שיכול לסיים ברכת "שהחיינו", ולסמוך על הפוסקים שעל תפילין חדשות מברך שהחיינו.

כתב הרמ"א (סי' רכ"ה סעיף ב') י"א כשנעשה בנו בר מצוה יברך ברוך אתה ד'... מלך העולם שפטרני מעונשו של זה", ע"י שם ומבואר בספר "קצות השולחן" (סי' ס"ה ס"ק י"ב) שאין לה זמן קבוע, ואם איחר יכול לברכה כל זמן שירצה, ע"י שם.

ולמעשה כתב הרמ"א (שם) שטוב לברך בלא שם ומלכות, וכתב המשנ"ב (שם ס"ק ח') שדעת הגר"א והמהרי"ל לברך בשם ומלכות, ודעת ה"חיי אדם" שהמברך לא הפסיד. לפי"ז, מי שבירך בטעות עד "מלך העולם", ואין לו מים או בשמים וכד', ויש לו ילד שהיה מכבר בר מצוה, יכול להציל ברכה זו ולסיים "שפטרני מעונשו של זה" (ואפילו עבר זמן רב מהבר מצוה, וכנ"ל), ועי"ז אין לו ברכה לבטלה (הגר"א גניחובסקי זצ"ל).

לווה בסף ונמצא יותר

שאלה: ראובן לווה אלפיים דולר משמעון, ואח"כ לווה עוד אלפיים דולר מלוי, וכשהגיע הביתה מצא בידו ארבעת אלפים ומאה דולרים, שאל את שמעון ולוי האם הם יכולים לבדוק מי מהם נתן לו יותר ואמרו שאין להם דרך לדעת, מה עליו לעשות?

תשובה: היות שגם התובע הוא שמא, הרי יש כאן שמא ושמא, והיות שלא פשע יותר מהמלוה בזה שלא ספר, פטור אפילו לצאת ידי שמים

ואינו חייב לשלם (ע"י שו"ע חו"מ סי' ע"ו וסי' ש'), ומ"מ ראוי שיתן לכל אחד מהם חמישים דולר, או להניח ביניהם מאה דולר ולבקש שיסתדרו ביניהם.

לעבור דרך חצר פרטית

שאלה: שביל המוביל דרך חצר פרטית מרחוב אחד לשני, רוב הדיירים מסכימים שיעברו שם, אך מיעוט מהם לא מסכימים, האם הרוב יכול להכריע בזאת ולהתיר לאנשים לעבור דרך החצר? ואם אסור, האם יכול אחד הדיירים להתיר לחברו לעבור בשביל?

תשובה: היות שזו חצר השותפין, זכותו של כל אחד ואחד מהדיירים לעכב, ואפי"ן אם דייר אחד בלבד מעכב אסור לעבור (ע"י שו"ע יו"ד סי' רכ"ו סעיף א'). מי שנכנס לחצר כדי להביא משהו לאחד מהדיירים מותר לו לצאת מהצד השני, אבל לעשות כאילו הוא מביא משהו לאחד הדיירים כשבאמת לא צריך כלום, אסור.

עניית אמן לברכת כהנים באמצע תפילת לחש

שאלה: יחיד המתפלל עם השו"ץ מה עליו לעשות כשמגיעים לברכת כהנים (לאחר ברכת "מודים")?

תשובה: ישתוק וישמע ברכת כהנים ויענה אמן על הפסוקים "ברוך..." אבל לא יענה אמן על הברכה "בקדושתו של אהרן..." (ע"י משנ"ב סי' קכ"ח ס"ק ע"א, ובספר "מעשה איש" ח"ד עמ' קי"ח בשם מרן ה"חזון איש", ובספר "אש"י ישראל" פרק י"ג סעיף ג') והערה כ"ד בשם הגרש"ז אויערבאך זצ"ל, ושבת הלוי חייא סי' ל"ז).

ריבית בבנק

שאלה: מי שיש לו "מינוס" בבנק והם גובים על כך ריבית, ורוצה לסמוך על היתר עיסקא, מה יעשה אם אין לו חנות או עסק, כגון אברך כולל או בחור ישיבה, על מה יכול לסמוך?

תשובה:

א. מי שיש לו דירה יכוון שכנגד כל הכסף שלוקח מהבנק, מקנה להם חלק בדירתו, ונמצא שהם שותפים בדירתו, וכנגד זה נותנים להם רווח מהדירה, וזה בודאי נחשב עיסקא טובה, וכשמחזיק את חובו לבנק ממילא בטלה שותפות זו.

ב. מי שאין לו דירה משלו, כגון שוכר דירה, יכול לכוון להקנות להם שותפות ברהיטים, וכיון שמשלם ברהיטים של הבנק, הרי חייב לשלם בזה שכירות, וממילא הריבית הוא תשלום השכירות, וזה יהיה לו לעיסקא (הגר"י סילמן שליט"א).

ג. בשעת דחק גדול אם גם הרהיטים אינם שלו, יכול לבקש רשות מחברו או מקרובו, שכל פעם שלוקח כסף מהבנק יכוון להקנות לבנק זכות בדירת חברו כנגד אותו הסכום, ברוב נוסחאות היתר עיסקא מוסיפים להדיא שכולל גם מה שנותנים אחרים עבורו.

ברכה על חמאת בוטנים

שאלה: איזו ברכה מברכים על חמאת בוטנים, היות שהוא מרוסק ולא ניכר כלל?

תשובה: פירות וירקות שהתרכקו עד שלא ניכר צורתם הראשון כלל ברכתם שהכל (רמ"א סי' ר"ב סעיף ז'), ומשנ"ב סי' ר"ד ס"ק נ"ב וסי' ר"ה ס"ק י"ז, אמנם אם דרך אכילתם בכך לא משתנה ברכתם עי"ז, כגון בשמים שחוקים ונמוחין עד שאין ניכר בהם תארן הראשון כלל, כיון דדרך בשמים לאכול באופן זה (שו"ע סי' ר"ג סעיף ז'), ומשנ"ב ס"ק י"ב, אבל דוקא בשמים שחוקים משום שאינם טובים בלי ריסוק ולכן נשאר עליהם ברכתם הראויה, אבל בוטנים שהדרך לאוכלם שלמים והם טובים יותר כשהם שלמים, ברכתם "שהכל" כשאר רסק שאינו ניכר (כמבואר בשעה"צ שם ס"ק י"ט, הגרש"ז אויערבאך זצ"ל מובא בספר "ותן ברכה" קונטרס התשובות לסי' ר"ב).

ספק ברכות להקל

שאלה: כשמסופק אם יצא בברכת הנהנין, אמרינן ספק ברכות להקל, האם מותר להמשיך לאכול או לא?

תשובה:

א. מי שמסופק אם בירך "המוציא" כתב המשנ"ב (סי' קס"ז ס"ק מ"ט) שיכול להמשיך ולאכול משום שספק ברכות להקל, ואם נזדמן לפניו במסיבתו אחד שרוצה לאכול פת נכון שיוציאו בברכת "המוציא".

ב. היו לפניו פרי עץ ופרי אדמה, ובירך על "פרי האדמה" והתכוון לפטור גם את פרי העץ המונח לפניו, נחלקו הפוסקים האם פטר את פרי העץ, וכתב המשני"ב (סי' ר"ו ס"ק י') שספק ברכות להקל ואין צריך לחזור ולברך, אבל טוב יותר להיות נמלך שלא לאכול מיד את פרי העץ אלא לאחר זמן ולחזור ולברך.

ג. מי שהתחיל לאכול בערב שבת וקידש באמצע סעודתו, פליגי הפוסקים בשו"ע (סי' רע"א סעיף ד') אם קידוש הוא הפסק ויצטרך לברך שוב "המוציא", וכתב המשני"ב (שם ס"ק י"ח) ספק ברכות להקל ולא יברך, ומספק יאכל בלא ברכה.

ד. אמנם לענין פירות אדומים הגדלים ביערות או בגנים, מסיק ה"חיי אדם" דלכתחילה יברך עליהם "בורא פרי האדמה", ובדיעבד אם בירך "בורא פרי העץ" יאכל רק מעט כדי שלא תתבטל הברכה ולא יותר (משני"ב סי' ר"ג ס"ק ג'), עיי' שם, והטעם שמעיקר הדין ברכתו "בורא פרי האדמה", ולכן אין לסמוך עליו להמשיך אכילה (ועיי' שו"ת "אגרות משה" או"ח ח"ד תשי"ב אות א').

ה. ולפי' בכל ספק ברכה אם יכול לצאת עיי' אחר עדיף, ואם אין לו מי שיוציאו ראוי להיות "נמלך" שלא להמשיך מיד אלא לאחר זמן, אבל באופן שא"א כגון כשמקדש באמצע סעודתו שצריך לאכול סעודת שבת, ואין שם מי שיוציאו, כי כל המסובין הם באותו ספק, בכה"ג ימשיכו לאכול בלא ברכה.

נשים בברכות השחר

שאלה: האם נשים חייבות לברך ברכות השחר?

תשובה: יש נדון אם ברכות השחר נחשב שהזמן גרמא ופטורות מלברך, או שנחשב לאו זמן גרמא וחייבות, ומסתימת השו"ע והפוסקים משמע שמברכות, ועכ"פ לכל הדעות יכולות לברכן (משני"ב סי' ע"ה ס"ק ב').

שאל טלפון סלולרי מנהג ונפל מידו ונשבר

שאלה:

א. ראובן לקח את שכנו ברכבו, באמצע הדרך ביקש השכן מראובן שישיאיל לו את הטלפון הסלולרי לשיחה קצרה. במהלך שיחתו עקב חוסר זהירות נפל הטלפון מידו ונשבר, האם השכן חייב לשלם על הנזק?

ב. אם הטלפון נפל מידו כיון שהנהג עצר את רכבו בפתאומיות (מחמת ילד שרץ לכביש), מה הדין?

תשובה:

א. כתוב בתורה (שמות כ"ב, י"ד): "אם ב'ע'ליו עמו לא י'ש'לם", דהיינו אם בשעת ההשאלה או קבלת שמירה הבעלים עושה פעולה כלשהי עבור השואל, אפילו רק מביא לו כוס מים, אזי נחשב "ב'ע'ליו עמו" ופטור (וכמבאר בפרק השואל צ"ז), ולכן כיון שהנהג הסיעו בשעת השאלה נחשב "ב'ע'ליו עמו" ופטור, ואפילו בידי שמים פטור מלשלם.

ב. אמנם יש לדון, אם עשה פעולה בין כך לעצמו, האם יש בזה משום "ב'ע'ליו עמו", שהרי מבואר בגמרא (בבא מציעא פ' השואל צ"ז) שאם המלמד צריך ללמוד מה שהתלמידים רוצים, זה "ב'ע'ליו עמו", אבל אם מלמד מה שהוא רוצה, אין זה "ב'ע'ליו עמו". כיון שבין כך לומד בעצמו. ולפי' כיון שבין כך נוסע לצורך עצמו שמא אין זה נחשב "ב'ע'ליו עמו".

ג. ועוד, מבואר בגמרא (שם) שאם משאיל חמורו להניח עליו משוי, והוא עוזרו להעמיס את החמורה עליו כדי שלא ינזק החמור, אין זה נחשב "ב'ע'ליו עמו", כיון שעושה לצורך עצמו, וכן נפסק בשו"ע (חומ"מ סי' שמ"ו סעיף ד'), ולפי' הנהג נוסע בין כך בשביל עצמו.

ד. אולם איתא בגמרא (פ"א): להדיא שני אנשים ההולכים בדרך וראובן השאיל בגדו לשמעון, ושמעון נתן בגדו על חמורו של ראובן, אף שבין כך ראובן הולך עם חמורו באותה הדרך, הרי' נחשב "ב'ע'ליו עמו", עיי' שם. וא"כ גם בנד"ד שבין כך נוסע באותה דרך, כיון סו"ס סמיע את השני ברכבו, הרי' נחשב "ב'ע'ליו עמו".

ה. אם נפל הטלפון מידו בפשיעה הרי' כאדם המזיק, ואין בו פטור של "ב'ע'ליו עמו" (הגר"מ שפ"נ שליט"א), וכמו כן אם נפל מחמת חוסר זהירות, אע"פ שלא התכוון לזרוקו, דינו כאדם המזיק, שאדם מונע לעולם (משנה ב"ק כ"ו), ואפילו הנזק נעשה בשגגה.

ו. אולם אם הטלפון הסלולרי נפל בגלל עצירתו הפתאומית של בעל הרכב, לא נחשב השואל כפושע רק אנוס על הדחיפה הפתאומית שמחמתה נפל הטלפון, וזה כאנוס כעין גניבה, שמבואר בתוספות (ב"ק כ"ז): שבאופן זה פטור מדין אדם המזיק, וכן סבר הרא"ש (שם), וא"כ באופן זה פטור מלשלם על הטלפון (הרב צבי שפיץ שליט"א בעלמ"ח ספר "משפטי התורה").

שריפת רכב עקב מדורת ל"ג בעומר

שאלה: כיבדו את אחד מהמתפללים להדליק מדורת ל"ג בעומר בחצר בית הכנסת, לאחר כמה דקות קרסה האבוקה ונפלה על רכב חונה, מי צריך לשלם, המדליק שנחשב בעל האש, שנתגלה שהדליק אש מסוכנת, או גבאי בית הכנסת שלא הכין את המעמד כתיקונו, ונמצא שמחמת פשיעתו נשרף הרכב?

תשובה:

א. מדליק האש, היות שהוא הדליק בהיתר, לא צריך לחשוש שהמעמד לא תקין היות שהיה נראה תקין כמו בכל השנים, הרי' כמו הדליק אש ובאה רוח שאינה מצויה שפטור (אף למ"ד אשו משום חציו), משום שלא היה צריך לחשוב על זה.

ב. גבאי בית הכנסת שהכין את המעמד, אין זה אלא גרמא בנוזקין, ואפי' אם הגבאי אמר לו להדליק, הרי אין שליח לדבר עבירה, וההדלקה לא מתייחסת אליו (ואף שכאן השליח לא ידע מזה ויש סוברים בשוגג יש שליח לדבר עבירה (תוספות קידושין מ"ב: ד"ה אמאי, ועיי' ריטב"א שם שחולק), בכל זאת יש בזה מחלוקת הפוסקים, ואי אפשר לחייב ממון עיי' (הגר"ד לנדו שליט"א).

ג. עוד יש לדון שאולי המדליק לא נחשב כלל כשליח של הגבאי שהרי כל אחד בא לשם לצורך עצמו כדי ליהנות מההדלקה, ובדאי אי אפשר לחייב את הגבאי מדין משלח.

ד. אמנם מצד גרמא בניזקין אע"פ שהגבאי פטור מדיני אדם וכנ"ל, אבל חייב בדיני שמים, וכתב ה"מאירי" (ב"ק נ"ו): שבאופן זה עדיין פסול לעדות (הגר"י סילמן שליט"א).

קבלת שבת ע"י חבר "הצלה"

שאלה: המתנדב ב"הצלה" לפעמים מקבל קריאה חצי שעה לפני שבת, האם יכול לקבל שבת מוקדם, ואם יקראו לו יהיה מותר לו לחלל שבת לצורך פיקוח נפש, או עדיף שלא לקבל שבת?

תשובה: כתב המשני"ב (סי' ש"ל ס"ק א') בשם "ספר חסידים" ראוי לעשות כבר בערב שבת דברים שצריכים למשך השבת לצורך לידה כדי שלא יצטרך לחלל שבת, עיי' שם.

וכן הורה ה"חזון איש" שאם אפשר בקלות להתאכסן סמוך לבית חולים ולחסוך צורך בנסיעה רחוקה בשבת עדיף לעשות כן ("חוט שני" ח"ד פ' צ"א ס"ק א').

וראים מכאן שהיות שפיקוח נפש רק "דחוייה" בשבת, עדיף למנוע מה שאפשר, ולכן למתנדבי "הצלה" עדיף לא לקבל שבת מוקדם ולא יצטרכו לחלל שבת (הגר"י סילמן שליט"א).

להניח בשבת פיתיון במצודה

שאלה: האם מותר בשבת להניח גבינה בתוך מלכודת עכברים, כדי לגרום לעכבר להיכנס לתוכה?

תשובה: מצד איסור האכלת בעלי חיים שאין מזונותיהם עליך, אין לאסור, משום דמטרת הנחת הגבינה אינו כדי להאכיל עכברים אלא כדי שיתפסו, אבל אסור לעשות כן מדרבנן משום גרם צידה (ספר "תורת המלאכות" מ"ל צידה עמ' ל"ה בשם הגר"נ קרליץ צ"ל, ועיי' ספר "חשוקי חמד" שבת ה').

שיעור אשה ביום החופה

שאלה: האם מותר לערב שערות הכלה בתוך הפאה ביום החתונה?

תשובה: מרגע הקידושין והחופה יש לה דין אשת איש, ואסור לראות שום שיעור של הכלה, אפילו שערות בודדות המעורבות בשיער הפאה, או שיעור היוצא מצדי המטפחת וכד', ולכן א"א לעשות כן ביום החופה (הגר"י אלישיב צ"ל, בעל "שבט הלוי" צ"ל, הגר"נ קרליץ צ"ל).

"ברוך... שפטרני"

שאלה: מדוע מברכים "ברוך שפטרני" על שנפטר ונפקע ממנו מצות חינוך, מה שלא מצינו במצוה אחרת שמברך להודות על שנפטר ממצוות?

תשובה: אין זו ברכה שנפטר מהחוב לנכחו אלא זו הודאה שזכה והצליח לחנכו עד הלום, ולהעמידו כך שיכול לעמוד ולהיות בן תורה ומצוות (הגר"ח קניבסקי צ"ל).

חידה

איזה מצוות לא יכול "ממזר" לקיים?

תשובה לחידה מגילון 527

חידה: עבד כנעני חייב במצוות כאשה, אילו מצוות עבד כנעני חייב ואשה פטורה?

תשובה:

א. בליל הסדר, אשה פטורה מלהסב, כיון שאין דרך האשה להסב, אבל עבד כנעני שהוא איש, לכאורה חייב להסב כשאינו לפני רבו.

ב. מילה (ועיי' "מנחת חינוך" מצוה ב' שדן האם המצוה על האדון או על העבד).

ג. "לא תשחית את פאת זקנך" (רמב"ם מע"ז פ"ב ה"ב).

תשובה לחידה מגילון 528

חידה: אילו דברים מותרים לעשות בשבת ואסורים לעשות ביו"ט?

תשובה:

א. עצמות שנתפרקו מן הבשר וכד', ביו"ט אסור בטלטול משום נולד ובשבת מותר (שו"ע ס' תצ"ה סעיף ד', ומשני"ב ס"ק י"ר).

ב. בקריאת התורה בשבת מותר להוסיף עליות, וביו"ט שחל בחול אין להוסיף, חוץ משמחת תורה (רמ"א ס' רפ"ב סעיף א').

הלכה למעשה

שו"ת בהלכות פדיון הבן במשנת מורנו הגר"ש אלישיב זצוק"ל
מתוך כתבי מורנו הרב שליט"א

"ופדיו מן חדש תפדה בערכך כסף חמשת שקלים בשקל הקדש"
עשרים גרה הוא" (במדבר יח, טז)

פדיון בשווה כסף

האם אפשר לפדות לפדות בשווה כסף או שלכתחילה ראוי לפדות בכסף ממש.

אפשר לפדות לכתחילה בשווה כסף. וכשנשאל ע"כ רבינו זצוק"ל התבטא 'האם רב כהנא לא עשה לכתחילה? ומונתו לדברי הגמ' בקידושין ח. דרב כהנא שקיל סודרא מבי פדיון הבן. אכן יש לשים לב שאכן זהו השווי הנכון והמדויק של ה' סלעים.

חישוב הימים

תינוק שנולד דקות מועטות (בדקות) קודם השקיעה, דעת רבינו למנות את הימים מהיום שלמחרת ורק אז לערוך את הברית, דחוששים שמא כבר שקעה חמה.

מה הדין לגבי פדיון הבן בתינוק שנולד דקות מועטות קודם השקיעה, האם מונים מאותו היום או רק מיום שלאחריו וכמו בברית מילה.

לפדה"ב מונים מהיום שנולד, גם אם היה זה סמוך מאוד לשקיעה. ודוקא בברית חוששים שמא שקעה חמה ומונים מיום שלמחרת.

לכאורה יש לתמוה בדברי רבינו מהו טעם החילוק בין ברית לפדה"ב, הלא שניהם חיובם מדאורייתא. ופדה"ב שנעשה תוך זמנו אין בנו פדוי אא"כ אמר שיחול לאחר ל' יום. וגם בזה דוקא כשלא נתעכלו המעות וכמבואר ביו"ד (ש"ח, י"ג) ובש"ך שם. וצריך לומר דרבינו ס"ל דשאני ברית מילה שהיא חמורה מפי שהרי אם לא מל עצמו לכשיגדיל יש בו חיוב כרת. ולכך חוששים לחשוש רחוק שאולי כבר שקעה חמה, לעומת פדה"ב שכל כמה שלא שקעה חמה אין חוששים.

פדיון הבן במוצאי שבת

כשיום הפדיון חל בשבת, שהמנהג הוא שעושים את הפדיון במוצ"ש. האם בכה"ג שיבואו פחות אנשים או שהסעודה תהיה פחות מכובדת מחמת הקושי להכין סעודה כראוי במוצ"ש, האם מותר לדחות את הפדיון.

אין לדחות את הפדיון למוצ"ש מחמת שלא יבואו מספיק אנשים וכל כע"ז.

ביאור הדברים הנה יעוין בדברי המג"א (סי' תקס"ח ס"ק י', הובא במ"ב סק"כ), שהסתפק פדה"ב שחל בשבת שדוחים הפדיון ליום ראשון האם הוה סעודת מצוה "ואינו דומה לברית מילה דהוי סעודת מצוה אף שלא בזמנו דהתם כל שעתא ושעתא זמניה הוא כדי שלא יהיה ערל, משא"כ לענין פדיון הבן". הרי שלאחר שעבר זמנו, אין ביטול מצוה במה שדוחה.

הכבוד מניע כל מעשי בני אדם

רבינו שנקראת על שמו והתעלמה מן הדברים.

לאחר מכן כשציווה הקב"ה "פסל לך שני לוחות אבנים" גילה למשה רבינו אבן ספיריון שהיא האבן היקרה ביותר בעולם, ואמר לו שיעשה ממנה את הלוחות, והפסולת מהאבן היקרה ייקח לביתו (רש"י שמות לד, א). לקח משה את הפסולת ולא ידע עד כמה היא יקרה (מדרים לח, א) והביאה לציפורה ואמר לה לך ועשי לך טבעת אצל אהליאב. כשראה אהליאב את האבן נדהם ואמר לציפורה שזהו היהלום היקר ביותר בעולם, ונתפרסם הדבר. כשענדה ציפורה את הטבעת, עזבו כל הנשים את אשתו של קורח ורצו לראות במו עיניהן את האבן המיוחדת בטבעתה של ציפורה. נעלבה אשתו של קורח וחמתה בערה בה עד להשחית. מיד רצה לבעלה והתחילה לצעוק עליו ראה מה הבאת עלי וכו'. ומחמת אותה קנאה הסיתה אותו ויצא למחלוקת. עליה דרשו חז"ל (רש"י משלי יד, א) ואיוולת בידה תהרסנה זו אשתו של קורח, שמאחר ולא היתה שמחה בחלקה נקראה 'איוולת' וסופה שהרסה את ביתה ע"כ.

הכבוד הוא המושך את האדם ומנהלו בכל ענייניו לטוב ולמוטב. כיון שהנשמה היא חלק אלוק ממעל שהוא "מלך הכבוד", לכן גם הנשמה עצמה נקראת "כבוד", שהרי דוד המלך (תהלים נ, ט) אמר "עזרה כבודי" כשקרא לנשמה להתעורר, וכן "למען ימך כבוד" (שם ל) שהנשמה תזמר לה, ולכן הנשמה בטבעה נמשכת אחר בקשת הכבוד - הוא הכבוד הנצחי, ולא חלילה אחר הכבוד המדומה בעולם השפל. וכתב הגר"ח מוולאז'ין (כתר ראש קל) "אין רודף בעולם את חיי האדם כמו הכבוד". ומוסיף שכל מי שנהנה מהכבוד, מנקים לו תחת זה משכרו הגדול השמור לו לעולם

אנו מתעוררים בכל שנה כשקוראים את פרשיות ספר במדבר ומבחינים עד היכן יכול האדם המרומום ביותר כדור המדבר שהיו 'דור דעה' ליפול בחטאים נוראים ובראשם ברדיפת הכבוד המכלה כל חלקה טובה, וגורמת לחורבן רב, ובכך ממייטים על עצמם אסונות נוראים.

במסילת ישרים (יא) מבואר שחטא קורח נבע מחמת רדיפת הכבוד. "מי גרם לקרח שיאבד הוא וכל עדתו עמו. אלא מפני הכבוד, ומקרא מלא הוא (במדבר י, ט) ובקשתם גם כהונה. וחכמים זיכרונם לברכה (במדבר רכא יח, ב) הגידו לנו כי כל זה נמשך מפני שראה את אליצפן בן עוזיאל נשיא, והיה רוצה להיות הוא נשיא במקומו".

לכל זאת נגרר קרח למרות שלא היה איש פשוט, אלא "חכם גדול היה קרח ומטועני הארון, ומשתמש ברוח הקודש שראה שלשלת גדולה יוצאת ממנו בשמואל השקול כנגד משה ואהרן. והיה כלפיד איש בוער באהבת השם יתברך" (שם משמואל רנ"ג), ובכל זאת גם אותו 'הצליל' הכבוד למשך מרום מעלה לשאול תחתית לדיראון עולם.

הבן איש חי זע"א תיאר את סדר משיכת קרח ואשתו למחלוקת מפני הכבוד כך: בתחילה היתה אשתו של קורח עשירה מאוד, כמובא בסנהדרין (ק, א) שהיו לבעלה אוצרות של שלוש מאות חמורים מלאים כסף וזהב. והיתה אשתו מתקשטת בצמידים מזהב מכף ידה ועד כתפה לאורך כל הזרוע, והיתה מתפארת בפני כל נשות ישראל על יופיים של התכשיטים ועל עושרה. בשעה שהיתה פוגשת את ציפורה אשת משה היתה לועגת לה ואומרת: ראי לאן בעלי הגיע בעושרו. ואילו את אין לך אפילו טבעת קלה. והשיבה ציפורה שהיא שמחה על שזכתה בעושר הגדול ביותר בעולם שהיא תורת משה

הבא "ואינו דומה הניכיון בעולם הבא עבור הנאה גולמית של מעדנים, מהניכיון עבור כבוד שהוא הנאה רוחנית".
וביאר הגראי"ל שטיינמן שלמרות שכל הנאה גשמית מפחיתה מהשכר העתידי, אך עונג רוחני מוריד יותר. כיון שכל השכר העתידי הוא עונג רוחני, ומאחר וכבר קיבל הנאה רוחנית בכבוד, מאבד עוד יותר משכרו.

הוכחה שמעשיו לשם שמים

כל מי שזכה להתרומם במחיצת ראש הישיבה הגראי"ל שטיינמן זכה לשמוע את הגערה 'כבוד!' אשר הבחין בפקחותו תיכף אצל כל אחד, ואף אצל נכבדים רמי מעלה במניעי הכבוד. וכיון שראה בזה סיבת כל החורבנות האישיים והכלליים, הרבה לעורר על כך.

כשדנו לפניו על מעשה מסוים או שמוא הוא נובע מחמת הכבוד, השיב שאם האדם אינו בטוח שהמעשה נובע מבקשת הכבוד, אך אוליין בטר רובא, וכיון שרוב מעשי האדם נובעים מהכבוד, מסתמא גם מעשה זה נובע מבקשת הכבוד.

והוסיף שהחובות הלבבות (יחוד המעשה ב, אהבת השבח) אומר שאדם צריך לעבוד על עצמו ולקנות את 'מידת ההשתוות' ולהיות בדרגה שישווה בעיניו ולא יחוש כלל אם קיבל בזיון או לא התבזה. והדרך לזה היא בעשיית ליצנות מכל הכבוד. והביא מרבי שמעלקא מניקלשבורג שהיה אומר לעצמו: יישב רב שמעלקא, יכנס רב שמעלקא, יאכל ר' שמעלקא, בכדי לגחך ולצחוק מכל העניין.

אכן הגר"ח קניבסקי עורר שכיון שלא כל מעשי האדם ממש נעשים לתכלית הכבוד, והרי לעתים מברך אדם בינו לבין עצמו בלא רואים, ומברך בצורה ראויה. או בתפילה כשלא מתפלל בשביל שישבחוהו הבריות וכיו"ב, הרי שמעשה אחד גילה על כל הלך מחשבותיו.

וכעין דברי הנפש החיים (פרקים סוף פרק ג) "שמותך שלא לשמה בא לשמה אין הפירוש דווקא שיבא מזה לשמה, עד שאחר כך יעסוק בה תמיד כל ימיו רק לשמה. אלא היינו שבכל פעם שהוא לומד בקביעות זמן כמה שעות רצופים, אף שבדרך כלל היתה כוונתו שלא לשמה, עם כל זה בלתי אפשר כלל שלא יכנס בלבו באמצע הלימוד על כל פנים זמן מועט, כוונה רצויה לשמה. ומעתה כל מה שלמד עד הנה שלא לשמה, נתקדש ונטהר על ידו אותו העת קטן שכיון בו לשמה".

ולשואלים החפצים לצאת לגמרי מכבלי הכבוד הורה "לעשות מה שכתוב בתורה, לא לחשוב הרבה" וכדברי חובת הלבבות (הקדמה) "מורוב הזהירות שלא תרבה להזהר". היינו שאם לא ישים לבו על כך אלא ימשיך לעבוד את ה' ולעשות מה שכתוב בתורה, כבר מעצמו ינתק מזה אחרי שיהיו במעשיו גם כאלו שלא ייעשו לתכלית הכבוד. ואלו ואלו דברי אלוקים חיים.

ה' יזכנו להיות מהשמחים בחלקם ויהיו כל מעשיו לשם שמים.

ברית שלא בזמנה ביום הפדיון. ועשו יחד באותו מעמד את הברית והפדיון. והורה רבינו להקדים את הברית לפדיון.

מקור הדברים בש"ך (ש"ה, י"ב) בשם הראנ"ח שיש להקדים המילה לפדה"ב "דהמילה היא אות ההכנסת ברית ואלמלא קבלת הברית אין חיוב למצות פדיון כלל". וע"ע בספר פדיון הבן כהלכתו (פ"ו) שהביא כן מעוד הרבה אחרונים. ולכן כאן שבאים שניהם לפנינו יש להקדים המילה תחילה.

אכן יש לציין לדברי שו"ת חת"ס (י"ד ש"י) שהביא מספר בית לחם יהודה שזהו דוקא אם שניהם ביום אחד, אבל להשהות הפדיון לא ס"ד דהא אין שום מצוה תלויה בברית אלא רק פסח ותרומה וקדשים. ורק באותו יום יש בזה נוי מצוה שיהיה עושה את מצות פדה"ב מהול ולא כשהוא ערל.

אכן כמו שבדאי פשוט שאינו רשאי לדחות הפדיון ליום אחר לגמרי, כגון שיאחר אותו ליום שני בשבת. כך ס"ל לרבנו שלדחות מהלילה ליום זה בחינה של דחייה ליום אחר. וכמו שאינו רשאי לאכול קודם קיום המצוה ולא לישון.

אכן יש להדגיש שוודאי אינו חייב להזדרז לקיים המצוה תיכף במוצי"ש ולא להתמהמה, ובוודאי יכול להמתין בשביל שיבואו יותר אנשים או לצורך עריכת הסעודה כראוי, אע"פ שיתאחר בגלל זה בכמה שעות. ופוק חזי מאי עמא דבר, שעורכים את הפדיון בצהריים, אבל לדחות ליום אחר אינו רשאי.

הקדמת ברית לפדה"ב

כמה פעמים שנערכה בבית מדרשו של רבינו זצוק"ל

בן ציון הכהן קוק

ראש בית הוראה הכללי ירושלים
רב ד"ק אבי צורי טבת תקוה
נשיא כולל להוראה "ציוני הלכה"
מח"ס "ציוני הלכה"

מכתב מורינו הרב שליט"א במענה לשאלת בנות נשואות ששאלו האם ראוי לערוך מפגשים כיתתיים, כאשר פוגשים את הבנות שעדיין לא מצאו זיווגם, ויתכן שיגרם עי"כ אי נעימות לבנות הרווקות וכו'

שאלה חשובה ביותר ומביאה נחת לקב"ה שאומר לפמליא דיליה תראו את השיקולים שיש לבנותיי למדות שאוהבות מפגשי חברה 'חזו בני חביבי'.

לגופם של דברים, לענ"ד אדרבה הבנות הלא נשואות זקוקות יותר למפגש, בבחינת 'הנה מה טוב ומה נעים' זה מחזקן ומשמחן, וגם נותן להן הרגשה מעודדת שרואים אותן כשונות בין שונות, ולא כאותן ש'עוברות מדרכה' כדי לא לפגושן.

העיקר תלוי על מה תהיינה השיחות במפגש. עליכן להימנע בחכמה מלהבליט את עניין הנישואין והילדים, לעסוק בדברים שמשמחים את כולן ויש מספיק דברים משותפים מלבד נישואין וילדים (זכרונות משנות הלימודים, משחקי חברה).

העיקר לייצר אווירה טובה ושמחה שכולן זקוקים לה ובפרט אותן שעדיין לא נשואות הזקוקות לכך יותר. כדאי גם ללמוד יחד משהו משמח כגון חזון באמונה ובטחון בתקופה הקשה העוברת על עם ישראל ה"י, וממילא זה יתן גם להן חזון בהמתנתן.

וכמובן להתחזק בתפילה עליהן. ויהי נועם ה"א עלינו.

מוקד ההלכה שע"י בית ההוראה

0722-133-466

Beithorah.co.il

ניתן לשלוח שאלות וכן לקבל העלון מדי שבוע בדוא"ל:

Beithorah@gmail.com

להנצחה בעלון באמצעות

בקופת בית הוראה הכללי ירושלים שע"י מכון ציוני הלכה

דעת ואמונה

מתורתו של

הגאון רבי עמנואל טולידאנו שליט"א

גיליון מס'
152

לימוד מוסר ועונשי שמים ממאורעות החיים

פרשת קרח
תשפ"ד

חטא המרגלים – לא לקחו מוסר

רש"י אומר בתחילת פרשת שלח 'למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת מרים, לפי שלקתה על עסקי דבה שדברה באחיה, ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר', והנה המעשה שהיה עם מרים, שדיברה על משה רבינו, מפני שחשבה שמשה רבינו אינו גדול יותר מאהרן, ואם אהרן לא פרש מאשתו גם משה רבינו אינו צריך לפרוש מאשתו, ואם משה פרש מאשתו הוא פוגע בה, ודיבור זה היה פגיעה במשה רבינו שהם חשבו שהם ומשה באותו דרגה, וזו היתה טעות כי משה היה בדרגה אחרת, משה לא היה אפשרות שלא יהיה פרוש מפני שכל הזמן השכינה מדברת איתו, ועוד שכן משה נצטווה מפי הגבורה שכתוב בתורה במעמד הר סיני אמר הקב"ה שלשת ימים אל תגשו אל אשה, ולאחר עשרת הדברות אמר ה' למשה תשלח את כולם לאוהלים, אבל אתה פה עמוד עמדי, תשאר איתי פרוש מאשה.

ומיד כשדיבור כך על משה בא הקב"ה ואמר להם צאו ממקומכם לפתח המשכן, וכשבאו לפתח המשכן ירד הענן על המשכן ואמר הקב"ה לאהרן ומרים מדוע לא יראתם לדבר בעבדי במשה, אתם חושבים שהנבואה שלכם היא כמו הנבואה שלו, הנבואה של משה רבינו מעל כל הנביאים, משה הוא אדון כל הנביאים, פה אל פה אדבר בו, אתכם אני מדבר בחלום הלילה, אבל הוא רואה הכל ביום באספקלריה המאירה, פה אל פה אדבר בו, ואתם שואלים למה הוא פרש מאשתו, תהיו בדרגה שלו ותראו שאתם גם לא יכולים, כך אמר להם הקב"ה, והענן הסתלק מעל המשכן, והנה מרים מצורעת כשלג, שנענשה במקום על שדיברה במשה רבינו, ונאלצה לצאת ולהסגר מחוץ למחנה שבעת ימים.

והנה המרגלים היו באותו דור וראו את כל המעשה הזה שהיה עם מרים, ראו איך היא מה זה עונשי שמים, איך הקב"ה מעניש את מרים על שדיברה על משה רבינו ולא לקחו מוסר! כאן התורה מלמדת אותנו שצריך ללמוד מוסר ויראת השם מהמאורעות שקורים בעולם, וכמדומה כך כתוב בספרי המוסר שצריך ללמוד מכל מעשה שרואים את עונשי שמים.

לקיחת מוסר גם ממקרה שנראה עפ"י דרך הטבע

והנה היה מקום לדחות ולומר שדוקא על המרגלים היתה תביעה מדוע לא למדו מוסר מזה שנענשה מרים על שדיברה במשה רבינו, משום שאצל מרים ראו דבר נס, תיכף שנסתלק הענן מרים מוצעת כשלג, וכולם ראו שהצרת שהגיעה אליה זה מן השמים כעונש על שדיברה במשה, אבל במאורעות העולם יש דברים רבים שקורים שאפשר לתלותם בדרך הטבע ומי אמר שצריך לראות בזה עונשי שמים.

אך דבר זה אנו למדים מהמעשה המובא במסכת ברכות דף ה' ב' על רב הונא שהיו לו ארבע מאות חביות של יין, וכל הארבע מאות חביות הללו החמיצו, והנה כשיין מתקלקל ונעשה חומץ יש בזה הפסד ממון, על אחת כמה וכמה כשמדובר על כמות של ארבעים חביות מלאות יין, ומספרת הגמ' שרבנן באו לרב הונא ואמרו לו שיעיין במעשיו, וכמו שאמר רבא בברכות דף ה' א' אם רואה אדם שיסורין באין עליו יפשפש במעשיו שנאמר נחפשה דרכינו ונחקרה ונשובה עד ה', אמר להם רב הונא וכי חשוד אני בעיניכם שעשיתי איזה עבירה שאתם מעירים לי כך, אמרו לו רבנן ומי חשוד קודשא

ברוך הוא דעביד דינא בלא דינא?! כלומר וכי אתה חושב שהקב"ה העניש אותך לתת לך הפסד ממון בחינם שלא כדין?! ודאי שהקב"ה לא חשוד לשפוט ולהעניש שלא כדין!

והנה במקרה הזה יש קושיא, מצד אחד רב הונא לא חשוד לעשות עברות ומדוע קיבל עונש, ומצד שני הקב"ה גם הוא לא חשוד לעשות עונש שלא כדין אז בהכרח שרב הונא כך חטא באיזה משהו. ולכאורה יש להקשות למה לא נאמר תירוץ פשוט על קושיא זו, שהיה זה מקרה שהחביות החמיצו, הרי היום כבר כולם יודעים שיש חיידקים שהם גורמים ליין להחמיץ, לואי פסטר גילה את תורת החיידקים, שהיה מוכר יינות ופעם אחת היו לו שתי חביות גדולות של יין, שתייהם עשויות מאותו סוג עץ, וגם היין עשוי מאותו סוג ענבים, וחבית אחת החמיצה והשניה לא החמיצה, והתפלא איך יכול להיות שזה מחמיץ וזה לא מחמיץ, עד שלקח זכוכית מגדלת והסתכל על החבית שהחמיצה וראה שם משהו זר, ואז הוא גילה שהחיידקים הם שקלקלו את היין, הן בצואה שלהם והן במה שאוכלים ומפרישים משהו מהפה שלהם, עכ"פ החיידקים יכולים להחמיץ את היין, וא"כ לכאן יש לנו תירוץ על השאלה ששאלו רבנן את רב הונא, שאמנם נכון שהקב"ה לא מעניש בחינם, אבל גם הוא לא עשה שום עבירה, ומה שהיין החמיץ היה זה מקרה מהחיידקים שגרמו לו להחמיץ.

אך התשובה לזה היא שאין דבר כזה מקרה שקורה סתם, נכון החיידקים גורמים לחימוץ, אבל מי מפעיל את החיידקים הללו? מי מפעיל את הטבע כולו? הרי הקב"ה מפעיל את כל הבריאה כולה! ודבר זה לימד אותנו הרמב"ן בסוף פרשת בא 'שאינו לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכלם נסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם', צריך להאמין שאין שום דבר בעולם שקורה סתם, הקב"ה מנהל את כל הטבע שיש, ולא רק דבר שנראה בחוש שהוא מעשה נסים והשחגה משמים כמעשה מרים שנענשה על אחר בצרעת הוא משמים, אלא כל דברינו ומקרינו אין בהם טבע ומנהגו של עולם, ואם כן צריך ללמוד מוסר מכל מאורעות שקורים בכל יום בעולם, כל מיני צרות שיש, צריך לדעת שכל מקרה זה מהקב"ה, גם החובות הלבבות (שער ה' פ"ב) אומר שצריך אדם להאמין שהתועלת והנוק אינם ביד נברא ולא ביכלתו מבלתי רשות הבורא, וכל מאמרי חז"ל מלאים מזה, וכמו שאמרו אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אא"כ מכריזים עליו מלמעלה.

ואמנם התוס' בברכות שם הקשו על מה שאמרו בגמ' 'מי חשוד קודשא בריך הוא דעביד דינא בלא דינא', והרי רואים שיש הרבה צדיקים שנענשים אע"פ שהם צדיקים ולא עשו שום עבירה, וכפי שידוע שיש צדיק ורע לו, ועי"ש בתוס' מש"כ לתרץ. אבל המשגיח ר' יחזקאל זצ"ל היה חוזר ומשנן כל הזמן את המילים של הרמב"ן 'שאינו לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכלם נסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם', אין דבר כזה שנעשה לבד, הקב"ה הוא א-ל אדון על כל המעשים, כל מה שנעשה בעולם זה הוא שעושה אותו, נכון בטבע יש חיידקים, אבל הוא זה שמכניס חיידקים בטבע, כל דבר שקורה יד ה' בדבר, וא"כ ממילא כל מאורע שקורה אפי' שנראה לכאורה שאירע בדרך הטבע צריכים אנו ללמוד ממנו מוסר ולראות בו עונשי שמים.

הלא תדעו כי שר וגדול נפל בישראל – מתוך החספס על הגאון ר' מרדכי ברוידא זצ"ל

בספר שמואל (ב) מסופר על מיתתו של אבנר, וכך היה המעשה, כשנהרג שאול ושלשת בניו במלחמה, [שאול ידע שהוא הולך ליהרג במלחמה זו, כפי שאמר לו שמואל, ובכל זאת בגלל אחריותו כמלך על ישראל יצא להלחם עם הפלשתים, ונהרגו הוא ובניו במלחמה] והנה אז דוד המלך כבר היה מולך על יהודה ושבע שנים מלך בחברון, ולאחר מיתת שאול במלחמה לקח אבנר את איש בושת בנו של שאול שנותר בחיים והמליך אותו להיות מלך על שאר ערי יהודה וישראל שהיו תחת מלכותו של שאול [ואי"ז מפיבוסת בנו של יהונתן שנאמר עליו שהיה מבייש פני דוד בהלכה, אלא איש בושת שהיה בנו של שאול] וכתוב בנביא שאחרי כל זה חשד איש בושת את אבנר באיזה דבר, ואבנר נפגע מכך מאוד, ובגלל זה החליט אבנר שיפסיק את מלכותו של שאול ותעבור המלכות לדוד המלך, מה עשה אבנר, שלח שליחים לדוד שברצונו לכרות עמו ברית ולהעביר לו את המלכות על כל ישראל, ודוד הסכים עמו ובאו אליו כולם ועשו משתה יחד, ואז קם אבנר לשוב למקומו ואמר לו דוד לך בשלום. והנה תיכף לאחר מכן חזר יואב ועבד דוד ואמר לו שמקודם אבנר היה כאן אצל דוד לכרות עמו ברית, כששמע זאת יואב אמר לדוד מה זאת עשית ששלחת את אבנר הוא לא בא כדי להשלים איתך אלא כדי לרגל ולראות מקרוב את כל אשר אתה עושה, מיד שלח יואב בשם המלך שיקראו לאבנר בחזרה.

וכדי להבין את המשך המעשה, נקדים ונבאר מה שאמרו חז"ל שיואב היה גואל הדם להרוג את אבנר בדמיו של אחיו עשהאל, שעשהאל אחיו של יואב היה גם הוא מעבד דוד, וכתוב עליו בנביא (שמואל ב ב יח) שהיה קל ברגליו כאחד הצביים אשר בשדה, ואומרים חז"ל (ילקוט ש"י ירמיהו רפ"ה) שהיה רץ במהירות כל כך שהיה תופס צביים בתוך כדי ריצתו, והיה רץ על ראשי השיבולים ולא היו מתשברים, וחשבתי להסביר את זה שעשהאל לא היה רץ ברגליו כפי שאנו רצים שהרגלים מוליכת את הגוף שאז הכובד של האדם נמצא על הרגלים, אלא עשהאל היה מצליח לרוץ בגופו והרגלים רק היו נגררות אחרי הגוף, עכ"פ פעם אחת עשהאל שהיה מעבד דוד רדף אחרי אבנר, והנה אבנר היה גיבור יותר גדול ממנו, אבל אבנר פחד שבגלל הריצה שהוא רץ אחריו הוא יתעייף ועשהאל יבוא מאחוריו ויפיל אותו, לכן פנה אבנר לאחוריו ואמר לו תלך על ימין ועל שמאל ואל תרוץ מאחרי, ולא אבה עשהאל לסור מאחוריו, והתרה בו אבנר פעם נוספת שלא ירדוף אחריו שאם לא יפסיק יאלץ להרוג אותו, ועשהאל לא שמע אליו, ויכהו אבנר בחומש – נתן לו מכה בכבד (סנהדרין מ"ט א') וממכה זו נפל עשהאל ומת, ובאותה שעה נעשה יואב גואל הדם של עשהאל להרוג את אבנר שהמיתו.

והמשך המעשה שהיה עם אבנר ויואב, כתוב בחז"ל (סנהדרין בפרש"י שם) שכאשר חזר אבנר ובא לפני יואב אמר לו יואב יש לי שאלה בהלכות חליצה, שסדר חליצה הוא שהיבמה חולצת את נעלו של אחי בעלה שהיה צריך ליבמה מעל רגלו, וכיצד תעשה חליצה אשה גידמת שאין לה ידים, אמר לו אבנר שיכולה לחלוץ את הנע בפיה, וביקש ממנו יואב שיראה לו איך אפשר לעשות דבר כזה, וכשהתוכפף אבנר להראות לו ניצל יואב את ההזדמנות והכהו מכת מות.

וכתוב במדרש (ילקוט ש"ש שם) שאבנר לא מת מיד, אלא תיכף כשראה שיואב הכה אותו, תפס את יואב כפקעת של שתי בשתי ידיו ורצה להרוג את יואב, שאבנר היה גיבור גדול ויכל לשבור את הצלעות והעצמות של יואב וכמו דוב שיש בידיו כח גדול ויכול למחוץ אדם בידיו בלבד, מיד באו כל ישראל והתחננו לפני אבנר שלא יהרוג את יואב, שעד עכשיו ידעו הפלשתים שיש בישראל שני גיבורים, אבנר ויואב, ועתה שאבנר הוכה מכת מות אם ימות גם יואב יבואו הפלשתים להלחם בהם, וכתוב במדרש שאבנר שמע לדברי בני ישראל והניח ליואב ולא המיתו.

והנה בגמרא (שם) מבואר שהיה ויכוח בין אבנר ליואב האם יואב יש לו דין של גואל הדם או לא, שאבנר טען שבצדק הרג את עשהאל מפני שהיה לו דין רודף שמצוה להרוגו, אבל יואב טען שאבנר יכול היה להצילו באחד מאבריו ולא להרוגו, ומה שהרגו היה שלא כדין ולכן הוא צריך לגאול את דמו של עשהאל. והנה אבנר לשיטתו שהרג את עשהאל כדין ואסור ליואב להרוגו על כך, היה מותר לו להרוג את יואב ולהיות גואל הדם של עצמו, שהרי אבנר ידע שיואב נתן לו מכה כזו שסופו למות ממנה, ורואים מזה את גדלותו של אבנר שבכל זאת לא הרג את יואב בשביל להציל את ישראל מיד פלשתים.

וכששמע דוד המלך שנהרג אבנר ציווה על כולם לקרוע את בגדיהם ועשו לו הלוייה גדולה, קונן עליו דוד המלך ואמר הלא תדעו כי שר וגדול נפל היום בישראל, ובירושלמי (סוטה פ"א ה"ח) אמרו שבפסוק זה אנו רואים את גדלותו של אבנר, שעל אבשלום נאמר 'וכאבשלום לא היה איש יפה בכל ישראל להלל מאד', אבל אומר הירושלמי שלא היה יפה אלא בכל אלא במה שלא היה בו מום שנאמר 'מכך רגלו ועד קדקדו לא היה בו מום', וכן על שאול נאמר עליו 'ואין איש מבני ישראל טוב ממנו', אבל גם עליו אומר הירושלמי יכול בכל, תלמוד לומר 'משכמו ומעלה גבוה מכל העם', שכל גדלותו לא היתה אלא במה שהיה גבוה מכל העם, ומסיים הירושלמי ואומר: 'אבל באבנר מהו אומר הלא תדעו כי שר וגדול נפל היום בישראל!'

וגם על הנפטר רבי מרדכי זצ"ל אני אומר 'הלא תדעו כי שר וגדול נפל היום בישראל', ידוע שהיה גדול בתורה, כל הזמן למד, אני זוכר אותו בעיקר מהישיבה כשהייתי לומד בפוניבז' בשנת תשכ"ד, שם הכרתי אותו, וראיתי שהוא תמיד היה במרכז של הישיבה, ובאותו תקופה הוא למד חברותא עם בן דוד רבי גבריאל ז"ל והם היו מהגדולים של הישיבה, ור' מרדכי היה גם גדול במוסר, בישיבה שהיו קבוצה של בחורים שהיו חוזרים על השיחות של המשגיח זצ"ל ומדקדקים בכל מילה איך הוא אמר בדיוק, ואני הייתי מתפלל איך הם חוזרים בדקדוק על השיחה, והוא היה מהגדולים שם שידעו לחזור בדקדוק על שיחתו של המשגיח, הוא היה תלמיד חכם ועובד ה', נעים הליכות, עליו יש לנו לומר 'הלא תדעו כי שר וגדול נפל היום בישראל!'

פריחת וגניזת המטה

לא די היה בעשרות אותות ומופתים שראו דוד המדבר, ובהם הראה משה כי את כוחו שואב ממני שאמר והיה העולם, עדיין היה צריך מופת נוסף עם מטה אהרן, ללמד אות לבני מרי, עד היום הזה

ומקבל מדי יום דרישת שלום של מן הוורד מן השמים על פי משה, עדיין צריך להוכיח נוספת עם המטות?

בעינינו נראה כי מי שעקשן עד עכשיו, ימשיך להיות עקשן גם לאחר עוד עשר מופתים, מה מנו יהלך עם המופת הבורד הלזה?!

ויצא פרח ויצץ ציץ

ונמשיך לתמוה –

מטה אהרן הונח בתוך מטות שאר השבטים, 'הניחו באמצע שלא יאמרו מפני שהניחו בצד שכניה פרח'. זו טענה מופרכת מיניה וביה, אם אתם חוששים שמא צד שכניה יפריח אותו, אז אתם מודים שיש שכניה בישראל, ועל כרחכם לומר ששכניה מדברת מתוך גרונו של משה, והוא היחידי שקרן עור פניו.

ואם כבר אתם מודים בכל זאת, מה לכם בטענות אחרי ההרואים והשרופים 'אתם המיתם את עם ה'.

כל ההתנהלות תמוהה מיניה וביה.

עקוב הלב מכל

על ג' דברים התלוננו ישראל – אודות הקטורת, הארון והמטה (תנחומא בשלח כא). הקטורת משום שהמיתה את נדב ואביהו, הארון על שם שהיה מכלה בבני לוי כשם שהמית את עוזא ואחיו, והמטה שהיה ממית במצרים ומכה בהם מכות על הים.

והוא פלא.

כל מהותו של המטה, להציל את ישראל מידי אויביהם, וגם זאת אתם מפרשים לגנאי וחסרון כנגדו?!

אלמלי אותם מכות למצריים, עדיין הייתם תקועים על שפת הים, כאותה יונה הלכודה בין הנץ לבין הנחש, ועליו אתם מלינים, עד כמה יכול האדם להיות עקום?!

עקוב הלב מכל, ואנוש הוא. מי ידענו.

נהפכו בקשת רמיה

יסוד רבינו המבי"ט (בית אלהים, שער היסודות פרק לד), כי 'כלל האומה הישראלית לא סרו מלהחזיק האמת שקיבלו אבותם'. גם כאשר נכשלו בעבודת אלילים, שבו אל ה' בעת צר להם. ואפילו

הרבה מאורעות עברו על אבותינו בימי צאתם מארץ מצרים, חלקם נכתבו בתורה וחלקן נותרו בידי אותו דוד ולא נזכרו לדורות.

לבודדים מאותם מאורעות, נוסף גם צו לדורות עולם – לשמור ולזכור, לעולמי עד ולנצח נצחים.

ועל מאורע אחד מהם נדבר היום, ההוראה לשמור את מטה אהרן – 'השב את מטה אהרן לפני העדות, למשמרת לאות לבני מרי, ותכל תלונותם מעלי ולא ימותו'.

מטהו יפרח

והפרשה הזו מופלאה מתחילתה ועד סופה. כבר עמדנו על כך בשנים קדמוניות, ועתה על פנים חדשות באנו.

המטות הללו באו כמבחן לדאות מי אשר יבחר בו ה'. 'האיש אשר אבחר בו, מטהו יפרח'. נניח לשאלה על איזה מטה מדובר, האם המטה הידוע בו השתמש תמיד והכה בו את היאור לפני שנהפך לדם, או מטה חדש, או בכלל מטה סתמי שנקמף באותו בוקר בידי אהרן או שלוחיו.

עיקר הקושי שלנו כעת על עצם הנהגת ה' עם ברואיו.

כל הורתו ולידתו של הנם הזה, לא בא אלא לתת תשובה למינים. אלה תוהים ונבוכים, אולי קורח וחבריו צריכים להנהיג את עם ה', משום כך בא המופת לעיני כל ישראל להניח את מטות כל השבטים, וה' יבחר בקרוב אליו.

והאמת היא שהנהגת ה' בעולם לא אמורה לספק תשובה לכל תוהה ותועה. מאז קריעת ים סוף ומעמד הר סיני, בו נגלה ה' בהדרו על כלל ישראל דרך נביאו משה, אין צורך להופיע שוב ושוב ולא יאבד עולמו מפני השוטים העובדים לשמש ולירח, וגם לא יכבה את אור השמש מפני העובדים אותה.

אמת כי היו מקרים יוצאים מן הכלל, כדוגמת אליהו בהר הכרמל בעת שירדה אש מן השמים כדבריו, להוכיח קבל עם ועולם כי ה' הוא האלוקים, אך אין זה בא ללמד על הכלל אלא כהוראת שעה.

ואחר כל זאת נשאל –

דוד שראה בעיניו עשר מכות בידי משה וקריעת ים ל"ב גזרים בידי משה, דוד שראה בעיניו גילוי שכניה במעמד הר סיני מפי משה

הפושעים הגדולים, יודעים ריבונם ומכוונים למרוד בו, כי זדון ליבם השיאם לומר מי אדון לנו בכל אשר תמצא ידינו.

דוגמא לדבר, נוקט המב"ט את ארון שאמר (סנהדרין קנ:)
'איני מתכוון אלא להכעיס את בוראי' ויהיוקים שבעזותו אמר, 'הראשונים לא ידעו להרגיז את בוראם. איני צריך את הבורא, כי אם לאור השמש, ועבור זאת די לנו בזהב פרווים שמאיר כשמש'. אמרו לו, והלא הזהב שלו. אמר להם, כבר נתנו לבני האדם, שנאמר 'והארץ נתן לבני אדם'.

הכופר הזה נמצא במקום הכי נמוך, ועדיין מביא ראיה להפקרותו מהמקרא. כי בתוך תוכו הוא עדיין מאמין במי שאמר והיה העולם, וגם הכופרים יודעים שבסוף יש אל אחד, אלא שחלב מונח להם על ליבם.

דווקא בגלל כל זאת – המטה נשלח למשמרת, אות לבני מרי. הוא כל כך מושך התנגדות, עד שלכן הצטוונו לגנוז אותו.

וינמל שקדים

מכל עצי השדה, נבחר השקד שיצין על המטה. 'ולמה שקדים, הוא הפרי הממהר להפריח כל הפירות. אף המעורר על הבהונה, פורענות ממהרת לבוא' (לשון רש"י).

ועומק נוסף יש כאן, אותו לומד רבינו האוה"ח; רש"י התקשה למה שקד, כי בשביל להגדיל את הנס, היה ראוי לבחור פרי המתאחר לצאת ולא ממהר לפרוח. 'שוולת זה היה מוציא חרוב' (לשון האוה"ח).

והוא פלא גדול מאוד. אם אין לנו צורך בשקד, נבחר בקצה האחרון, החרוב שצריך ע' שנה להביא פירות?!

והתשובה היא, שכאן יש תשובה למינים. להוציא מליבם.

המטה נועד להפריח את האמונה עם כל הניסיונות והדמויות, ועבור זאת נעשו כל הפעולות הללו.

מן הסתם, המטה שמר על רענותו כל אותם ח' מאות שנים. עליו לא נתייבשו ופרחיו לא קמלו, אחרת לא יצליח לשמש כ'אות לבני מרי', באשר לא יהיה אלא מטה ישיש, רקוב וכמוש.

כח המרי והמרדנות לא פוסק מהאדם, הוא חבוי בתוכו ויוצא בכל עת שיכול, לפרוק מעליו תשועת אלוקים ולסמוך על כוחו ועל סברו.

אם המטה מיועד לבני מרי, גם מאות שנים אחר כך שהפריחים והשקדים עדיין רעננים – לא יועילו ליישר את המרזם העיקש.

המטה נגנו למקום שהוכן ד' מאות שנה קודם, אף כי מצבו מצוין. שלמה לא צריך להתכונן לימים בהם יחרב המקדש, היש בנאי שעושה תכניות להריסת בניינו?!

זה חלק מהמוסר של שלמה לבני מרי, כיוסף הצדיק בשעתו – בשנות השבע מתכננים את שנות הרעב.

אות לבני מרי

ומעתה נשאל, אם כן מדוע יאשיה גנו את המטה לקראת סוף בית ראשון (יומא נג:), אם המטה כל כך חשוב לכיסוס האמונה? האמנם פסו בני מרי וכבר לא צריך עבורם את המטה לאות ולמופת? את המחבוא הזה הכין שלמה המלך מבעוד מועד. את סודו העביר איש מפי איש עד ליאשיהו המלך, ארבע מאות שנה מאוחר יותר.

מה היה לו לחכם באדם, לערב את שמחת בניין הבית, בהכנת העם לגלות? 'ביום טובה, היה בטוב' אמר הוא עצמו בספר קהלת (ז, ד).

בר מן דין, תקופת שלמה המלך היא הבריאה והטובה בכל תקופות העולם. גם רוחנית, גם כלכלית וגם ללא אויבים קמים. בו בפרק שלמה חופר מטמוניות להודיע לדורות הבאים, אל תבטחו בכוחכם, יבוא זמן שיצטרכו לגנוז, ומי שטרם בערב שבת יאכל בשבת. אם יורשה, זה מה שנאמר כאן. מה שנשאר המטה למשמרת – הוא האות לבני מרי.

מי שסומך על כוחו, יראה האם כוחו בר הכי.

הגענו לדור שבו נראה כי הנהגת הבורא עם בראיו היא בדרך של 'שוא תשועת אדם'. אומות כבירות נסגרות תחת קורונה, מתכווצות מפני טרור או נהדפות מפני בתי משפט או כל דבר אחר בשליחותו של מקום.

איננו מהכת שמחפשת מנהרות תחת האדמה, די לנו להתכונן בסיפור גניזת המטה. ולוואי.

אחינו כל בית ישראל הנתונים בצרה ובשבביה העומדים בין בים ובין ביבשה המקום ירחם עליהם ויציאם מצרה לרוחה ומאפלה לאורה ומשעבוד לגאולה השתא בעגלא ובזמן קריב

לעילוי נשמת

הגאון הגדול חסידא קדישא
כמוהר"ר אליהו לופס זצוק"ל
ראש ישיבת פורת יוסף
ת.נ.צ.ב.ה.
יום היא"צ ד' תמוז

לעילוי נשמת

האי גברא רבא ויקרא
ראש עדת המכוונים בישיבת נהר שלום
תלמיד כמוהר"ר הרב מרדכי שרעבי זצ"ל
הרב החסיד רבי שלום אהרן שמואלי זצ"ל
נפטר בשיבה טובה כג סיון תשפ"ד
ת.נ.צ.ב.ה.
נפשו בטוב תלין וזרעו יירש ארץ
הונצח ע"י נכדו הרד"ג יוסף חי טוטיאן שליט"א
ר"מ ישיבת שבות יהודה, ירושלים

פרשת קרח תשפ"ד

מישכני התורה

הליכות חיים

בס"ד

ב"ב ה.

מתי צריך להשתתף בבניית השכן
שמתחתיו?

ראובן גר בבנין משותף בקומת קרקע. כשגדלה משפחתו, החליט בהסכמת השכנים להרחיב את דירתו בעוד שני חדרים. אלא שכשפנה לשכניו המבוגרים שגרים מעליו בכדי שיבנו יחד עמו, הם סירבו, מאחר ואינם זקוקים לחדרים נוספים בדירתם. וכמו כן טענו, שאין להם את הכסף הנצרך לבניה הזאת. אי לכך נאלץ ראובן לבנות לבדו את שני החדרים.

כעבור עשר שנים החליטו השכנים המבוגרים שגרים מעליו למכור את דירתם ולקנות דירה ליד ילדיהם. כשפרסמו את דירתם למכירה, הם שיבחו אותה בכך שיש את האפשרות להרחיבה מידית בעוד שני חדרים, וכבר יש לכך רשיונות, עמודי יסוד, ורצפה יצוקה מוכנה. ומכאן זה ביקשו תוספת במחיר עבור הדירה.

כששמע זאת ראובן השכן פנה לשכניו המבוגרים בטענה, שישלמו לו מחצית מההוצאות ששילם עבור: הרשיונות, עמודי היסוד, ורצפת החדרים שהוסיף, מאחר וכעת ע"י פרסומם גילו בדעתם שיש להם הנאה כספית מבנייתו, והם מבקשים מהקונים תוספת על כך. לעומתו טוענים השכנים המבוגרים:

א. היות ואתה בנית את תוספת החדרים לצורך למרות שידעת מראש שאנו לא נשתתף עמך, הלא יש כאן את הגדר: "זה נהנה וזה לא חסר", ואנו פטורים מלשלם לך על מה שאנו נהנים כעת מבנייתך. ב. מאחר ואנו הרי לא בונים, נמצא שאנו לא נהנה בפועל מהבניה שלך. ולכן אפילו אם נאמר שצריכים להשתתף עמך בהוצאות, אולם עליך לתבוע זאת מקוני הדירה, שהם אלו שיהנו בפועל מבנייתך, ולא מאתנו שמוכרים את הדירה במצבה הנוכחי מבלי לבנות. מה הדין?

תשובה

א. כל זמן שהשכנים לא גילו את דעתם שיש להם תועלת בבניית ראובן - הם פטורים מלהשתתף עמו בהוצאותיו הכספיות. ולכן צדקו העליונים שלא שילמו לו מאומה, במשך עשר השנים שחלפו מאז בניית ראובן.

ב. היות ועתה כשפרסמו השכנים העליונים את דירתם למכירה, ציינו שיש לדירה אפשרות להרחבה של שני חדרים נוספים, ותמורת זאת הם מבקשים תוספת במחיר שלה, נמצא שגילו בדעתם כעת שיש להם הנאה ממונית ותועלת מהשקעתו הכספית של ראובן - ולכן הם חייבים עתה לשלם לראובן מחצית מהממון שהשקיע.

חשוב ההשתתפות כולל: מחצית מעלות רשיון הבניה, מחצית מעלות עמודי היסוד שנצרכים להחזקת היציקה שמשמשת עבורם כרצפה, וכן מחצית מעלות היציקה.

ג. חיוב זה קיים על השכנים העליונים, אפילו אם לבסוף לא יצליחו למכור את דירתם, ודירתם תשאר ריקה או מושכרת בלבד. או שלא יקבלו מהקונה שום תוספת במחיר על האפשרות שיש לו להרחיב בעוד שני חדרים.

ד. במידה וראובן לא יצליח לגבות את המגיע לו מהשכנים העליונים שמכרו את דירתם או מבאי כוחם - הוא יכול למנוע מקונה הדירה העליונה או מיורשיהם מלבנות על היציקה שלו ולאסור עליהם להשתמש כל שימוש אחר במקום, כל זמן שלא ישולם מה שמגיע לו.

ה. הבונה מעליו צריך לשלם לו מחצית מהעלות [כפי שפורט בסעיף ב] אפילו אם הוא לא יבנה חדרים על היציקה, אלא ישתמש בו כמרפסת בלבד. כי גם עבור מרפסת הוא זקוק: ליציקה לעמודי היסוד, ולרשיון.

ו. אם הבונה ישתמש רק בחלק מהיציקה כמרפסת, ובשטח היציקה האחר לא ישתמש כלל, ישלם רק מחצית מעלות שטח היציקה שישתמש, ועמודי היסוד שנצרכים להחזיקה, ולא עבור שאר היציקה. ז. אם התחתון בנה את התוספת לדירתו עם קבלן יקר מהממוצע בשוק - ישלם העליון את חלקו כפי העלות של קבלן ממוצע. ועיין במקורות כיצד מחשבים, כאשר ישנו הבדל גדול בין המחירים ששילם בשעתו ראובן כשבנה לפני עשר שנים, לבין המחיר שעולה כיום לבנות זאת.

מקורות

כתוב במשנה בב"ב (ה) שאע"פ שרשאי כל שותף בחצר משותפת לכופף את שכנו לבנות איתו כותל בגבול שבין שניהם עד גובה ארבע אמות שימנע היזק ראייה מאחד לשני. ואם בנה אחד מהשותפים על חשבונו את הכותל לגובה שמעל ארבע אמות - אינו יכול לכופף את שכנו להשתתף בהוצאות הכותל שמעל ארבע אמות. ומוסיפה המשנה שאפי' שאינו מחייב להשתתף עמו, אולם אם כעבור זמן השני בנה בחצירו כותל מקביל לכותל הגבוה שבנה הראשון, נמצא שגילה בזה בדעתו, שבמשך הזמן יעשה תקרה מעל שני הכתלים הללו, וישתמש בחלל שמתחתיו כחדר לצורכו. וכיון שגילה שנה לו בהשקעתו הכספית של הראשון - לכן עוד לפני שעשה את התקרה, מחייב להשתתף עם הראשון במחצית מעלות השקעתו בהגבהת הכותל שמעל ארבע אמות.

כיצד קנה השני מחצית מהכותל שבנה הראשון?

והקשו שם רבותינו הראשונים (עליות רבינו יונה, חידושי הריטב"א, הנמוקי יוסף [ג. בדפי הרי"ף] ועוד), כיצד קנה השני מחצית מהכותל שבנה הראשון, הרי הבונה לא אמר לו, לך חזק וקני? ותירצו, שמכיון שהכותל הראשון המוגבה נבנה על הקרקע המשותפת, לפיכך מיד שגילה השני דעתו שניחא לו מכך - זכתה לו חצירו בחצי מהכותל, בעל כורחו של הראשון. שבבניית הראשון את הכותל, נעשה כנוטע בשדה חבירו בשדה העשויה לטעת כמבואר בגמ' בב"מ (ק), ועל דעת כך בנה הראשון מתחילה, שמתי שירצה השני לזכות במחצית מהכותל שבונה - מיד תזכה לו חצירו בכך. ולכן כעת גם הראשון לא יכול להתחרט מלהקנותה לשני, כי הקנה לו אותה כבר בעת בנייתו, למקרה שיחפוץ בה.

עוד כתבו שם הראשונים, שהשני מתחייב לשלם לראשון מחצית מעלות הגבהת הכותל מעל ארבע אמות - עוד לפני שהניח את התקרה על גבי שני הכתלים. מאחר ובגילוי הדעת שמעוניין בכך - כבר קנה את הכותל, ומיד חל עליו החיוב לשלם עבורו. ולכן אפילו אם לבסוף לא יעשה תקרה מעל שני הכתלים, לא פוקע חיוב הממון שהתחייב. והביאו ראייה לדבריהם מהתוספתא בב"מ (פ' יא, הל' א) וע"ש.

למה חייב השני לשלם לראשון, הרי לא נחסר לו ממון מחמתו

לאור האמור כתב הקצות (ס' קנח, ס' ק"ו) שאין להקשות למה השני צריך לשלם לראשון, הרי זה נהנה, וזה לא חסר? כיון שנתבאר שמיד ע"י גילוי דעתו של השני, זכתה לו חצירו בבעלות גמורה במחצית מהכותל המוגבה - ונמצא שע"י כך מחסיר השני מהממון שהיה

לראשון עד כה בכותל שבנה, ומעתה מחצית מהכותל שבנה שייך לשני. והיות והשני נהנה כעת מחסרון הממון של הראשון, הוא נחשב בגדר זה נהנה וזה חסר, ופשיטא שחייב לשלם לראשון עבור הממון שחיסר לו.

בנוסף לכך נציין סיבה נוספת לחיוב הנהנה בנידון דנן גם את הכרעת הרמ"א (בחו"מ סי' רסד, ד) בשם הר"ן שכתב: וכן כל אדם שעושה עם חבירו פעולה או טובה - לא יוכל לומר לו בחינם עשית עמדי הואיל ולא ציוותיך - אלא צריך ליתן לו שכרו ע"כ. ועיין שם בגר"א (ס"ק ג) שמקורו מדין יורד לשדה חבירו וכו'.

כמו כן מבואר בתוס' (ב"ב ה. ד"ה ואע"פ, ובב"ק כ: בד"ה טעמא דניקא), שבהגבחה הכותל נחשב הדבר, שהשני גילה דעתו שמעוניין לשלם עבור השקעת הבונה הראשון, והראשון שבנה נחשב בזמן הבניה כפועלו ושלוחו של השני לבנות גם עבורו [כמבואר בחזו"א ב"ב (ס"ג, ס"ק א) או מטעמים נוספים שביארו האחרונים את דברי התוס'].

גילוי הדעת בפרסום הדירה עם אפשרות ההרחבה

לאור האמור בנידון השאלה דנן, שפרסמו השכנים העליונים, יורשיהם או באי כוחם, שדירתם שווה יותר כסף בגלל השבח שהשקיע השכן התחתון שמועילה גם לדירתם, פרסום זה מהותו - גילוי דעת שמעוניינים בהשקעת ממון הבונה. והיות והבניה נעשתה על הקרקע המשותפת שגם להם יש בעלות בה, לפיכך זכו עתה במחצית היציקה של הרצפה שבנה הראשון, ובכל מה שנצרך להחזיקה, ובאישור שנצרך כדי לבנותה. ולכן אפילו אם לבסוף לא ימכרו את ביתם - הם מחויבים לשלם עבור עלותה. וכפי שכתבו הראשונים, שהשני חייב לשלם מחצית מעלות הכותל המוגבה מעל ארבע אמות - אפילו אם לבסוף לא יבנה את התקרה על שני הכתלים.

למי שייכת היציקה כשהעליון לא שילם עבורה

אמנם אם מוכרי הדירה מסיבות שונות "הצליחו" שלא לשלם לתחתון מה שמגיע לו - אין דבר זה מפקיע מהבונה את בעלותו על היציקה שעשה. ולכן יוכל התחתון למנוע מקונה הדירה מלהשתמש ביציקה בטענה - שזה ממנו הבלעדי, ומעולם לא הסכים להקנות מחצית ממנו לעליון, כל זמן שלא ישלם לו מחצית מהשקעתו הכספית. כך שאין דינו של העליון כבעל חוב שלא משלם את חובו, וכמו כל לוח שאינו פורע את ההלוואה, אלא מעולם לא הוקנתה לו היציקה להיעשות שלו, כל זמן שלא ישלם עבורה. וכמו שמוכר לא מקנה לקונה את החפץ שקונה ממנו, כל זמן שלא ישלם לו עבור החפץ. ואפילו אם הקונה יגביה את החפץ או יכניסו לרשותו - לא קנאו כל זמן שלא ישלם עבורו, כמבואר בנידון דומה בנתיבות בביאורים (ס"ק צ"ט), ובחיידושים שם (ס"ו ד) וע"ש.

לאור האמור אם העליון לא שילם לתחתון עבור מחצית מהיציקה, אפילו אם קונה הדירה שילם לעליון עבור האפשרות להרחיב את הדירה בעוד שני חדרים - יכול למנוע התחתון מלהשתמש ביציקה כל זמן שלא ישלמו לו. כי נמצא שהעליון לקח מהקונה ממון שלא כדין, ומכר דבר שלא שייך לו. ולכן גם רשאי קונה הדירה לתבוע מהמוכר שיחזיר לו את הכסף שקיבל ממנו שלא כדין.

מה הדין, אם התחתון בנה ע"י קבלן יקר?

והנה היות וסיבת חיוב התשלום של העליון נובעת מחמת שנהנה מממון חבירו, לכן אם התחתון בנה ע"י קבלן שיקר בהרבה ממחירי שאר הקבלנים בשוק, יכול הנהנה לטעון לתחתון: הייתי יכול להשיג הנאה כזאת במחיר מוזל יותר ע"י קבלנים אחרים שלוקחים כפי המחיר הממוצע, ואין לי שום תועלת או הנאה מהמחיר היקר ששילמת. ולכן משלם לו מחצית מעלות שבונה קבלן הלוקח מחיר ממוצע.

כשיש פער ניכר במחיר בין הזמן שנבנתה היציקה, לזמן שהעליון מעוניין בה

כתב החזו"א (ב"ב סי' א, ס"ק א) שאם מחיר הבניה התייקר מהזמן בו נבנה הכותל או היציקה בנידון דנן, עד הזמן שגילה העליון בדעתו שמעוניין

להשתמש בבניה הזאת לצורכו - ישלם העליון לתחתון כפי המחיר שעלה לו לבנות בשעתו. מאחר ונחשב הדבר, כאילו כבר בשעתו התחתון בנה עבורו כפועל שלו, ועל דעת כן שכרו, שאם לבסוף יתרצה בבנייתו, הוא ישלם לו כפי שעת עבודתו. ובפרט שלדעת הנמוקי יוסף ושאר הראשונים, כעת כשהעליון מגלה דעתו שמעוניין בבניה, הוא זוכה בכותל וביציקה שנמצאת על הקרקע המשותפת - למפרע, ועל דעת כן הקנה לו בשעתו הבונה את חלקו בעת בניית הכותל.

אמנם נציין שישנם בתי דין, שאם הפער במחירים בין זמן הבניה לשנה שבה גילה העליון שבדעתו להשתמש בבניה זו הינו משמעותי ביותר, ולפעמים טווח המחירים הינו פער של מאות אחוזים, במקרים כאלו נוהגים לפשר במחיר. ובפרט שישנן סברות נוספות שגם העליון מבין שהתחתון כשבנה בשעתו עבורו, לא הסכים להקנות לו את ממנו שמושקע בקרקע המשותפת, אם לא יקבל מיידית את השקעתו אלא כעבור זמן רב, בשוויות מועטת בלבד. ורצונו בעת הבניה היה, שהשקעתו תהיה מוצמדת למדד יוקר הבניה או קרוב לכך, אם יקבלנה כעבור זמן רב, ורק על דעת כן הסכים להקנות לעליון מחצית מבנייתו, ולעבוד עבורו כפועל ולכן יש לדון בכל מקרה לגופו.

ב"ב י:

התפילה הראויה על חולה אנוש

שאלה

כתוב בגמ' ב"ב (טו) לגבי רב יוסף הבן של ר' יהושע שהגיע למצב אנוש. ונשאלת השאלה, האם יש מקום להתפלל עבור חולה במצב כזה קשה שיבריא? וכן אם חולה סובל יסורים קשים, האם להתפלל עליו שימות במהרה?

תשובה

בגמ' בנדרים (מ) אמר רב דימי, כל מי שמבקר את החולה - גורם לו שיחיה, מאחר והוא מתפלל עליו שהקב"ה יבריא אותו. ומי שאינו מבקר את החולה, כיון שאינו יודע את מצבו הרפואי - אינו מתפלל עליו לא שיחיה, ולא שימות. וממילא כשלא מתפללים - לא משתנה מה שנגזר בשמים על החולה.

שיטת הר"ן לגבי תפילה על חולה אנוש שמתייסר

וכתב שם הר"ן (בד"ה אין מבקש וכו') וז"ל: נראה בעיני, שלפעמים צריך לבקש רחמים על החולה שימות. כגון: אם החולה מצטער הרבה בחוליו [כלומר - מתייסר מאד] ואי אפשר לו שיחיה באופן הזה. וראיה לכך מהגמ' בכתובות (קד) שם מסופר שרבי יהודה הנשיא היה חולה אנוש, וסבל יסורים רבים, ובגלל שחכמי ישראל התפללו עליו שיחיה, נשאר עדיין בחיים כשהוא סובל יסורים קשים במיוחד. ושפחתו של רבי, שהיתה צדיקה גדולה, כשראתה בצערו וזרקה כד חרס מגג הבנין לארץ, ובזמן שהכד התנפץ על הקרקע, נשמע קול רעש גדול, ומהבהלה הפסיקו החכמים לרגע את תפילתם, ואז התפללה השפחה למותו של רבי, וכך קרה. ע"כ עיקר דברי הר"ן.

והנה הפוסקים [הרמב"ם, השו"ע ומפרשיו בהל' ביקור חולים (י"ד סי' שלה)] לא הביאו את דברי הר"ן להלכה. ויש לעיין היאך יש לנהוג למעשה.

האיסור לעשות מעשה שיגרום לקיצור חיי גוסס

תחילה נקדים, שגם לדברי הר"ן - אין שום היתר לעשות מעשה בפועל לקרב את מיתתו של חולה אנוש או גוסס כמבואר בשו"ע וברמ"א (י"ד סי' שלט, א). כמו כן אסור לנתקו ממכשירי ההנשמה והתזונה אליהם הוא מחובר, כל זמן שהלב ו/או המח שלו עובדים, למרות שהחולה מוגדר רפואית - "כמוות קליני". וכמו כן, כל זמן שהחולה חי - חייבים לחלל עבורו שבת, ולעשות למענו את כל המלאכות הנצרכות לו - ללא שום הגבלה, למרות שברור שעוד באותה שבת, ובתוך זמן קצר ימות החולה, ולא יוכל לשמור שבתות נוספות, וגם כעת כשהוא מורדם ומנושם אינו מקיים שום מצוה.

החיוב לחלל שבת גם כדי להאריך חיים בדקות ספורות

והטעם לכך הוא, כי מסקנת רוב הפוסקים, שהמקור להתיר חילול שבת כשישנו ספק של פיקוח נפש הוא, כדברי שמואל בגמ' יומא (פג:) שהדבר נלמד מהפסוק "וחי בהם" - ולא שימות בהם. כלומר, כל זמן שיש לחולה חיות, ואפילו אם אנחנו מסופקים האם הוא עדיין חי או לא - חייבים לחלל עבורו שבת. ומבואר במשנה ביומא (פג:) ובגמ' שם (פד:) גבי מי שנפלה עליו מפולת אבנים, וריסקה לחלוטין את ראשו באופן אנוש וללא תקנה, ומסיבה זו בטוח שהוא יחיה לכל היותר עוד דקות ספורות בלבד, וגם אותן דקות יחיה ללא הכרה, ומבלי שיקיים מצוות - בכל זאת חייבים לחלל עבורו שבת, וכפי שנפסק בשו"ע (אורח סי' שט, ג-ד), והאריך בזה בביאור ההלכה שם (בד"ה אלא לפי שעה וכו').

הגדר של מצוות ביקור חולים

ולכן כל הנידון בדברי הר"ן הוא - מהו נוסח התפילה שצריכים להתפלל לקב"ה על חולה במצב אנוש שסובל יסורים קשים מנשוא. ונוסיף, שבגמ' בנדרים (מ), ובדברי השו"ע, והרמ"א (י"ד סי' שלה, ד) מבואר שמצוות ביקור חולים כוללת שני דברים. א - לברר איזה עזרה רפואית זקוק החולה לצורך רפואתו והחלמתו. ולדאוג שהדבר ייעשה כמעשהו של רבי עקיבא עם תלמידו החולה, וכפי שפסק שם השו"ע (סעיף ח). וכן לעודד ולשמח את החולה כשהדבר אפשרי. ב - שהמבקר יתפלל לקב"ה לרפואת החולה.

והנה ביחס לתפילה על החולה ישנם שלושה מצבים א - להתפלל שהחולה יבריא. ב - שהחולה ימות. ג - להימנע בשב ואל תעשה מלהתפלל עליו עקב מצבו האנוש. והנה לכל הדעות כל זמן שישנו סיכוי מסוים שהחולה יבריא, או שלמרות מצבו האנוש הוא אינו סובל יסורים, או שלנו עכ"פ לא ידוע שסובל יסורים, כגון שהוא בהרדמה מלאה - חובה להתפלל לקב"ה שיחלימו.

אלא שחידש הר"ן, שכאשר מצב החולה הינו אנוש, וברור שבמצבו הרפואי על פי דרך הטבע לא יוכל לחיות מעבר לתקופה קצרה נוספת, וגם ברור שהחולה סובל כעת יסורים קשים מנשוא, במקרה זה צריך להתפלל עליו שימות, וזה דומה למצב הרפואי שהיה לרבי יהודה הנשיא בסוף חייו. אולם הלכה למעשה, הפוסקים מצד אחד - לא חלקו עליו להלכה. ומצד שני - גם לא הביאו את דבריו להלכה והתעלמו מכך.

החילוק שבין תפילת שפחתו של רבי - לזמן הזה

ולכאורה אולי יש מקום לדון לגבי ראייתו של הר"ן משפחתו של רבי, לתקופות מאוחרות יותר, וכל שכן לזמן שלנו. שבנידון של רבי, התנאים הקדושים שבאותו הדור, וכן תלמידיו של רבי היו בדרגה - שהקטן שבהם החיה מתים ע"י תפילתו. וכפי שגם קיסר רומי העיד עליהם כמבואר בגמ' בעבודה זרה (:) במעשה עם רבי חנינא בר חמא ואנטונינוס. ולכן אם למרות גדלותם - שתפילתם נשמעת בשמים להחיות מתים, בכל זאת לא קיבלו את תפילתם לרפואת את רבי שהיה עדיין בחיים, מוכח שנגזרה גזירה בשמים שרבי ימות בקרוב מהחולי שלו, ולא ניתן יותר לבטלה בשום אופן. ולכן אמרה שפחתו של רבי, שבמצב הזה כשמיתתו בקרוב הינה ודאית, ובטוח שלא יתרפא יותר מחוליו - אין שום תועלת לחיי שעה כשיש לו בהם יסורים קשים ומרים כמו שסבל רבי. ולכן אע"פ שאסור גם במצב זה לעשות שום מעשה בפועל לקצר את חייו, אולם ניתן להתפלל לקב"ה שרבי ימות, והקב"ה יראה האם לקבל תפילה זו או לא.

אולם בדורות שלאחר תקופת הגמ', וכ"ש בדורות האחרונים שאיננו יראים ושלמים כדורו של רבי, אין שום בטחון שהתפילות שלנו ייענו בחיוב. לפיכך אין שום ראייה מזה שהחולה לא הבריא למרות תפילתנו, שנגזרה גזירה בשמים על מיתת החולה. ויתכן שמניעת רפוי החולה נובעת דווקא בגלל שהקב"ה רוצה מאיתנו תפילות נוספות לרפואתו. וכן רוצים בשמים שנקבל עלינו קבלות החלטיות הן היחידים והן הציבור, עכ"פ אלו שקשורים לחולה, להטיב את מעשינו, ולפחות בדברים מסוימים שבהם איננו מתנהגים כראוי.

ולכן חלילה לנו להתפלל על מיתת החולה. אלא אדרבה נתפלל חזק יותר להחלמתו, ונקבל עלינו קבלות להטיב את מעשינו. וכפי שאכן ידועים מקרים רבים במצבים כאלו, שציבור מסוים התחזק וקיבלו על עצמם למשל - להקפיד על קדושת בית הכנסת, ולהימנע מלדבר דברי חולין בשעת התפילה מתחילתה ועד סופה כולל בקריאת התורה, וכולל בכל שלושת התפילות שביום, ובימי שבת וחג. ובזכות קבלות טובות אלו, והתפילות להחלמת החולה - רבים מהחולים שהיו כבר במצב אנוש ממש - התרפאו לחלוטין. הרי שבמציאות שבדורנו אין ראייה והוכחה מהנידון שהיה אצל רבי הקדוש.

המסקנה לגבי תפילה בזמנינו על חולה אנוש ומיוסר

לפיכך למסקנה, בזמן הזה לענ"ד צריך להתפלל כמעט בכל מצב של חולי לרפואת חולה אפילו כשנמצא במצב אנוש, ולקבל על עצמינו קבלות להתחזק בהם. אך ישנם מקרים מיוחדים בלבד, שעקב מחלה מסוכנת שנוצרה בגוף החולה או מסיבות אחרות, שכבר נאכלו או ניזוקו אברי החיות של החולה, עד שאינו יכול לחיות יותר ללא אברים חיוניים אלו. ובמצבו הקשה של חולה זה, לא ניתן להשתיל לו אברים חליפיים, וחיותו של החולה הינה ע"י מכונות חיצוניות בלבד. ובמקרים חריגים אלו, אם החולה גם מתייסר ביסורים קשים ומרים, ומבחינה רפואית ברור שימיו ספורים, במקרים אלו - או שימנעו מלהתפלל עליו, וישאירו את מצבו לחשבונות שמים. או שיתפללו עליו בנוסח כללי - שהקב"ה ימנע מהחולה מלסבול יסורים נוספים. ולהשאיר לקב"ה כיצד לעשות זאת. אבל לכאורה לא ראוי, וגם לא שמענו על גדולי ישראל מהדורות האחרונים, שהתפללו באופן חיובי על חולה שימות עקב מצבו הרפואי הקשה. והקב"ה ברחמיו הגדולים ישלח במהרה רפואה שלמה לכל חולי עמו ישראל, והבריאים ישארו בחזקת בריאים עד יעמוד כהן לאורים ותומים במהרה - אמן.

מסרים ורעיונות על פרשת השבוע

"עושר שמור לבעליו לרעתו"

כתוב בגמ' בפסחים (קט:) אמר רב חמא ב"ר חנינא שלושה מטמוניות הטמין יוסף במצרים - ואחת התגלתה לקרח. ועליו נאמר בקהלת (ה), "עושר שמור לבעליו - לרעתו". ואמר רב שמעון בן לקיש שהוא - עושרו של קרח. ופי' הרשב"ם שם וז"ל: שעל ידי רוב ממונו - התגאה ונטרד מן העולם ע"כ. כלומר, קרח למרות היותו אדם מורם מעם, ומנושאי הארון, ופיקח גדול. וכן אמר האר"י ז"ל ששמו רמזו בתהילים (צב) בסופי המילים: "צדיק, כתמר, יפרח", שכידוע זהו מזמור שמושה רבינו חיבר. בכל זאת מכיון שמציאות העושר הרב שזכה בו, לא התאימה לתכונות הנפש עמם הוא נולד - עושר זה גרם לו להתגאות על משה רבינו ללא כל הצדקה ולעשות עמו מחלוקת, והביא למיתתו הבזויה, ומיתת כל משפחתו, והונצח בתורה לדראון עולם.

לאור האמור נביא להלן בס"ד מקרים נוספים של אנשים גדולים וצדיקים ביותר, שבגלל שהיתה להם מעלה מסוימת שהיתה בהפלגה ניכרת מעבר לתכונות נפשם או שלא התאימה למציאות חייהם בעולם הזה, דווקא מעלה זו היא שגרמה להם לבסוף למיתתם, כמו שהעושר המופלג של קורח - גרם למיתתו. ומזה נלמד בס"ד מהי ההוראה המעשית שעלינו לקחת מכך.

שישה צדיקים מהתנ"ך היו בדבר מסוים כמו אדם הראשון לפני שחטא

כתוב בגמ' סוטה (:) ובפרקי דרבי אליעזר (פ' נג), ובילקוט שמעוני (פ' טו) [עם שינויים מסויימים ביניהם] ששה נדמו לאדם הראשון - וכולם נהרגו באופן בו הם נדמו לו. שמשון בכוחו - ונהרג בכוחו. שאול בקומתו - ונהרג בקומתו. עשהאל במרוצתו - ונהרג במרוצתו. יאשיהו [מלך יהודה הצדיק] בנחיריו [פי' שהיה לו כח בנחיריו

כמשיח ה', שמריה ודן לפי זה אנשים] - ונהרג בנחיריו. צדקיהו בעיניו - לכן עיוורו את שני עיניו. אבשלום בשערו - ונהרג מחמת שערו, ע"כ.

כלומר ששת צדיקי התנ"ך שהובאו לעיל, נולדו מראש כשהיתה בהם בחינה מסוימת של אדם הראשון לפני שחטא. ובאותו הדבר שדמו לאדם הראשון - הם היו בשלימות הגמורה, שאברים אלו היו אצלם באותה בחינה שהיו בגופו של אדם הראשון מעשי ידי הקב"ה. וממילא לא היה בהם שום חסרון רוחני או גשמי. ונוסיף עוד שגם על אבשלום, עד שמרד באביו - דוד המלך, כתוב עליו בשמואל ב (יד, כה) וכאבשלום - לא היה איש יפה בכל ישראל - להלל מאד. מכך רגלו ועד קדקדו - לא היה בו מום, ע"כ. וידוע שכשכתוב בתנ"ך על יופיו של אדם, אין הכוונה רק ליופי החיצוני, אלא בעיקר למהות הפנימית והרוחנית של האדם. נמצא שאבשלום היה בדורו - האדם השלם בישראל, ללא כל חסרון רוחני או גשמי. וכתוב שם ברד"ק, שזה מה שגרם לו לחשוב שהוא ראוי למלכות ולא שלמה, למרות שאביו דוד נשבע לבת שבע ששלמה בנה ימלוך אחריו. ולכן מרד אח"כ במלכות דוד, כדי לקבל את המלכות עוד בחי דוד אביו, מבלי ששלמה יירשנה.

הסיבה שגרמה לצדיקים אלו לחטוא

לאור האמור לימדנו חז"ל, שהיות והעולם הזה שחיו בו אותם ששה צדיקים, הינו כבר לאחר חטאו של אדם הראשון, ובכל דבר שנמצא בעולם הן הרוחני, והן הגשמי מעורב הטוב עם הפסולת. והיצר מנסה תמיד להכשיל אפילו את האדם הגדול ביותר, בכל דבר שיעשה, בכל אופן שיוכל להכשילו. וכן בכל מאכל גשמי מעורב גם הפסולת והקליפות שעוטפות אותו. נמצא שלא שייך לחיות בעולם הזה עם תכונות ששייכות לעולם אחר, בו לא היתה הפסולת והטומאה וכו'. לפיכך דווקא הכח הרוחני והגשמי שהיה בגופם של ששת צדיקים אלו לעשיית דברים שלא מותאמים לעולמינו, גרם להם לפי דרגתם הגבוהה לחטוא במובן מסוים. ולכן נענשו על ידי שפגעו בהם באותו חלק מושלם, שדווקא הוא שלא תאם במהותו לחיים בעולם הזה - גרם להם לבסוף להתנהג שלא כראוי לאדם שחי בעולם הזה.

והנה אע"פ שצדיקים אלו לא אשמים כלל, והינם אנוסים בכך שנולדו מראש עם אברים שיש בהם שלימות רוחנית וגשמית, שלא מותאמים לרוב קדושתם לחיים של העולם הזה. אולם לימדנו חז"ל מקורות חייהם של צדיקים אלו - שכל אדם צריך להאמין באמונה שלמה, שהקב"ה הביאו לעולם עם אותם התכונות והכישורים שנצרכים דווקא עבורו, כדי למלא את המשימה והיעוד שלשמה הוא בא לעולם. ולשם יעודו נתנו לו גם את הכלים הגשמיים שמיועדים לו. וממילא אין לו לקנאות או לחשוק בשום אופן, שיהיה לו גם מהמעלות שניתנו מהשמים לזולתו. כי אפילו אם נניח שע"י תפילתו לקב"ה יצליח לבסוף לקבל משמים חכמה גדולה מעבר ליכולת הקיבול שלו או עושר כספי גדול וכו', שאינו מתאים לשאר התכונות עמן נולד, אולם בהמשך הזמן דווקא מעלות אלו - הן אלו שיכולות לדרדר אותו לשאול תחתית, הן בעולם הזה, והן בעולם הבא, ויסבול מרורות מחמת כך. כי אין בכוחות שנולד עמם וביעוד שלשמו בא לעולם, את האפשרות להתמודד ולהתנהל כראוי עם שפע רוחני או גשמי שלא מתאים כלל לתכונותיו.

דוגמאות מחז"ל, שכל אדם קיבל משמים בדקדוק את הקשיים עמם יוכל להתמודד

ונביא לכך ראיה מהגמ' בתענית (כג) שרבי מני התלונן בפני רבו רבי יצחק בן אלישיב שהיה מופלג בצדקתו, שהעשירים מבית חמיו, מצערים אותו בגלל גאוותם הגדולה עקב עושרם הרב. ובירכו רבי

יצחק שהם ייעשו עניים - וכך אכן נעשה. לאחר מכן חזר אליו רבי מני והתלונן בפניו, שכעת מכיון שהם עניים, הם דוחקים אותו בחוזקה שיפרנסם. וכנראה שהצער שלו מהם כעת הינו גדול בהרבה ממה שהיה לו מהם לפני כן. ובירכו רבי יצחק שהם יחזרו לעושרם - כפי שעשה הקב"ה מתחילה.

עוד התלונן בפניו רבי מני, שאשתו אינה מקובלת עליו בגלל המראה שלה. ובירכו שהיא תתייפה - וכך אכן נעשה. לאחר מכן חזר אליו רבי מני בתלונה, שכעת כשאשתו יפה, היא מתגאה עליו באופן מוגזם וכו'. ובירכו רבי יצחק שהיא תחזור למראה הקודם שלה. ומסיימת שם הגמ', שבעקבות מקרים אלו ביקש רבי יצחק מהקב"ה, שיותר לא יענה לבקשתו לשנות את הנהגת הבריאיה מכפי שהקב"ה רוצה שיהיה. כיון שהתברר לו - שזהו האופן המדויק שבו החליט הקב"ה שעל רבי מני, וכן על כל אדם אחר, להשלים את תפקידו ויעודו בחיים. ולכן עבור רבי מני, רק אם יהיה לו צער מהעשירים מבית חמיו, ומהמראה של אשתו - יוכל להצליח בחיים באופן הטוב ביותר, למרות הקושי שיש לו בכך, כמבואר שם במהרש"א בהרחבה וע"ש.

האופן הראוי להתפלל לקב"ה לישועות

כך שודאי למרות שמוטל על כל אדם לשאוף להגיע ליותר מהדרגה ומהמצב בו הוא נמצא, ולבקש על כך בתפילה תמיד לקב"ה. ותפילה זו רצויה בפני הקב"ה גם כשאדם מתפלל על צרכיו הגשמיים כמו: בריאות, פרנסה, ובכל מה שקשור לחיי משפחה, הקמת בית יהודי, ילדים בריאים וטובים, וכל המסתעף מכך. אולם צורת הבקשה מהקב"ה צריכה להיות, שיקבל דברים אלו בהתאם לכוחות הרוחניים והגופניים שיש לו. ואם כוחותיו אינם מותאמים לכך, הוא מבקש שיתנו לו משמים, יחד עם הישועות שיזכה בהן - תוספת כוחות כדי שיוכל להתנהל כראוי עם ישועות אלו.

אולם לא שייכת מציאות לבקש דברים נשגבים כמו: חכמה רבה, עושר רב, משרות נכבדות בתחום הרוחני או בתחומים שקשורים לעסקי העולם הזה, כאשר אין לאותו אדם את הכלים, המזל, וכן את היכולות האישיות לצורך כך. כי במקרים אלו - ודאי שיכשל לבסוף במשימתו. והתוצאות לאחר הכישלון - הינן הרות אסון. וכפי שהוכח במקרים רבים, שישנם אנשים שלא היו ראויים מבחינת תכונתם לגדולה שקיבלו, וכעבור זמן נפלו ממנה, והגיעו למצבים קשים ביותר.

הראיה לדברים מתפילת חנה

וזהו שהתפללה חנה הנביאה, שהיתה עקרה שנים רבות, והיתה במצב קשה מנשוא כמבואר בספר שמואל א (i-p-x), ואע"פ כן ביקשה מהקב"ה שיתן לה בן שהוא - "זרע אנשים". וביארו זאת חז"ל, שכוונתה במילים אלו היתה, שלא יהיה משונה בהפלגתו משאר בני אדם כמו: שלא יהיה חכם כמו שלמה המלך. ולא יהיה גיבור כמו שמשון שופט ישראל. ולא יהיה עשיר מופלג כמו סבו קורח. ולא יהיה לו כל שינוי מופלג אחר מעבר למקובל אצל בני אדם, ומעבר לכוחות שיתנו לו לצורך כך בעת לידתו. כי ידעה חנה, שאם חלילה לא יהיה בבחינת - זרע אנשים, הוא עלול לחטוא לה' בגלל חוסר ההתאמה בין כוחותיו הגופניים לכשרונות המופלגים או לעושר הגדול שקיבל. ואכן תפילת חנה הנכונה והראויה שבאה מעומק ליבה - התקבלה, ולא נמצא בבנה שמואל הנביא שום סרך ופגם כל שהוא בכל חמישים ושנים שנות חייו. ולכן התעלה שמואל עם אותם הכוחות שניתנו לו מעת לידתו, עד שהגיע בבחינה מסוימת לדרגה שהיה שקול כנגד משה ואהרן יחד שחיו מאות שנים לפניו. וכלשון הפסוק "משה ואהרן בכהניו - ושמואל בקוראי שמו".

העלון יוצא לע"נ הר"ר חיים יצחק ז"ל בהר"ר צבי הי"ד, ומרת נחמה בת הר"ר יחיאל הלוי ע"ה

תורת אביגדור

הגאון ר' אביגדור מילר זצ"ל

פרשת קרח תשפ"ד

הרצון האמיתי: כבוד!

תוכן

- א' - הכבוד השלילי / א
- ב' - השימוש החיובי בכבוד / ג
- ג' - המטרה של מידת הכבוד / ו

אדם שרואה ענני כבוד מדי יום ביומו וזוכה לאכול לחם מן השמים, לא יתכן שיהיה פגם, ולו הקטן ביותר, באמונתו. הוא הגיע לאמונה חושית ברמה גבוהה יותר מכפי שאנחנו נשיג אי פעם.

מפלתו של קורח

מה קרה לו אם כן? מה הביא למפלתו של אדם כזה, שהיה 'גדול' של ממש? מה ארע לאישיות הגדולה הזו ששמה קורח, שגרם לו להיאבד מתוך הקהל - לנצח?

התשובה לשאלה זו, היא היא הנושא שלנו היום. עלינו להבין שמפלתו של קורח הגיעה מכח דבר אחד בלבד: כבוד. עם כל גדולתו של קורח, ועם כל החכמה שהיתה לו, כשהוא עמד בפני ניסיון שבו הוא ראה אדם מהשבט שלו בעצמו, שבט לוי, שזכה לקבל את המשרה הנחשקת של כהן גדול, בזמן שהוא נשאר מאחור, זה הרס אותו. אותה קנאה, אותה תשוקה להשיג כבוד, היא זו שהביאה למפלתו.

לפני שנצלול לעומקה של סוגיא זו, סוגית הכבוד, נקדים ללמוד על אדם גדול נוסף, שחווה אף הוא מפלה דומה, וזאת כדי להדגיש את גודל האסון שתשוקה זו עלולה להמיט על האדם. מיהו אותו אדם גדול? דואג האדומי.

אביר הרועים

מי היה דואג? דואג האדומי היה "אביר הרועים אשר לְשָׂאוֹל" (שמואל א' כא, ח) - ראש המנהיגים בממשלתו של שאול. והנה, שאול בעצמו היה צדיק נשגב וענק בתורה, ואין ספק אם כן שהוא בחר באחד מגדולי הדור כדי לשמש כאביר הרועים שלו.

א' - הכבוד השלילי

גדולתו של קורח

כולנו - אפילו ילדים קטנים שלומדים בחיידר - למדנו ושמענו אודות הדמות מפרשתנו, הלא הוא קורח, ועל מה שארע לו. זהו סיפור ארוך עם פרטים רבים וחשובים, אבל סוף הסיפור הוא שקורח אבד. הפעם האחרונה שהוא נראה עלי אדמות היה כאשר עמד על פי הפתח הענק שפער הקב"ה בקרקע המדבר. קורח פתח את פיו הגדול כדי להלין על משה, ולכן הקב"ה פתח את פיה הגדול של האדמה שבלעה אותו אל תוך הגיהנם. וזהו. זה היה סופו של קורח.

אבל זה לא פשוט כפי שזה נשמע. עלינו לדעת שקורח לא היה סתם אדם פשוט; למעשה, הוא היה רחוק מאוד מלהיות כזה. קורח היה אדם גדול. צריך לזכור שקורח נטל חלק בכל האירועים הגדולים שעם ישראל עבר. הוא ראה בעיניו את עשרת המכות במצרים. הוא ראה כיצד הקב"ה בא וגאל אותנו מעבדות לחרות. הוא יצא ברגליו ממצרים, יחד עם האומה כולה, כשכולם מהללים יחד בשירה ובזמרה על גאולתנו ופדות נפשנו.

קורח אכל מן מדי יום ביומו. הוא ראה את הים נבקע לשנים, ועבר בתוכו בחרבה. הוא היה עד לטביעתם של המצרים. הוא עמד למרגלות הר סיני ושמע את קולו של השי"ת, והכריז, יחד עם האומה כולה: "נעשה ונשמע!" הוא קיבל את התורה יחד עם עם ישראל כולו. היתכן שבראשו של קורח היה אפילו צל צילו של ספק באמונה? בוודאי שלא! אין אדם בדורנו שיש לו אמונה במדרגה שהיתה לקורח. כך אומר השכל הישר.

המר והקשה, הוא איבד את שיווי משקלו; הוא מעד ונפל, וחיינו נחרבו לנצח.

היה זה במשכן ה', המקום שאליו הלך דואג כדי להתבודד לפני ה', ושב שאליו להשיג פאר וכבוד אמיתיים - הכבוד של מציאת חן בעיני ה' - באותו מקום ממש הוא נכשל בעוון שהביא לנפילתו, וגרם לו לאבד את חלקו לעולם הבא. כשראה דואג את דוד מגיע לאחימלך ומקבל ממנו לחם ואף חרב, הקנאה בערה בקרבו. "לא יאומן. הנה מגיע דוד, זה שמקורב בא, זה שגוזל את כבודי, ואחימלך נותן לו אספקה ואף מחזק ומעודד אותו?"! והפסוק מספר שדואג חזר והלשין באוזני שאל על אחימלך ודוד; וכך הוא איבד את חלקו לעולם הבא.

ק"נ תירוצים

אכן, הענין הזה אינו פשוט כפי שאנחנו חושבים. הסיפורים בתנ"ך כתובים בצורה של 'שחור\לבן', ואנחנו חושבים שאנחנו באמת מבינים אותם. אבל זוהי טעות. אמנם הסיפורים מנוסחים בלשון פשוטה, אבל הם רחוקים מלהיות פשוטים. אין ספק שמחשבותיו של דואג היו אציליות ביותר, ולא גסות ושפלות: "שאל הלא מינה אותי להיות יד-ימינו, ומשכך, אחריותי היא בראש ובראשונה כלפי המלך. עלי להיות נאמן אליו. היהודי הזה, דוד, צובר אהדה רבה מדי, ויתכן מאוד שיום אחד הוא ינסה להדיח את שאל מכס המלכות". אתם יודעים איך מדיחים מלך? לא באמצעות בחירות - או יותר נכון, הונאת בחירות, כמו שעושים בימינו. מלך מדיחים על ידי חרב.

וכך, מתוך כוונה להציל את חייו של שאל המלך, החליט דואג, משרתו הנאמן, להזהיר אותו מפני בני בריתו של דוד, המסייעים לו למרוד במלך. דואג הנאמן החליט שזוהי מצוה המוטלת עליו, וכי הוא **מחויב** להודיע למלך מי הם אויביו. אלא שהקב"ה הביט אל תוך ליבו של דואג, וראה כי הוא פעל מתוך קנאה בדוד; הוא עשה את מה שעשה משום שחש כי הוא מתחיל לאבד מכבודו לטובת דוד.

אכן, אילו היינו מעמתים את דואג עם האשמה זו - נדמיין לרגע שדואג היה נכנס כעת אל בית מדרשו כעת; יהודי נכבד והדור פנים, תלמיד חכם גדול. והיינו אומרים לו: "דואג, אתה פועל מתוך תאוות הכבוד!" אין ספק שהוא היה דוחה את ההאשמות הללו, בצורה מנומקת היטב! הוא היה מסביר לנו ק"ן טעמים מדוע היה זה מחובתו להודיע על כך למלך.

הנביא נותן לנו להבין קצת מי היה דואג. היה זה כאשר דוד ברח משאל והגיע לנוב עיר הכהנים, וביקש מהם לספק לו מזון ונשק. הנביא מספר שבאותו זמן, דואג נכח אף הוא בעיר.

ומה הוא עשה שם? שימו לב מה היו מעשיו שם: דואג לא נסע לנוב לשם חופשה; הוא "נִעְצָר לְפָנֵי ה'" (שם). הוא לא נסע כדי לנוח, אלא כדי להתבודד עם קונו. הוא הגיע לנוב כדי להיות בהתבודדות עם הקב"ה. אני מעולם לא עשיתי כך. אתם עשיתם פעם דבר כזה? נסעתם פעם לאיזה מקום כדי להתבודד עם הקב"ה? דואג עשה את זה. זה האיש. לא רק שהוא היה גדול בתורה, אלא גם עובד ה'.

היינו מצפים אפוא שדואג האדומי, אביר הרועים, יהיה אחד המאורות המרכזיים ברקיע ההיסטוריה שלנו. אדם בעל שיעור קומה שכזה, שבלט בגדולתו אפילו באותו דור גדול, צריך היה להימנות בין גדולי ומאורי הדורות של האומה היהודית.

חורבן נצחי

אך עיון קצר במשנה בסנהדרין (צ, א) מגלה לנו סיפור שונה לגמרי. המשנה אומרת שדואג הוא אחד מאלו שאין להם חלק לעולם הבא! דואג נחל חורבן נצחי.

אין ספק שזהו דבר מפתיע ביותר. כיצד דבר כזה יכול בכלל להתרחש לאדם גדול כל כך? האם הוא נכנע לתאוותיו? אולי היתה זו חמדת הממון? האם הוא הוכנע על ידי הפיתוי להשיג הנאות גשמיות? לא! הוא היה מרומם מכל הנושאים הללו. הוא כבר עבר את כל הנסיונות הללו בהצלחה.

התשובה היא, שמלבד כל מעלותיו - עמל התורה, זריזות, ותשוקה לקנות את מעלות השלמות - היתה לו גם תשוקה להשיג כבוד. תשוקה זו, שחבטה ללא הרף בנפשו של דואג, היא זו שמוטטה אותו מאיגרא רמא לבירא עמיקתא, וגרמה לו לאבד את חלקו בעולם הבא.

כבוד וקנאה

מה ארע שם? פשוט מאוד: דואג קינא בדוד. כשדוד הופיע בזירה של שאל, הוא הסיג את גבולו של דואג. עד לבואו של דוד, דואג זכה לעיקר הערכתו של שאל המלך. כאמור, הוא היה אדם גדול ביותר, בעל כישרונות מבורכים, שהשיג דברים רבים בחייו, ושאל העריך אותו עד מאוד.

ואז הגיע דוד, "ועל דבר זה נתקנא דואג האדומי בדוד" (זבחים נד, ב). כשדואג עמד בפני ניסיון הכבוד

וכמובן, הלילות של ימי השבוע צריכות להיות מוקדשות ללימוד. חוזרים הביתה מהעבודה, הולכים להתפלל מעריב, אוכלים ארוחת ערב, הולכים לנוח קצת - עם שעון מעורר, ואז מתחילים ללמוד. מי שרוצה להשיג משהו בחייו, אינו יכול להיכנע ליצר הרדיפה אחר הנאות החיים.

הניסיון הגדול

אין ספק אפוא שירבעם בן נבט עשה את כל הנ"ל - ויותר. הוא בוודאי הקריב הרבה מאוד על מנת להפוך לאדם גדול! עם זאת, לימדנו חז"ל (סנהדרין שם) שכשירבעם עמד בפני ניסיון הכבוד, כששאל "מי בראש?" - הוא או בן ישי, כלומר המלך מבית דוד - כששמע שבית דוד חייב להיות ראשון, תגובתו היתה: "אני לא מעוניין!"

בגלל שהוא סירב להיכנע לכבוד שהגיע לבית דוד, הוא הנציח את הפילוג מממלכת יהודה ומבית המקדש, וכולנו יודעים מה עלה בסופו. זהו עוד אדם גדול שנחרב לגמרי.

ב' - השימוש החיובי בכבוד

תאוות הכבוד

והנה, הרשות נתונה לנו להעמיק בדוגמאות אלו של אנשים גדולים שאבדו מן העולם עקב תשוקתם לכבוד. אמרתי שהרשות נתונה לנו - אולם באמת זוהי **חובה** המוטלת עלינו, שכן זו הסיבה שסיפורים אלו נכתבו בתנ"ך - כדי שנלמד אותם ונפיק מהם מוסר השכל.

אבל רבותי, לפני שנתחיל לעסוק בנושא הזה של 'כבוד', הבה נניח את הדברים על השולחן, ונהיה כנים עם עצמנו - מהי תשוקתו הגדולה ביותר של האדם בעולם הזה? מה הוא רוצה יותר מכל? כמובן שנראה כי אין סוף לתשוקותיו ולרצונותיו - "וְכָל אֲשֶׁר שָׁאָלוּ עֵינַי" (קהלת ב, י); אנחנו רוצים הכל! עם זאת, אם נבחן בדקדוק את שאיפותיה של האנושות, כשנבחן זאת על פי התורה, וכן על פי המחקר שלנו, נגיע למסקנה שהדבר שהאדם חושק בו יותר מכל הוא הכבוד.

היום אנשים קוראים לזה 'הכרה'. זהו המונח שבו אנו משתמשים כדי להסוות את המילה 'כבוד' - "אני לא מחפש כבוד, אני רק רוצה לקבל הכרה". בסדר, תקראו לזה איך שאתם רוצים, אבל אני אומר לכם מה זה. תאוותה הגדולה של נפש האדם, יותר מכל דבר אחר,

ולא היו אלו סתם טעמים של מה-בכך; הסברות שלו היו טובות כל כך, שאילו היינו מדפיסים אותן, היינו מקבלים יצירת מופת של ממש - ספר עמוק ומפולפל, ספר שהוא טוב בהרבה מה'קצות' וה'נתיבות'. דואג ידע ללמוד טוב יותר מה'קצות'. וכשהוא הגיע למסקנה שעליו לספר למלך אודות מעשיהם של דוד ואחימלך, בכוחו היה להצדיק את מעשיו על פי כל נימוק הלכתי שבתורה. אבל משמים פסקו שהוא עשה זאת מכח תאוות הכבוד.

הדרך לכתרה של תורה

הרבה אנשים גדולים בהיסטוריה של העם היהודי נכשלו רק בגלל סיבה זו. פעם עסקנו בארוכה בנושא של ירבעם בן נבט. ירבעם היה אדם גדול ביותר. הגמרא (סנהדרין קב, א) אומרת כי בתורתו של ירבעם לא היה שום דופי. זוהי אמירה בהחלט יוצאת דופן! פירושו של דבר הוא, שירבעם היה גאון, בעל שכל ישר ובהיר, ואחד מתלמידי החכמים הגדולים בדורו.

צריך להבין שאדם אינו יכול להפוך לגדול בתורה אלא אם כן הוא מקדיש את כל חלקי חייו לקב"ה. אדם שהוא משועבד להנאות החיים - לדוגמא, במקום להקדיש את מוצאי השבתות ללימוד התורה, הוא עולה לרכב ונוסע לבקר קרובי משפחה - לא יגיע רחוק מדי. יהודי שרוצה להצליח בלימוד, חייב לקבל החלטה - אני לא נוסע לביקורי קרובים. הוא פשוט לא יכול! כמו שכותב הרמב"ם (פ"ג מהלכות תלמוד תורה הי"ג): "מי שרצה לזכות בכתר התורה, יזהר בכל לילותיו ולא יאבד אפילו אחת מהן בשינה ואכילה ושתייה ושיחה וכיוצא בהן, אלא בתלמוד תורה ודברי חכמה".

אני מדבר כעת אליכם, בחורים צעירים שרוצים להצליח בחיים. בפגישה השניה עם המיועדת - בפגישה הראשונה קשה מדי לומר לה את הדברים, אז תמתינו לפגישה השניה - עליכם להודיע לה שהחיים שלכם מוקדשים לתורה, ולא תוכלו לברוח כל הזמן לשווער ולשוויגער. שיחת טלפון תספיק בהחלט.

אינכם יכולים להרשות לעצמכם לוותר על החיים שלכם! אם אתם רוצים להצליח בלימוד התורה, עליכם לנצל את הזמן. בשבת בבוקר, אי אפשר לישון עד השעה שמונה. צריך לקום בשעה שבע, ולנצל את הזמן שלפני התפילה ללימוד תורה. צריך לשבת בבית המדרש בלילות השבת הארוכים של החורף, ובצהרי השבת הארוכים של הקיץ. וכך גם במוצאי שבתות. ואם אתה אדם עובד, גם בכל שעות היום של יום ראשון.¹

1. א.ה. יום ראשון הוא יום פגרה בארה"ב.

(בבא מציעא נט, א), כי זוהי הטובה הגדולה ביותר שתוכל לעשות עמה.

וזה נוגע לא רק לאשה; זוהי הטובה הגדולה ביותר שתוכל לעשות עם כל אחד ואחד. אם אתה רואה בחור ישיבה שלומד, או ילד שמתפלל בנעימות, עודד אותם. כבד אותם. כבד את חבריך לספסל בית הכנסת. כבד את העובדים שלך – זה כמו להעניק להם העלאה במשכורת; לפעמים תוכל לחסוך כסף בכך שתכבד את העובדים שלך. כבד את אלה שעובדים אתך ואת שכניך. בכך תהפוך לאיש חסד, כי אתה מספק לכולם את הדבר שאליו הם מתאווים יותר מכל – 'הכרה'.

וכעת השאלה הנשאלת היא, מנין מגיעה התשוקה הזו? אפילו תינוק קטן נולד עם תשוקה להשיג כבוד; הוא לא למד את זה מאחרים. הוא עומד בלול ומקפץ מעלה-מטה, וכשמוחאים לו כפים, זה גורם לו לעשות זה את זה שוב, בכוחות מחודשים, כי הוא רואה שיש לו קהל צופים. אפילו הוא שואף לכבוד. זהו טבע מולד.

בין אדם לבהמה

התאווה הזו אינה קיימת אצל בעלי חיים. גם אם רואים מדי פעם עוף מיוחד הפורש בגאון את כנפיו וחושף נוצות נפלאים, אל תחשדו בו ברדיפת הכבוד – בסך הכל הוא מחפש שידוך. אינסטינקט הזיווג הוא זה שמפעיל אותו, ותו לא. לפעמים זה נעשה במטרה להרחיק מתחרים, אבל זה אף פעם לא מגיע מתוך תשוקה לכבוד. התשוקה הזו להשיג כבוד ותהילה היא ייחודית אצל בני האדם; הקב"ה נתן אותה רק לנו.

והנה זה אנו יודעים, שאין שום חלק בנפש האדם שנמצא שם בטעות. הקב"ה לא הטביע באדם דחפים כל כך בסיסיים, ללא כל מטרה ותכלית. כמו שאם תפתח את מכסה המנוע של הרכב ותראה שם כל מיני דברים שאתה לא מבין מדוע הם שם, בוודאי לא תחשוב שהם הונחו שם בטעות. אתה מבין באופן טבעי שיצרני כלי הרכב לא יבזבזו אף אום או בורג, אלא לכל דבר יש תכלית. ברור אפוא שכל רגש שנברא באדם, נברא עבור מטרה מסוימת.

אז אם אנו רואים שהקב"ה ברא באדם את יצר התהילה שפועם בתוך ליבו יומם ולילה, מוכרחת להיות כך סיבה טובה. ואם הוא פועם בעוז ובגבורה, זה מוכרח להיות משהו חשוב ביותר. השאלה היחידה היא: "למה?" מה התכלית של דחף זה? רק כדי להרוס אנשים גדולים? לא, זו אינה סיבה מספקת.

היא להשיג כבוד ותהילה. וגם אם אתה צדיק, ולמדת שהכבוד הוא אחד הדברים ש"מוציאין את האדם מן העולם" (אבות ד, כא) – הרי זה מה שארע לקורח – אבל אי אפשר לברוח מהעובדה שזהו הטבע האנושי.

עולם של כבוד

האם איננו רואים כיצד אנשים מוכנים לוותר על כל כך הרבה, רק כדי להשיג כבוד ותהילה? כל מיני אנשים שחולמים להיות ציירים, נוסעים לפריז וחיים בחדרונים ועליות גג, ומרעיבים את עצמם במשך שנים רבות, ומציירים ציורים, ציור ועוד ציור ועוד ציור, תוך תקווה שיום יבוא ואחד הציורים שלהם יזכה להיות מוצג בתערוכה כלשהי, וכך הם יתפרסמו. ברגע זה ממש, כל מיני כותבים למיניהם יושבים במרתפים, קפואים ורעבים, ושולחים כתבה אחר כתבה לכל מיני עיתונים וכתבי עת, בתקווה שיום יבוא והם יזכו להכרה.

ומה עם אותם חיילים שקופצים בשמחה אל קו החזית ומוסרים נפשם למות – ומדוע? כי אולי יום אחד ינציחו את שמם על גבי איזו לוחית זיכרון באיזו ככר קטנה באחת העיירות במרכז ארה"ב. כמובן שהעוברים ושבבים לעולם לא יעיפו מבט ללוחית הזו, אבל די בתהילה הזו כדי לגרום להם להקריב את חייהם.

מדוע אנשים מנסים להתעשר? למה ישנם כל כך הרבה יהודים עשירים ברוך ה'? הרי הם לא זקוקים לכל הכסף הזה. התשובה היא, שהם רוצים להיות חשובים, וחשיבות פירושה כבוד. כמובן שהם רוצים גם לתת צדקה – הם בונים מוסדות תורה ובונים את עם ישראל, וכולנו אסירי תודה על כך – אבל לב התופעה הוא כבוד ותהילה; זוהי תאוותו הגדולה של כל אדם.

אנחנו שואפים, בכל ליבנו, להיות 'מישהו'. איננו רוצים להיות אפס. אנחנו זועקים, מתוך חדרי הנפש הפנימיים ביותר: "ריבוננו של עולם, אנא עזור לי להפוך ל'מישהו', שחיי לא ילכו לריק!" זוהי זעקתה הבסיסית ביותר של נפש האדם; אנחנו מתאווים לכבוד ותהילה יותר מכל דבר אחר.

עידוד ללא גבול

ולכן, אם אתה רוצה להיות איש חסד, כדאי שתזכור את הנקודה הזו. יתכן ואשתך מבקשת ממך כסף, לפעמים הרבה כסף, אבל יותר מכל דבר אחר היא רוצה כבוד. אז אם אתה רוצה להיות בעל טוב, עליך לכבד את אשתך. ואל תתקמצן; תפזר בנדיבות מילים של שבח וכבוד. כשהיא מכינה לך ארוחת ערב, תאריך לתאר ולשבח את כישרונותיה ויכולותיה. "אוקירו לנשייכו"

להם לתרום גם כן. הם רוצים להתחרות אתך; הם חושבים על כבוד עצמם. וה' מחייך. הוא מרוצה מכך שבניו מנצלים את האינסטינקט שלהם למטרה שלשמה הוא נועד - לעבודתו יתברך.

די עם הטעות!

אני יודע שיש אנשים שכשהם שומעים דיבורים כאלו, הם מיד מתקשים: הרי כבר אמרו חז"ל: "אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס!" (אבות א, ג) ובכן, רבותי, עלינו להבין שהדבר לא נאמר עבור הציבור בני זמננו. עבורנו, זו תהיה טעות.² אתם רוצים להישאר קטנים? אז תמשיכו לשנן את המאמר הזה שוב ושוב, וכך תישארו כפי שאתם, ולא תגיעו לשום מקום.

אני זוכר כיצד מו"ר רבי אברהם גרודז'נסקי זצ"ל הי"ד, המשגיח דסלבודקה, שאל פעם: כיצד זה אמרו חז"ל "לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות שלא לשמה" (פסחים נ, ב) - הוי אומר: למד תורה, עסוק במצוות, התעלה במוסר ובמידות - והכל בשביל הכבוד! האין זה דבר תמוה? ללמוד תורה כדי להיות תלמיד חכם מפורסם? לקיים מצוות כדי שאנשים יחשבו עליך דברים טובים? "איך אפשר", שאל רבי אברהם זצ"ל, "לתת היתר גורף שכזה - להיות בלתי כנים? כמה מפתיע לשמוע דברים כאלו מפי חז"ל!"

והוא הסביר שאמנם זוהי אמירה מפתיעה, אבל הביאור הוא שחז"ל הבינו שלא ללמוד ולא לקיים מצוות, לא להשיג ולגדול - זוהי רעה עוד יותר גדולה מאשר לעשות זאת שלא לשמה. אילו לא היינו פועלים מתוך מטרה לזכות לכבוד, אף אחד לא היה מטפס במעלה ההר של עבודת ה'!

4 כוח-סוס

מוטל עלינו לטפס על ההר, אבל אנחנו לא נעשה את זה בכוחות עצמנו. משל למה הדבר דומה, לאדם שנוסע ברכבו במעלה ההר, ובאמצע הדרך הרכב מת, וכעת הוא צריך לדחוף את הרכב במעלה ההר. למרות שאף פעם לא ניסיתי זאת, אני מתאר לעצמי שזו משימה לא פשוטה. נניח שמשקלו של כלי רכב הוא כארבע מאות וחמישים קילוגרם, ואילו הנהג שוקל שמונים, כך שהוא ניצב בפני משימה קשה.

סודה של תהילה

הבה נטה אוזן לדבריו של רבינו סעדיה גאון, אותם כתב בספרו "האמונות והדעות". שימו לב לדבריו, שאותם אתם עומדים לשמוע כעת, כי בדברים אלו טמון סוד הצלחתנו בחיים: רבי סעדיה גאון כותב, שהיצר הזה נטבע באדם, עבור העולם הבא.

אפשר להבין את דבריו של רבינו סעדיה גאון בשתי רמות; שלב אחרי שלב. ראשית כל הוא מלמד אותנו שהקב"ה הטביע בבני אדם תשוקה להתעלות ולהתקדם, כדי שנתעלה ונתקדם בכל ההישגים שיביאו אותנו לעולם הבא.

זו הסיבה שבחורים מתחרים ביניהם בלימוד. פלוני רוצה להיות למדן גדול, כדי לזכות להכרה על ידי התורה שהוא לומד. כולם שואפים להתפרסם בידיעת התורה שלהם. והקב"ה אוהב את זה, כי זה אומר שאתה משתמש ביצר הזה עבור המטרה שלשמה הוא נברא.

המנוע הגדול

נשים שמסכימות ללדת עוד ועוד ילדים - גם אם זה קשה; לא תמיד קל לגדל ילדים רבים כל כך בבית - אבל אשה שעושה כן משום שהדבר מביא לה כבוד גדול יותר, היא אשה שעושה שימוש נכון ביצר הכבוד.

ובעלה - הוא מנסה לקנות לרכוש לעצמו שם טוב, כדי שאנשים יכבדו אותו. הוא סוגר את הפה ומחייך אל כולם, כי הוא רוצה שיאמרו עליו מאחורי גבו: "היענק'ל הזה הוא אדם טוב! איזה דרך ארץ. והוא ממש בן אדם ישר!" טוב מאוד! ומה שעוד יותר טוב - הוא מחליט: "אני לא אריב עם אשתי. אני רוצה לגרום לה לחשוב שאני אדם טוב. היא תחשוב שיש לי מידות טובות, והיא תכבד אותי. אני רוצה שקרובי משפחתה יחשבו עלי דברים טובים. אני רוצה שכולם יאמרו: 'איזה בעל דרך-ארץ. הוא נחמד לכולם.'" וכך אתה הופך לבן אדם שלם יותר, לעבד ה' טוב יותר - בזכות הרצון לזכות לכבוד.

ואם האינסטינקט הזה גורם לך לתת עוד צדקה, זה דבר נפלא! כבוד גדול הוא לאדם כשמכריזים עליו: "פלוני נתן כך וכך כסף למטרות טובות". אתה מעוניין להתפרסם כ'בעל צדקה' גדול! אדרבה, כשאוספים כסף עבור מטרת צדקה, תכריז בקול גדול את הסכום שאתה מנדב, כי כשאחרים שומעים שאתה תורם, זה גורם

2. במקום אחר (עי' עם סגולה ח"ב עמ' פב-פג), ביאר הרב זצ"ל כי הענין הנשגב של עבודת ה' מתוך הכרת תודה ולא לשם קבלת שכר נצחי הנו מושג נעלה מדי בכדי להדריך בה את כלל הצבור בימינו אנו, אך באותם ימים גדולים ידע אנטיגנוס, גדול החכמים בדורו, כי דורו מסוגל לקבל ההדרכה כזאת. אז, אפילו המון העם חי עם הכרה ברורה בעולם הזה ולא היה צורך לחזק כלל את הידיעה ואת השאיפה הזו, ועל כן ביקשו רבותיהם לחזקם אותם למדדגה עוד יותר נעלית, לשאיפה של עבודת ה' אך ורק לשמו ית' ובלי פניה אישית כלל. אך כל זה שייך רק לאחר שהמציאות של שכר העולם הבא הופנם בדבר ברור ומוחשי והוא הוא המאיר את כל צעדי האדם בעולם הזה.

הניצוץ שאבד

הכבוד של העולם הזה, לאחר זמן מה הופך לכלום, לאפס, גם אם מדובר במשהו חשוב יותר מפסל ברונזה. דמיין לרגע שאתה עומד באצטדיון 'מדיסון סקוור גארדן', ומאה אלף איש עומדים ומריעים לך. דמיין לרגע שגילית איזו תגלית נפלאה, וכעת נערך לכבודך אירוע הוקרה. אתה עומד בפני קהל ענק של מאה אלף איש, כולם מוחאים כפים לכבודך. זה לא שווה כלום! זה חסר משמעות לחלוטין! הרי כעבור שעה הכל נגמר. האירוע מסתיים, כולם חוזרים הביתה, ושוכחים ממך תוך זמן קצר.

וגם אם נניח שהם ממשיכים לחשוב עליך אחרי שחזרו הביתה - תאר לעצמך, מאה אלף איש חושבים עליך ומריעים לך כל הזמן, יומם ולילה! עדיין אין לזה לזה שום משמעות. אני תמיד אוהב להמשיל את המשל הבא: יש כרגע על הרצפה לפנינו מיליארדי חיידקים. דמיין לרגע שכל אותם חיידקים מריעים לכבודך. האם יש לזה כל משמעות?

אז מגיע רבינו סעדיה גאון ומלמד אותנו שיש מקום אחד בלבד שבו הכבוד הוא אמיתי ולא מדומה; מקום אחד שבו הכבוד הוא נצחי. אתם יודעים איפה? בעולם הבא. כך כותב רס"ג, שהעולם הבא הוא כבוד. רבינו סעדיה גאון מגלה לנו כאן, שהאושר הסודי של העולם הבא הוא האושר שבכבוד. זהו סודו של העולם הבא.

תהילה נצחית

למען האמת, רוב בני האדם בכלל לא חושבים על העולם הבא. על מה כבר יש לחשוב? הם אוהבים לחשוב על העולם הזה, ואילו העולם הבא נתפס אצלם כנושא עמום ומוזר.

אבל אנחנו חייבים לחשוב על כך, כי לשם אנחנו עתידים להגיע. במוקדם או במאוחר, כל אחד ואחד מאיתנו - גם האדם המוצלח ביותר - יצטרך לומר שלום לעולם הזה, ולעבור לביתו הנצחי, לעולם האמיתי.

ולכן, כל מי ששכל בקדקדו חייב לצפות ולחשוב על מה שעתיד להיות אחרי פטירתו, כי זוהי נחמתנו. כך אמר דוד המלך ע"ה (תהילים צד, יט): "בְּרֵב שְׁרָעִפִּי בְּקִרְבִּי" - כשאת ראשי מטרידות כל מיני מחשבות, "תִּנְחֹמֶיךָ יִשְׁעֶשְׂעוּ נַפְשִׁי" - התנחומים שלך הם אלו שמשמחות את נפשי. מהם תנחומים אלו? העולם הבא. זוהי הנחמה שתמיד נותנת לאדם תקווה ומעודדות אותו, שיהיו הנסיבות והתנאים אשר יהיו, שווה לחיות. לא משנה מה תעבור בעולם הזה, העולם הבא ממשיך

ומה קורה אם לפתע אתה רואה מרכבה המובלת על ידי ארבעה סוסים חזקים, שעושה את דרכה במעלה ההר? אם יש לך אפשרות לרתום את הרכב שלך לעגלה הזו, ולהשתמש בכוחם של הסוסים כדי להצליח להעפיל במעלה ההר, בוודאי שתעשה זאת. ואם לארבעת הסוסים הללו קוראים כבוד, כבוד, כבוד ועוד כבוד - מה בכך? אתה צריך להגיע לראש ההר, ואם הדרך שלך לעשות זאת היא על ידי חיבור לעגלה הזו, טוב מאוד. הצלחת במשימה!

כעת אנו מבינים עד כמה חשוב לנצל את הרצון להשיג כבוד. איך מנצלים את זה? צריך לטפח ולעודד את הרגש הזה. אל תאמר: "אני לא רוצה כבוד". אל תרמוס ותדכא את היצר הזה. להפך, עליך ללמוד כיצד להשתוקק לכבוד. עליך לדעת כיצד ללבות את האש הזו, ולהמשיך ללבות אותה עוד ועוד, עד שהיא תהפוך לתבערת ענק. והאש הזו תמשיך לספק לך אנרגיה, ולתדלק את המנועים שמניעים אותך.

ג' - המטרה של מידת הכבוד

ניצוץ מדומה

כל זה טוב ויפה. לחפש כבוד בעולם הזה כניצוץ שיתניע את עבודת ה' שלך - זה מה שה' אלקינו דורש מאיתנו. אבל רבינו סעדיה גאון התכוון להרבה יותר מכך. יצר הכבוד נועד לדברים גדולים יותר, כי סוף כל סוף, כל כבוד שנשיג בעולם הזה הוא רק כבוד מדומה, תחליף זול למשהו אחר.

אסביר את דברי. אם נתבונן בכך, הרי שכל כבוד שהאדם מקבל בעולם הזה, הוא באמת דבר מגוחך. חיל מזנק אל שדה הקרב מתוך תקווה לזכות לתהילה נצחית. אבל מהי אותה תהילה? שיבנו פסל מברונזה בדמותו, כשהוא רכוב על גבי סוס מברונזה. הסוס אפילו לא דוהר. הוא ניצב בדומיה בכיכר העיר. העוברים ושבים בכלל לא מביטים על הפסל; נמאס להם כבר לראות אותו, והוא בכלל לא מעניין אותם.

לפעמים יש פסל כזה בעיר מגורך, ומישהו פעם מספר לך: "ראיתי בספר על אתרי תיירות, שבעיר שלכם יש פסל מפורסם של פאול רוויר (א.ה. פטריוט פעיל במהפכה האמריקנית). זה נמצא ממש קרוב לבית שלך".

"אה, הפסל ההוא?" אתה עונה לו. "לא ידעתי שזה פאול רוויר". בשבילך זה לא יותר מאיש רכוב על סוס. אף פעם לא עלה בדעתך לברר מיהו האיש הזה.

העולם הבא יהיה גדול פי מיליון; הקב"ה יעניק לנו תחושות חדשות ואינסופיות, שכלל איננו מודעים לקיומן כאן בעולם הבא. הקב"ה מחדש נתיבים חדשים של אושר, נתיבים חדשים של תחושות ורגשות, של חושים, כדי שנוכל לסבול את הכבוד הזה.

וזו המטרה - כך אומר רבינו סעדיה גאון - שלשמה נברא בנו יצר הכבוד. לא בשביל לבזבז אותו על העולם הזה. כבר אמרתי לכם בעבר את המשל של החפץ חיים על מי שמחפש כבוד בעולם הזה. הוא אמר שכבוד הוא כמו קוגל. קוגל מכינים לכבוד שבת. מה יקרה אם יהודי ישב בערב שבת בצהריים ויאכל את כל הקוגל?! אם הוא עושה כך, הוא עושה בקוגל שימוש בלתי נכון. הקוגל לא מיועד לערב שבת.³

דחיית סיפוקים

הכבוד לא מיועד לערב שבת, לעולם הזה. כך מלמד אותנו רבינו סעדיה גאון, שיצר הכבוד נברא כדי שנכין את עצמנו בעולם הזה עבור חיי העולם הבא. האינסטינקט הזה, התשוקה המולדת הזו, פועמת בליבנו תמיד, במטרה ללמד אותנו על האושר הגדול הממתין לנו בעולם הבא. צריך להבין את זה. הקב"ה שתל בנו את היצר הזה כי יום יבוא ותשוקה זו תתממש במלואה.

וכל מי שהשיג יותר מחבירו, בוודאי יזכה לאושר גדול יותר, וכמו שכתוב "כִּי עַל כָּל כְּבוֹד חֶפֶז" (ישעיה ד, ה). הפסוק מלמד אותנו שלכל צדיק תהיה חופה לפי כבודו בעולם הבא (ב"ב עה, א).

יש אנשים שאומרים: "מה אכפת לי? אני מאמין בעולם הבא, ואני בטוח שזהו מקום של אושר גדול. אם אני יכול להיכנס לעולם הבא, לא אכפת לי איזה מושב יהיה לי. מספיק לי אפילו מושב אחורי. כל עוד אני בפנים, למי אכפת מכבוד?"

אבל אנשים אלו מתעלמים מתכליתה של תאוות הכבוד, ובכך הם מרמים את עצמם. הרי בעולם הזה, הנושא הזה מאוד מפריע להם. אם הם יגיעו לחתונה ויראו שכל שאר האורחים זכו למקום טוב יותר, אוכל טוב יותר, ומוסיקה טובה יותר, בעוד הוא נאלץ לשבת על יד פתח הכניסה, זה יפריע לו. אם הוא לא קיבל את העליה שרצה, זה מכרסם בו; לפעמים זה יכול אפילו

להמתין לך. ולכן משתלם להכיר את טיבו של עתידך בחיים שלאחר המוות, ולדעת מהו טיבו של האושר של העולם הבא.

הכבוד האמיתי

"העולם הבא אין בו לא אכילה ולא שתיה" (ברכות יז, א) - אל תצפה לקבל שם ארוחת בוקר, צהרים וערב. שם לא מגישים ארוחות. אז מה עוד נשאר? רכבי יוקרה ווילות מפוארות? לא, גם את זה אין שם. וגם לא חופשות בפלורידה או בקליפורניה. שם יש משהו מענג ומהנה לאין ערוך. אתם יודעים מה זה? כבוד. העולם הבא הוא מקום של כבוד. ומדוע זוהי ההנאה הגדולה ביותר, העונג העז ביותר? בגלל מי שמעניק את הכבוד הזה. הקדוש ברוך הוא!

הבה נצייר לעצמנו את הציור הבא. הקב"ה יושב ב'מזרח', וסביבו יושבים כל הנביאים; משה רבינו ואהרן הכהן וכל שאר הנביאים שעמדו לישראל. גם התנאים והאמוראים עומדים שם, יחד עם הראשונים, האחרונים, וכל היהודים הגדולים שבכל הדורות, עד לדורנו אנו. וכולם יושבים ומריעים לכבודך!

הוספתי את כל השאר רק כדי להמחיש את הציור הזה, כדי שנרגיש אותו בצורה חיה יותר, אבל הקב"ה הוא הקהל שיש לו משמעות! אכפת לנו אך ורק מהתרועות שלו. האושר הגדול ביותר שתחוש נשמתו יהיה, כאשר הקב"ה יאיר פניו אלינו באהבה - אותו חיוך של שביעות רצון, הוא הוא האושר הנצחי שאליו אנו מקווים. אין שום שמחה ושום שכר גדול יותר מאשר לזכות לכבוד מאת ה'.

כבוד גדול מנשוא

הכבוד והאושר יהיו כל כך גדולים, שאין לנו אפשרות לסבול את זה בחיי חיותנו, והיינו מתים מרוב אושר. הגמרא (סנהדרין ק, ב) אומרת שבעולם הבא, הקב"ה מעניק כח לצדיקים כדי שיצליחו לסבול את האושר הזה. האושר הזה הוא עצום מדי עבור הכח האנושי, ולכן הקב"ה נותן לצדיקים כח לסבול אותו, כי אחרת, בן אנוש אינו מסוגל לחוות שמחה כה עזה.

מעשה שהיה באדם שקיבל מברק שהוא זכה בסכום כסף עצום בהגרלת הפיס, ולשמע הבשורה, הוא מת מרוב אושר. העצבים שלו לא עמדו בכך. האושר של

3. א.ה. זה לשון ספר "חפץ חיים על התורה" פרשת נשא (בהערות "מעשי למלך"): ובנסעו פעם למוסקבה לרגלי עניני ישיבתו, שלח מקודם מכתב לאחד ממכיריו שמה לפגוש אותו בבית הנתיבות, ולהסתיר יום בואו ממקורביו ומיודעיו, לבל יבואו לקבל פניו בפומבי. כשנתוודע הדבר בבואו, שאלוהו אחד ממיודעיו, בשביל מה מנע מהם מלקבל פניו ולחלק לו את הכבוד הראוי לת"ח כמוהו? ענה ואמר בבית צחוק על שפתיו: איני מסופק כי כבודו אוכל 'קוגעל' בשבת. ואם יתאוה תאוה ביום הששי לאכול 'קוגעל', תייעץ לו בעלת הבית לאכול לע"ע מאכל אחר, יען כי 'קוגעל' אוכלים רק בשבת. וסיים, "כבוד זהו קוגעל ואוכלים אותו רק ביום שכולו שבת" ... ואם יאבה מי שהוא לאכול בערב שבת, אז יוכרח להיות רעב בשבת...

בואו נהיה מעשיים

לרדוף אחר הכבוד

הקב"ה הטביע בנו את התשוקה להשיג כבוד והכרה, ומשכך, מוטל עלינו להתרגל לכוון אותו בכיוון הנכון. בכל יום במשך השבוע הקרוב, נקדיש בלי נדר דקה אחת כדי לחשוב על הכבוד הנצחי שביכולתנו לקנות על ידי עבודתנו בעולם הזה - הארת פניו של השי"ת בעולם הבא. בכך נשעבד מחדש את חיינו, את המאוויים והחלומות שלנו, למטרה החשובה ביותר - השגת כבודו של העולם הבא.

שאלה:

כיצד מותר לנו לומר לקב"ה "ברוך אתה"? האם אין בפניה אל ה' בלשון "אתה" - לשון של קורבה, משום חוסר כבוד?

תשובה:

עליך להבין שהקב"ה מביט כעת מן השמים - הוא מסתכל, ברגע זה ממש - ובודק האם יש מי שחושב עליו. וכשאתה פונה אל ה' ואומר "אתה", תכף ומיד הוא מעוניין בך. כשאתה אומר "אתה", וחושב על מה שאתה אומר, אתה הופך את הקב"ה לדבר אמיתי ומוחשי בדעתך. וזה מה שה' אלקיך דורש מעמך.

אתה אומר "אתה" - אתה! אתה מדבר עם ה' והוא מקשיב לך. הוא באמת מקשיב לך! "כי אתה שומע תפילה!" תכניס את זה לעצמות שלך, לדם שלך. בחוץ יש היום כל כך הרבה טיפשות, של אנשים שמנסים לדחוק את הקב"ה אל מחוץ לעולם. ואתה לוחם נגד הטיפשות הזו על ידי אמירת המילה "אתה". אנחנו האומה היהודית, ואנחנו מכניסים את השי"ת אל העולם. ככל שאתה מרבה לומר את שמו של ה', ככל שאתה מתפלל עוד ועוד, ככל שאתה מדבר אתו עוד ועוד, כך אתה מכניס אותו יותר ויותר אל תוך העולם.

כיום, יותר מאי פעם בעבר, העולם שלנו הוא עולם של טיפשות ורשעות. אנחנו זקוקים לנוכחותו של השי"ת בעולם הזה כמה שיותר. "אֵתָהּ ה' לֹא תִקְלָא רִחְמִיךָ מִמֶּנִּי" (תהילים מ, יב) - לא כתוב רק ה', אלא "אתה". זה מה שה' רוצה. הוא רוצה שנרגיש אותו באופן מוחשי. הוא רוצה שתגיד "אתה". אם אתה אומר לה' "אתה", ה' יאמר לך "אתה".

לגרום לו להפוך לאויב מר של הגבאי, נשיא בית הכנסת, וגם של הרב.

אל תרמה את עצמך

"אל תרמה את עצמך", אומר המסילת ישרים (פרק ד). "דע לך, שהטבע האנושי הקיים בך כעת, מקביל למה שיהיה בעולם הבא. רגשות אנושיים אינם דבר שטחי. הם נצחיים - אנחנו לוקחים אותם איתנו לעולם הבא, וזה אומר שתאוות הכבוד אינה מסתיימת בקבר".

וכשיום אחד תגלה שהיהודי הפשוט והשקט, שישב באחורי בית הכנסת, או האשה הפשוטה שמתגוררת במורד הרחוב, נמצאים במקום הגבוה ביותר, ואילו אתה נמצא למטה למטה, אתה עוד תתחרט על כך. כן, יש ואשה הגיעה בימי חייה למדרגה כל כך גבוהה של מעשים טובים, של מידות טובות, שהיא תזכה למקום גבוה ביותר, הרבה מעל התלמיד חכם. ואיך זכתה לכך? ייתכן והסיבה היא פשוטה: היא כספהכל חייה להגיע לכבוד והכרה, והיא הקפידה לכוון את האינסטינקט הזה לכיוון הנכון. היא חתרה לכבוד מאת השי"ת.

המסילת ישרים מעורר אותנו אפוא לנצל את יצר הכבוד! אל תדחה את זה ותאמר: "לא אכפת לי מכבוד!" הרי לכך נועד האינסטינקט הזה; כדי שתחשוב כל הזמן על הכבוד שתזכה לו מאת הקב"ה.

הצלחה נוצצת

אדם יכול להספיק ולהשיג כל כך הרבה בחייו, אם רק יתמקד בכבוד של העולם הבא. העולם הזה מלא באלפי הזדמנויות, אבל עלינו לנצל אותן! והניצוץ שמניע אותנו אל הצלחה הוא אותו יצר של כבוד שהקב"ה הטביע בתוך כל אחד ואחד מאיתנו. מי שרוצה להגיע להישג כלשהו בעולם הבא - שהוא מקום הכבוד האמיתי - עליו להתחיל תכף ומיד בכל אותם דברים שיזכו אותו בכבוד הזה.

זוהי תכליתו של האדם עלי אדמות! הגענו לכאן כדי לזכות לכבוד! זהו הקנין החשוב ביותר עבור מי שיודע מהי תכליתנו בעולם הזה. ככל שהאדם עובד לקדש ולהשלים את עצמו עוד ועוד, כך הוא מוצא עוד ועוד חן בעיני השי"ת, שיאיר פנים ויחייך אליו, ובכך יזכה האדם לאושר הגדול ביותר, לנצח נצחים.

שבת שלום ומבורך!

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 411
סיון תשפ"ד

עירובין למעשה
עיון | שימוש | כשרות

מוקד העירובין
בארץ הקודש
054-84-833-20

שערימת חול וחצץ נחשבת כקרקע גם אם אמורים לפנות משם את הערימה תוך שבוע, או מיד אחרי שבת, כיון שיש בזה ביטול לשבת אחת (כן שמעתי בשם מרן הגר"ש וואזנר והגר"נ קרליץ זצ"ל). וממילא מה שבתוך הקרקע לא מצטרף לשיעור מחיצה, ואם אין י' טפחים מגולים, הלחי נפסל. גם כשנשאר י' טפחים, צריך שהערימה לא תהיה גבוהה י' טפחים, שלא ייחשב כעמוד ברשות היחיד אחרת, או שהתל יהיה מחיצה תחת צורת הפתח. אלא שיהיה נמוך מי' טפחים, [יש מקפידים אפילו שלא יהיה ג' טפחים]. או שהשיפוע לא יהיה תלול כשיעור תל המתלקט.

ג צריך שיהיה שטח ישר או כמעט ישר, בשטח של ד' על ד' טפחים בסמוך ללחי, כדי שיחשב שהלחי עומד על קרקע. כי אם כל השטח הסמוך לו יהיה משופע, דהיינו בשיעור תל המתלקט, שביאר החזו"א שדינו כקיר נטוי, א"כ הלחי אינו עומד על קרקע אלא על קיר, ואינו כשר, [וזה שייך לדינים הנלמדים מגדרי מחיצה תלויה, וכמבואר ואכמ"ל]. במקום הזה אנו יכולים להבחין בערימה זו, שהיא עברה טיפול ע"י האחראי על העירוב, שפינה לפני הלחי שטח של ד' טפחים, בשביל שישאר גובה י' טפחים גלוי מעל פני הערימה, וגם שיהיה רוחב ד' טפחים כשיעור קרקע של רשות.

עמוד שעומד על תל משופע פחות מ' טפחים

בעירוב אחר שעברנו השבוע, שהיה מסגנון עירובי הישובים ולא העירובים המהודרים, היה מקום שעשו סוללת עפר ארוכה בקו שבו עמד העמוד של העירוב, ונמצא שהעירוב עומד על שיפוע תלול, אך אין בכל הערימה גובה י' טפחים. במקרה כזה הערימה אינה בשיעור מחיצה, אבל כלפי הדין השלישי הנ"ל שצריך שהעמוד יהיה על שטח קרקע, הרי הוא לא על קרקע, כי שיפוע יותר מתל המתלקט נחשב קיר עומד. [אמנם יש חולקים על הגדרה זו, כיצד בהבנת הגר"ח הלוי בתל המתלקט. ויש מהאחרונים שהחשיבו את התל כתחילת העמוד, אבל לפי מה שהורו הרבנים כיום, ובפרט ע"פ דרכו של החזו"א, אינו נחשב על קרקע]. כדי להכשיר את העמוד, צריך ליישר את התל במקום של העמוד, שהשיפוע של העפר יהיה פחות מתל המתלקט, במשך רוחב ד' טפחים.

עמוד על אמצע תל משופע

דינים והגדרות שונות בעמודי תאורה המשמשים לעירוב

במסגרות השיעורים ללימוד הלכות העירובין ובדיקתם למעשה, עסקנו השבוע בן הדברים הרבים, בגדרים ההלכתיים של עמודי תאורה ועמודי חשמל, מה נחשב חוט מעל העמוד, ומה מהצד, עם הדגמות ממגוון סוגי עמודים, וצורות שונות של קשירת החוטים. אחד מהדברים המצויים בכמה מקומות, בקשירת חוטי עירוב לעמודי תאורה גבוהים, והחוטים אינם מגיעים לראש העמוד, אלא הם קשורים באמצע העמוד בגובה חמשה או ששה מטרים, [ומצוי שבגובה זה יש טבעת של הדגלים שמחברים לעמודים, וע"ז קל להניח את החוט בשקע שיש בין המעמיד של הדגל לעמוד]. אבל במצב כזה החוט הוא מהצד, וכדי להכשירו לצורת הפתח של עירוב, צריכים להעמיד לחי בכל צד, שהלחי יהיה העמוד שהחוט מעליו, וכן צריך לדעת לכוון אותו תחת החוט. אבל יש מקומות שלא העמידו לחי, והסתמכו על סברא שכיון שהעמודים מהסוג הזה מתרחבים למטה בכמה סנטימטרים, יוצא שהחוט יושב כביכול מעל החלק התחתון של העמוד.

בענין זה כתב החזו"א (סי' ע"א ס"ק י"ב) שלא שייך להגדיר אותו מעל העמוד התחתון, אלא הוא מהצד, כי מאחר והעמוד ממשיך למעלה, צורתו מוכחת שהמיקום של החוט הוא בצדי העמוד, ולא שייך להתעלם מכך ע"י סברא של "דל מהכא את חלקו העליון", כי במציאות זה הצד של העמוד והוספנו לבאר ולחדד את הסברא בזה. שכדוע נחלקו המשנ"ב והחזו"א במקרה שחקק חריץ בראש העמוד, כדרך שעושים האומנים בעמודי סוכה ופרגולה, והניח את החוט בתוך החריץ, המשנ"ב (סי' שס"ב ס"ק ס"ד) הביא שהפמ"ג הסתפק בזה ומצאד להחמיר. והטעם, כיון שהעמודים ממשיכים למעלה מגובה המשקוף, יוצא שמשקוף אינו מעליהם. אבל החזו"א (שם

עבודות העירוב בימי הקיץ הלוהטים

במוקד העירוב ממשיכים בימים אלו לסייע לעירובים ברחבי הארץ, בבדיקה וביעוץ, בהתקנה ובאספקת ציוד, בכל התחומים יחד עם הפרויקטים המתחדשים ומתווספים לפעילות הברוכה בחסדי ה'.

בחודש האחרון נתבקשנו ע"י ר' חיים שליט"א שמוסר נפשו למען העירובים בערים וישובים, לדבר עם רבנים ובודקים שיתקנו את העירובים בצורה יותר טובה, וכעת אחת הערים אישרו לו לתקן עשרות עמודי עירוב בעיר, אך בתשלום נמוך. הוא התמסר מאוד לתיקון העירוב, אבל היה חסר לו מי שיהיה מוכן לבצע את התיקונים בתנאים אלו. מוקד העירוב נחלץ לעזרתו, ופעל להתקנת כארבעים עמודים בכל מיני מקומות בעיר שהיה דרוש תיקון.

מהעבודות בעירוב בעשן בשבוע האחרון

בימים אלו עקב עומס החום בעבודה ובשהיה בשמש, העבודות נהיו קשות, עד כמעט לא מעשיות אם ביום רגיל ניתן להתקין כמות מסוימת של עמודים, בימים החמים בתקופה זו הגיעו העובדים והספיקו רק שליש מהעבודה, וגם זה במאמץ רב מתוך התמודדות עם חולשת החום הגבוה. עם כל זאת הצוות הגיע שוב ושוב, ובס"ד גמרו את עבודתם בתיקון העירוב. ובדרך אגב, נלמד מכך על המסירות של הטורחים למענינו בבדיקת העירובים ותיקונם. אחד מהעוסקים בעירוב שיש לו כמה שכונות שהוא בודק ומתקן, סיפר לנו השבוע שכאשר הוא יוצא לבדיקת העירוב ביום כזה, הוא מרטיב את בגדיו כדי שלא יתייבש מחום השמש.

הנהגה טובה אצל בעלי הנסיון בתל המתלקט שנפסל במשך הזמן

בין העבודות היה מקום שהסתמכו על תל המתלקט, שהיה נראה בשיפוע טוב, ובכל זאת הוא ביקש שנעשה לאורך התל עמודי עירוב. הנהגה זו ידועה היום אצל הארגונים הגדולים, שראו הרבה פעמים איך שבמשך השנים התקלקל התל, ע"י מפולת חול, או עבודות תשתית והרחבת הכביש שגרם ששפכו ערימות עפר ואבנים על התל ולא היה משופע בכולו, וכן עוד עשרות מקרים שהתל נפסל. והעירוב היה פסול למשך תקופה בלי שידעו על כך. לכן ההנהגה הטובה במקרים אלו, לשמור גם על חיבור לתל שהוא מחיצה ממש, אבל לעשות בנוסף קו של עמודי עירוב טובים לפני התל, שאותם האחראי יודע לבדוק, ואע"פ שהעמודים יהיו בכשרות פחות טובה מהתל, כי יתכן שהעמודים יתעקמו קצת או החוט יתנדנד ברוח וכדומה, בכל זאת עדיף כשרות פחות טובה אבל עם שימת לב ופיקוח סדיר, מאשר תל המתלקט שיכול להיות יותר כשר אבל יכול ג"כ להיות פסול בלי שימת לב.

ערימת חצץ שמכסה חצי מהלחי

במחלקת בדיקת עירובים טובים ברחבי הארץ, על מנת להמשיך בנתינת מידע כשרותי מעודכן לאלפי הנוסעים למקומות שונים, הגענו לכמה ישובים מבוקשים לעמוד על מצב הכשרות נכון לעכשיו. באחד מהעירובים המוגדרים במערכת של מוקד העירוב שראוי לסמוך עליהם, היה מקום שהתחדשו בעיות בגדר של העירוב, והאחראי מתוך אחריותו עשה גיבוי של עמודי עירוב מחוץ לגדר, שהם ישמשו מחיצה של צורות הפתח במקרים שהגדר תיפתח ע"י התושבים הגרים סמוך לגדר. בעמודים הוא הוסיף לחיים, [כפי שנהוג כיום בעירובים השכונתיים, כדי למנוע חשש של חוט המתנדנד יותר מרוחב העמוד, וחשש חוט שוקע ועמוד עקום], ופתאום קבלן שעבד סמוך למקום, שפך לו לפני העמוד ערימת חצץ, והיא כיסתה חלק מהלחי.

שימת חצץ לפני הלחי לאחר שהרחיקו אותה ד' טפחים

במקרה כזה הדין תלוי בכמה נושאים, כמו הרבה דינים בעירובין. א. האם נשאר בלחי גובה י' טפחים מגולים מעל הערימה, כיון שהוראת פוסקי זמנינו

על חומותיך... הפקדתי שומרים

הוא סיפר שקנה דירה במתחם "הסופרים" בשכונת אילת השחר הנבנית בצפון העיר בני ברק [ברחוב הלח, אחרי הרכבת]. שבשבועות האחרונים כבר התחילה להתאכלס גורים בה הרבה משפחות, אבל עדיין אין עירוב רבני העיר היו בסיוור במקום, הגאון רבי שבת רוזנבלט והגר"ח למדא שליט"א, ובדקו את מצב הבניה והגדרות, והחליטו שעדיין הקבלנים לא עשו את ההוראות של תכנית העירוב, ואי אפשר לעשות עירוב בכניסות לבנינים תלו מכתב מרבני העיר שאין בשכונה זו עירוב כלל [גם לא עירוב עירוני], ואי אפשר לטלטל, רק יש לעשות כל אחד לבדו עירוב עבור טלטול בתוך הבנין בלבד. וכעת הוא עומד בפני השאלה, איך עושים עירוב בבנין, ומה אסור לטלטל כשאין עירוב.

מקרה זה מלמד אותנו שוב, להיות ערוכים מראש, ללמוד הלכות עירובים עם ההדגמה המעשית, ולא לחכות לרגעים הקריטיים שלא יודעים מה לעשות כדי לטלטל נכון ולא להיכשל מלבד עצם ידיעת התורה, וגם שהלימוד הזה מעניין אחרי שמבינים אותו, ונותן הרגשה טובה בקיום מדי שבת בשבת, זה גם נוצר ברמה חינוכית מאוד בזמנים שונים לכל אחד.

עירוב זמני סביב לבתים שאינו מחובר לבני ברק
ביום חמישי האחרון הגיע למוקד העירוב קבלן עירובים מאחד מהמושבים, וביקש לקנות חוט דיג באורך שנים וחצי קילומטרים, והוא סיפר שקונה אותם בשביל עירוב בבני ברק. בדרנו אצלו מה המטרה, והתברר שהוא קיבל את המשימה להרכיב עירוב בשכונה ההיא, ומתכוון לגמור את העירוב עד שבת אלא שהעירוב הזה שהוא עושה עכשיו אינו העירוב המצופה שרבני העיר רצו שיהיה, אלא הוא משהו זמני למנוע מכשול בתוך השכונה, וגם אינו מתחבר לעירוב של בני ברק לאחר מכן שמענו בשם נציג בעירייה, שהעירייה קעת אינה מתקצבת כראוי את עבודות העירוב, ולא היה ניתן לעשות עירוב דרך הגשר הקיים, ועד שיסיימו לבנות את הגשר החדש בעוד כשנה, לא אמור להיות להם דרך להגיע לבני ברק עם עירוב כלל.

דבר זה נוגע גם לגבי תחום שבת,

כפי שעוררנו לראשונה בגליון 400 על כך שכיון שאינו מחובר לעיר, לא בבנינים ולא בעירוב, יש איסור של יציאה מהתחום בהליכה מהשכונה הזו אל בני ברק, [עין שם בכל הפרטים]. לכן כעת ארגון ערביתם לקח את המשימה והניח עירוב תחומי מרכזי, שניתן להצטרף אליו בהודעה טלפונית למשך כל השנה.

עמוד תאורה עם שתי מנורות והחוט בשיקע באמצע

נסענו לשכונה החדשה לראות איזה עירוב עשו עם החוטים שהבאנו להם, וראינו שהשתמשו בעשרות עמודי תאורה שעומדים על אי התנועה לאורך הרחוב, ומתחו עליהם חוטי העירוב, שהם יישמו בינתיים כצורת הפתח. בפתרון זה הכניסו רק חצי מהרחוב, דהיינו רק נתיב אחד ולא כל רחבו. כמובן שבעירוב כזה יכולים לטעות ולצאת מגבולותיו, אך זה מה שניתן לעשות כעת בגלל מוגבלות מצב הבניה. כמו כן אזור הבריכה והחניה שלפניה הצמודה לשכונה, אינם בשטח העירוב. והצמידו שילוט בגבולות העירוב לציון שעד כאן גבול העירוב.

בעמודי תאורה מסוג זה, ידוע שיש ניחון הלכתי, שבשבוע זה עסקנו בו במסגרת השיעורים על שימוש בעמודי חשמל. עמודים אלו מורכבים מחלק אחד שהוא העמוד הישר, ועליו יש חלק שני שממנו יוצאים שתי מנורות ויוצא שהעמוד מתפצל לשניים. וכך

היה להם מקום נוח לקשור את החוט בהתפצלות של העמוד, ועי"ז החוט יושב על מרכז העמוד.

אבל כידוע לגבי עמוד שיש בו חריץ והניח את החוט בתוך החריץ, הבאנו לעיל דעת המשנ"ב (סי' שס"ב ס"ק ס"ד) שהפמ"ג מסתפק אם זה כשר, ומצדד להחמיר. וטעמו משום שיש

חיסרון שהעמוד ממשיך למעלה מגובה המשקוף, והמשקוף אינו מעל כל העמוד. ודעת החזו"א שאפשר להתעלם מהחלק העולה מעל המשקוף, והוא כשר. ולפי"ז גם בעמודים אלו אין להכשיר אותם לדעת הפמ"ג והמשנ"ב אמנם אפשר לומר סברא להכשיר גם לדעת הפמ"ג והמשנ"ב, כיון שהזדוועות של המנורה נוטים לצד בזווית חדה, ניכר שהם אינם המשך של העמוד, אלא כדבר אחר הנמצא לצדי העמוד. והרבנים התחבטו בזה, ובכמה מקומות בעירובים השכונתיים שהיתה שאלה כזאת, נמנעו מלסמוך על כך.

ס"ק ט' חולק, וסובר שאפשר לומר שלא מחשיבים את החלקים העליונים כהמשך של העמוד, ויוצא שהחוט נמצא מעל כל העמוד. לפי"ז יש מקום לשאול גם בעמוד הנ"ל שהוא בצורת חרוט, רחב מלמטה וצר מלמעלה, הרי אם נחתוך אותו באמצע, נמצא שהחוט כן מעל החלק התחתון של העמוד עד י' טפחים, א"כ לדעת החזו"א שאומרים דל מהכא, זה יהיה כשר.

ומ"מ החזו"א כתב שזה לא כשר, והביאור הוא כי את הצורה לא שייך לשנות, כאשר במראה ניכר שהחוט בצד של העמוד, ואינו כפי שקבעו חז"ל בהגדרת צורת הפתחים שהיא קנה מעל גבי העמודים, לא יעזור להגיד דל מהכא כי עדיין זה צידי העמוד. משא"כ בהניח את החוט בחריץ, שזה דאי שהחריץ הוא הצד העליון של העמוד, והחוט על גבי עיקר העמוד, אלא שהבעיה היא שיש דין עמוד גם למה שמעליו, בזה מספיק סברת דל מהכא.

במציאות יש עמודים עקומים שהחוט אינו מעל החלק המתרחב

אבל יש להדגיש מתוך הנסיין, שבהרבה מקומות אין הנידון ההלכתי קשור למציאות, כלומר גם אם נאמר שאם החוט מעל החלק המתרחב הוא נחשב על גביו [כפי ששמענו בשו"ת אבני נזר סי' רצ"א], עדיין בהרבה עמודים זה

יהיה פסול, כי המציאות היא שהעמודים האלו אינם ישרים, אלא נוטים לצד אחד, והחוט שיושב מעל האחד הזה אין תחתיו התרחבות כלל. ולדבר הזה קשה לשים לב, והאחראי בדרך כלל אינו יודע על כך, וגם אם פעם אחת מסדרים שהחוט יתן בצד הנכון, הרי כאשר יקרו חוט ויקשור אותו מי שיקשור, הוא לא יהיה עירני לשים לב לנטיית העמוד המועטת הזו, וזה בעצם פוסל את כל העירוב לכל השיטות [ובעיה זו מצויה גם בעמודי התאורה הידועים שבהם יש חלק תחתון שבוטל ממנו, ובזה החזו"א מכשיר כשהחוט מעל החלק הרחב, כי זה "הצד העליון של החלק הרחב". אבל אם העמוד נוטה מעט הוא יכול להיפסל, ואכמ"ל].

בשבוע זה נסענו לבדוק את אחד מהישובים הסמוכים לעיר נתיבות, ובכניסה לישוב היה עמוד מהסוג הזה, עם חוטים מהצד, וגם היה ניכר מיד שהעמוד אינו ישר, אלא נוטה לכיוון החוט, והחוט אפילו לא מעל המתרחב.

לצערנו זה אומר על הישוב דבר חמור, שאין עירוב כלל. אבל למרות שעוררנו את הדבר בעבר, והסברנו לרבני המקום, המצב נשאר כך במשך תקופה ארוכה מחוסר אמצעים לתקן עמוד חדש [עם שאר התיקונים שיש במושב].

עדיף להוסיף לחיים או להצמיד עמוד, המעלות והחסרונות

הפתרון למקומות שרוצים להתבסס על עמודי התאורה הנ"ל, הוא בשני אופנים. הפתרון הפשוט והזול הוא לעשות לחיים, שניתן לעשותם גם מקרשים או לוחות ברזל שגובהם מטר או יותר, קל להשיגם, וגם אינם צריכים בעל מלאכה להתקין אותם, אלא אפשר לחבר אותם בכל מיני אמצעים. הבעיה בפתרון הזה הוא, שלפעמים העמוד עקום מעט כאמור לעיל, ואז בהרבה מקרים יוצא שהלחי אינו מתחת החוט. וברוב המקומות האחראי על העירוב אינו יודע לבדוק את הענין הזה, וכבר מצאנו הרבה עירובים שהיו פסולים מעיקרא מחמת הטעות

הזו רח"ל. לכן לא מומלץ להשתמש בפתרון הזה, ואם משתמשים בו זה רק אם יש לאחראי את הבקבוק או כלי המדידה של מיקום הלחי, והוא עירני לבדוק שהלחי במקום כשר.

הפתרון הנכון לעירובים עירוניים וישובים הוא, להצמיד עמוד תקין צמוד לעמוד התאורה, שבמצב כזה יש מעלה שהעירוב מוגן קצת מפגיעה, ע"י שעמוד התאורה שומר על העמוד של העירוב, וגם ההתקנה יותר קלה מלחפור וליצוק עמוד חדש בפני עצמו, אבל עדיין יש

חיסרון שהעמוד של העירוב יוצא קצת נוטה, בגלל שאם עמוד התאורה עומד בצורתו התקינה, הרי הצד שלו עולה ומתקצר והעמוד המוצמד אליו שוכב על הצד הנוטה. ואם העמוד אינו בצורתו התקינה אלא עקום, ממילא העמוד המוצמד שוכן עקום. [וקשה להוסיף קרשים בין העמוד של העירוב לעמוד התאורה ליישרו, כי זה מאבד את היציבות של ההצמדה, ומתחת החוט מעקמת את ההצמדה]. לסיכום הפתרון הזה, הוא יותר מבוטח שהחוט יהיה מעל עמוד תקין, וסובל קצת מהקולא של עמוד עקום, שיש בלא"ה בעירוב כלל.

היתכן שיאדם גר בבני ברק ברחוב שאין בו עירוב כלל?

פעמים רבות אנו מעוררים אנשים שצריך ללמוד את הלכות עירוב, איך עושים עירוב, ומה נקרא הוצאה כשאין עירוב, כי זה נוגע לכל אחד בתקופות שונות והזדמנויות שונות בחיים. ובכל זאת עד שלא נקלעים למצב כזה, לא מבינים את משמעות הדברים. בשבוע שעבר ניגש אלינו אברך שהוא הולך לגור בבני ברק ברחוב שאין עירוב, ושאל מה הוא צריך לעשות כדי לטלטל בבנין שלו ובחצר. איך יכול להיות רחוב בבני ברק בלי עירוב?

קדושת בתי מקדש מעט

בהכוונת הגאון הגדול רבי מנחם מנדל לובין שליט"א
רב בית הכנסת לדרמן ושכונת רמת אהרן ב"ב

גליון זה נועד לחזק את שמירת קדושת בית הכנסת ותפילותיו. המעיין בו בשעת התפילה הרי זה רח"ל כמעיד עדות שקר

"ויש שרוצה ליזהר שלא לדבר בביהכ"נ, אבל כשמדברים אליו נראה לו כבושה וכיוהרא שלא להשיבו"

דברי חיזוק מספר 'פלא יועץ' בענין כבוד בית הכנסת, ז"ל:

קודם שיכנס לבית הכנסת צריך ליטול רשות באמירת פסוק 'ואני ברוב חסדך', לא כמו רבים שאין יודעים ואומרים אותו אחר כניסה, אלא ישנה על הפתח **כמי שחורד ליכנס לבית מלך רם ונשא איום ונורא, ויטול רשות באמירת פסוק 'ואני ברוב חסדך'**. וגם לפסוק זה צריך שיקדים לומר ברכות השחר, שאם לא אמר עדין ברכות התורה יש מי שאומר שאינו יכול לאמרו. וצריך לשנות ולומר, 'ואני ברוב חסדו אבוא ביתו אשתחוה אל היכל קדשו ביראתו'... ואחר כוונת הלב הן הדברים, **שצריך להיות ירא וחרד ורועש ורועד אין יכנס להיכל המלך כלי מלא בושח וכלימה**. ויכון באמרו 'ואני ברוב חסדך אבא ביתך', שהוא אינו כדאי ליכנס להיכל המלך אם לא בעבור גודל חסדו ובזכות אבות ראשונים... ומתוך כך החי יתן אל לבו לעמוד שם באימה ביראה ברתת ובזיע, ושלא לשוח שם שיחת חולין ח"ו מאימת השכינה השורה שם.

וידוע שהחמירו מאד בזוהר הקדוש (תרומה דף קלא:) על המדבר בביהכ"נ, ואמרו דנהיג קלנא בשכינתא וכי' ולית ליה חלקא באלקא ד'ישראל ע"ש. תסמר שערת אנוש מראות חומר שבו, ולבבות יכאבו על שנעשה כהיתר לרבים מעמי הארץ ואין נגרע ששומעים לפעמים חומר שבו מהדורשים בעם ואעפ"כ אין מניחים מנהגם הרע ועולם כמנהגו נוהג. איז להם לבריות מיום הדין ומיום התוכחה. וביותר פשתה המספחת הזאת בימי שמחות וגיל וימים טובים ולילי שמחת בית השואבה ויום שמחת תורה וימי הפורים וכדומה, מחמת ערבות השמחה מרבים בשחוק וקלות ראש, וכל מי שיש בידו למחות, ימחה על דבר כבוד שמו, ואם אין בידו למחות, יזהר בנפשו להיות כאלם לא יפתח פיו.

ויש שרוצה לזהר שלא לדבר בבית הכנסת, אבל כשמדברים אליו אחרים נראה לו כבושה וכיוהרא שלא להשיבו ולומר שאינו מדבר בביהכ"נ, ומתוך כך גם הוא מדבר בכאב לב עד שלבסוף נעשה לו כהיתר. והאיש הירא את ה' יאחזהו רעד מחומר שבו, ולא יבוש מפני כל, ויאמר בפה מלא, איני מדבר בביהכ"נ, שהרי זה דומה למי שרוצים לאבד ממנו הון עתק או להרגו, שלא יחוש לבושה ולא לשום דבר ויחיש מפלט לו. עאכ"כ שצריך לחסו על נפשו ועל כבוד קונו. זה כלל גדול, שלא לעבור שום עבירה ושלא להימנע מקיום שום מצוה מפני הבושה, ועל זה אמרו 'הי עז כנמר לעשות רצון אביך שבשמים'. והנזהר בזה מלבד שניצול מעונש חמור נותנים

לו ג"כ שכר כעושה מצוה, שמקיים מצוות 'ומקדשי תיראו', שביהכ"נ הוא מקדש מעט וצריך לירא ממנו.

ומכלל מורא בית הכנסת שלא יתן שם בקולו קול עז אפילו לקרא לשום אדם או למחות ביד אחרים העושים שלא כהוגן, אלא כשצריך לדבר ילך אצלם וידבר להם בלחש בנעים-שיח ובכבוד ראש כעומד בהיכל המלך. ועין רואה איך עומדים בפני שרי הארץ ושופטיה בכבוד גדול ואין קול ואין עונה קול דממה דקה, על זה ידעו כל הדושים, וגם העכו"ם המתהללים באלילים ביושבם בבית תפלותם עומדים בכבוד גדול באימה ויראה. והן אמת שהעומד לפני השופט עיניו יחזו את אשר לפניו, ואם ירצה לדבר איזה שפת יתר בחרונו יבהלוהו וחמת מלך מלאכי מות. לא כן העומד בבית הכנסת שאינו רואה את אשר לפניו ואין נפרעים מן האדם תכף ומיד, אלא בדרך שאדם רוצה לילך מניחים אותו, ויצר סמוך עומד על ימינו לשטנו, ומסיתו הסת כפול להעבירו על דעת קונו, זהו כל רעת האדם בארץ. אבל חובת גברא אשר הוא יהודי ומאמין באמונה שלמה במציאות ה' מלך נורא ואיום בכל מקום 'מלוא כל הארץ כבודו', וביותר מתגלה הארתו והשראת שכינתו בהיכל קדשו, והוא משיג על כל דרכי בני אדם לתת לאיש כדרכו, ומשלם אפילו על שיחה קלה אם לטוב ואם למוטב היום לעשותם ולמחר לקבל שכר ועונש, וביד האדם לכופ את יצרו וכן היא חובתו וכן נאה לו זה כל האדם. אשרי איש ירא את ה' בכל מקום וכ"ש בהיכל קדשו הס מפניו, ולא ישמע קולו בבואו אל הקדוש לדבר עם חבירו. וגדר גדול גדור ראשונים שלא לדבר עם חבירו אפילו בדברי תורה כדי שלא יחדסנו שומע ולא יורו היתר לעצמם.

והזהירות שלא לדבר בביהכ"נ הינו אפילו שלא בשעת התפילה, אבל בשעת התפילה אפילו שלא בבית הכנסת צריך לזהר שלא לדבר מתחילת התפילה ועד סופה. וידוע מאמר רבותינו ז"ל שאמרו (ברכות ו א) אין תפילתו של אדם נשמעת אלא בבית הכנסת. ועוד אמרו (שם ח א) כל מי שיש לו בבית הכנסת בעירו ואינו נכנס שם נקרא שכן רע וגורם גלות לעצמו. אשר על כן ראוי להשתדל מאוד להתפלל בביהכ"נ, אפילו אם מוכרח להתפלל ביחיד ילך לביהכ"נ ויתפלל, וכ"ש שצריך להשתדל הרבה להתפלל בביהכ"נ עם הצבור, ולא יתפלל ביחיד ולא בביתו אפילו עם מנין, אם לא מחמת אונס גדול, כי מאבד טובה הרבה. ודי בזה למי שיש לו לב טוב, כי מי שאין לו לב טוב לא יכנסו בו דברים כהנה וכהנה.

בירורי הלכה

כדי לבנות אחר במקומו, אבל בונין אחר ואח"כ סותרין זה, שמה יאירע להן אונס ולא יבנו. ולפ"ז גם אי איכא בעיר ביהכ"נ נוסף אסור לסתור ע"מ לבנותו מחדש דחיישינן דלא יצליחו לבנות ביהכ"נ זה. ולפ"ז צ"ל הא דמרימר ומר זוטרא סתרי ובנו בי קייטא בסיתווא סברי לטעמא דצלויי וכ"כ ברא"ש דאינהו סברי משום צלויי והוה להו דוכתא לצלויי.

אמנם הרשב"א והר"ן והנמק"י סברי דחששא דפשיעותא היינו שמה יתעצלו בבנינו וישארו ללא ביהכ"נ, אבל לשלא יבנו כלל לא חיישינן, ולכן כשיש דוכתא קבוע לצלויי דליכא למיחש לפשיעווא שרי, ומד"א דצלויי סבר דאי איכא דוכתא לצלויי כל דהו סגי בהכי ולא חיישינן לפשיעווא, ולפ"ז אי איכא ביהכ"נ נוסף בעיר לכו"ע מותר לסתור לזה ע"מ לבנותו, דרך בדאיכא דוכתא לצלויי או ביהכ"נ ארעי פליגי לישני דלטעמא דצלויי מותר ולטעמא דפשיעווא אסור, וגם מרימר ומר זוטרא סברי לטעמא דפשיעווא ומה שסתרי ובנו בי קייטא בסיתווא זהו משום שהיה ביהכ"נ נוסף. וכך ג"כ כתב בהגהת תוס' (ב"ב ג:) בחד תירווא דהא דמרימר ומר זוטרא סתרי ובנו זהו משום שהיה להם ביהכ"נ אחר ואין לחוש אם לא יבנו זאת, וכן באגודה כתב דהיכא דאיכא ב' בתי כנסיות בעיר אחת מותר לסתור אחת עד שיבנה והא דקאמר דאיכא דוכתא לצלויי לא איירי בביהכ"נ, וכן ברבינו יוחנן, [ובכתב סופר או"ח ס"ז כתב בדברי הרא"ש אין הוכחה לאסור דהרי תלמידו ר"ו מתיין].

[ובתורת חיים כתב להוכיח דחששא דפשיעווא הוא שלא יבנו כלל וכדפרש"י מדמקשה בגמ' במבא בן בוטא דהיכי אסביה עצה להורדוס למיסתר ביהמ"ק ותריץ הגמ' דשאני מלכות דלא הדר ביה דאי אמר מלכות לעקור טורא עקר טורא, דמשמע פשט הגמ' דלא הדר ביה מלבנות כלל ועוד דומיא דעקר טורא ועוד דתיפ"ל דלא חיישינן שיתעצל בבנינו כיון דהיה צריך לבנות מהר מאימת מלכות וכמבואר בגמ']

ובמהר"ם בב"ב ובכתב סופר (או"ח סי' י"ז) נראה דנידון זה תליא האם גורסים בגמ' 'דאיכא דוכתא לצלויי' וא"כ באיכא ביהכ"נ אחר שרי, או דגרסינן 'דאיכא בי כנישתא אחריית' דמשמע דגם בדאיכא ביהכ"נ אחר אסור לסתור.

אמנם הס"ז (קנ"ב סק"א) כתב דגם שאר הראשונים דגרסי בי כנישתא אחריית פירושו ביהכ"נ עראי ומוכיח מב"י דכתב בי כנישתא אחריית לצלויי דמשמע עראי

בענין סתירת ובנית בית הכנסת וכשיש ביהכ"נ נוסף בעיר

[נלמד השבוע בכלל בית ישראל בלימוד הדף היומי ב"ב ג:]

כתב המרדכי פרק בני העיר (והובא ברמ"א סי' קנ"ב), בית הכנסת נקרא מקדש מעט ולכן אסור לנתוח דבר מביהכ"נ, ואם נתן ע"מ לבנות שרי דההיא נתיצה בנין מקרי. ובמשנ"ב (סק"א) כתב, דהוי כנותח אבן מההיכל דאסור משום 'את מזיבחתם תתוצון וגו' לא תעשון כן לה' אלקיכם'.

ואיתא בגמ' בב"ב (ג:) א"ר חסדא לא ליסתור איניש בי כנישתא עד דבני בי כנישתא אחריית, איכא דאמרי משום פשיעווא, ואד"א משום צלויי, מאי בינייהו, איכא בינייהו דאיכא בי כנישתא אחריית [ואיכא דגרסי דאיכא דוכתא לצלויי וכדלקמן]. מרימר ומר זוטרא סתרי ובנו בי קייטא בסיתווא וסתרי ובנו בי סיתווא בקייטא. א"ל רבינא לרב אשי גבו זווי ומחתי מאי, א"ל דילמא מתרמי להו פדיון שבויים ויהיבי להו, שרגי לבני והדרי הדורי ומחתי כשורי מאי, א"ל זימנין דמתרמי להו פדיון שבויים מזבני ויהיבי להו, א"ה אפילו בנו נמי, א"ל דירתייה דאיניש לא מזבני. ולא אמרן אלא דלא חזי בה תיווא אבל חזי בה תיווא סתרי ובני כי הא דרב אשי חזא בה תיווא בכנישתא דמתא מחסיא סתריה ועייל לפורייה להתם ולא אפקיה עד דמתקן ליה שפיכי.

הראשונים (מלבד דעת הא"ז המובא באש"י דתליא בפלוגתא האחרונים) נקטו לדניא כטעמא דפשיעווא דכך ס"ל לרבינא ורב אשי, ובב"י כתב דכן מוכח מגמ' פרק בני העיר דרמי בר חמא הוה קא בני ההיא בי כנישתא הוה ההיא כנישתא עתיקא הוה בעי למסתירה ולאתניי לבינני כשורי מינה ועייל להתם יתיב וקא מיבעיא ליה הא דרב חסדא דא"ר חסדא לא ליסתור איניש בי כנישתא עד דבני בי כנישתא אחריית התם משום פשיעווא כי האי גוונא מאי אתא לקמיה דרב פפא ואסר ליה לקמיה דרב הונא ואסר ליה, ועל כרחק איירי בדאיכא להו דוכתא לצלויי דאל"ה היה לרמי בר אבא לחשוש לזה, וכיון שבכל זאת ר"פ אסר משמע דס"ל דעיקר טעמא משום פשיעווא.

ונחלקו הראשונים בביאור טעמא דפשיעווא, רש"י מפרש, דילמא מתרמי אונס ולא בנו אחריית. וכך כתב הרמב"ם פ"א מתפילה ה"ב וז"ל, אין סותרין ביהכ"נ

בעלמא, אבל כר'ע מודו דאי איכא ביהכ"נ קבוע אחר דמותר לסתור ביהכ"נ זה ע"מ לבנותו, ואע"ג שלא הזכירו זאת בפירוש מ"מ נלמד ממה שכתבו דבנין האחרת תחילה ואח"כ סותרין ומוזה נלמד דאי איכא ביהכ"נ אחר הוי כאילו בנו האחרת דמה הפרש יש ביניהם, וכתב דכך משמע ברמ"א סי' קנ"ג ס"ז דכתב בענין ביהכ"נ של בני הכפרים (או דכרכים דתלו בדעת יחיד) שמותר למוכרו, דכ"ז לא מיירי אלא כשיש להם ביהכ"נ אחרת אבל אם אין להם רק ביהכ"נ אחת אסור למכרו דהא אפילו לסתור אסור עד שיבנו אחרת דוקא כשיש להם אחרת דהיינו שבנו עכשיו אחרת, ולכן כתב לדינא דבדאיכא ביהכ"נ אחר בעיר מותר לסתור ביהכ"נ זה ע"מ לבנותו. ובביה"ל ד"ה כתב דגם הא"ר והגרא למדו בהבנת הרמ"א כט"ז דבדאיכא ביהכ"נ אחר שרי לסתור.

אמנם המג"א (סי' קנ"ב סק"א) פליג וס"ל דגם אם יש להם ביהכ"נ אחר אסור לסתור. ובסי' קנ"ג סקט"ז כתב המג"א לבאר דברי הרמ"א בדרך אחרת, דהא דביהכ"נ של בני כפרים נמנרת דוקא כשיש להם אחרת דהיינו שבנו עכשיו אחרת, אבל כשיש להם מתחילה ב' בתי כנסת אסור למכור ולסתור אחד.

[ובכתב סופר (אר"ח סי' יז)] כתב דלמפרשים דחששא דפשיעותא היינו שמא לא יהיה להם מקום קבע להתפלל ולכן בדאיכא ביהכ"נ אחר שרי, ה"ה דאי שכרו מקום לכל זמן הבניה ולא לזמן קצוב וקבלו בקנס שלא לחזור דליכא למיחש לפשיעותא והתשרלות כלל דמותר לסתור ביהכ"נ ע"י בני אחרת דבניו. ובהמשך דבריו כתב להקשות ע"ד הט"ז דהשווה לכל הראשונים דיסברו להתיר בדאיכא ביהכ"נ אחרינא כהר"ן ודעימיה, ומ"מ כתב דכיון דרבו המתירים וגם לא נמצא מפורש מאן דאסר רק דמסתימת דבריהם משמע לאסור, וכן בטור ובשו"ע לא כתבו בזה וגם הרמ"א רמזו רק בסימן קנ"א ולא במקומו, משמע דעכ"פ לא בירא להו להתיר ומ"מ בדאיכא עוד צד להקל חזי לאיצטרופי דעת המתירין והמיקל לא הפסיד.]

ובביאור הלכה כתב, דהרבה אחרונים הקלו כט"ז והרבה החמירו כמג"א, וכתוב דכיון דבסותר ע"מ לבנות לכר'ע אין אסור מדאורייתא כי אם שחכמים חששו שיפשעו ולא מצאנו בראשונים שכתבו להדיא לאסור ואדרבה מצאנו להרבה ראשונים שהקלו להדיא שוב אין להתמיר בזה, אך כ"ז דווקא אם בביהכ"נ הקבוע יש מקום שכולל בריוו להתפלל דאל"ה לא חזרי דלכר'ע אסור.

ולכאורה נראה דגם למג"א יהיה אפשר לסתור את ביהכ"נ ולבנותו מחדש ע"י שימכרוהו מתחילה [באופנים המועילים בביהכ"נ דבני כפרים ע"י זט"ה במא"ה או בדכפרים ותלאוהו בדעת יחיד ובנאוהו משלהם] ובכסף זה יבנו ביהכ"נ חדש באותו מקום דכיון דבלא"ה יש להם ביהכ"נ נוסף ליכא למיחש לצילוחא.

[ובבי"ח כתב דכשר התחילו לבנות את ביהכ"נ החדש ובנוסף יש להם דוכתא לצלויי שרי ליסתר וליקח אבנים מביהכ"נ הישן בכדי לבנותם בחדש וליכא למיחש לפשיעותא, ומוכיח זאת מהגהת אשרי שכתב, וכן אסור ליקח אבנים מביהכ"נ הישנה כדי לבנות בחדשה כי ליכא דוכתא לצלויי, משמע דבדאיכא דוכתא לצלויי שרי. ובמג"א (סק"ה) פליג ומוכיח דבכל גונא איכא למיחש לפשיעותא ע"ש, וכתוב דלכן הרמ"א כשהעתיק את דברי האש"רי הוא השמיט את המילים 'כי ליכא דוכתא לצלויי' כיון דאנן קיימ"ל כמד"א משום פשיעותא וחיישינן בכל גוונא. [מדברי הב"ח משמע דלמד דגם הג"א פסק לטעמא דפשיעותא ודלא כהבנת המג"א והט"ז דסברי דדעת הג"א כמד"א משום צלויין וכן בביה"ל ד"ה בונים האחר האריך להוכיח לאסור ולאפוקי ממשמעות הב"ח].

חזו בה תיוהא ובגמ' בב"ב שם אמרינן ולא אמרן אלא דלא חזי בה תיוהא אבל חזי בה תיוהא סתרי ובני כי הא דרב אשי חזא בה תיוהא בכנישתא דמתא מחסיא סתריה ועיילי לפורייה להתם ולא אפקיה עד דמתקן ליה שפיכי. ולחד תירוצא בגמ' זהו הסיבה שאסביה בבא בן בוטא עצה להורדוס למיסתר ביהמ"ק כיון דתיוהא חזא ביה.

ובשו"ע סי' קנ"ב כתב, אבל אם חרבו יסודותיו או נטו כתליו ליפול סותרים אותו מיד ומתחילין לבנות במהרה ביום ובלילה שמא תדחק השעה וישאר חרב. ועל

לשון השו"ע דבנין ביום ובלילה, כתב בתורת חיים בב"ב דמקורו מהרמב"ם דפירש בהא דרב אשי עייליה לפוריה זהו בכדי להשיגה על הבניה שנעשתה גם ביום וגם בלילה. אמנם ברש"י מבואר דהכניס מטתו לשם בכדי שיצטער מהגשם והשמש ובכך לא יתעצל מבנינו ולפ"ד אין מקור לעבוד בלילה, וכן שאר פוסקים כתבו שצריך לבנות במהרה ולא הזכירו שצריכים לבנות גם בלילה.

וביותר י"ל דדוקא לרמב"ם דס"ל דחששא דפשיעותא הוא שמא לא יבנוהו כלל לכך בחזו ביה תיוהא שמותר לסתור ע"מ לבנותו בחזרה צריך להשתדל ככל האפשר ולכן צריך לעבוד גם ביום וגם בלילה דהא חיישינן שמא לא יצליחו לבנותו, אבל לראשונים דס"ל דטעמא דפשיעותא היינו שמא יתעצלו בבנינו וישארו ללא ביהכ"נ קבוע לתפילה וליכא למיחש שמא לא יבנוהו כלל, א"כ י"ל דאם ישנו ביהכ"נ נוסף אין חיוב התאמצות עד כדי כך לבנות גם בלילה.

ולכאורה תיוהא אינה דווקא כשהבנין רעוע ומסוכן ליפול, אלא כל שביהכ"נ אינו יכול להתקיים מחמת דבר אחר חשיב תיוהא, דבמשנ"ב (סק"ט) מביא מהא"ר דאם גזרה מלכות שלא יתפללו שוב באותו ביהכ"נ חשיב תיוהא דמותר לסתור ולבנות במקום אחר. ומביא עוד מהט"ז מעשה בעיר אחת שהיו היהודים דריין חוץ לחומה וארע הענין שנתישבו בתוך החומה והיתה הביהכ"נ לבדו חוץ לחומה, ואמרתיו אין לך תיוהא גדולה מזו והתרתיו לסתור אותה כדי לבנותה תוך החומה ויתחילו לבנות ביהכ"נ החדשה ויטלו אח"כ האבנים מן הישנה ויבנו תוך החומה מהם.

וכן בעניין ביהכ"נ שצר מהכיל את כל המתפללים ורוצים לסותרו בכדי להרחיבו, דמבואר ברמ"א דאסור לסתור אפי' מחיצה אחת בכדי להרחיב ביהכ"נ וכדעת הרמב"ם ורד"ו וכמבואר בד"מ. אמנם ברא"ש ריש ב"ב מבואר דכה"ג חשיב תיוהא דמותר לסתור ע"מ להרחיב. ובפמ"ג כתב להקל כרא"ש ונשאר בצ"ע. ובביה"ל כתב ליישב דל"ם הרמב"ם איירי בדאפשר להתחיל בלהרחיב ביהכ"נ דאין תיוהא ואילו הרא"ש מיירי דא"ל בלא להרחיב דהוי תיוהא, אמנם כתב דמהתשב"ץ דאזיל בשיטת הרמב"ם משמע לאסור בכל גוונן.

[ובקובץ תשובות (ח"ה סי' י"ט) להגרש"א כתב בענין ביהכ"נ שצר מהכיל את כל המתפללים ורצו להגדיל את ביהכ"נ ע"י שישברו הקיר המפריד לעז"ז ואת העיז"נ יבנו ע"ג עמודים מאחרי הקיר המזרחי ויפתחו קיר חלולותו העיז"נ למעלה מאה"ק בכדי שהנשים וימען, והביא מחלוקת אחרונים אם מותר להדבר שהרי עיז"נ קדושתו פחותה מביהכ"נ וא"כ הוי סתירת ביהכ"נ שלא לצורך בנין, ומביא תשובת מהרש"ם שהתיר (אפילו בביהכ"נ דכרכים) באופן שימכרו את חלק מהכותל שרוצים לפתוח בו חלונות ע"י זט"ה ויסתרו ע"י גוי, וכתב שם דדצוי שסכום הכסף לא יהיה פחות מסלען].

העולה לדינא:

א] כשיש בית כנסת נוסף בעיר נחלקו האחרונים אי שרי לסתור ביהכ"נ ע"מ לבנות חדש דהרי נשאר להם ביהכ"נ להתפלל, דעת הט"ז והא"ר והגרא להתיר ודעת המג"א לאסור, ובביה"ל כתב להקל כט"ז, והנ"מ כשיש בביהכ"נ האחר מספיק מקום בכדי להכיל את כל מתפללי אותו ביהכ"נ. ובספר מעיל צדקה להגר"י בלוי הסתפק בזמננו שיש לכל עדה ביהכ"נ משלה אם חשיבי שאר הבתי כנסיות חילוף ליה.

ב] ביהכ"נ שחרבו יסודותיו או שנוטים כתליו ליפול או כשגזרה המלכות לא להתפלל בו, סותרים אותו מיד אפילו ליכא דוכתא לצלויי ומתחילים לבנותו מהרה ביום ובלילה שמא תדחק השעה וישאר חרב, ובביה"ל כתב מהריטב"א במגילה דגם בדאיכא תיוהא אינו שרי לסותרו אלא מדעת הפלגנים.

ג] אם רצו להרחיב את ביהכ"נ, צריך קודם לבנות את הקירות החדשים מבחוץ ואח"כ לסתור את הקירות הישנים, והיכא דא"א להרחיבו מבלי לסתור את הביהכ"נ אם ביהכ"נ מכיל את כל המתפללים אסור לסותרו, ובגוונא שאינו מכיל את כל המתפללים, בפמ"ג רוצה להתיר כהרא"ש דחשיב תיוהא ונשאר בצ"ע, וכן נראה דעת הביה"ל. [הדברים נכתבו ע"י י. ס. כולל חזו"א]

קוראים כותבים

מהבית בשעה שש ועולה לשיבה ומתיישב על מקומו ומתחיל את התפילה. וכמה פעמים התלון באזני על כך שישנם אנשים שמגיעים לתפילה באיחור בדרך קבע, ולא היה במין היאך שייך להתנהג כך, ואין הנהגה זו הגיעה מצד תכונת נפש להגיע בזמן 'אקה' דראינו אצלו הכרה בחשיבות התפילה דווקא בעוד אופנים. ולעת קזנותו למען ייבו מימס... על האדמה כתיב אבל בחז"ל לא, כיון דאמרי ליה באמצע הלילה ושואל האם התפלל כבר מעריב, וזהו מחמת שהתפילה תפסה אצלו חלק חשוב מחייו. ואפשר לומר עליו הפסוק בתהילים (קט,ד) 'ואני תפילה' ופרש"י שם 'איש תפילה'.

ולכאורה זהו המבואר בגמ' הנ"ל דבזכות המקדמי ומחשכי לבית הכנסת זוכים לאריכות ימים. ויהיו הדברים לעילוי נשמתו.

סיפור השבוע

בשעת תפילת בליל שבת חילקתי את הכרטיסים לכל המתפללים וכל האורחים. בין האורחים היה אחד שגר בשכונה מרוחקת, במקום בו אפשר להשכיר את הדירה לחסידים שבאו לחסות בצל האדמו"ר במחיר מכובד, ושכר דירה קטנה באיזור שלנו. וכמובן שגם הוא קיבל כרטיס.

הלה התחיל להתעניין אצל המתפללים מי אני ומה הסיפור שלי וכו'.

במוצאי יום טוב הוא הציע אותי לאחיו שיש לו בת גרושה. ב"ה שידוך טוב ומוצלח שיותר מזה לא חלמתי. לאחר כמה ימים נסגר השידוך וכעת אני בעיצומם של ההכנות של החתונה שתתקיים בקרוב ממש.

לאחר שראיתי כמה גדול כח זיכוי הרבים, חשבתי שאני חייב ליזכות את הרבים ולפרסם גם סיפור זה ליזכות את כלל ישראל וגם שיעמוד לזכותי, שהחתונה וכל הגלגל אליו יהיה בשעה טובה ומוצלחת.

חבר טוב הפנה אותי אליכם והנה הסיפור לפניכם.

תודה מראש על פירסום הסיפור, ושתזכו ליזכות את הרבים. (מורא מקדש)

לע"נ מזכי הרבים הגה"צ רבי יהודה אריה בר"ר יעקב שכטר זצ"ל והגאון הגדול רבי עוזר בר"ר שלמה זלמן דחרי זצ"ל ולע"נ האשה הצדקנית רבקה מרים בלוי בר"ר אברהם דוד פרידמן ז"ל

מבקשים אנו מכל מי שנשאל ליבו לבוא ולשאת בהוצאת והפצת הגיליון באופן קבוע-חד פעמי, נא לפנות לטלפון 0527176420 , 0527101970 בשעות בין הסדרים. ניתן להנציח לרפואה וישועה. לשליחת חומר ולקבלת הגיליון: פקס: 15335748722 **ניתן לתרום באשראי דרך נדרים פלוס: קופת – אהלי תורה (בנשיאות הגר"ד לנדו שליט"א) קטגורית קדושת בתי מקדש מעט**

ספרו נפלאותיך

עובדות ומנינים על התורה

קרח תשפ"ד

ויקנאו למשה במחנה

"ויקח קורח בן יצהר בן קהת בן לוי ודתן ואבירם בני אליאב ואון בן פלת בני ראובן" (טז א).

בפסוק בתהלים (קו טז-יח) נאמר "ויקנאו למשה במחנה לאהרן קדוש ה'. תפתח ארץ ותבלע דתן ותכס על עדת אבירם. ותבער אש בעדתם להבה תלהט רשעים".

ופירש מורי ורבי מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל, כי כן הוא דרכם של כל בעלי המחלוקת, לחפש תמיד את הגדולים והצדיקים, שכלל שתהיה התנהגותו של הצדיק ימצאו תמיד קובלנות כנגדו ומגרעות בהליכותיו.

אם פרוש הוא מן העולם ועוסק יומם ולילה בתורה ובעבודה, הרי טוענים הם כנגדו שאינו מבין בענייני העולם ואינו יכול לפסוק ולהנהיג את הציבור, ואם הוא מעורב בדעתו עם הבריות ועוסק גם בצרכי ציבור, הרי הם טוענים שוב שהוא מבזבז את זמנו על ענייני הכלל ומבטל את עצמו מתלמודו.

וזהו ביאור דברי הפסוק בתהלים "ויקנאו למשה במחנה", משה שהיה לומד תמיד תורה באוהל שמחוץ למחנה, מצאו בו בעלי המחלוקת חיסרון על אשר איננו נמצא בתוך המחנה ואינו מבין בענייני העולם, "ולאהרן קדוש ה'", ואילו אהרן שאכן היה מעורב בין הבריות, היה רודף שלום ביניהם ומתעניין בגורלו של כל יחיד ויחיד, שוב מצאו בו חיסרון, שבהיותו קדוש ה' אין לו להתערב בענייני הכלל, אלא להיות שרוי בכל היום בבית המדרש, כיון שזו דרכם של בעלי המחלוקת ומחרחרי הריב והמדות בכל עת.

והוסיף מרן שר התורה זצוק"ל ואמר שכן יש לבאר על דרך המליצה אף את הפסוק בריש קהלת (קהלת א א-ב) "דברי קהלת בן דוד מלך בירושלים. הבל הבלים אמר קהלת הבל הבלים הכל הבל", שכוונת הפסוק היא "דברי קהלת בן דוד", מה הם הדברים שהיו אומרים על קהלת בן דוד? "הבל הבלים אמר קהלת הבל הבלים הכל הבל", היו אומרים על שלמה המלך שאינו מבין בענייני העולם וכל דבריו הם רק הבל הבלים, כיון שכן היא דרך הרשעים בעלי המחלוקת, אשר מוצאים פגם וחסרון בכל צדיק וירא ועובד ה'.

טעמי המקרא והקשר למחלוקת

[ט"ז, א'] "ויקח קרח בן יצהר בן קהת בן לוי ודתן ואבירם בני אליאב ואון בן פלת בני ראובן".

ראיתי בספרו של הגאון ר' פסח פינפר זצ"ל מוילנא שביאר את הקשר בין טעמי המקרא של המילים לסיבת המחלוקת.

שהנה טעמי המקרא במילים 'ויקח קרח' הם 'מונח זקף קטן' וביאור העניין הוא, שקרח לקח והניח את עצמו במחלוקת בגלל שזקפו את הקטן והיינו אליצפן בן עוזיאל שהוא בן האח הצעיר, כמבואר ברש"י בד"ה "ודתן ואבירם". (מחזה אברהם)

ביאור טענת קרח

שם. המגלה עמוקות כתב שקרח טען למשה רבינו שאתה ואהרן אשמים בחטא העגל ובחטא המרגלים, ואני אין לי שום שייכות לחטאים אלו. שחטא העגל נגרם מהערב רב שקבלת לכלל ישראל בניגוד לדעת הקב"ה, ואהרן אחיך הוא זה שאסף את התכשיטים מכלל ישראל וזרקם לאש ויצא העגל, וכן במרגלים הקב"ה אמר לך 'שלח לך' – לדעתך אני איני מצויד ע"ז, ובכ"א שלחת, וא"כ עדיף שאני אנהיג את כלל ישראל שאני נקי מכל חטא [כסלית שכולה תכלית]. (מחזה אברהם)

קרח לעתיד לבא

ז'. כתוב בתהלים [צ"ב, י"ג] "צדיק כתמר יפרח", ואומר האר"י הקדוש שהנה הס"ת של המילים הללו הם קרח ללמדנו שקרח עתיד לפרוח ולעלות, ולהיות מתוקן באחרית הימים.

ואמר הגר"ש פישר זצ"ל שזה ברור שא"א לומר שכוונת האר"י הקדוש היא שקרח קרוי צדיק, ולומר כן הוא כחומץ לשיניים ועשן לעיניים, אלא שהפסוק 'צדיק כתמר יפרח' הולך על אהרן הכהן וכמבואר בתנחומא בריש פרשת שמיני, [ו"ל התנחומא ד', ד'] "ויהי ביום השמיני. זש"ה צדיק כתמר יפרח וגו' (תהלים צב יג), זה אהרן, שנאמר [והנה פרח] מטה אהרן (במדבר יז כג), ובסופו נרמז קרח שאכן הוא עתיד לעלות ולהיות משויך לאהרן הכהן הצדיק ולשרת עמו, בתור טפל אליו. (מחזה אברהם)

מתנות יכולות לגרום ליפול

ח'. שם. עי' ברש"י לקמן פסוק ז' שכתב בתו"ד "רב לכם בני לוי" וז"ל, "וקרח שפקח היה מה ראה לשטות זה, עינו הסעתו, ראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו, שמואל ששקול כנגד משה ואהרן. אמר בשבילו אני נמלט, וכ"ד משמרות עומדות לבני בניו כולם מתנבאים ברוח הקודש, שנאמר [ד"ה א' כה, ה] כל אלה בנים להימן, אמר אפשר כל הגדולה הזאת עתידה לעמוד ממני ואני אדום, לכן נשתתף לבוא לאותה חזקה, ששמע מפי משה שכולם אובדים ואחד נמלט. אשר יבחר ה' הוא הקדוש, טעה ותלה בעצמו, ולא ראה יפה, לפי שבניו עשו תשובה, ומשה היה רואה".

שמעתי דבר מבהיל, שדווקא בגלל שהיה לקרח רוח"ק לכן הוא נפל בגלל שראה וכו', ואם לא הייתה לו רוח"ק לא היה חוטא, והוא דבר מבהיל שלעיתים אדם זוכה למתנות שמיים גבוהות וכשלא משתמש עמהן כדבעי הוא יורד לשאול. (מחזה אברהם)

קריאת שם קרח

ט'. שם. כתב החת"ס שסיבת חטאו של קרח הוא מחמת שמו, והיינו משום שאחד מאלופי עשיו נקרא ג"כ קרח ככתוב בבראשית [ל"ו, ט"ז] "אלוף קרח" והשם משפיע.

וצ"ע בדבריו, שהרי רבי ישמעאל כה"ג היה צדיק גמור ולא הושפע מהפרא אדם בשם ישמעאל?

ועוד קשה אף א"ת שישמעאל עשה תשובה בסוף ימיו, מ"מ קשה איך אביו קרא לו כך ע"ש אדם שכל ימיו היה רשע ורק עשה תשובה בסוף ימיו?

ושמעתי בשם הגר"ש וולבה זצ"ל שאמר, שקריאת שם על שם פלוני זו כמו המשכה והתפסה, וא"כ כיון שאצל רבי ישמעאל לא כווננו כלל להתפיסו בישמעאל בן אברהם לכן לא הושפע אלא שאז יוקשה דברי החת"ס שהרי ברור שיצהר אבי קרח לא כיון להתפיסו בשם של אלוף עמלק? וצ"ע בכל זה. (מחזה אברהם)

פיקח זה לדעת שני צדידים

כתב רש"י בד"ה "רב לכם וכו'" בתו"ד וז"ל, "וקרח שפקח היה מה ראה לשטות זה וכו'".

שמעתי דבר נפלא, שהנה פקח זה גימטריא 188, ופיקח נקרא כך ע"ש שיועד לראות ולהבחין בכל דבר את שני הצדידים שיש בזה, וצד זה בגימטריא 94 – ופעמיים = 188.

ואם ניקח פעמיים את הגימטריא של פקח = 376 שזה גימטריא של שלום, ששתי פקחים יכולים לעשות שלום ביניהם. (מחזה אברהם)

מה הכוונה אל תפן אל מנחתם

י"ט. [ט"ז, ט"ו] "ויחר למשה מאד ויאמר אל ה' אל תפן אל מנחתם לא חמור אחד מהם שנאתי ולא הרעתי את אחד מהם".

וכתב רש"י בד"ה "אל תפן אל מנחתם" בתו"ד וז"ל, "והמדרש אומר, יודע אני שיש להם חלק בתמידי ציבור אף חלקם לא יקובל לפניך לרצון תניחנו האש ולא תאכלנו".

ושמעתי להקשות מהגאון ר' אברהם גרבוז זצ"ל, שהנה יש ב' סוגי קרבנות, יש קרבן ציבור ששייך לכלל הציבור, ויש קרבן השותפין שכמה אנשים מביאים אותו, ובקרבן ציבור אין לכל אחד חלק בו שיוכל לצאת ולא לזכות, אלא הוא שייך לכל הציבור.

וא"כ קשה, מה שייך לומר שחלקם לא יקובל ולא תאכלנו האש, והרי מדובר בקרבן ציבור, ואין בו חילוק שכזה? וסברתי לתרץ, שכיוון שקרה עשה מחלוקת והפריד את כלל ישראל ממילא גם הקרבן לא נחשב ל"קרבן ציבור". אך ודאי שא"א לומר כן, דא"כ היאך הקריבו באותו יום תמיד של שחר הרי כבר אין ציבור. (מחזה אברהם)

כיצד זכינו לשמואל

כ'. [ט"ז, כ"ה] "ויקם משה וילך אל דתן ואבירם וילכו אחריו זקני ישראל". הנה משה רבינו היה מלך, וכמבואר ברש"י בפסוק ג' בד"ה "ומדוע תתנשא" שכתב "אם נטלת לעצמך מלכות וכו'", וא"כ משה רבינו עשה כאן מעשה מפעים שמחל על כבודו והלך אל דתן ואבירם במיוחד כדי לנסות ולהצילם.

ושמעתי ממו"ח הגה"צ ר' יצחק זילבר זצ"ל שאמר, שהנה איתא במדרש [מקור] שבשעה שבא משה אליהם נסתפקו בני קרח האם צריכים הם לעמוד או לא, ולבסוף עמדו והרהרו תשובה בלבם ומחמת זה כשפתחה האדמה את פיה נתבצר להם מקום בגיהנום. ואמר מו"ח זצ"ל, שבא וראה מה גרמה מידת ענוותנותו של משה רבינו, שאם לא היה הולך אליהם לא היו מהרהרים, ובזכות שמשה רבינו הלך אליהם גרם הם שינצלו, וממילא זכינו לשמואל הנביא והימן ובניו ועוד.

וע"ד המדרש הנ"ל שמעתי פעם מהרב נחום דיאמנט שליט"א [מבני ברק] שביאר מדוע באמת עשו בני קרח תשובה, והרי היה להם רק ספק האם אביהם צודק או משה, ומדוע החליטו לעשות תשובה.

וביאר דבר נפלא, שאם אדם מסתפק גם אחר שיש לו נגיעות הרי זה מורה שהצד השני כמעט מאה אחוז צודק, ובבני קרח הרי היה להם נגיעות בגלל אביהם קרח, ואפ"ה היה להם ספק לעמוד מפניו, לכן הבינו שאין ספק! ועשו תשובה. (מחזה אברהם)

הנוסח לא ה' שלחני

כ"ד. [ט"ז כ"ט] "אם כמות כל האדם ימותון אלה ופקדת כל האדם יפקד עליהם לא ה' שלחני".

וכמו"כ מצינו אצל אליהו שג"כ אמר [מלכים א' י"ח, ל"ז] אם לא תרד אש אכפור ואומר "ואתה הסיבות את לבם אחרוניתי".

וצ"ע מדוע הוצרכו לומר כל כך חריף. וניתן ליישב ע"פ מה שמעתי ממו"ח הגה"צ ר' יצחק זילבר זצ"ל לבאר בשם קדמונים את דברי הגמ' בסנהדרין [ק"ז]. ששם נאמר "ביקש דוד לעבוד ע"ז", שגמ' זו מוקשית עד מאוד.

וביאר, שכיוון שהיה חילול ה' עם כל מעשה דאבשלום, רצה ללכת לעבוד ע"ז כדי שלא יתחלל שמו הגדול של הקב"ה שכן עושה ליראייו, וכשיעבוד ע"ז יאמרו שבגלל שעבד ע"ז לכן נענש כך.

וה"ה כאן כדי שלא יהיה שום צד של חילול ה', אמר להם מראש, שאם לא יקרה כך 'לא ה' שלחני'.

עצם דברי מו"ח זצ"ל בביאור דברי הגמ' צ"ע, שהרי יכול להיות שנענש בגלל חטא בת שבע כמו שנתן הנביא ניבא לו על כבשת הרש, וכמו שאכן אמרו כל שונאיו? (מחזה אברהם)

נחוח של משה

[י"ז, י"א-י"ב] ויאמר משה אל אהרן קח את המחתה ותן עליה אש מעל המזבח ושים קטרת והולך מהרה אל העדה וכפר עליהם וגו'. ויקח אהרן כאשר דיבר משה וירץ אל תוך הקהל והנה החל הנגף בעם ויתן את הקטרת ויכפר על העם".

הנה יש ללמוד מכאן על גבורתו העצומה של אהרן הכהן ואמונתו במשה, שהרי אהרן איבד את שני בניו על זה שהקטירו קטרת במשכן שלא בציווי, ואתמול מתו מאתיים וחמישים ראשי סנהדראות על זה שהקטירו קטרת שלא צווי בחוץ, וכאן לוקח הוא קטורת ומקטיר בחוץ ולא חושש ועוצר אפילו לא לשנייה! (מחזה אברהם)

במקום קדוש הכל פורח

[י"ז, כ"ד] "ויצא משה את כל המטת מלפני ה' אל כל בני ישראל ויראו ויקחו איש מטהו".

כתב הבעל הטורים בשמות [ז', י"ב] בד"ה "מטותם" וז"ל, ב'. ויבלע מטה אהרן את מטותם. ומטה אהרן בתוך מטתם (במדבר י"ז כ"א). איתא במדרש שגם במעשה קרח בלע מטה אהרן את מטותם וכשהוציאוהו אז חזר ופלטים ולכן לא הוציאו פרח. ועל כן כתיב (שם שם כד) ויוצא משה את כל המטת, חסר, לפי שבלעם".

שמעתי פעם מר' מאיר צימרוט שליט"א שאמר בשם מרן המשגיח הגר"מ חדש זצ"ל שביאר מדוע היו צריכים לנס כזה, ומדוע לא נלמד כפשוטו שכל המטות לא פרחו מלבד מטה אהרן.

וביאר בזאת, שכיון שהמטות הוכנסו לקדש הקדשים, אין מציאות שבמקום קדוש כזה שלא תהיה פריחה [וכנ"ל] ולכן היה צריך לנס מיוחד שהמטה של אהרן יבלע את כל המטות.

ואמר הגר"מ זצ"ל שמזה נלמד שגם בחור אשר נמצא בישיבה והוא עץ יבש הרי הוא יפרח, אך בתנאי שהוא איננו בלוע במשהו אחר. (מחזה אברהם)

חכמת נשים

א'. כתוב בפרשה [ט"ז, א'] "ויקח קרח בן יצהר בן קהת בן לוי ודתן ואבירם בני אליאב ואון בן פלת בני ראובן".

א'. בעניין ההשפעה המכרעת של אשה על בעלה הנה קבלנו מחז"ל שנפילתו הגדולה של קרח באה מחמת אשתו, והצלת און בן פלת ג"כ נזקפת לטובת אשתו. נביא את דברי חז"ל ונוסיף בהם נופך.

דברי הגמ' לגבי אשתו של און בן פלת-

איתא בגמ' בסנהדרין [ק"ט: ק"י]. אמר רב: און בן פלת אשתו הצילתו, אמרה ליה: מאי נפקא לך מינה? אי מר רבה - אנת תלמידא, ואי מר רבה - אנת תלמידא. אמר לה: מאי אעביד, הואי בעצה, ואשתבעי לי בהדיה: אמרה ליה: ידענא דכולה כנישתא קדישתא נינהו, דכתיב כי כל העדה כלם קדשים. אמרה ליה: תוב, דאנא מצילנא לך. אשקיתיה חמרא, ואריותיה, ואגניתיה גואי, אונתבה על בבא, וסתריתה למזיה, כל דאתא חזיה, הדר. אדהכי והכי אבלעו להו.

העיר מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל בדרשותיו לפני כששים שנה, שהרי עתה פרצו כל חוק ונלחמו נגד משה רבינו ורצו לקעקע כל דת, א"כ היאך פרשו מלראות שער אשת איש, ויישב שהפרישה מעריות נשאר מנטיעת יוסף הצדיק במצרים להיות גדורים מעריות.

דברי הגמ' לגבי אשתו של קרח-

איתתיה דקרח אמרה ליה: חזי מאי קעביד משה! איהו הוה מלכא, לאחווה שוויה כהנא רבא, לבני אחוהי שוינהו סגני דכהנא, אי אתיא תרומה - אמר תיהוי לכהן, אי אתו מעשר דשקילתו אתון - אמר הבו חד מעשרה לכהן, ועוד דגייז ליה למזייכו ומיטלל לכו כי כופתא, עינא יחב במזייכו. היינו דכתיב חכמות נשים בנתה ביתה - זו אשתו של און בן פלת, ואולת בידה תהרסנה - זו אשתו של קרח.

וכן ביאר רש"י במשלי [י"ד, א'] שכתב בד"ה "חכמות נשים בנתה ביתה" וז"ל, "חכמות נקוד פתח שאינו שם דבר אלא החכמות שבנשים בנות את בתיהם שמתקיימות על ידיהן כמו אשתו של און בן פלת כמו שמפורש בפרק חלק:

ובד"ה "ואולת" כתב וז"ל, "ואשה שוטה".

ובד"ה "בידה תהרסנו" כתב וז"ל, "תהרס ביתה זו אשתו של קרח".

ובפסיקתא זוטרתא [לקח טוב] במדבר פרשת קרח דף קיד עמוד ב] עשה משתי הנשים הללו כלל, והביא דוגמאות נוספות.

שאינן שם כך, "ואולת בידה תהרסנו". זו אשת קרח שהיטתו למרוד במשה. וכן מצאנו באדם הראשון שלקה על ידי אשתו. וכן מצאנו באחאב שהיטתו אשתו מיכן אמרו כל ההולך אחר עצת אשתו נופל לגיהנם. והני מילי בדברי תורה אבל במילי דעלמא אזיל. כדאמרי אינשי אתתך גוצא גחון ולחוש לה ליטול הימנה עצה".

שמעתי מהרב נחום דיאמנט שליט"א [שהוא מומחה עולמי בשלום בית] שתי הארות מאירות,

שאשת קרח הכניסה אותו לנגיעות, ואשת און בן פלת הוציאה אותו מהנגיעות,

וכמו"כ שתי הנשים התכוונו לטובת בעליהן, אלא שאשת קרח לא השכילה לדעת מהו טוב, והרסה אותו בזה ובבא.

תיקון טעות

בגליון של פר' שלח, הבאנו סיפור אודות רבי שלום שבדרון זצ"ל, ושמענו מהרה"ג ר' משה שיף שליט"א ששמע את הדברים מר' שולם בעצמו, וציין שיש בזה כמה אי דיוקים.

א' ר' שלום הלך אז למשיג ר' יחזקאל לוינשטיין זצ"ל שכיח אז כמשגיח במיר.

ב' ר' שלום לא תיכנן להפסיק למסור שיחות רק רצה דברי חיזוק.

ג' גם המשגיח התלבט מה לומר לו כי הוא מוסר שיחות.

ד' ר' חיים ברים פגש אותו ואמר לו את הוארט בשם הבעל שם טוב מבלי שידע מכל הענין.

כלות השבעה להגאון המופלג רבי רפאל יצחק רייכמן זצ"ל נלב"ע כ"ב סיון תשפ"ד

תולדותיו בקצרה

הגאון רבי רפאל רייכמן זצ"ל נולד בשנת תרצ"ד בברונקס שבניו יורק לאביו הגאון רבי שלמה זלמן רייכמן זצ"ל ששימש ברבנות, והוציא את הספר חידושי הרמב"ן עמ"ס חולין. לכבוד לידתו קיבל אביו מכתב ממרן הגר"ב ליבוביץ זצ"ל ובו בירכו שיגדל בתורה ויר"ש.

כבר בנערותו ניכרו בו כישרונותיו הנדירים, ומיד כשנכנס ללמוד בישיבת רי"א בארה"ב בלט מכל התלמידים עד שהתמנה לנשיאות התלמידים. גם רבני הישיבה השתעשעו רבות בלימוד עם הנער העילוי, תלמידים מאותה תקופה סיפרו שבשעת השיעור היה ראשו של ראש הישיבה מופנה לעבר הנער רפאל לראות איך יגיב לדבריו.

בחודשי הקיץ עת היה חופשה בישיבת רי"א היה שם פעמיו לישיבת לייקווד לקבל תורה מרבי אהרן קוטלר זצ"ל

בתחילת קיץ תשי"ד הגיע לארץ עם אביו לשקוד על תלמודו. עם הגיעו ארצה משמעתו ראשי הישיבות של מיר וחברון כי העילוי הצעיר בדרכו ארצה בקשו שניהם שיגיע ללמוד בישיבתם. מכיון שלא יכל להחליט באיזה מהישיבות לבחור החליט לפצל את סדר יומו כאשר בסדר א' הוא לומד בישיבת חברון שם למד בחברותא עם הגאון רבי משה שפירא זצ"ל ובחצי השני למד בישיבת מיר, בהמשך עבר ללמוד בכל היום בישיבת מיר שם נתחבב מאוד על ראש הישיבה מרן הגר"א פינקל זצ"ל. במשך לימודו בישיבה למד בחברותא עם מרן הגר"נ פרצוביץ זצ"ל.

בהגיעו ארצה נכנס יחד עם אביו לביתו של מרן הרב מבריסק זצ"ל שהוקר טובה לאביו שטרם לאסוף כספים מיוצאי בריסק בארה"ב עבור הישיבה והרב, באותו מעמד הציע לרב מבריסק מהלך גאוני בעיניו מקוואות, לאחר מכן ביקש מהרב מבריסק שיתן לו זמן קבוע בו יוכל לדבר בלימוד עם הרב. הרב שנהנה כל כך מהעילוי האמריקאי קבע לו זמן לכל מוצאי שבת שיבוא לדבר עמו. ואכן למשך מספר שנים היה מגיע בקביעות כל מוצאי שבת והיה משוחח עם הרב בלימוד.

הקשר עם בית בריסק למשך במשך השנים כאשר היה צועד מידי שבת להתפלל בישיבה הרמה ברחוב פרס, ובכל חג היה עולה לביקור חג אצל בני מרן הרב מבריסק הגר"ד הגר"מ והגר"מ הלוויים זצ"ל.

בחודש אב תשס"ז נשא את רעייתו הרבנית שתחי' בתו של הגאון רבי מיכל דוד שלפוברסקי זצ"ל ראש ישיבת תפארת צבי.

מיד לאחר נישואיו פתח כולל בשם 'עטרת שלמה' דבר שהיה נדיר אז שאברכים ילמדו במסגרת נפרדת ויקבלו מלגה נאה על כך.

בכולל שהוא עמד בראשו למדו מגאוני ישראל כהגאונים רבי אברהם דב אויערבך וגיסו ר"י טרגר רבי שמואל טרוביץ רבי לייבל מינצברג ועוד רבים מגאוני ישראל. שמו של הכולל נודע למרחוק כמקום שמגדלים בו גאוני ישראל.

והם הוציאו קבצים בשם 'זר זהב' ובו חידושי תורתם שהרעישו את עולם התורה בשעתו.

לאחר כמה שנים נקרא להקים כול אברכים בישיבת מאה שערים, שם העמיד אברכים מופלגים בתורה והוראה רבות בשנים.

בתקופה זו נסמך להוראה מגדולי ישראל דאז מרנן רבי משה פיינשטיין רבי יחזקאל אברמסקי ועוד מגדולי ישראל.

קשר מיוחד היה לו עם פוסק הדור הגר"ש אלישיב זצ"ל וביניהם התפתח קשר מיוחד עד שמרן הגר"ש היה משוחח עמו בענייני השעה דבר שהיה נדיר אז. הקשר נמשך במשך שנים רבות כאשר מרן הגר"ש סומך עליו את ידו לכמה מפעולות ציבוריות וממנה אותו כחבר במספר וועדות רבנים.

כבר בזמן היותו אברך צעיר נודעו שיעוריו ברבים בחידושים הנפלאים הבנויים לאמיתתה של תורה, גם בחורים הלומדים בישיבת תפארת צבי של חמיו זצ"ל ביקשו לשמוע ממנו חבורות. בקבוצה של הבחורים שהשתתפו בחבורות היו 'בלחט"א הגר"ד כהן והגר"ש בורנשטיין זצ"ל. [דבר פלא סיפר על הגר"ש שחזר אחרי ארבעים שנה על יסודות ששמע ממנו בהיותו בישיבה קטנה].

כמ"כ חיבה נודעת לו בכתבי יד מגדולי הדורות, ובפרט מבעל פתח הבית, ובעשרות קבצים וספרי זכרון מופיעים דברים שטרם והכין עבורם מתורת גדולי הדורות, ועצתו וחכמתו בענינים אלו היו לשם ולתהילה. יראת החטא שבערה בו היתה ניכרת לכל רואיו, מי שהזדמן פעם לשמוע את קריאת שמע שלו ראה יהודי המדקדק וחרד לדבר הלכה בצורה מופלגת.

חיבה מיוחדת היה לו למצוות ד' מינים במשך שנים נודע כמומחה גדול בכשרות ארבעת המינים כשרבים משחרים לפתחו לשמוע ממנו את הכרעתו, כן נודע כמרא דשמעתתא בעניינים אלו בשליטתו העצומה בכל

מכמני השיטות והדעות.

בשנות העליה הגדולה עת משפחות רבות של עולים מעדות המזרח התדרדרו מבחינה רוחנית. ובפרט ילדים שהתגלגלו לרחובות מבתים שהתפרקו, נזקקו גדולי ישראל על כך. והוקם אז ע"י שני אברכים צעירים ה"ה רבי שמעון בידרמן מלעלוב ירושלים ורבי נתן ברוורמן מוסד לבנות עולות בשם בית עולות בהם חינכו בתנאי פנימיה בנות ממשפחות שבורות וגידלו אותם לתורה ויראה, במוסד זו הצילו מאות רבות של בנות שהקימו משפחות לתפארה. עם הקמת המוסד כשראו שאינם יכולים לשאת את המשא לבד התחבר אליהם רבי רפאל ונטל על עצמו חלק גדול מהעול כשהוא מתמנה ליו"ר ההנהלה. כאשר הוא דואג הן לפן הכלכלי כשהוא אף מתבזה עבור גיוס כספים למוסד. והן בפן הרוחני כשהוא היה צריך לדאוג להרבה צרכים של הבנות. והכל שלא על מנת לקבל פרס, ואדרבה הרבה נתן מהונו ואונו למען מטרה נשגבה זו.

דאגה מיוחדת היה לו לכאבם של בנות ישראל הכשרות שמכל מיני סיבות לא התקבלו לסמינרים והיה מקדיש שעות מרובות וכחות עצומים לשבצם ולשכנע מנהלי סמינרים לשבץ בנות אלו. על אף שלא היה לו כל קשר מוקדם עם משפחות אלו ולא מהחוג שלו כלל, התבזה והתאמץ לכלל בת כאילו היא בתו האישית. משפחות רבות מספרות על כך שהיה נותן להם את ההרגשה כאילו זה בעיתו האישית ולא שלהם. ממש בבחינת בצרתם לו צר.

זכה לחתן את שלושת בנותיו עם תלמיד חכמים, ראב"ד ביתר הגאון רבי צבי ברוורמן, הגאון רבי יהודה בן שלמה ראש כולל בירושלים, והגאון רבי בנימין דרייפוס ראש ישיבת חכמת שלמה. תנצב"ה

צריך להשתתף בצער הציבור ולא להסיח דעת מזה

יום אחד נכנסו הגאון רבי חיים שאול קרליץ זצ"ל והגאון רבי רפאל רייכמן זצ"ל אל מרן הגאון רבי אלעזר מנחם מן שן זצ"ל לדון בפניו באיזה ענין ציבורי היה זה בתקופה בה שררה מתיחות גבוהה בגבולות הארץ ובאותו יום נהרגו שנים עשר חיילים משיקשו הנכנסים להביע את מבוקשם. אמר להם מרן זצ"ל כי אין השעה עתה כשרה לדבר והוסיף וסיפר להם כי בעת מלחמת תש"ח כאשר הופגזה ירושלים ביקשו לשוחח עם מרן הגר"ז מבריסק זצ"ל בענייני הציבור ומרן הגר"ז אמר שאין זה הזמן עכשיו לדבר בענין שכן כאשר דם ישראל נשפך צריך להשתתף בצער הציבור ולא להסיח דעת מזה, גם אני עתה סיים מרן הגר"א שך זצ"ל צריכים להשתתף בצער הציבור ולא להסיח דעת מזה אין הזמן כעת לדבר יש להמתין ליום אחר.

אלו טריפות

זכורני ששמעתי מאחד מגדולי ירושלים כמדומני שהיה זה הרב ר' רפאל רייכמן שאמר לפני שנים רבות ששאל את הרב מבריסק איזה אחרון כדאי ללמוד בפרק אלו טריפות, והגר"ז ענה לו שהוא בדרך כלל לא לומד אחרונים אבל אם מישוה בדווקא רוצה ללמוד אחרונים בפרק אלו טריפות שילמה את התפארת יעקב.

לאכול מיני תרגימא

אמנם מפי הגאון מו"ה רפאל רייכמן שליט"א שמעתי דרבינו הגר"ח זללה"ה היה אומר דלהסוברים דסעודה שלישית יוצאים במיני תרגימא יכול לעשות איזה סעודה של שבת שירצה במיני תרגימא ושני הסעודות אחרות יקיים בפת ע"כ ויל"ע דא"כ למה מחזירין

מצוות דת' בלא כונה

הגר"ר רפאל רייכמן מעיד ששאל להגר"ז האם מצות תלמוד תורה צריכה כונה, עיי' דבר אברהם סי' ט"ז שא"צ כונה. והשיבו הגר"ז שצריכה כונה אבער מורה איז דאס'. פי' אפילו בלא כונה. וא"ל רבי רפאל שאם כן לדברי הגר"ח שחיוב ברכה"ץ הוא משום שהחפצא של תורה טעונה ברכה הלא נפקא שאף בלימוד בלי כונה צריך לברך ברכה"ץ שהרי אף שאינו מקיים מצוץ מלמוד מורה מ"מ מורה איז דאס', וא"ל הגר"ז שאה"נ והוסיף רבי רפאל ושאל האם בתלמוד מורה בלי כונה איכא משום איסור ביטול מורה וא"ל הגר"ז שמקודם צריכים לידע מהו איסור ביטול תורה והראה לו אמר דברי הרמב"ם בפ"א מהל' מ"מ הל'י' עד אימתי חייב אדם ללמוד מורה עד יום מותו שנאמר ופן יסורו מלבבך כל ימי חיך וכל זמן שלא יעסוק בלימוד הוא שוכח וא"ל הגר"ז דאס איז דער איסור פון ביטול תורה' וסיים הגר"ז שבלימוד בלי כונה אף שאינו מקיים מצות מלמוד תורה מ"מ א שוכח איז ער נישט' וממילא אין כאן משום איסור ביטול מורה ע"כ המעשה.

סכנה גדולה יותר

כאשר סופר באזני הגר"ז בכאב אודות הטמפל הרפורמי המוקם והולך במרכז של העיר ירושלים פלטרין של מלך בסמוך למלון המלך דוד הגיב תיכף אוניברסיטת בר אילן היא סכנה גדולה יותר.

הוא עצמו לא הורה

מעדינות נפשו ואצילות מידותיו נמנע היה מן צ"ל מלהטריח אחרים עבורו או אף להורות לפלוני לעשות דבר מה ולו יהיה זה דבר פעוט ביותר. וגם כאשר היו דרך משל משוחחים עמו בלימוד בביתו ובמהלך השיחה בד"ת נצרכו לספר מסויים מעודו לא ביקש מאיש שיחו אף אם היה זה בחור צעיר שיביא את הספר המבוקש כך מעיד פלוני שזכה לפתחון פה לפניו בד"ת שכאשר במהלך השיחה היה שואלו האם להביא את הרמב"ם היה מן צ"ל משיב אויב איהר ווילט אם הנכם רוצים למרות שלטובתו של אורחו נצרכו לאותו הספר אף על פי כן הוא עצמו לא הורה.

סדר ההבדלה של הגר"ז

בהבדלה על היין במוצ"ש הקפיד שיהא הכוס מלא עד גדותיו כשרוב השיעור הוא מיין ועליו הוסיף מעט מים לאחר אמירת הפסוקים הנה אל ישועתי וגו' בטרם בירך היה מביט בכוס לראות אם עדיין היא מלאה בשעה שהוא אומר את הברכה לעתים היה טועם מעט מן היין ולעתים לא טעם כלל אלא נתן לאחד מבניו לשתות.

כוח לומדי תורה

בספר מעדני שמואל על ההפטרות להגאון רבי שמואל טרוביץ צ"ל (פר' תולדות), מסופר בחודש אלול שנת תשט"ז נוסד בירושלים כולל לאברכים צעירים בעלי כשרונות בשם 'עטרת שלמה', הכולל נחשב לרמה מיוחדת מצד חשיבות האברכים וכמו"כ המילגה שהאברכים קבלו היה גבוה בהרבה מהמקובל. בראש הכולל עמד הגאון רבי רפאל רייכמן שליט"א [תלמיד מובהק להגר"ז מבריסק צ"ל], גם אני (הרב טרוביץ) נמנית בין חברי הכולל. בשנת תשי"ז הצטרף לחבורה אברך אמריקאי בעל כשרון רב ומתמיד עצום, הוא היה תלמיד הגאון רבי אהרן קוטלר צ"ל מליקוד. אביו היה אחד הרבנים המפורסמים בעולם הרבנות בעיר גדולה בארה"ב, הקהילה היתה מאורגנת ועשירה מאוד, והאב ציפה זמן רב שבנו הנ"ל יתחיל לכהן גם הוא ברבנות שם, בתקוה שבמשך הזמן הוא יירש את הרבנות המפוארת שלו. אך הן ביקש לנסוע קודם לשנה לארץ הקודש בכדי להתבסס מתורת ארץ ישראל, תוך הבטחה שלאחר שנה יחזור לארה"ב לקבל את משרת הרבנות. [ראה בהפרס (מרחשון התשי"ח עמי לט)]. יצוין דהאברך הנ"ל לאו"ט סיפר, כשרציתי לעזוב את לייקווד ולנסוע לארץ ישראל, התנגד לכך ראש הישיבה רבי אהרן קוטלר צ"ל ואמר שאינו מוותר עלי ביישבותו, אולם כשאמרתי לו שהנני נוסע לארץ ישראל, כי אינני יכול לעמוד בלחץ של אבי שרוצה מאוד שאשמש כסגנו ברבנות, הסכים ר' אהרן ז"ל מיד שאסע לארץ הקודש, כאשר הגיעו האברך ואשתו לירושלים הצטרף לכולל הנזכר, אני למדתי אותו בחברותא, ומאוד נהניתי משכלו הבהיר, וכח העמקה נפלא שהיה מחונן בו. ההורים דאגו לספק כל צרכיו בעושר ובכבוד, והוא שקד על התורה בהתמדה רבה. כעבור שנה דרשו ההורים לקיים את ההבטחה ולחזור לארה"ב, אולם הוא ביקש אורכה לעוד שנה, וזו ניתנה לו. לאחר שנה נוספת שוב התחנן על נפשו שחשקה בתורה, וביקש עוד שהות, וכן השתדל למשוך את הזמן ככל האפשר. ההורים - בלידת ברירה הסכימו. בקיץ תש"כ הודיעו ההורים וכן הורי אשתו, שעליהם לחזור לארה"ב לקבל את המשרה, הם גם ציינו שבאם לא יחזרו בהקדם, אז הם יפסיקו לממן את החזקתם כך שישארו ללא דירה, וללא אפשרות של פרנסה כלל, אשתו לא עבדה, ובינתיים נולד להם תינוק, וגם התכנית של הכולל שהיתה לחמש שנים בלבד עמדה להסתיים, והכולל עמד להיסגר. ומכיון שאחות אשתו עמדה להתחתן אז, החליטו לחזור לארה"ב. את הספרים שקנו בארץ ישראל שלחו לארה"ב, וחלק ממכשירי החשמל נמכרו, הדברים האחרים כבר היו ארוזים בכדי לקחתם לארה"ב.

כאן התערב ראש הכולל רבי רפאל רייכמן, ואמר אין להשלים עם העובדא שאברך כ"כ מוכשר שחשקה נפשו בתורה יסע לקבל משרה שאינה הולמת אותו, ואשר בודאי לא יוכל לעלות במעלות התורה כאשר יחזיק במשרה זו. החלטתי לשוחח על כך עם הגה"צ רבי אליהו לופיאן צ"ל משגיח ביישיבת כפר חסידים, שהגיע בדיוק לעיה"ק ירושלים, הדבר היה ביום חמישי בבוקר, באתי אליו, הוא הכיר אותי ואת משפחתי, אך את האברך לא הכיר ולא ידע. לאחר שסיפרתי לו את כל הפרשה, התרגש מאוד, ואמר צריך לעשות הכל בכדי שישאר בארץ ישראל, הוא הביע נכונות לדבר עמו, וסיפר לי שביום ראשון הקרוב הוא מתכוון לנסוע לאנגליה, ולכן ברצונו להיכנס היום בצהריים אל הגאון רבי יחזקאל סרנא צ"ל ראש ישיבת חברון - בכדי להיפרד ממנו, אמרתיו שהנני גר ליד ביתו של הגר"י סדנא, הסכים על אתר לבוא אל ביתי ולשוחח עם האברך.

דבר ראשון שאל ר' אליהו על טיבה של הרבנות שהוא מתכוון לקבל בארה"ב, וכן היו דבריו: האם תהיה מסוגל לעלות על הבימה, ולומר שילד שנולד מהורים שאינם שומרים טהרת המשפחה, נאמר עליו

(תהלים נח, ד) וזרו רשעים מרחם וגו' (עיין מדרש רבה במדבר), לא - השיב האברך, חזר ר' אליהו ואמר: זאת אומרת שאתה הולך למקום שיעשו תועבות. ואתה אפילו לא מסוגל למחות על כך, במקום זה אתה מסוגל לשבת ולעלות כאן בארה"ק במעלות התורה כאחד הגדולים, נו, מה שזה יותר?

התחיל האברך להתנצל שאשתו לא מוכנה להישאר כאן, אמר לו כתוב בתורה (דברים כד, ו) כי יקח איש אשה חדשה...נקי יהיה לביתו שנה אחת, מה הכונה בזה, שהבעל צריך בשנה ראשונה לייצב את הבית על יסודות איתנים שגם האשה תדע את הדרך היאך לנהל בית, ואם אשתך אינה מבינה שצריך להישאר באק הרי האשמה בך. ר' אליהו שלח אותו לקרא גם לאשתו, והוא ישוחח עם שניהם.

כאשר אשתו של האברך נכנסה, קם ר' אליהו מלוא קומתו, היה זה מחזה מרהיב לראות את הצדיק הישיש קם בפני אשה צעירה, גם האשה נדהמה, מיד הגיב ר' אליהו, את ודאי מתפלאת שקמתי לכבודך, אך דעי שיש לך בעל תלמיד חכם שעתיד לגדולות, ואשת חבר כחבר. אך ח"ו שלא תמשכי אותו לארה"ב, כי אז האחריות הגדולה מהתוצאות תרבוץ עלייך. הוסיף ר' אליהו וסיפר, שבמלחמת העולם הראשונה היו כל בניו לומדים ביישיבות, ובבית לא היה לחם לאכול, פנו השכנות אל אשתו שתוציא לפחות בן אחד מהישיבה, בכדי שיביא משהו לאכול בבית, השיבה אשתו לשכנה, כאן בעולם הזה אינני רוצה את עזרתם של בני, יבוא זמן כשאני אלך לשם [לעולם שכולו טוב] אז אודקק להם, מוטב לי לסבול כאן בעולם הזה, לחיות בדוחק ובצמצום, וכלבד שאזכה שכל יוצאי חלצי יגדלו לתורה ויראה, ואוכל להעזר בהם בעתיד כאשר אנכי כבר לא אוכל לעשות...ואכן כשהיא הלכה מהעולם ישבו שבעה עשרה בניה ראשי ישיבות משגיחים תלמידי חכמים זרע בך ה', האם לא צדקה אשתי בחשבונה.

אשתו של האברך הגיבה, הנה אבי מורי תלמיד חכם ורב, מורי חמי תלמיד חכם ורב ראשי בעיר גדולה, ושניהם מצוים עלינו בגזירת כיבוד אב לחזור לארה"ב ולקבל את הרבנות, ולדעתם יש בכך שליחות גדולה לריבוי כבוד שמים, היאך אפשר להתנגד לכך, בתשובה לכך פתח ר' אליהו את דברי הרמב"ם (דעות ריש פ"ו) והקריא בהטעמה, דרך ברייתו של אדם להיות נמשך בדעותיו ובמעשיו אחר רעיו וחבריו, ונוהג כמנהג אנשי מדינתו, לפיכך צריך אדם להתחבר לצדיקים, ולישב אצל החכמים תמיד כדי שילמד ממעשיהם, ויתרחק מן הרשעים ההולכים בחושך כדי שלא ילמד ממעשיהם. כך המשיך ר' אליהו לקרוא את לשון הרמב"ם בהטעמה עד סוף ההלכה, והמשיך לשאול: עם כל הכבוד להורים, האם אתם חושבים שאחרי שהם נמצאים כ"כ הרבה שנים בארה"ב אינם מושפעים כלל מהסביבה.

השיחה היתה מרגשת מאוד, האוירה בבית היתה של יום הכיפורים בשעת נעילה, האברך ואשתו ישבו ובכו, אני(הרב רייכמן) רציתי לצאת מהחדר, אך ר' אליהו ביקשני להישאר, הוא הסביר להם שכדאי להם ללוות כאלפיים לירות בכדי שיוכלו להתארגן בשלב ראשון, אילו הייתי נשאר כעת כאן בארץ הייתי (ר' אליהו) בעצמי משיג לכם את הסכום בהלוואות. וכאשר נשאל מה יהיה הלאה. השיב: 'אין ספק שההורים יתפייסו בקרוב מאוד, עוד תראו שאביך יבוא הנה לנשק אותך על שנשארת בארץ.

ר' אליהו ישב איתם בבית כמה שעות בסבלנות רבה, לאחר מכן הבטיח להם שפע של ברכה ופרנסה בכבוד. ולבסוף פנה אליהם בשאלה. 'נו, מה החלטתם? הוא עמד ודרש במקום תשורה החלטית, הוא הוסיף ואמר שבקרוב ימלאו לו שמונים ושש שנים, והוא מבקש להתחשב בגילו. 'אני מקבלת עלי מה שבעלי יאמר' אמרה האשה, אחריה, אף בעלה אמר 'אנו מקבלים את דבריו של הרב'.

ראש הכולל הלך עם האברך לתחנת הדואר ושלח מברק להוריו, שהוא קיבל משרה של ר"מ בירושלים והחליט להישאר בא"י למחרת התקבל מברק חריף, האבא מאוכזב ונדהם, האמא עלולה לקבל התקף לב רח"ל. והם מבקשים לשקול שוב את ההחלטה, כאשר המברק הזה התקבל האברך היה נבון ביותר, היה נראה שעולמו חרב עליו, אך המצב הזה לא האריך זמן. ר' למרבה הפלא הגיע מברק כעבור יום מהוריו, 'מזל טוב, אנחנו מאחלים לכם הצלחה רבה, ושמים על החלטתכם להשאר בארץ'.

אין שום הסבר הגיוני למפנה שחל בדעתם של ההורים, היאך יתכן שלאחר התנגדות כה נחרצת שינו לפתע את דעתם מהקצה אל הקצה והסכימו בשמחה שילדיהם ישארו בארץ. אשתו של האברך נסעה לחתונת אחותה, כשהיא חזרה סיפרה, כאשר הגיעה לבית חמיה הרגישה מאוד לא נעים, כל הדרך פחדה מהפגישה עם ההורים, אך למרבה הפלא כאשר נכנסה לביתם התקבלה בחביבות רבה, ההורים שמחו על החלטתם להשאר בארץ.

כניסת שבת ב"ב 7:28

יציאת שבת ב"ב 8:32

פרשת קרח

גיליון 108

שנה ג'

תשפ"ד

משלחן גבוה

חידושי תורה באגדה ובהלכה
מהרב הגאון ר' אלעזר יועץ קופל זצ"ל

ההשפעה מהרשע וחומרת הליצנות

האדם מושפע מהרשע גם אם מוכרח לגור לידו

"ויקח קרח וגו' ודתן ואבירם"

אומר רש"י בשביל שהיה שבת ראובן שרוי בחנייתם תימנה, סמוך לקחת וקרח, לכך בניו של ראובן - דתן ואבירם נשתתפו עם קרח ומחלוקת. אוי לרשע אוי לשכנו.

וצריך ביאור, בשלמא אם היו הולכים מדעתם לגור בסמיכות לרשעים, מובן הדבר שהם לקו עמהם, אבל כאן הרי סדר חנייתן היה ע"פ ה', ולא היתה להם אפשרות להתרחק משכנותם, ולמה נעשו עמהם.

אמר מרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל שאי"ז תביעה עליהם שהלכו לדור בסמיכותם, אלא באו ללמד אותנו שצריך להתרחק משכנים רעים, ולא יאמר אדם 'אני לא אלמד מהם' כי מי שדר בסמיכות להם הוא יושפע מהן לרעה גם אם הוא מוכרח לשהות במקום זה.

והוסיף, שדתן ואבירם כבר חטאו במצרים ולא התקלקלו בסיבת סמיכותן לקרח, אלא שבחטא זה של המחלוקת, קרח היה הגורם העיקרי, והם נמשכו אחריו שכך הוא טבע המחלוקת וע"ז אמרו אוי לרשע אוי לשכנו.

[ודן מי שבאפשרותו לגור בסמיכות למחלל שבת או לבעל מחלוקת, שהמציאות היא שיותר נגררים אחרי הבעל מחלוקת. ואמר, שיש לשקול כל מקרה אם אין מכשולות נוספים].

כח הליצנות והמחלוקת מונע מהאדם שלא יראה כלום

הנה במחלוקת של קרח ועדתו, נענשו בני ישראל בג' עונשים חמורים, בלועי קרח, שרופי קרח, והגנף בעם.

לאחר מכן נאמר: "וידבר ה' אל משה... מטה מטה לבית אב... והיה האיש אשר אבחר בו מטהו יפרח" - ולמחרת - "ויפרח מטה אהרן ויוצא פרח ויצין ציץ".

שואל רבי לייב חסמן זצ"ל (אור יהל): מדוע הקב"ה שהוא רחום וחנון ארך אפים ומרבה להטיב, לא ציוה מיד על ענין המטות והיו רואים כי באהרן בחר ה' לשרתו, והיו חוזרים בהם ממחלוקתם, ותשקוט הסערה ועי"ז נמנעים מעונשים חמורים אלו?

וביאר, שמכיון שקרח הביא את עדתו **למצב של ליצנות, טמטם את ליבם וביטל הרגשתם, עד כדי כך שאף אם יפתחו להם השמים ושמי השמים - "אל פועל ה' לא יביטו" ולא היו חוזרים בהם**, כי כח הליצנות והמחלוקת מונע מהאדם שלא יראה כלל. [ורק כשהמחלוקת קצת התמעטה יש מקום שע"י גילוי זה ישובו ויודו על האמת]. וכך רואים בפרשה, שגם אחרי כל העונשים החמורים האלו, עדיין היה צריך את פריחת מטה אהרן כדי לסלק את תלונות בני ישראל כמו"ש "והיה האיש אשר יבחר בו מטהו יפרח. והשיכותי מעלי את תלונות בני ישראל". כמה גדול עונן המחלוקת שהשחית לבבם להסירם מאחרי ה'.

וכדרך זו שמעתי מהגה"צ רבי רפאל טיקוצינסקי זצ"ל (תשל"ה), והביא דוגמא לזה מהגמ' ביומא (ט,א) שאומרת שבבית שני היו קרוב לשלש מאות כהנים שלא הוציאו שנתם, דהיינו שמתו בתוך שנת כהונתם ככהנים גדולים. וזאת "לפי שהיו לוקחים אותה בדמים" (הגהות הב"ח). דמאחר ועלו לכהונה גדולה ע"י שוחד (ולא מפני שהיו ראוים מתו בתוך שנתם).

ופלא הוא, שכהן שהבחין שכבר מאה כהנים ששיחדו את הממונים עליהם וזכו לכהונה גדולה מתו בתוך שנתם, לא הביאה אותו הבחנה זו למסקנא שאין לעשות כך ושלא ימות כפי שמתו הקודמים.

למרות זאת עשו כך מאתיים כהנים נוספים, וכל אחד עשה את

עניני חינוך - הדרך לחנך ל"כבוד התורה" וכבוד תלמידי חכמים

אחד מנגעי החינוך, שלפעמים יש דיעות שונות בין גדולי ישראל בענינים שונים, וזה גורם שהילד שומע ביקורת על ת"ח, ומשפט אחד ששומע הילד הרך, עלול לגרום לו פקפוק בחובת הציות לדעת תורה של חכמי הדור, וזה הרס של כל החינוך ל"את ה' אלוך תירא" לרבות תלמידי חכמים, ו"היזהרו בגחלתן".

חז"ל אומרים (שבת קיט,ב) "א"ר יהודה אמר רב, מאי דכתיב 'אל תגעו במשיחי ובבניאי אל תרעו', 'אל תגעו במשיחי' אלו תשב"ר. 'ולבניאי אל תרעו', אלו תלמידי חכמים".

שואל הבן יהוידע (שם) למה בתינוקות אמר 'אל תגעו' ובתלמידי חכמים 'אל תרעו'.

וביאר, שהדעה כאן הכונה לביזיון, וזה לא שייך בתינוקות, כי הביזיון הוא רק בגדולים. אך אם יבזה הגדולים שהם תלמידי חכמים, הנה רעה זו תגיע ממילא לתינוקות, שבראותם את הת"ח מתבזים אז הם מתרשלים בלימוד התורה, שזה מרפה מהם את השאיפה לגדול תלמידי חכמים.

ועפ"ז ביאר את הפסוק: "האי קרא מסיפא לרישא דריש: "אל תרעו לבניאי אלו תלמידי חכמים לבזותם, וממילא 'אל תגעו' בקלקול זה 'במשיחי' אלו תשב"ר". [עיי"ש שמביא מעשה בתינוק אחד שראה בעיניו לזלזל בתלמידי חכמים, והדבר גרם לו להפסיק ללמוד תורה].

חשבונותיו האישיים, שהוא בודאי ראוי להיות כה"ג אלא מאחר שלא מכירים בו מוכרח לעשות זאת בדרך שאינה כשירה כ"כ - שוחד. ודבר זה נבע ממידת רדיפת הכבוד שמשתיקה את השכל לפעול בישירות. והיינו מפני שבשעה שהמידות פועלים בכל תוקפם אין מקום אפילו לגילויים ברורים כמו"ש עכ"ל.

[בעלי מוסר אומרים שכשבאו לקרח והוכיחו לו על צדקת דרכו של משה רבינו ושהוא החוטא - מהמן שירד לו בריחוק גדול מביתו, השיב קרח שחטאו הוא בזה שמתנהג במתינות מדי כלפי משה רבינו ולא נלחם בו יותר בעוצמה...].

ה'כועס' וטוען שלו מגיע 'הכבוד' - זה בעצמו הסיבה מדוע לא מגיע לו ...

מרן ה"קהילות יעקב" כתב שכאשר בוחנים אדם האם הוא ראוי לתפקיד, קיים "מבחן" יסודי - בו לא עמד קרח - שיכול לפסולו. וז"ל: "ובאמת עיקר טענתו וערעורו של קרח, למה לא נבחר הוא לנשיאות בני קהת, כבר תירץ היטב הוא בעצמו, בזה גופא שיצא במחלוקת על משה רבינו ע"ה, שהוא אינו ראוי כלל לאיצטלא זו. כי איך אפשר למסור השררה על עבודת הקדוש לאיש אשר אלה לו, שבשביל תאוות הכבוד מוכן הוא להפוך קערה על פיה ולחלוק על משה רבינו ע"ה, שהוא כחולק על הקב"ה, שהרי מרע"ה כל מעשיו הם ע"פ השי"ת.

"וכן ע"פ רוב, כל הכועס וטוען טענות עבור איזו נקודה של כבוד, שלפי דעתו קיפחוהו, זהו בעצמו התירוץ הנכון שכבר אין מגיע לו הכבוד, מכיון שהוא שופך בוז גפרית ומלח על שכנגדו עבור דבר של מה בכך..." (ברכת פרץ).

חוב מצות הפרשת תרומות ומעשרות ונתינתם

"וּלְבָנִי לֹא הָיָה נָתַתִּי כָּל מַעֲשֵׂר בְּיִשְׂרָאֵל לְנַחֲלָה חֶלֶף עֲבַדְתֶּם אֲשֶׁר הֵם עֲבָדוּ אֶת עֲבֹדַת אֱהֱלֵ מוֹעֵד" (י"ח, כ"א)

מתנות כהונה א. בקטן ב. בנשים ג. בבעלי מומים ד. ההבדל בין ארוסה לנשואה ה. מצות 'נתינה' ו. כשאכל טבל

עבודתכם", ומבואר בראשונים שלא חילקו בין הלויים לכהנים. שיטת תוס' קידושין ח. שאפשר לתת לכהנת ה' סלעים דפדיון הבן כמו שמצינו בחולין קל"ב, א' שנותנין לה זרוע ולחיים מכ"ד מתנות כהונה, (ועיין תשובה ג' לענין תרומה).

מה החידוש שחזה ושוק נאכל גם לבניך הרי הם גם כהנים

כתיב "וזה לך תרומת מתנם לכל תנופת בני" לך נתתם ולבניך ולבנותיך, ופרש"י היינו חזה ושוק של קדשים קלים. וצ"ב מה החידוש שנאכל לבניהם, מה לי אב מה לי בן הרי גם הבן כהן? השפת אמות זכרים נ"ה, א' מיישב שס"ד שאכלת קדשים נחשבת כעבודה דעל ידה בעלים מתכפרים כמבואר ברמב"ן חולין ק"ל, ב' ושלנ"ל קידושין נ"ג, א' וא"כ לא יאכלו ע"י בנים קטנים, לכך כתיב "ולבניך" שאוכלים. (ומטעם שקטנים אוכלים קדשים כתב המג"ח רס"ט, ג' שמצוה לכבדם).

המשך חממה מבאר שבתחילה ניתנה כהונה רק לזרעו של אהרן ולבניו שנמשחו עמו ולתולדותיהם שיולידו לאחר שנמשחו, אבל פנחס בן אלעזר שלא נמשח ולא בא עדיין לכלל כהונה נתרבה שאוכל מקרא ד"לבניך".

מה החידוש שנשואה אוכלת בתרומה הרי אפי' ארוסה אוכלת

"כל טהור בביתך יאכל אותו" פרש"י לרבות אשתו. הקשו תוס' ביבמות ס"ח, א' למה לי רבוי לאשתו, הרי ילפינן שאפילו ארוסה אוכלת מקרא ד"וכהן כי יקנה קנין כספו הוא יאכל בו" (ויקרא כ"ב, י"א ועיי"ש ברש"י ובקידושין דף י"ב דמוכח דכל טהור הוא דרשה גמורה). הצפנת פנחס (בספר הזכרון ל"פחד יצחק") והאמרי משה (סימן י"ג, ג') כתבו שחלוק גדר נשואה מארוסה, דארוסה אוכלת רק מכח שהיא קנינו של הבעל, משא"כ הנשואה לכהן חל עליה קדושת כהונה ואוכלת תרומה מכח עצמי שלה, וכן מוכיח הקרית ספר מהרמב"ם פ"י מתרומות. הדברי מרדכי בקידושין סימן י"ב ס"ט ו"ו כתב לחדש לפי יסוד זה שאם נתנו לאשת כהן תרומה ע"מ שאין רשות לבעלה באופן שהוא לא יזכה יוצאין יד"ח. והוכיח כן ממשנה בתרומות י"ב, ב' שאמרו בת ישראל שאלה תרומה ואח"כ נשאת לכהן אם אכלה תרומה שלא זכה בה כהן משלמת קרן וחומש לעצמה, ופ' הר"ש "לעצמה" דנעשית כהנת בנשואיה, הרי להדיא דיש לה דין כהן לקבלת תרומה. (ע"ע דרך אמונה תרומות פ"ז, י"ח בביה"ל)

האור שמח תרומות פ"ו כתב ש"כל טהור בביתך" איצטריך לחזה ושוק, דארוסה אוכלת רק בתרומה מדין קנין כספו ולא בחזה ושוק שבזה אוכלת רק נשואה, וכ"כ הקה"י קידושין, ג'.

הכנת הכהנים כל השנה - לשני ימי עבודה במקדש

האור שמח מביא דבר מופלא שהרי הכהנים התחלקו לכ"ד משמרות שכל משמר עובד שבוע, ואנשי משמר נחלקו לבתי אב וכל יום מימי השבוע נקבעו העובדים, נמצא שבשנה רגילה שיש בה כחמישים שבועות כל משמר עבד שבועיים וכ"א מהכהנים עבדו יום אחד בשבוע והיינו יומיים בלבד במשך שנה.

ואמרה תורה ששבת לוי לא יהיה לו חלק בנחלת א"י ויקבלו מתנות כהונה חלף עבודתם כמש"כ הרמב"ם הלכות שמיטה ויובל י"ג, ב' מפני שהובדלו לעבוד את ה' לשרתו לפיכך הובדלו מדרכי העולם. למדים מכאן שכדי שהכהן יוכל לעבוד את עבודת הקודש כהלכתה יומיים בשנה בלבד, עליו להתכונן להתקדש ולהטהר ולהבדל מדרכי העולם כל השנה כולה.

האם מי שאכל טבל ללא הפרשה חייב להפריש על מה שאכל?

התוס' יו"ט במשניות גיטין פ"ג מ"ח כתב שמהרמב"ם בהלכות תרומות פ"ה הכ"ו מוכח שאף לאחר שאכל טבל צריך להפריש תרומה. **השער המלך** בהלכות תרומות פ"ה הכ"ד תמה דלדבריו היכי משכחת לה מלקות באוכל טבל הרי"ז התראת ספק שמא יתקן? בשו"ת **"בית יצחק"** (יור"ד ח"א סימן ק"ג, ג') תירץ ע"פ תד"ה "במאי" מכות ט"ו, ב' שמכיון שאם ישאר במצב שהוא עכשיו שחסר מעשה הפרשה יתחייב, ל"ח התראת ספק.

במעשה חושב שם ביאר שאמנם לא יכול לתקן את האיסור טבל שאכל, מ"מ חייב להפריש על מה שאכל ממקום אחר **משום השבת גזל הכהנים** שהפסיד מהם המתנות.

לכאורה הדבר תלוי במה שחקר ה"אתוין דאוריתא" כלל ב' אם טבל נחשב שמעורב בו תרומה, ואם מתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמי.

האם בחטה אחת שפוטרת את הכרי מקיימים גם מצות נתינה לכהן?

התוס' ר"ד בקידושין נ"ח, ב' והנוב"י ח"ב יור"ד סימן ר"א כתבו לחדש שהמפריש חיטה אחת הפרשה מועילה להתיר את הפירות ולהוציאן מאיסור טבל, אבל למצות נתינה לכהן יש שיעור כיון דכתיב "תתנו" ולכן צריך שיהיה בה כדי נתינה ובחיטה אחת לא מקיים מצות נתינה. לכן אם עבר ותרם כל שהוא הפירות הותרו מ"מ ביטל בזה את מצות הנתינה, דשוב לא שייך לחזור ולתרום לקיום מצות הנתינה (וע"ע מש"כ ה"אפיקי ים" ח"ב סימן ט' לבאר בדעת התור"ד).

לכאורה נראה שלשיטות ששורש מצות ההפרשה ועיקרה הוא כדי ליתן לכהן ולא בשביל להוציא מידי טבל, מסתבר שאם יוצא יד"ח הפרשה בחיטה אחת אז גם יכול לקיים בה מצות נתינה. ואכן הנוב"י כתב שמדברי תד"ה "דילמא" גיטין כ"א, א' מבואר דס"ל שגם בנתינת תרומה לכהן סגי בחיטה אחת.

אם המתנות כהונה הם כעין תשלום שכירות על העבודה

האם המתנות כהונה הם כעין תשלום שכירות על עבודתם, וא"כ כהנים בעלי מומים, קטנים ונשות כהנים שאינם ראויים לעבודה לא יטלו מתנות כהונה?

הקצות החושן (סי' רמ"ג ס"ק ד') סובר שניתן לתת מתנות כהונה לכהן קטן. וכתב לבאר את הגמ' ביבמות צט: שמשגרין לבתי כהנים קטנים תרומה אע"פ שאין לקטן זכיה מן התורה, ע"פ התוס' בסנהדרין ס"ח, ב' שיש לקטן זכיה כשמקבל שכר על עבודתו, וא"כ גם **מתנות כהונה שהם כעין תשלום שכירות חלף עבודתם** יש להם זכיה.

היד אפרים (יור"ד סימן ס"א, ט') הקשה על הקצות הרי גם כהנים שפסולים לעבודה כבעלי מומין יש להם זכיה במתנות כהונה, א"כ מוכח דלאו משום חלף עבודתם הוא?

(עיי' מש"כ משולחן גבוה ח"א פרשת "אמר" שבעלי מומים שייכים בעבודה שכשרה בזר בשבת וברש"י קידושין נג. דבעלי מומין חולקים שאף הם מתליעין בעצים עיי"ש, אלא שצ"ע מקטן שלא ראוי עדיין לעבודה היאך חשיב אצלו שכר?)

בשו"ת בית יצחק (יור"ד ח"ב סימן ע"א) תמה על הקצות דא"י דומה לשכר פעולה, שהרי כאן בעה"ב יכול ליתן לכהן אחר וא"כ הקטן יצטרך לעשות קנין?

אלא שמרש"י במדבר ג', ח' משמע בפרוש כדברי הקצות שכתב שכולן זקוקין לצרכי המקדש אלא שהלויים באים תחתיהם בשליחותם, לפיכך לוקחין מהם המעשרות בשכרן שנאמר "כי שכר הוא לכם חלף

שאלות מוסר

שאלות מתורת המוסר בנושאי הפרשה ותשובותיהם הלקוחות מתוך תורת שיחותיו של המשגיח

הגאון הצדיק רבי משה אהרן ברודרמן זצוק"ל על פרשיות השבוע

גיליון מס

פרשת קרח

הקדמה:

הידוע שחטא קרח התחיל כי הוא סבר שהוא מיועד לאותה גדלות ונשיאות ויתכן שאם היה בא בטענה כדרכה של תורה היה מתווסף עוד פרשה בתורה כמו בנות צלפחד ואלו שלא יכלו להקריב קרבן פסח ויתרו, והיה הוא זוכה וכלל ישראל זוכים, ועל זה נאמר קנאת סופרים תרבה חכמה קנאת סופרים כקנאת רחל בלאה שרוצה לזכות, אבל קורח צר עיניו בשל אחרים שיש להם, נעבעך לו אין ולשני יש... זה מחלוקת שלא לשם שמים ואכמ"ל.

השאלה: לכאורה יש שאלה בפרשה כתוב 'העלו' ו'סורו' ו'אל תגעו' ומדוע יש בעיה מנגיעה ובקרבה לאוהלי קרח ועדתו, וכי בכך שיסורו או לא יסורו בזה שייכים או אין שייכים לחטא?

התשובה: אלא ביאור העניין אין החטא רק עניין הסרה מדבר ד' על ידי החוטא או על ידי החוטאים, אשר יש על זה דין וחשבון ויענשו על מעשיהם בבא הזמן, לא זו בלבד, אלא צריך להבין עניין החטא שזה יוצר מציאות רע בבריאה שנעשית על ידי מעשי האדם היחיד או הרבים, והמציאות הזאת נמצאת גם לאחר שכבר נעשה הדבר היא קיימת בתוך לב ונפש האדם החוטא, והוא נושא את השפעת הרע עימו אתו בכל מקום שהולך. וזהו שצריכים לסור מעל אוהלי קרח כי שם מציאות הרע הייתה בעודה כי שם היו בני קרח ועונשם להיבלע בהאדמה.

השאלה: דור המדבר דור מקבלי התורה הנה כשלומדים פרשיות של היות בני ישראל במדבר מתעוררת השאלה איך נכשלו בעוונות כל כך חמורים כחטא המרגלים וקרח?

(ערש"י שפירש דברים שלב מי יכילנו 'הוצאתו ממצרים לשנאה הייתה, משל למלך בשר ודם, שהיו לו שני בנים ויש לו שתי שדות אחת של שקיא (השקיית מים חשובים) ואחת של בעל, למי שהוא אוהב נותן של שקיא, ולמי שהוא שונא נותן לו של בעל. ארץ מצרים של שקיא היא, שנילוס עולה ומשקה אותה, וארץ כנען של בעל, והוציאנו ממצרים לתת לנו את ארץ כנען').

התשובה: הנה זה בוודאי כי היו במדרגה עליונה (כפי שנכתב בגיליון הקודם) ודקדקו עמם על כל פרט כמו שכתוב 'וסביבו נשערה מאוד' ונראה לבאר מהו 'וסביבו נשערה מאוד' שהקב"ה מדקדק עם צדיקים כחוט השערה.

והיינו שאותו חוט השערה שבסתם אנשים אין על זה תביעה חמורה כל כך, כלפי צדיקים יש על זה תביעת ייתר, והמובן בזה שאצל צדיקים אשר השגתם גדולה יותר מאלו שלא הגיעו למעלתם הרי הם יכולים וצריכים לחוש יותר בחומר הדבר, והם נתבעים אף על חוט השערה בחומר יותר.

אמנם בלשון הגמ' (יבמות קכא:) יש משמעות כללית יותר, 'אמר רב אבא וכו' 'וסביבו נשערה מאוד' מלמד שהקב"ה מדקדק עם סביבו כחוט השערה' והיינו שאמרו כאן שהדקדוק הוא על 'סביבו' על אלו שהם כביכול סביבו, על אלו שהם מעמידים עצמם תמיד במצב של שייכות עם הקב"ה ודבקות עמו יתברך שתדיר הם כביכול קרובים וסביב לו יתברך, ולא סביב עניין אחר כלל, ואלו כאשר הם נכשלים אף בדבר שאינו חמור כל כך מצד עצמו, עניין שהוא בבחינת 'חוט השערה', הרי אף שזה כך מצד עצם המעשה עצמו, אך יש כאן מצב של הטיית עצמו מהמשך היותו לפניו יתברך דהיינו מהיותו בגדר 'סביבו', זו 'ירידה' ממדרגתו, ועל זה הוא נתבע. תביעה שאי אפשר לתבוע אותה ממי שאינו 'סביבו' שאינו לפניו יתברך, וזהו שאמר 'הקב"ה מדקדק עם סביבו כחוט השערה' כחוט שיערה על יציאה מסביבו והטיית עצמו ממנו, וזו תביעה על מעין חילול השם שיש בזה. ומכאן גודל הקפידה באלו.

ומזה נבין שכאשר יש כאן 'ירידה' ממדרגה עליונה ויציאה ממנו, הרי ידוע מה שנלמד מהמקרא 'אורח חיים למעלה למשכיל למען סור משאול מטה' שאם אין עלייה למעלה למשכיל הרי הסכנה גדולה של הגיע ל'שאול מטה', וזאת כי הרי נאמר על יצר הרע 'צופה רשע לצדיק ומבקש המיתו ה' לא יעזבונו בידו', ואז"ל 'ואלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו' וכיון שניתן כוח ליצר הרע בכך שהוציא את עצמו מ'סביבו' ואפילו כחוט השערה, היינו שהעבירה היא כחוט השערה והיא אשר הוציאה מהיות סביבו רק כחוט השערה, הרי שוב אין גבול לכח שליטתו, ואז בכוח היצר להביא את האדם למחשבות וטענות שהם לא לפי ערכו ומעמדו.

להיות 'עם' משמעו צירוף משלים

בפרשיות במדבר בהם אנו קוראים כעת, הרי הם תחילת היות עם ישראל לעם, והוא דור הראשון של עם ישראל דור דעה, והוא מגיע אחר חג השבועות שהוא 'היום הזה נהיית לעם' שהוא על יום מתן תורה, תחילתו ביציאת מצרים 'לקחת לו גוי מקרב גוי' וסיומו במתן תורה 'ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש' 'נהיית בכך לעם משמע שזו התהוות מיוחדת ומסוימת.

'עם' אין עניינו יחידים רבים המצטרפים לעניין אחד ובמסגרת אחת, אלא עיקרו ציבור המצטרפים זה עם זה שמשלימים זה את זה מסייעים זה לזה להגיע לתכלית אחת אשר תושג רק בצירוף כולם, יש תכלית אחת שכולם ביחד דווקא בצירופם זה עם זה יוכלו להשלים אותה תכלית, ואין זה תכלית גשמית גרידא בצירוף לזה, אלא עיקרו השגת מדרגה רוחנית עליונה אשר רק כאשר יהיו כולם ביחד משתפים זה את זה וזה עם זה, בכך יסייעו זה לזה להשיג אותה מדרגה דווקא.

כדוגמא שאנו רואים שיש מושג של מניין 'עשרה' שהוא לא ריבוי יחידים אלא עניין ומעלה בפני עצמו שמתחדש וחל רק בצירוף מסוים של אותם עשרה, וכך יש צירוף בכך שיש שישים ריבוא של כלל ישראל המאמינים בתורה מן השמים והמבקשים לעשות רצונו ולהתדבק בו יתברך, אשר זה יוצר מדרגה ומעלה מסוימת אשר תושג רק על ידם בצירופם זה לזה, והנה בצירוף עשרה יש צורה ודין איך מצטרפים בחדר אחד שכולם בני חיובא ורוצים להתפלל וכו', ואיך ובמה יהיה הצירוף הזה של כלל ישראל במה יושג ויחשב שמצטרפים המה זה לזה, מהו מהות ולעניין מה מצטרפים?

לכל זה הוצרכה אותה הכנה של מ"ט מונים שהיו הכנה למתן תורה ולעניינו של עם, שאמנם קשורים הם זה עם זה ובאים ביחד, שדווקא כאשר הוכשרו להיותם קשורים ושייכים זה לזה, שהשפעה רוחנית תעבור מאחד למשנהו, אותה הכשרה עצמה היא הכשרה לקבלת תורה, שרק כך אפשר לתת תורה למטה רק לרבים ל'עם ישראל' ולא ליחידים אפילו המצטרפים לכך, שהרי באמת 'ארוכה מארץ מידה וגו' למעלה מהגת אדם וכל כלי עולם הזה מצומצמים כלפי אורו יתברך הכרוך וקשור בתורה הקדושה, אלא לכלל כולו, בתורת 'כלל' המצטרפים זה לזה באופן פנימי ורוחני דהיינו שקדושתו של זה נבנית ומושפעת על קדושתו ופנימיותו של חברו, אז הרי זה למעלה מההגבלות והמידות של עולם הזה של הכלים החומריים של האדם, שצירוף זה הוא לא מכוח עולם הזה הגוף והחומר שלו, אלא מכח הנשמה שכולם ביחד חלקי אלוק' ממעל כביכול, וכולם יכולים להצטרף זה עם זה להשפיע ולהיות מושפעים זה מזה.

ומובלט מאד עניין זה בדברי חז"ל המפורסם שבכולם הוא 'יוחן ישראל כנגד ההר' פרש"י 'כאיש אחד בלב אחד, וב'ילקוט שמעוני' 'נעשו הומניא אחת אמר הקב"ה התורה כולה שלום, ולמי אני נותנה לאומה שאוהבת שלום' (רע"ג).

'הקנאה התאוה והכבוד מוציאים את האדם מן העולם' (פ"ד כ"א) ובפירוש המשניות לרמב"ם 'כי באלה המידות או באחת מהן יפסיד אמונת התורה בהכרח, ולא יגיעו לו לא מעלות שכליות ולא מעלות המידות' (עיי' שפירש 'אהבת הכבוד, ולא הכבוד עצמו').

המידות מעכבות מצירוף של 'עם'

כדי שיוכשר להצטרף ולהשלים זה את זה ושמקדושתו של זה יושפע חברו, זה לא יתכן רק כאשר אחד חפץ בטובת חברו, ומוכן להתבטל אליו במקצת, ועכ"פ לא להרגיש את עצמו עליון מעל חבריו, שמגיע רק לו ולא לחבירו, אז שייך שיחוש עצמו מצורף לחבריו, וכחלק מהציבור אשר בו הוא שרוי, וממילא מפנימיותו יושפעו חבריו, והוא יושפע מהם כי חש הוא עצמו כחלק מהכלל, כי בהרגישו את עצמו כחלק מכלל, הרי הם מושפעים זה מזה.

שונה הוא הדבר כאשר מרגיש שמגיע לו מה שיש לו, ומה שחסר לו הרי זה נעשה לו עוול, שאז אין הוא מרגיש את עצמו כחלק מכלל, וממילא הוא לא ישפיע לאחרים והם לא ישפיעו עליו, וממילא שולטים עליו ג' מידות הנ"ל הקנאה והתאוה (היינו תאוות עולם הזה) ואהבת הכבוד, הרי זה בהכרח ממעט ממנו ומפסידו מאמונת התורה. הצירוף וההשלמה יכולים לבא מכוח הנשמה וכו"ל שהם בבחינת חלק אלוק ממעל, למעלה מהגוף והחומר החופץ, וכל זה אפשרי כשמגדיל השפעת הנשמה ומקטין השפעת הגוף על מחשבותיו והנהגותיו, ומאפשר לכח הנשמה לשלוט בו ולהנהיגו, אבל כאשר קנאה תאוה וכבוד שולטים בו הרי זה מפסידו מאמונת התורה וממעט שייכות אליה.

'פנים בפנים דיבר עמכם ה' ללמוד עם לבו כנגד ה' זה לא יתכן אם ליבו תפוס במחשבות ורצונות עולם הזה המושכים אותו לשם וקובעים את התעניינותו בהם, כי אז הוא פנים בפנים עם עולם הזה, ועם הקב"ה הוא בהיפך מפנים בפנים, ומתן תורה שהיה פנים בפנים בוודאי היה זה סילוק החומר הכי אפשרי של החומר שכולם מאוחדים ושייכים זה לזה.

'אמונת התורה' אין התורה רק ידיעות ולא בזה מתבטא כל גודל מעלתה, שהרי המלאכים ביקשו 'תנה הודך על השמים' הרוחניות והקדושה של תורה שחודרת ללב האדם ולנפשו, על ידי לימודו והבנתו את הכתוב בה, עד כדי ידיעה שלימה בה לכל פרטיה, היא היא עצם מעלתה, באשר היא מרוממתו ומעלתו מעל כל המעשים, הופכת אותו לעליון מעל כל מאוויי ורצונות עולם הזה וכל המועקה הגדולה שמעיק על כל אנשי עולם הזה טרדותיו ורצונותיו.

בעקבות מסע גדולי ישראל שליט"א, פעם אמר המשגיח הגרמ"א זצוק"ל שפעם אמר לו מורו ורבו מרן הגראמ"מ שך זצוק"ל ש'מי יודע כמה נגרם לנו חסרון בסייעתא דשמיא בתורה בגלל שהתורה ממומנת על ידי החילוניים!!!...

פלפולא דאורייתא

שיעורו של הגאון רבי רפאל סויד שליט"א

ראש כולל שערי דעה

פרשת קרח תשפ"ד

גיליון מס' 31

קמ"א פוגי תקנות חז"ל

דאורייתא מידי, כגון לא יקרא לאור הנר שמא יטה, ולדעת הש"ך [יור"ד סי' ק"י כללי הס"ס כלל י"ד] ככה"ג לא אמרי' ספק דרבנן לקולא, כיוון שישנה אפשרות שיכשל בדאורייתא.

חשש דאורייתא עתידי – ישנן תקנות קלות יותר, שהחשש הוא ממכשול עתידי, כגון אמירה לעכו"ם שבות לדעת הרמב"ם, שהחשש הוא שבעתיד הוא בעצמו יעשה את המלאכה.

דברים שאינם ראויים – המשהה נקביו עובר בכל תשקצו, והיינו מדרבנן, כיוון שהפסוק מדבר על אדם שעושה דברים מאוסים, והיינו למרות שאין בזה צד איסור, ולא השתנה דבר במציאות ממתן תורה, בכ"ז רבנן אסרו, משום שהדבר אינו מתאים, ושמעתי ממור"ר הגר"ד מילר בשם רבו הגר"ד סולובייצק זצ"ל שביאר שישנן תקנות ש"רדו יחד עם משה מהר סיני", כלומר שממתן תורה הם היו אסורים, אלא שהיו בדרגת חומרה פחותה, ויש להביא כעין ראיה לדבריו, מתוס' בקידושין [לחא] שכתבו שהטעם שבני ישראל לא אכלו מצה במדבר, הוא משום איסור חדש, והקשו תוס' דיבוא עשה דמצה וידחה ל"ת דחדש, ותירצו גזירה כזית ראשון אטו כזית שני, ומבוי' שמיד לאחר מתן תורה כבר היה תקנות דרבנן.

דרכי שלום – יש תקנות שתיקנו משום צורת החיים הנאותה, כגון גזל קטן מפני דרכי שלום, וכן מפתסין עניי עכו"ם מפני דרכי שלום, [והיינו למרות דלכאו' עוברים ב"לא תחנם", י"ל ע"פ הרשב"א בע"ז כ"ב דהיא דהוא טובת הישראל, אינו עובר, אף הכא מפני דרכי שלום הוי לטובת הישראל].

הנה חיינו מוקפים מכל צד בדינים דרבנן, ובתקנות חז"ל, ויש להבין את הצורך של חז"ל לתקן תקנות כאלו ואחרות, ועל כן צריכים לסווג את תקנותיהם לפי סוגים שונים, ותכליות שונות, ולכל סוג ניתן דוגמאות, ומחמת קוצר במקום, א"א להאריך בכל גזירה בפנ"ע כמובן, ועוד חזון למועד להאריך בזה במאמר שיפורסם בעתיד אי"ה בל"ג, [ובקשתי שטוחה מהקוראים שמי יכול להוסיף תקנות נוספות ישלח למייל שמובא בסוף העלון] וכעת נביא רק את ראשי הפרקים בענין זה, וצריך להתבונן היטב בכל גזירה ותקנה, וכדלהלן בעזה"י.

א. שבות – הנה מצינו תקנות רבות שהם משום שבות, כגון לא לעלות באילן בשבת מחשש שמא יתלוש, ולא לרכב ע"ג בהמה בשבת, מחשש שיתלוש זמורה, ומצינו שחז"ל הגבילו תקנתם, וגדרו שאין שבות במקדש.

ב. צביון השבת – ישנם תקנות שלא נועדו למנוע איסור, אל שהדבר לא מתאים לצביון השבת, כגון קריאת שטרי הדיוטות, ודיבור של חול וכדו', ובכלל זה איסור עובדין דחול.

ג. מוקצה – באיסור מוקצה נאמרו כמה טעמים, וחלק מהטעמים מבארים שאין מדובר על חשש איסור, אלא שכך יראה שאדם שובת ממלאכתו בשבת.

ד. לא פלוג – ישנם אופנים שאין סיבה עניינית לאסור דבר מסוים, אלא שחז"ל לא חילקו בתקנתם, ולא ירדו לפרטים הקטנים, ואפשר שהוא משום שחששו לטעות.

ה. חשש דאורייתא מידי – ישנן תקנות חמורות שחששו לחשש

ט. תקנת אושא	כח. בהמה דקה באר"י	מח. למנוע מכשול	סח. קריאת התורה שני וחמישי
י. כתובה	כט. דבר האבד בחוה"מ	מט. דמאי	סט. מפני הנכנסין
יא. מזונות	ל. שלא יכנס לרגל מנוול	נ. טומאה וטהרה	ע. אימא לא נייער יפה
יב. שמא יחזור דבר לקלקולו	לא. מפני עיגונא	נא. החמירו על עצמן	עא. שלא לבייש את מי שאין לו
יג. מנהג אבותינו בדיני	לב. כבוד הבריות	נב. מיסוד מנהגים	עב. תקנת עזרא
יד. התירו סופן משום תחילתן	לג. כבוד המשכן	נג. תרו"מ	עג. ראש השנה שלא יתקלקלו
טו. דבר שיש לו מתירין לרש"י	לד. בתולה נשאת ליום הרביעי	נד. זכר למקדש	עו. הלויים
טז. אדם בהול על ממונו	לה. בפני נכתב	נה. דמיון לדברים דומים	עד. חיישינן לגומלין
יז. מראית העין	לו. גט לכהנים	נו. אומדנא	עה. ברכה רביעית
יח. חשד	לז. שכיב מרע	נז. שבועה	עו. זכר לנס
יט. פרוזבול	לח. כסף לא קונה	נח. כלים לבירור חקר האמת	עז. זכר לחורבן
כ. כתבי הקודש מטמאין את הידיים	לט. היתרים בריבית	נט. שלא תשתכח	עח. ספיחין
כא. ריבית עכו"ם	מ. מכת מרדות	ס. עירובין	עט. ספק דאורייתא
כב. ירושת גר	מא. מכין וענשים שלא מן הדין	סא. שמא לא יבטל בליבו	פ. מפני המינים
כג. תפילה וברכות	מב. מים שאובים	סב. להתרחק מהגוי	פא. להוציא מליבן של צדוקים
כד. הרחקה בזמן	מג. מסייע לדבר עבירה	סג. להתרחק מהמומר	פב. שיהא כל אחד נוטל בביתו
כה. הרחקה בכמות	מד. בא במזחלת	סד. לא להתרגל לעבירה	פג. גר קטן
כו. שישפקן מים ומזון	מה. השתנו הנתונים	סה. להתרגל למצוה	פד. שלושים יום קודם החג
כז. תקנות יהושע	מו. יש כח ביד חכמים וכו'	סו. מעין שבע	פה. טבילת כלים
	מז. הפקר בי"ד הפקר	סז. חזרת הש"ץ	פו. עינויים ביו"כ

פז. גזירת מרחצאות	קב. בטלה דעתו	קטו. עבד שברח	קכח. אתי אורא דהאי גיסא
פח. לטבול ביום	קג. מת מצוה קונה מקומו שמא יטלטלו	קטז. עניינים סגוליים	קכט. ודהאי גיסא ומבטל ליה
פט. גזירת תקרה	קד. ברכה לבטלה	קיו. אין פודין את השבויים יותר מכדי דמיהן	קל. אתנן בבית כנסת
צ. סוכה ישנה	קה. גזירת בלנים, מרחץ בשבת	קיח. הפקעת שערים	קלא. בר מצרא
צא. עניני סכנה	קו. תוך כדי דיבור לר"ת	קיט. אבלות	קלב. ברכת המצות
צב. האם גוזרים גזירות מדעתנו	קז. אאמע"ר שמא הוא מר נפש, רמב"ם סנהדרין יח,	קכ. אונן	קלג. גונב ע"מ למיקט
צג. נשים לא יבדקו יפה	קח. שמא ימצא גולסקא יפה,	קכא. השבת דבר שאין גופו ממון	קלד. גזל עכו"ם למ"ד מותר
צד. מצוות דרבנן	קט. שבעדל"ת צריך בעידנא [מלוא הרועים]	קכב. קניינים	קלה. גרמי
צה. שלא תשתכח	קי. עד שיראנה, שמא תתגנה	קכג. אין הולכין בממון אחר הרוב	קלו. היזק שאינו ניכר במזיד
צו. בנות ישראל החמירו על עצמן	קיא. שמא יחפה על בת אחותו	קכד. אין מבטלין איסור לכתחילה	קלז. ביטלו דו"ח בממונות
צז. תקנת השבים	קיב. משיב אבידה	קכה. אין עושין מצוות חבילות חבילות	קלח. זימון בשלושה
צח. מעלה עשו ביוחסין	קיג. תקנת השוק	קכו. אסמכתא	קלט. מיאון
צט. ע"ה טהור ברגל	קיד. גט המעושה בעכו"ם פסול	קכז. ארבע כוסות	קמ. מצוה לקיים דברי המת
ק. אי אפשי בתקנת חכמים			קמא. אפשר לברר
קא. תפילין מרובעות			

[אלול תשפ"ג] שהדין שהולכים אחרי הרוב בממון אינו מפורש בתורה, ושמא י"ל שהלא הפסוק של רוב, מיירי ברוב בדיינים, והביאור הפשוט של דיינים שהם מכריעים בענייני ממון, וא"כ שפיר חשיב מפורש בתורה שמוציאים ממון עפ"י רוב, אולם שוב יש לדחות דאף אי נימא דרובא דאיתא קמן חשיב שמפורש בתורה שמוציאים ממון על פיו, מ"מ ס"ס מדין רוב, ודאי לא הוי מפורש בתורה.

תגובות לנכתב בשבוע שעבר בענין השבת אבידה

א'. הגאון רבי נחום נבנצאל שליט"א העיר נפק"מ בין הטעמים בשומר שמסר לשומר, האם הוא מטעם שמירה, או מטעם אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר, במה שמצוי היום שישנם רכבים ואופניים שעומדים להשכרה ברחוב לכל מאן דבעי, האם מותר להעבירם לחברו, דמטעם אין רצוני שיהיה פקדוני ביד אחר, א"א לומר ככה"ג, שהלא גם חברו היה יכול לקחת את הרכב.

ב'. העיריני הג"ר יהודה ברכר שליט"א בענין המכונת פחיות, שהדבר מצוי שיש תקלה, וא"כ הבעלים מתייחס מראש, ולדבריו דמי לדברי הגמ' בב"מ [כב,ב] לענין תמרים שהדרך הוא שיש כאלו שנפלות מהעץ, ויש לברר מבחינה מציאותית מה אחוז התקלות.

ג'. העיריני הרה"ג אליהו הכרמי שליט"א על דברי הגרמ"מ שפרן שליט"א שלא מסתבר ששרשרת זהב נשארה ברחוב רבי עקיבא שלושה חודשים, שיותר לא מסתבר שבדיוק לשתי נשים נפלו שרשרת זהב, מאותו סוג באותו מקום, והשבתי שאמנם זה ג"כ דבר נדיר, אולם האפשרות ששרשרת זהב תישאר שלושה חודשים יותר נדירה, וזה משום שהסיכוי ששרשרת זהב תישאר שלושה חודשים, היא תמוהה מצד עצמה, ואין לכך הסתברות, משא"כ ששתי נשים יאבדו אותו שרשרת באותו מקום, אין בכך מניעה מצד עצמו, אלא הוא צירוף מקרים פחות סביר, ודו"ק.

אין לפסוק הלכה ע"פ העלון

לע"נ כתוז קלרה בת סלחה ע"ה

לתגובות והערות ולהצטרפות לקבלת העלון במייל

0556770051 או במלפון zx0527103930@gmail.com

ניתן לשמוע את השיעורים בקול הלשון או בטל' 0733718752

— נוספו עשרות רבות של שיעורים חדשים —

השיעור מתקיים מידי יום רביעי בשעה 23:15-23:45 בבית

דכנסת חניכי הישיבות רח' בירנבוים 12 בני ברק

וכעת נביא כמה הערות בקיצור בענייני תקנות דרבנן:

א'. הקשה בקבא דקשייתא [קושיא צ"ז] לדעת הרעק"א בהגהות לשו"ע [או"ח סי' תקנ"ה] דמי שתוקע בשופר בר"ה שחל בשבת, אמנם עבר על איסור דרבנן, אולם לא התבטלה המצוה דאורייתא, וצ"ע מתוס' בסוכה [ג,א] לגבי שולחנו בתוך הבית, דמבוי בתוס' שאף את המצוה דאורייתא לא קיים, ומוחו"ז הג"ר שמעון ויזמן זצ"ל תירץ שיש חילוק בין שופר לסוכה, דבשופר הוי איסור מחמת שבת, ואילו בסוכה הוי גזירה מחמת דיני סוכה, וע"כ רבנן ביטלו את הדין דאורייתא. [ולפ"ז יל"ע האם אישה יכולה לברך באופן כזה ששולחנה בתוך הבית, וצ"ע], וכ"כ בברכת מרדכי [עניינים סי' צ"ז], ולפ"ז יוצא שאי"ז איסור לשמוע שופר, כיון דמצות ששופר אינה מופקעת, אלא דין שאסור לתקוע בשופר.

ב'. בשו"ת מהר"י בן לב [ח"ג סי' כ"א] כ' שבס"ס מוציאים ממון, והקשה הפנ"י [קונטרס אחרון כתובות אות מ"ר] שהלא כתב הרשב"א בתשו' ח"א [סי' ת"א] דס"ס הוי כרוב, וא"כ הא קי"ל [ב"ק מו,ב] דלא אזלי בממון בתר רובא, יעו"ש מה שתירץ בדוחק, ונראה ליישב דהנה יש לדון אי ס"ס מדין רוב אי הוי רובא דאיתא קמן או רובא דליתא קמן, ונחלקו בזה האחרונים, דמחד גיסא הנתיבות [מובא בשו"ת חמדת שלמה אה"ע סי' כ"ד אות יב], ובשו"ת רעק"א [קמא סי' ק"ז], ובקונטרס הספיקות [כלל ו' סעיף ז'] וכן הפנ"י גופי' [כתובות יב,ב] נקטו דהוי רדא"ק, ומאיירך גיסא באור שמח [פ"ח מהל' שחיטה הי"ב] ובשו"ת אחיעזר [ח"ב סי' ב' אות י"ג] נקטו דהוי רדל"ק, ומעתה אי נימא דס"ס הוי כרדא"ק, הלא כתבו כמה מהראשונים דכרדא"ק מוציאים ממון, ע"י בתרומת הדשן [ח"א סי' שיי"ד], וברשב"ם [ב"ב צב,ב] - [ויע' בגליון הש"ס שהקשה סתירה בדברי הרשב"ם] - וכן בר"ש [מכשירין פ"ב מ"ז לחלק מהגירסאות], שברדא"ק מוציאים ממון, ומעתה הלא כתב בשו"ת קרית מלך רב [ח"ב סי' י"ב] שאין הולכין בממון אחר הרוב הוא מדרבנן, וא"כ הלא הפנ"י בקידושין [ג,א] הביא את דברי הט"ז הנודעים [או"ח סי' תקפ"ח סק"ה] שאין כח ביד חכמים לאסור דבר המפורש בתורה להתיר, ומעתה אתי שפיר היטב, דס"ס הוי כרדא"ק, והוא דבר המפורש בתורה, וע"כ אין כח ביד חכמים לומר שאין הולכים אחר הרוב כרדא"ק, [ויע' בחי' הגרש"ש בליקוטים סי' ה' במהדורה החדשה, שדחה בתוקף את מי שאומר שאין הולכין בממון אחר הרוב הוא מדרבנן] ומעתה יש לדון מדוע הפנ"י לא תירץ כן, מאחר וכל הפלפול בנוי על דבריו במקור"א, וע"ז י"ל דהפנ"י גופיה ס"ל דאין הולכין אחר הרוב הוא מדאורייתא, דהנה רש"י בגיטין [מח,ב] כתב אהא דאמרי' התם המוציא מחבירו עליו הראיה, שנאמר "מי בעל דברים יגש אליהם" יגש ראייה אליהם, ומקשה הפנ"י דהלא אמרי' בב"ק [מו,ב] ע"ז למה לי קרא סברא הוא, וא"כ מדוע רש"י מביא פסוק, וע"ז תירץ הפנ"י דכל מאי דאמרי' בגמ' דהוי סברא, היינו לרב דאזלי בממון בתר רובא, אבל לשמואל בעי' לקרא למימר דלא אזלי בממון בתר רובא, וא"כ הרי מבואר בפנ"י להדיא דהא דאין הולכין בממון אחר הרוב הוא מדאורייתא, וא"כ הכל מיושב היטב, אולם העיריני, שאף אי רדא"ק, הוא דבר המפורש בתורה, מ"מ ס"ס דהוי כרוב, אינו דבר המפורש בתורה.

והגר"י אדלשטיין שליט"א כתב על הדברים האלו באהלי זרעים

גיליון שבועי (מס' 14)

פרשת קרח תשפ"ד

משמרת המקדש

מהנעשה ונשמע בקו המענה ההלכתי לעניני קדשים מבית 'תורת הקרבנות'.

שו"ת 'משמרת המקדש'

דבר העורך

מצינו בפרשתינו דבר נפלא! אשר מחד גיסא כשאחרון הכהן מקטיר את הקטורת בציוויו של משה רבינו, הנה זה מגן על עם ישראל מהמגיפה, ומאידך גיסא כשהמאיתים וחמישים ראשי סנהדרות מקטירים את הקטורת שלא כדין הנה הם מתים במגיפה. כלומר אין מצב אמצעי או חיים או מות! כיוצא בזה מצינו בכהן גדול הנכנס ביוה"כ לבית קדשי הקדשים, שאם עושה כל העבודות כתיקונם, אזי מביא כפרה וחיים לכל כלל ישראל, אך כאשר אינו כדין אזי מת במקום, וצריך למושכו בחבל החוצה. שאין אמצע! או חיים או מות! וכן מצינו בפגול שאם חושב חוץ לזמנו, האוכל מהזבח חייב כרת ואם עשה הזבח כתיקונו ה"ז "כהנים אוכלים ובעלים מתכפרים".

ודבר זה מצינו גם בתלמוד תורה, זכה נעשית לו סם חיים לא זכה נעשית לו סם המות, אין אמצע! או חיים או מות! שבת שלום!

העורך

לעיוני

נחלקו רבותינו הראשונים במזיק קרבן, האם חייב בתשלומין. והנה יש לעיין לדעות שפסור מתשלומין, כשאדם הזיק קרבן, ונשאל בעל הקרבן על הקדשו, והרי חכם עוקר את הנדר למפרע, האם חייב המזיק בתשלומין, כיון שהוברר שהזיק חולין. או דאמרינו "מכאן ולהבא למפרע" וא"כ בשעת הנזק היתה הבהמה קדושה.

שאלה: אם לא מלחו את הקטורת, האם הקטורת נפסלה? והאם נאמר ע"ז "ואם חיסר אחת מכל סממניה חייב מיתה"?

תשובה: נאמר בפסוק (**שמות** פ"ל פל"ה) "ממולח טהור קודש", ונחלקו רבותינו בביאור המילה "ממולח" דבפסיקתא **זוטרטא** מביא "ממולח" – במלח סדומית, וי"א "ממולח" מעורב היטב דק דק כמלח. ובמחלוקת זו נחלקו גם הראשונים, דלרש"י שם "ממולח" הכוונה למעורב, ולהרמב"ן **וראב"ע** שם "ממולח" הכוונה לתת מלח בקטורת.

והנה **בכרייתא** בכריתות (ו ע"א) איתא: פיטום הקטורת וכו' מלח סדומית רובע, ובשיטמ"ק שם (אות כה) כתב: דהוא מדין "על כל קרבנך תקריב מלח", ג (ובתרס' כריתות שם (בד"ה מלח סדומית) כתב: מפרש רבי משה כהן כלומר, דאם אין לו יין קפריסין, מביא במקומו חמר חיוורין מלח סדומית לשרות בהם הציפורן, אבל לא שיערב מלח בקטורת, למ"ד דקטורת לא בעיא מלח ואפילו למ"ד דבעי מלח היינו דוקא בשעת הקטרה דומיא דכל העולין הטעונים מלח עכ"ל. וב"בית יוסף" (או"ח סי' קלג) כתב שהמלח הוא תיקון לקטורת.

ובמנחות (כא ע"א) נחלקו ר"י בנו של ר"י בו ברוקא ורבנן אם קטורת טעונה מלח או לא, דלרבנן טעונה מלח ולריב"ב רק דבר שניתן על מזבח החיצון טעון מלח. ובדעת הרמב"ם (פ"ה כלי המקדש הלי"א) נחלקו האחרונים, דעת הרדב"ז שם שלהרמב"ם קטורת טעונה מלח דבהא לא קיי"ל כר"י, ודעת הלח"מ שפסק כרבנן, ובבאר שבע כריתות (דף ו ע"א) כתב שלהרמב"ם גם קטורת לא טעונה מלח, ומש"כ הרמב"ם בהל' כלי המקדש ששמים מלח בקטורת, זה רק כדי לתקן את הקטורת וכהבית יוסף דלעיל.

ובירושלמי יומא (פ"ד הל"ה) איתא שאם לא נתן מלח בקטורת, חייב מיתה, (ובבאר שבע בכריתות שם כתב שהוא ט"ס) והנראה שהירושלמי סבר כהשיטות לעיל שהביאור של "ממולח" הוא ששמים בקטורת מלח וא"כ המלח הוא אחד מסממני הקטורת ולכך אם חיסר את המלח חסר בעצם הקטורת ולכך נפסלה הקטורת, והמקטירה חייב מיתה.

אך להשיטות שהביאור של "ממולח" הוא מלשון עירוב, א"כ צ"ל שכל נתינת המלח הוא רק לתיקון הקטורת, או שמולחים רק בראש המזבח כדין שאר הקרבנות. וא"כ אין זה חלק מהקטורת, ולכך אי לא מלח ודאי שאין חוב מיתה, רק שלדעות שיש מיוב מליחה בקטורת כמו בשאר הקרבנות, א"כ לוקה כדאיתא ברמב"ם איסורי מזבח (פ"ה הלי"ב) וז"ל הקריב בלא מלח לוקה שנאמר ולא תשבית מלח ברית אלוך, ואע"פ שלוקה הקרבו כשר והורצה, עכ"ל.

ולדינא: פסק ה"בית יוסף" או"ח סי' קלג שאם חיסר מלח אינו חייב מיתה, והקטורת כשירה.

יש לך שאלה בדיני המקדש והקרבנות? חייג כעת!

0350-81-81-3 / 0777-22-3333

עבודת התמיד | דיני שחיטת התמיד

ההכנה לשחיטה

א. לא היו קושרים את הטלה שתי ידי ושת רגליו כאחד, אלא יד ורגל בפני עצמם¹, וי"א שאין קושרים אותו כלל אלא הכהנים אוהזים בידיו וברגליו בשעת שחיטה².

ב. בשעת השחיטה היה התמיד מונח כשראשו כלפי דרום ופניו למערב, והשוחט עומד במזרח ופניו למערב³.

ג. תמיד של שחר היה נשחט בצפון על טבעת שניה⁴, י"מ שהיא שניה כלפי המזבח⁵, וי"מ שהיא שניה מצד צפון של מקום הטבעות הנקרא בית המטבחים⁶.

מצות השחיטה

ד. שחיטה כשירה בזר, ומ"מ בקרבן תמיד היו שוחטים הכהנים⁷.

ה. אוהז הסימנים והורידים בידו ומוציאם לאויר שמעל הכלי⁸, וי"א לתוך הכלי כדי שיתקבל הדם מיד לתוך הכלי⁹.

ו. בשעת השחיטה מכיין לשם ששה דברים, לשם זבח, לשם זובח דהיינו הציבור שהם בעלי הקרבן, לשם השם, לשם אישים, לשם ריח, לשם ניחוח דהיינו נחת רוח לה'¹⁰.

ז. י"א שהסכין צריכה שתהיה כלי שרת¹¹, וי"א שמספיק שתהיה כלי אע"פ שאינו כלי שרת¹², וי"א שלכתחילה צריך כלי שרת ובדיעבד כשר אף שאינו כלי שרת¹³.

ח. חותך שני סימנים או רובם¹⁴, וי"א שמצוה לכתחילה לחתוך הכל¹⁵, וכן חותך אף הורידים שבצוואר¹⁶.

ט. אחר השחיטה מגביה הסכין למעלה כדי שלא ירד דם מהסכין למזרק, ודם שעל הסכין מקנחו בשפת המזרק¹⁷.

קבלת הדם

י. קבלת הדם אינה כשירה אלא בכהן שנאמר והקריבו בני אהרן הכהנים וגו' מקבלה ואילך מצות כהונה, ואם קבל זר פסול¹⁸.

יא. קבלה אינה כשירה אלא בימין ואם קבל בשמאל פסול¹⁹, ולכתחילה יש לו לקבל בלא סיוע השמאל, ובדיעבד אם יכול לקבל בימינו וסייע בשמאל כשר²⁰.

יב. מצוה לקבל כל דם הקרבן, ומכל מקום אם קבל רק כדי שיעור הזאה כשר²¹.

יג. הדם הראוי לקבלה הוא דם הנפש שהוא הדם המקלח אחר השחיטה²², וי"א שכל שיש בו אדמומית נחשב דם הנפש²³.

הולכת הדם

יד. הכהן שקבל את הדם מוליכו בימינו למזבח לקרן מזרחית צפונית ששם זורק הדם²⁴, וי"א שהולך תחילה לכיוון הכבש בדרום ומשם פונה כלפי קרן מזרחית צפונית²⁵.

זריקת הדם

טו. עומד סמוך לקרן וזורק זריקה אחת כדי שיבא הדם לצפון ולמזרח, והולך לקרן מערבית דרומית וזורק על הקרן שיבא למערב ולדרום, ואם נשאר דם במזרק שופכו על היסוד בקרן דרומית²⁶, וי"א שצריך להשאיר דם כדי לקיים שפיכת שיריים²⁷.

¹⁵ תוס' יומא ל"ג א' ד"ה למה.

¹⁶ חולין כ"ט א'.

¹⁷ זבחים שם, רמב"ם שם.

¹⁸ זבחים ל"ב א', רמב"ם פסחמ"ק פ"א הכ"ב.

¹⁹ זבחים ט"ו ב', רמב"ם הל' ביא"מ פ"ה הי"ח.

²⁰ שבת צ"ג ב', רמב"ם שם.

²¹ זבחים כ"ה א' ושם צ"ג ב', רמב"ם מעה"ק פ"ד ה"ח.

²² כריתות כ"ב א', ועי' ליקו"ה כריתות שם.

²³ רמב"ם הל' מאכלות אסורות פ"ו ה"ג.

²⁴ תמיד ל' ב', יומא ט"ו ב', ותד"ה נתיב ברישא.

²⁵ יומא שם רד"ה ברישא בהוא פגע.

²⁶ תמיד שם.

²⁷ עי' תוס' זבחים נ"ג ב' ד"ה העולה.

¹ תמיד ל' ב', ועי' במפרש שם ד"ה לא היו.

² רמב"ם הל' תמו"מ פ"א ה"י.

³ שם, אמנם עי' רש"י יומא ס"ב ב' ד"ה על טבעת שניה, וברש"י שם.

⁴ שם, רמב"ם שם הי"א.

⁵ עי' יומא ס"ב ב' ורש"י שם, וכ"כ הלקו"ה.

⁶ רמב"ם שם הי"א, ובתוס' רי"ד יומא שם, ועי' תפא"י תמיד שם.

⁷ יומא כ"ה ב' ועי' מאירי שם.

⁸ זבחים כ"ה ב', רד"ה ורידין.

⁹ רמב"ם הל' מעה"ק פ"ד ה"ח.

¹⁰ זבחים מ"ו ב', רמב"ם שם הי"א.

¹¹ רש"י זבחים צ"ח א' ד"ה אלא.

¹² תוס' זבחים מ"ז א' ד"ה איזהו.

¹³ רמב"ם שם פ"ד ה"ז.

¹⁴ חולין כ"ז א', רמב"ם שם ה"ח.

לַשָּׁבֶת עֲנֵג

שנה א ❖ קרח ❖ תשפ"ד 17

קושיא נפלאה בענין האם מומר מצטרף לעשרה

"הַבְּדִילוּ מִתּוֹךְ הָעֵדָה הַזֹּאת וְאֶכְלָה אֹתָם כְּרֹגֶעַ" (טו, כא)

במשנה ברורה (סי' נה, סעי' מו) הביא מהפמ"ג, שמומר להכעיס, או מומר לע"ז, או מחלל שבת בפרהסיא אינו מצטרף למנין. ובתשובות פאר הדור להרמב"ם (סי' עא) (הובא שם בשער הציון סקמ"ד) כתב לענין הקראים, שכיון שאינם מודים בדברי חז"ל ודאי אינם מצטרפים למנין.

והנה בגמ' (בברכות כ"א:) איתא, "וכן אמר רב אדא בר אבהו מניין שאין היחיד אומר קדושה שנאמר ונקדשתי בתוך בני ישראל, כל דבר שבקדושה לא יהא פחות מעשרה, מאי משמע דתני רבנאי אחוה דרבי חייה בר אבא אתיא תוך תוך כתיב הכא ונקדשתי בתוך בני ישראל, וכתוב התם הבדלו מתוך העדה הזאת מה להלן עשרה אף כאן עשרה".

ולפי"ז יש לתמוה, כיון שכל המקור שבעיני עשרה הוא מהמרגלים שכפרו בעיקר (עי' ערכין טו). א"כ איך יתכן שמומר לא מצטרף למנין עשרה. (פנינים מבי מדרשא - עיי"ש מה שכתב ליישב בזה)

צביעה "לשמה"

"וַיִּקַּח קֶרַח בֶּן יִצְחָר בֶּן קָהָת בֶּן לֵוִי וְדָתָן וְאַבִּירָם בְּנֵי אֶלְיָאָב" (טו, א)

עין רש"י: "והלבישן טליתות שכולן תכלת, באו ועמדו לפני משה, אמרו לו, טלית שכולה של תכלת חייבת בציצית או פטורה, אמר להם חייבת, התחילו לשחק עליו, אפשר טלית של מין אחר חוט אחד של תכלת פטורה, זו שכולה תכלת לא תפטור את עצמה"

וראיתי להגר"ח קניבסקי בספרו למסכת ציצית שהקשה, תיפו"ל שיש לעשות ציצית תכלת, לפי דבעי מין כנף, (בפשוטו לא חלק על עצם הצורך בציצית אלא על הצורך בתכלת ותכלת הרי צריך מצד מין כנף).

ונראה פשוט, דאכתי איכא נ"מ אי צריך צביעה לשמה, דאי מדין תכלת הרי צריך צביעה לשמה, אבל אי מדין מין כנף א"צ צביעתו בתכלת לשמה ופשוט. (משאת המלך - ר' שמעון מ. דיסקין)

קושיא הגר"א וסרמן זצ"ל לאמרי אמת מגור

"וַיִּקַּח קֶרַח בֶּן יִצְחָר בֶּן קָהָת בֶּן לֵוִי וְדָתָן וְאַבִּירָם בְּנֵי אֶלְיָאָב" (טו, א)

הדברים שלהלן הם מתוך מו"מ שניהל רבי אלחנן וסרמן זצ"ל עם בעל האמרי אמת מגור, וכפי שרשם בעל האמרי אמת במכתב לחתנו הר"מ לוין. (מהלך הדברים כולו מובא בספר אור אלחנן ח"א רנו רנט ועיי"ש בהערות).

בירושלמי (סנהדרין פרק חלק, ה"א) "באותו שעה אמר קרח, אין תורה מן השמים ולא משה נביא, ולא אהרן כהן גדול.

הנה כתב הרד"ק (ויהוה יח, ו) "ברית כרותה לזרע אברהם יצחק ויעקב, שלא ישבותו מהיות גוי לפני הקל יתעלה. ואשר יצאו מכלל אמונתנו, לא היו מזרעים באמת, אלא מן האספסוף הגרים שנתגיירו וכו'". וכעין זה כתב הרמב"ם (אגרת תימן), וכה הבטיחנו הבורא יתברך, כאדם הנכנס ערב לחברו, ודי לנו בערבותו, והודיענו שכל מי שעמד על הר סיני שהן מאמינים בנבואות משה רבינו בכל מה שבא על ידו הם ובניהם ובני בניהם עד עולם, שכן אמר הקב"ה יתברך (שמות יט, ט), הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך וגם בך יאמינו לעולם, לפיכך יש לדעת שכל מי שנטה מדרך הדת הנתונה במעמד ההוא, שאינו מזרע האנשים ההם. וכן אמרו רבותינו ז"ל על כל המסתפק בנבואה, לא עמדו אבותיו על הר סיני המקום יצילו ויצילכם מן הספק, וירחיק ממנו ומכם המחשבות המביאות לידי ספק וליד מכשול וכו'. לפי זה הקשה רבי אלחנן בפני האמרי אמת מגור, איך קורח שנתייחס, כפר בנבואת משה?

והשיבו בעל האמרי אמת: קורח גם הוא האמין במשה אחרת לא היה אומר (טו, א) כל העדה כולם קדושים. ובכלל לא היה אז מציאות לכפור במשה, הרי בעת שהסיר את המסוה גם קורח לא היה יכול להביט בפניו. אלא שקורח ידע את רבונו והתכוון למרוד בו. (קובץ פרשיות)

"נסו" ומשום כך נצלו

"וַיִּכַּל יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר סִבִּיבֵיהֶם נָסוּ לִקְלָם כִּי אָמְרוּ פֶּן תִּבְלַעְנוּ הָאָרֶץ" (ט"ז, ל"ד)

בפשוטו "נסו", כי נבעתו מפחד הקול שהיה בשעת הבליעה. ויש לומר עוד דהנה כתוב שה' אמר למשה 'העלו מסביב למשכן קורח דתן ואבירם וגו' סורו נא מעל אהלי האנשים הרשעים וגו' פן תספו בכל חטאתם'.

ומבואר דהצלתם מן הבליעה תלויה היא במה שסרו ונסתלקו מעל אהלי האנשים הרשעים. והנה לא נתפרש מהו השיעור שצריכים להסתלק מהם, ויש לומר דלכן "נסו", כדי שבודאי יהיו בכלל מסתלקים מאהליהם. (שיעור חומש - רבי חיים פינשטיין)

אֲשֶׁר בַּשַּׁעְרֵי-דָ

מרן הגראי"ל שטינמן זצוק"ל

לפני למעלה מעשרים שנה היתה תקופה בה התרבו רח"ל מחלוקות, הן במוסדות, והן בין אדם לחברו. ענין זה היה בנפשו של רבן של ישראל מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטינמן זצוק"ל אשר כידוע כל חייו עורר ופעל למען השלום. ואחר ששמע על כמה מקרים נטל קולמוסו בידו ובמשך כמה ימים הכין מכתב זה וברר מילה אחר מילה, וכתב ומחק ותיקן, עד שיצא מתח"י מילים כואבות ונוקבות אלו, וביקש לפרסמו לעורר הציבור. וזה לשונו:

בס"ד

בדברים האלה באתי להביע צערי על מצב אחינו בענין בין אדם לרעהו כי רבתה מחלוקת לא רק בין אנשים פרטיים, אלא בהרבה מוסדות התורה וחסד, וגודל עון זה מבואר בחז"ל, והעונש ג"כ מבואר שהוא חמור מאד, בין בעוה"ז ובין בעוה"ב, ואין צורך להאריך בזה.

והנה כל א' חושב שלו מגיע והוא צודק, ואינו יכול בשום אופן להקלט במוחו המחשבה שהוא אינו צודק, וא"כ השני רשע ומותר לעשות הכל ואפילו להלשין או לילך לא לדיוני ישראל, שדנין כפי דיוני התורה, כיון שלהם אין הכח להכריח את זה שכנגדו. ולדאבונו ראינו בזמן האחרון שנתרבו כ"כ הרבה אלמנות ויתומים, ומי יודע אם זה לא בעון מחלוקת, ואע"פ שזה שנענש יתכן שלא היה מעורב במחלוקת מ"מ הא ידוע שכל ישראל ערבים זה בזה. וכ"ש שלפעמים הוא שומע ונהנה או מקבל הדברים.

והנה ידוע שהקב"ה מצטער על אשר א' עושה רע להשני ובפרט אם זה גורם להרבה אנשים מעורבים בזה, אין לשער כמה גורמים צער להשי"ת, ומעורר קטרוג רחמנא לילצן ומדת הדין תובעת השי"ת ירחם. אמנם מי אני שאבוא בתוכחה לאנשים, אבל היות שכמעט יום יום באים אלי בעניני מחלוקת בין אדם לחבירו בין מוסד לחבירו, ובמוסד גופא בין אנשי הצוות עם המנהל, וזה מאד משפיע לרע על כל העולם הלא ידוע ממאמר חז"ל קידושין מ' שלעולם יחשוב שיש בעולם חצי מצות וחצי עבירות, ובמצוה א' יכריע לכף זכות וחלילה בעבירה א' גורם שיכריע העולם לכף חובה ר"ל. מלבד זה כל דבר שאדם עושה בין דבר טוב בין להיפך הכל משפיע שגם אחרים יעשו כך, ומחלוקת גורם מחלוקת ומלשונות גורם מלשונות, ועד איפה נגיע ח"ו, וכמדומני העצה היחידה שכ"א יחשוב בלבו לוותר כי אם נגיד לכן אדם שאינו צודק הא לא ישמע כי הוא משוכנע שהוא צודק מאה אחוז. רק אפשר לומר תוותר אף אם הנך צודק, שכדאי מאד למנוע ריב ומחלוקת.

וכל א' יחוס על נפשו ונפש בני משפחתו ונפשות כלל ישראל, אינני מדבר כבר מענין צער השכינה כביכול, כשאין שלום בין ישראל אשר זה עוד גרוע יותר מהכל.

אמנם יש חולה גרועה אשר אנשים משלים ומרמים עצמם שעושים לשם שמם ואינו יכול לוותר כלום ולאדם כזה אין שום עצה רק שיעמיק ללמוד את עצמו עד שיבין האמת וישוב אל ה' וירחמיהו. ועל כולנו להרבות בעשיית שלום ולבקש בתחנונים לחוס על כבוד שמים ועל כלל ישראל שלא יענשו ממרומים, ונזכה לברכה כמאמרם ז"ל ולא מצא הקב"ה כלי מחזיק ברכה אלא השלום, ובזכות השלום יסיר ה' חרון אף עד יערה השי"ת רוח ממרום ונזכה להגאל גאולת עולמים א.ס.

כ"ד מר חשון תש"ס בני ברק יצ"ו
אהרן יהודה ליב שטינמן

עניינא דיומא

הרהורי גיוס קשים מגיוס

הימים הקשים של גזירת הגיוס בימי לפיד, כאשר הכל חרדו מהגיוס, היו מעלים בדמיון מה יהיה ואיך יהיה, האם יקחו את הבחורים באמצע הלימוד או באמצע הלילה.

במוצש"ק כשהיינו ברמת השרון, מספר נכדו של מרן הגאון רבי יעקב אדלשטיין (ז"ל) של הגאון רבי חיים אדלשטיין) נגשנו אני ואחי בחורי הישיבה, לסבא קדישא להפירד ולקבל ברכה כמידי שבוע לפני שיוצאים.

ואז ביקשנו בהתרגשות ברכה נוספת "כעת, אנחנו זקוקים לברכה, שלא יפריעו לנו ללמוד תורה". והיה ברור במה דברים אמורים.

אמר לנו סבא זצוק"ל נחרצות: החזון איש אמר "הרהורי גיוס קשים מגיוס"

(אתם צריכים לחשוב בלימוד ליהנות מהלימוד, ועוד, ולא לחשוב מה יהיה ומה יקרה לנו)

הוסיף ואמר לי שוב: **אתה יכול לפרסם בישיבה, שכך אמר החזון איש – הרהורי גיוס קשים מגיוס.**

בברכה א. חפץ

משה אמת ותורתו אמת' - סח הגאון רבי חיים פינשטיין: (שעור חומש)

אאמו"ר הגאון זצ"ל, סיפר עובדא שרבי וולף מסטריקוב זצ"ל (בנו של הגאון רבי אברהם משטקוב זצ"ל) היה נוסע אל הרבי מקוצק, בכל פעם היה הרבי מקוצק מבקש מרבי וולף שיאמר לו איזה דבר מאביו הגאון. פעם אחת כשביקש הרבי ממנו שיאמר איזה דבר מאביו, אמר לו שאין עמו שום איזה דבר מיוחד לומר ממנו, הרבי מקוצק לא הניח לו וחזר וביקש תאמר איזה דבר מאביו, לאחר ג' פעמים שביקש ממנו, אמר רבי וולף שנוצר מעשה שפעם אחת ביקש ממנו אביו שימוג לו כוס תה מהמחיס, כהשגש לפני אביו את הכוס אמר לאביו אבא יזה רותח, וינן אביו ויאמר לו איך תאמר שזה רותח וחו"ל אמרו כי כלי שני אינו מבשל. אמר הרבי מקוצק לרבי וולף: מרגלית זו בידך ורצית למנוע ממני ולא לספר לי. מזה יש לנו ללמוד שאפילו להתבטא בדברים בעלמא, אין להשתמש בביטוי שאינו מתאים להלכות התורה, ולא לומר שהוא רותח אם חז"ל קבעו שאינו מבשל.

דין "עיר הנדחת" על רכושם של קורח ועדתו

"ותבלע אתם ואת בתיכם ואת כל האדם אשר לקרח ואת כל הקנש" (סו, לב)

כתב הגר"מ מזרחי בברכת מרדכי:

מרן הגרמ"ש (שפירא) זצוקללה"ה עמד על כך, שלענין בתים נאמר "בתיכם", ולענין הרכוש, לא נאמר אלא "הרכוש". וצ"ע.

ואמר על זה הגרמ"ש זצוק"ל, שמדויק הדבר, שכן דינם היה כדן עיר הנדחת, ולכן גם טפס ונשיהם נבלעו עמם, כמו בדין עיר הנדחת.

והנה בני קורח לא מתו, משום שעשו תשובה. ולכן, גם אם רכושם אף הוא עבד, כדן רכוש צדיקים שבתוך עיר הנדחת. אבל כשתארו כל מה שאירע עם אלו שבלעה הארץ, דייקו לומר שעמם אבדי נשיהם וטפם ובתיהם, אבל דייקו, כמו כן, שלא לכתוב "רכושם", כי מזה היה משמע, שרק רכושם של הבלועים אבד, והלא גם רכוש בעלי התשובה, אף הוא אבד, כדן "נכסי צדיקים שבתוכה". לכן כתב "את כל הרכוש", להדגיש שגם רכושם של בעלי התשובה אבד, לא רק "רכושם". וזהו "הרכוש". ודו"ק.

גאון הדורות רבי שלמה קלוגר זצוק"ל - ל' סיון תרכ"ט

הכנסת של המלבי"ם, אולם ארבעה מתוכם נטל עמה והם נשארו בידה. אחר שנאספו כתבי היד כפי שהשיגה ידם, המלאכה החלה בהענקות כתבי היד שהיו במצב מתקדם ובהאזרת הספרים תורה מפארה בכלי מפואר, בעבודה מואצת ובמשך עשרות שנים הצליח המכון להו"ל מאה ספרים!!! מתורתו. כתבי רבינו כאמור מקיפים את כל חלקי התורה בהלכה באגדה ובדרוש, מספר תשובותיו בספריו השונים קרוב לעשרת אלפים!!! ע"י יותר מאלף שואלים.

עשות ספרים הרבה:

את השקעתו הרבה בימי חייו בהוצאות הספרים הסביר רבינו בהקדמתו לאחד מספריו: "טרם אתחיל לדבר דבר בחיבורינו אשר חנני ד' בשכלי הדל, באתי תחילה לעשות סגנון לדברינו, אשר אני מתאמץ בימי עניי ומרודי להדפיס משהו, וידעתי כי בעיני רבים מבני עמנו הוא לשחוק והיתול, לזה באתי לפרש שיחתי, כי לא מחשבותם מחשבותינו. למשה רבנו נמסרה התורה כולה וילמדה את בני ישראל, אך תיכף אחר הסתלקות משה רבנו נשכחו ג' מאות הלכות, ומאז והלאה התחיל השכחה להתגבר מעט עד שבימות הגלות נשכחו בעוונותינו כל תורה שבעל פה. אך בעבודותינו לא עזבנו ד' ויט עלינו חסד בכל דור ודור, אשר התחילו להחזיר התורה ליושנה מעט מעט איש איש בשכלו אשר חנן ד' אותו לכך. כמו שתלוי ביאת משיח צדקנו בכליון כל נשמה בגוף בעולם הזה, כן תלוי ביאת משיחנו בגמר כל התורה שיהיה בעולם, ובצאת כל ספר וספר הוא התקרבות הגאולה, וזה דברי שלמה המלך בקהלת 'עשות ספרים הרבה' מזהיר לעשות ספרים הרבה עד שיתרבה הרבה כדי לקרב הקץ. מודה אני לפניך ד' ששמת חלקי מיושבי בית המדרש, ואזכה להיות על כל פנים משהו מכל חיבורינו מצטרף לחשבון כל הספרים הקדושים והנוראים ולהיות במשהו מכל חיבורינו קצת התקרבות הגאולה".

זה האיש היה משרת ועבד לרבים:

למרות גדלותו הרבה לא גבה לבו ובצוואתו אנו מוצאים שכתב: "יקברוני אצל אדם עני, ויהיה אפילו עני שבעניים, רק יהיה מוחזק בכשרות. ואל יקברוני אצל עשיר אפילו כשר, וכן לא יקברו אחרי על ידי עשיר ולו יהא מוחזק ככשר". כן ציווה למשפחתו: "בהספדים לא יזכירו עלי שום שבח ולא תואר כשר, רק יאמרו, זה האיש היה משרת ועבד לרבים כמה שנים וראוי לבקש עליו רחמים לכפר על עוונותיו ולהולילו לחיי עולם הבא. בהמשך דבריו הוסיף: "על המצבה לא ירשמו שום שבחים כי אם זאת, 'הרב מרה שלמה מורה הוראה בק"ק בראדי', מורה הוראה' דייקא ולא יכתבו מורה צדק, כי ד' יודע אם הוריתי צדק או לאו, בלתי זאת לא יכתבו שום מעלה, כי מה בצע בשיר המעלות".

מרן החזו"א בהתבטאות מפליגה:

ומשמאי קא זכו ליה למעלה ממאה וחמשים שנה אחר פטירתו ושפתיו דובבות בקבר. ובנותן טעם להביא את ההתבטאות הנדירה של מרן החזו"א היה זה כאשר רבי שלמה שמשון קרליץ שאל את דודו החזו"א, אודות איזה ראה שכותב הגר"ש קלוגר שלכאורה אין זו ראייה ממש. לפני המובאות שהראה לו השיבו מרן החזו"א: "הגר"ש קלוגר היה עצם התורה, וכאשר הוא פסק הלכה הרי זוהי ההלכה הפסוקה, והראיה שהביא זהו רק לסניף בעלמא, ואין נפקא מינה אם זוהי ראייה איתנה או לא.

מגדולי התורה בגילציה לפני קרוב למאתים שנה היה גאון ישראל רבינו הגאון המפורסם רבי שלמה קלוגר זצוק"ל. ידוע שהיה כמעין המתגבר, גדול המחברים בכל הדורות, אשר תח"י הוציא ספרים בכל מקצועות התורה ותשובות לאלפים. והכין לדפוס קרוב למאה חמישים ספרים!

ותרב חכמת שלמה:

יבולו התורני הבלתי נתפס שהניח אחריו גאון הדורות רבי שלמה קלוגר זצוק"ל ידוע ומפורסם לכל. דוגמא לדבר מצאנו מה שכותב בהקדמה לאחד מספריו (שו"ת ובהחת בחיים סי' כט) "תהילות לה', יש לי ערך מאה וחמש עשרה תבורים, על תנ"ך ועל כל השי"ס ופוסקים ראשונים ואחרונים, ושו"ת אין מספר". ומשפט זה הוא כתב עשרים וחמש שנה לפני פטירתו, ומאז נוספו עוד חיבורים רבים. אך זאת יש לדעת כי בחיי חיותו רוב ככל דברי תורתו, מאות כתבי היד חיבורים לעשרות, וקרוב לעשרת אלפים תשובות בכל מקצועות התורה, לא שזפתם עין הדפוס, ודורו לא זכה לחזות בפלא העצום האין ילוד אשה כמעין המתגבר בדברי תורתו, דבר אשר לא נשמע וטרם נראה כמוהו עד אשר הכריזו עליו כ"גדול מחברי הדורות". להלן נביא את נס ההצלחה המופלא אשר משמים הניחו לדור אחרון לזכות להפצת דברי תורתו. (מלקט מתוך: 'המבשר תורני' וימוסף שבת קודש')

נס ההצלחה הפלאי:

לפני למעלה משלושים שנה פקד הרה"ח ר' אברהם שבתאי ליפשיטץ שליט"א, את 'גנזך כתבי היד' בבית הספרים הלאומי בירושלים. מטרתו היתה לתור אחר כת"י מאבותיו שלא ראו את עין הדפוס ולנאלם לדפוס. במהלך חיפושו נתקלו ענינו בערמה גדולה נטושה בקרן זוית של גווילים שיד הזמן אוכלת בהם, כאשר בירר מהי הערמה הזאת ולשל מי הכתבים נענה: כי הם מתוך מאגר ענק של כתבי רבי שלמה קלוגר שניצלו מן התופת של חורבן יהדות אירופה בדרך ניסית. (כאשר ממש בערב השואה נשלח מאגר אדיר זה מעיר הבירה וניה אל בית הספרים היהודיים, ע"י מרת ריו"ל אלמנת נכדו ר' שלמה קלוגר אשר ירש את כל כתבי סבו). וזהו סיים הספרן האוסף הגדול ביותר של כתבי יד שיש ממחבר אחד!.

ר' אברהם הנ"ל הזדעזע, כל כתבי האי גאון וצדיק אוצרות תורתו פרי עמלו, נשאר עמום בכת"י מתפוררים. הוא ראה בכך ענין שמימי שבדיוק נתקל בכתבים אלו, ולאחר קיבל ע"י את המלאכה הגדולה לדובב שפתי ישנים וממחשבה למעשה הקים את 'מכון חכמת שלמה' אשר פועל להו"ל את כתבי תורתו.

מאה ספרים חדשים:

לאחר שנלקחו כל כתבי היד הנ"ל מהספריה, הוסיף לחקור ולדרוש אחר שרידים מתורת המהרש"ק זעיר מפה וזעיר משם, ולפי שידוע שקיימים כתבים נוספים שהתפזרו בעולם בשנות המלחמה. בסיס למלאכה זו היתה רשימה שהדפיס נכדו של רבי שלמה קלוגר בה מצוינים מאה ארבעים וארבעה חיבורים שחיבר סביו. המכון הצליח להניח ידו ולהגיע למאה ושלושים חיבורים מתוך רשימה זו, ובנוסף גילה במקומות שונים עוד עשרים ושמונה חיבורים שנמצאו. גם כת"י אלו ניצלו בדרך פלאית ובס"ד מרובה, לדוגמא ארבעה כריכים של כת"י שרדו בתוך מחנות העבודה בשנות הזעם, כאשר נינת המהרש"ק בעת מנוסתה לקחה עמה ארבעים כת"י שהיו במשפחתה אך מחמת המצוקה השאירה את רובם בבית

כף זכות

"והוי דן את כל האדם לכף זכות"

גליון מס. 91 | תמוז תשפ"ד | יו"ל ע"י מערכת 'קובץ גליונות' | k.gilyonot@gmail.com

על תרומה ועל מרמה

למשה מאה שקל בחודש עבורי".

אלמוני אישר את העובדות.

"אם ככה - ", אמר אלעזר במרירות, "אולי כדאי שתבדקו לאן הלך הכסף, כי אני התמודדתי עם הבעיות שלי לבד".

הייתי נבוכ ביותר מן הכיוון אליו התגלגלה השיחה, אבל תחושה לא נעימה הזדחלה אל תוך ליבי. כאשר היינו חברי חדר שמתי לב לכך כי הכסף שלי נגמר במהירות רבה מן הצפוי, ואף פעם לא הצלחתי להחזיק ראש ולהכין כיצד. שנים חלפו עד שהבנתי כי מישהו נוסף השתמש, כנראה, בכסף, מלבדי. מנצל את תמימותי ואת נטייתי לראות טוב באנשים סביבי.

האם יכול להיות שאלעזר... לא, אפילו המחשבה הייתה לא ראויה. אבל... הוא הזהיר אותי שלא לדבר עם משה על הסכומים שנאספו עבורו כדי לא לבייש אותו, ולא להפיץ את השמועה. ואם כך, בעצם, יכול היה לקחת את הכסף לעצמו מבלי שאף אחד יידע שלא העביר אותו ליעדו, הלא כך?

ניערתי את ראשי, מנסה לסלק את המחשבות הרעות, "חייב להיות הסבר פשוט למה שקרה כאן", אמרתי, "בוא נברר את העניין".

ומה גילנו, לדעתכם?

התשובה תפורסם אי"ה בגליון הבא.

והתרשמתי מן הסכום המכובד שהצליח משה לגייס, ברכתי אותו שוב בחום ושכחתי מן העניין למשך חמש שנים תמימות. עד אתמול. עד שפגשתי את אלעזר עצמו ובמהלך שיחה ידידותית שגרתית סיפר לי על התקופה הקשה שעברה עליו לפני מספר שנים... תוך כדי דבריו סיפר לי כי התאכזב מאוד מכך שחברים לא התגייסו לעזור לו. "חשבתי שלאנשים יהיה יותר איכפת", אמר, "קיוויתי שלפחות חברים מהישיבה יעזרו לי, אבל... שום דבר".

"זה לא נכון!" מחיתי מתוך אינסטינקט, "אני ועוד ארבעה עשר חברים העברנו כל חודש למשה מאה שקלים עבורך!"

"מה?!" הוא תהה, "מעולם לא קיבלתי ממשה אפילו לא אנורה שחוקה אחת!"

"לא יכול להיות", אמרתי בבת צחוק, "אני עצמי העברתי למשה אלף מאתיים שקל עבורך, בשניים עשר תשלומים, בהוראת קבע. והוא סיפר לי שאני אחד מחמישה עשר חברים שהתגייסו לעשות את אותו הדבר".

"אולי הוא התרים למישהו אחר", אמר אלעזר, "אני לא קיבלתי ממנו שום דבר".

"אני יודע שגם פלוני ואלמוני תרמו", אמרתי בטפשות פה, ואלעזר, שלף את המכשיר הסלולרי שלו מכיסו, ובלי להסס התקשר היישר אל אחד מהם. "רציתי לשאול משהו קצת מוזר - " הוא אמר, "אבל אני משוחח כאן עם חיים, והוא אומר לי שאחרי הפציעה של אישתי העברתם

לפני מספר שנים התקשר אלי חבר חדר שלי מימות הישיבה, משה נכנה אותו. "שמעת על ההסתבכות של אלעזר?" שאל אותי, נוקב בשמו של חבר שלישי שלנו, "הוא חתם ערכות ונשאר עם חובות לא הגיוניים, ושבעה שעבר אשתו עברה תאונת דרכים קשה, היא מאושפזת עכשיו, ולדברי הרופאים לא תוכל לעבוד בשנה הקרובה". הוא הוסיף וסיפר לי על מצוקתו של ידידנו עד שליכי נכמר והכרזתי כי חייבים לעזור לו.

"בריוק בשביל זה התקשרתי אליך", אמר לי, "אני מנסה לארגן קבוצה של חברים מן העבר, שכל אחד מהם יתרום מאה שקלים, ויחד נוכל להעביר לאלעזר סכום מכובד, שיוכל להביא תועלת בתקופה קשה כזו".

הסכמתי. ומשה הביא לי את פרטי חשבון הבנק הפרטי שלו, וביקש כי אעשה הוראת קבע למשך שנה שלמה כדי ש'החברים יעבדו כמו שצריך בלי שאצטרך לטרטר אותך טלפונית בכל פעם מחדש'. וגם לבקשתו זו נענית, כשאני מחמיא לו על טוב הלב שלו ועל נכונותו להתגייס לעזרתו של חבר.

לאחר תקופה כאשר פגשתי אותו בשמחה כלשהי התעניינתי אצלו האם עוד אנשים התגייסו לפרוייקט שלו, והוא סיפר לי כי הצליח לגייס עזרה מחמישה עשר חברים, ואפילו נקב בשמות חלק מהם, אבל ביקש ממני לשמור על חשאיות כדי שהשמועה לא תדלוף ואלעזר לא ייפגע מכך שאוספים עבורו צדקה. עשיתי מכפלות פשוטות,

כיצד לדעתכם ניתן לדון לכף זכות?

פתרונות יש לשלוח עד יום ראשון מדי שבעה בשעה 18:00. יש לציין שם עיר ומס'

יש לכם סיפור על כף זכות? שלחו לנו! | אימייל: k.gilyonot@gmail.com

ביקשתי לשפץ את דירת, ולצורך כך נזקקתי לאישורו של שכן מבוגר ומכובד. פגשתי אותו באוטובוס, וקמתי מפניו ופיניתי לו את מושבי. שלחתי גם את בני לחלקו האחורי של האוטובוס, לשבת ליד אמו, ונותרתי לשוחח עם השכן ולבקש את אישורו. השכן היה קריר מאוד, ונהג בלי באופן בלתי נעים. כיצד ניתן לדון את השכן לכף זכות?

גם הנסיעה הארוכה ביותר מסתיימת בסופו של דבר, ואנו ירדנו מן האוטובוס, ועשינו את דרכינו הביתה כששתיקה בלתי נעימה עומדת בינו.

"יש לכם איזה קושי או בעיה עם הרצון שלנו להרחיב?" שאלתי, "ההרחבה לא אמורה להחשיך את הדירה שלכם, ולא לגרום כל נזק אחר. אנחנו גם נשתדל מאוד שלא יהיה רעש בשעות המנוחה, ובעזרת השם נדאג לניקיון השוטף. יש עוד משהו שמפריע לך?"

"לא". אמר השכן. שתק רגע ממושך ואחר כך המשיך: "אתם יכולים לשפץ, ושיהיה לכם בהצלחה. תשלח אלי ילד הביתה ואחתום לך על הניירות כמו שרצית".

"תודה". אמרתי. "אני מודה לכם מאוד. אבל... אני מרגיש שאחם עדיין כועסים

עלי..."

"נו, די", אמר השכן בזעף, "מספיק עם לשון הרבים הזו. אני אומנם שוקל כמו שניים, ואתה מרגיש לא נוח לשבת לידי באוטובוס, אבל אני עדיין אדם אחד, בינתיים".

נדהמתי. לא העליתי על דעתי כי צורת הדיבור המכובדת והכל כך נפוצה בין יוצאי קהילות אשכנז – לדבר אל אדם נכבד בלשון רבים, עלולה לפגוע באי מי, ויותר יתור היה מופקע בעיני הרעיון כי העובדה שכיבדתי אותו ולא התיישרתי לידו כשם שיושבים לצד חבר – ותפרש על ידו כאילו אני נרתע ממנו, וסובר כי הוא זקוק לשני מקומות ישיבה...

איכשהו הצלחתי להסביר את עצמי, מתוך מגמת רב, אבל הוא נד בראשו: "אתה חושב שזו הפעם הראשונה שאני שם לב לכך שאנשים לא רוצים לשבת לידי באוטובוס?" אמר לי בכאב, "זה לא נעים ומביך בכך פעם מחדש".

"אבל – " מחיתי, "אתם בכלל – כלומר הבעיה בכלל לא קיימת. היא דמיון בלבד. ודאי שהרבה יותר נוח לשבת לידך-לידך מאשר לעמוד נסיעה בין עירונית שלמה. עמדתי רק מפני שאני מכבד אותך, ומרגיש שפער השנים בינו לא

מאפשר לי לנהוג כך בחופשיות וקרבה כמו עם בן גילי! אם אני משער נכון את גלכם הייתם יכולים להיות סבא שלי, לא רק אבא שלי, ובמשך כל השנים הללו עסקתם בתורה ושמעתי מידידים שיש לכם בקיאות נפלאה. פשוט הרגשתי שאין זה לכבודך שאשב לידך".

הוא הרחרר בדברים, ואני ראיתי את פניו מתיישרות אט אט. אבל מבט עיניו היה ספקני.

"אני זקוק לחסד שלך ולכך שתחתום לי על אישור ההרחבה", הוספתי, "הייתי טיפש גדול אם תוך כדי דיבור, בעודי מבקש ממך את הטובה הזו הייתי גם פוגע בך, הלא כך?"

הוא נד בראשו. "כן, יש היגיון במחשבה הזו". אמר. "ואני שמח שדיברתי איתך גלויות על העניין".

שיעורתי כי אם לא פירש נכון את התנהגותי – אולי לא פירש נכון גם את התנהגותם של רבים מתושבי השכונה שלנו, והרהרתי לעצמי שלעולם לא הייתי מעלה על דעתי כי אפילו יחס של כבוד עשיר, בסיטואציות מסוימות להתפרש כפוגע, ומכאן צא ולמד בכמה רגישות וערנות צריך אדם להתנהל בעולם.

ממכתבי הקוראים

לפני שלוש שנים מכרתי את דירתי, בה גרנו כשמונה ובעיניים כמשך עשר שנים תמימות, ועברתי להתגורר בבניין אחר, באותו רחוב. חורף שלאחר מכן, כפי שחלקכם כנראה זוכרים, ירדו גשמים בממטרים צפופים מאוד. ורטיבות התפשטה על קירות הדירה, וגרמה לנוזקים למערכת החשמל שלה.

בעל מקצוע שהזמין קונה הדירה הפטיר תוך כדי עבודתו משפט כמו 'חבל שקנית חתול בשק. היית צריך לערוך בדיקה מקצועית לפני שקנית את הדירה, ברור שהדיירים הקודמים סבלו גם הם מרטיבות, אבל סידרו את הדירה וטשטשו את הראיות לפני שמכרו אותה'.

הקונה הנרגז התקשר אלי בצעקות כדי לתבוע שאשלם לו את עלות התיקון, וכאשר לא הכנתי על מה הוא מדבר, כיוון שמעולם לא סבלתי מרטיבות בדירתי, ולא הייתי מעלה על דעתי לגזול אי מי בכזו צורה, התחיל משוחח עם מכרים שונים שלי ולספר להם 'כיצד גזלתי אותו' ה' על מנת ש'יבואו לשוחח איתי על כך וישכנעו אותי לנהוג בהגינות'...

איני מאשים אותו על כך שהוא פועל מתוך צער ותסכול, אבל הייתי שמח אם אותו בעל מקצוע ראשון שהשמיע כאחוזני את המילים הנחרצות ההן, היה מתנסח בצורה זהירה ושקולה יותר...

ואל קוראי העלון היקרים אני פונה ואומר – גם כאשר אתם רוצים לעודד אדם שנפגע או מנסים לסייע למישהו לו נגרם נזק, היו זהירים מהוצאת שם רע, והשתדלו לדון את הפוגע או המזיק לכף זכות. ובכך תועילו גם לניזק שיקבל תמיכה אמיתית ולא יפתח כעסים וטינה ללא טעם והצדקה – וגם לעולם כולו.

יומן מסע מיוחד ממסעם של מרנן ורבנן גדולי ישראל שיצאו למען הרמת קרן עולם התורה

בימים חמישי ושישי שלפני המסע הגיעו ראשי ישיבות רבים לברך את רבינו מרן הגר"ד לנדו שליט"א ולהודות לו על המסע למען מוסדות התורה. ביום ה' בלילה, התקיימה במעונו אסיפה נדירה שהתחילה בפועל את מסעם של ראשי עם קודש להביא את זעקת עמלי התורה שבארץ הקודש להקמת קרן להחזקת עולם התורה בארה"ק אל מול כל הקמים עליה לקעקע יסודותיה ולביסוס משענת איתנה למען רוממות בני התורה ועמליה בטהרה. הבית הקטן בשיפולי גבעת רוקח ידע מעמידים רבים, אבל הפעם זה היה משהו אחר, תמיד היו מגיעים גדולי ראשי הישיבות, רבני הערים, חברי הכנסת, נציגי הציבור, והמוני עמך בית ישראל, לבקש ממרן רבינו שליט"א את עצתו בנושאים העומדים על הפרק, את הכרעותיו בנושאים הבעורים, לשמוע את דעת התורה הברורה והבהירה. אבל הפעם זה היה אחרת.

בזה אחר זה הגיעו למעונו של רבן ישראל שליט"א גדולי ראשי הישיבות, ראשי ממלכות התורה, ראשי הכוללים, המאגדים תחתם רבבות של לומדים, העמלים יומם ולילה על התורה והעבודה, ורבינו מרן שליט"א בקש מהם: "תברכו אותי שאצליח. לאור המצב הקשה והחמור אני נוסע בתור שליח דרבנן של ראשי הישיבות רבנים ואדמו"רים ואני מבקש שכולכם תברכו אותי ואודה על ברכותיכם, שנוכל למלא את הדבר הנשגב ושתהיה סייעתא דשמיא שהדברים יכנסו ללבבות", אמר רבינו מרן הגר"ד לנדו שליט"א לראשי הישיבות וראשי הכוללים שהגיעו למעונו להשמיע את זעקת עולם התורה ולהעניק בתחינה ותפילה את ברכת הדרך למי שיצא במסירות נפש במסע אל הלבבות. וכשנשמעו הדברים הנרגשים מפי כהן גדול, פני הנוכחים שלא הצליחו להסתיר את רגשתם, אמרו את הכל. וכך עמדו גדולי ראשי הישיבות עומדים וברכו - יהי רצון שתשרה שכונה במעשה ידיך - רבינו, יברכך ד' וישמרך.

במוצש"ק פרשת בהעלותך בשעת לילה מאוחרת אחר חצות הלילה יצאו מארה"ק מרנן ורבנן שליט"א, ובראשם רבינו מרן הגר"ד לנדו שליט"א, המשגיח הגאון הצדיק רבי דן סגל שליט"א, הגאון רבי יעקב הלל שליט"א, הגאון רבי אברהם סאלים שליט"א וכ"ק האדמו"ר מראחמסטריווקא שליט"א למסע היסטורי ומיוחד להרמת קרן עולם התורה עם מרן הגרמ"ה הירש שליט"א ששהה כבר שבוע קודם בארה"ב.

עם שחר של יום ראשון בארה"ב, נחת מטוסם של מרנן ורבנן שליט"א, ובראשם רבנו מרן הגר"ד לנדו שליט"א, רבנו מרן שליט"א ובני לוייתו פנו הישר משדה התעופה אל בית האכסניה במונסי במעונו של הנגיד הרב ר' שמעון גליק, מראשי הועד למען עולם התורה ומגדולי תמכין דאורייתא, שם התקיימה תפילת שחרית.

בהמשך שעות הבוקר, בשעה 11:30 התקיימה במונסי בבית האכסניה של הנגיד הרב ר' שמעון גליק שמכבר הימים משמש כבית ועד לחכמים, אסיפה ראשונה בסדרת הכינוסים להצלת עולם התורה. באספה זו נטלו חלק עשרות גבירים ונגידים שנשאם לבם להרים התחייבויות משמעותיות למען הקמת הקרן המיוחדת לכלל עולם התורה, במעמד מרנן ורבנן שליט"א, ובראשם רבנו מרן הגר"ד לנדו שליט"א, כשלימינו המשגיח הגאון הצדיק רבי דן סגל שליט"א ולשמאלו הגאון רבי אברהם סאלים שליט"א.

הנאספים הרבים קידמו את פני מרנן ורבנן שליט"א בהדרת כבוד, ורטט עבר בין הציבור שעה שפסיעותיו המדודות של רבנו מרן שליט"א נשמעו בחלל המקום שעה שהוא טורח בטרחת גופו, כאשר ממרום גילו הרחיק נדוד להשתתף במסע ההצלה ולהשמיע את זעקת עולם התורה בארה"ק.

בעל האכסניה הרב ר' שמעון גליק פתח בדברים וקידם את המשתתפים שמילאו את חלל החדר מפה לפה בברכת ברוכים הבאים. לפתע, ללא הקדמות והכנות, פרצה מנהמת לבו של רבינו מרן שליט"א בקול גדול כשהמיקרופון עוד לא היה לידו: "סייערע אמריקאנער אידן, באתי לכאן במיוחד מארץ ישראל, ובגיל שלי נסיעה כזו איננה דבר של מה בכך".

עד מהרה הובא המיקרופון לפני רבנו מרן שליט"א ובחלל החדר נשמעה הזעקה הנוקבת שיצאה מעומק לבו הטהור, בדברים שזעזעו את לבות כל הנאספים, כאשר זעקתו המחרידה של לבן של ישראל מהדהדת בלבבות כל עמך בית ישראל הרואים את דאגתו, טרחו ומשאו של רבנו מרן שליט"א למראה ניסיונות שריפת התורה וקריעתה רח"ל ע"י רשעי ישראל.

את דבריו המרטיטים פתח רבנו מרן שליט"א באמרו כי "המצב הוא נורא ואיום בארץ ישראל, רבותי! המצב הוא שרעקלאך! הרשעים בארץ ישראל, סוגים שונים, עורכים מלחמה כנגד הישיבות הקדושות וכנגד הכוללים. דבר ראשון הם עצרו את התקציבים ומנעו את העברת הכספים לישיבות הגדולות והכוללים, והמצב קשה מנשוא. כבר מספר כוללים נאלצו לסגור, וראשי ישיבות אומרים שהם אינם יודעים איך הם יסתדרו הלאה. ראש ישיבה חשובה ומוכרת אמר לי שהוא לא יודע איך הוא יוכל הלאה להמשיך להחזיק את הישיבה, והוא לא היחיד. המצב הוא נורא ואיום".

כאן עבר מרן שליט"א לזעקה שהחרידה את לבבות הנאספים: "התורה היא העיקר של כלל ישראל, בלא לימוד התורה אין שום דבר, רק תורה ולימוד התורה. זה גם מציל בכל העניינים. והם ברשעותם מבקשים לפגוע בזה, והמצב הוא נורא. בגלל זה פונים אנו לאחינו בני ישראל: ראטעוועט! הצילו! הצילו את המצב! הצילו את המצב! המצב הוא נורא ואיום! יש את נדיבי הלב שנותנים ועושים את כל הדברים הטובים, אבל כאן יש דבר בפני עצמו: הם לקחו מהישיבות והכוללים את האפשרות להמשיך הלאה, ואם המצב ימשיך כך, ח"ו לא יהיו ישיבות ולא כוללים. זהו חורבן גדול לארץ ישראל, וממילא זהו חורבן גדול לכלל ישראל בכל המקומות, הא בהא תליא. לכן באנו לזעוק כאן זעקה גדולה, הצילו! הצילו! שהמצב בארץ ישראל יוכל להמשיך הלאה, שיוכלו להשלים את כל מה שהם החסירו, ויחד עם זאת כל אלו שנתנו עד היום שימשיכו לתת את מה שנתנו, אבל זהו דבר נפרד, ללא זה חלילה חלילה! אני חושש לומר מה עלול להיות".

"בזכות זה יעזור הקב"ה בכל הדברים הטובים, יהיה לכם הצלחה, שיהיה לכם בריאות ונחת וכל מילי דמיטב בזכות מה שאתם עושים למען התורה בעם ישראל. זה הדבר החשוב והטוב ביותר, תורה ולימוד התורה והלאה לימוד התורה, כי הם חיינו ואורך ימינו ואין דבר אחר, והמצב הוא כ"כ קשה ונורא, וזכות התורה וזכות החזקת התורה יתנו לכם את כל מה שאתם רוצים שיהיה לכם כהנה וכהנה כפלים וכפלים".

ושוב נזעק מרן שליט"א כשקולו נשנק מבכי עצור: "רבותי! אנא! הצילו! הצילו את ארץ ישראל, אין לי מילים אחרות מה לומר, רק הצלה מהמצב הקשה. בכל הבחינות צריכים להציל את כלל ישראל, והדבר הראשון הוא למלא את החיסרון של מה שהם לקחו, שלא יסגרו הישיבות והכוללים ח"ו ושיוכלו להמשיך הלאה. ראש ישיבה אחד מהישיבות הטובות אמר לי, שהוא אינו יודע כיצד הוא יוכל להמשיך הלאה, וממילא אני מקווה שהדברים האלו יפלו על אזניהם קשובות של נדיבי הלב היודעים ומבינים שלימוד התורה זה היסוד של כלל ישראל ולא שייך ללא זאת. והקב"ה יעזור ויתן לכם כל הדברים הצלחה ונחת".

בסיום הדברים שב מרן שליט"א והדגיש: "אין לכך כל שייכות למה שאתם רגילים לתת, זה צריך להמשיך הלאה כמו שהיה. כאן זה דבר בפני עצמו למלא את החסרון שהרשעים בארץ ישראל לדאבון לב בכזו רשעות מבקשים לגדוע ולהרוס. וממילא אנו מבקשים מכס הלאה: אנא אנא, הצילו הצילו, אין לי מילים אחרות, ולמרות הקושי באתי לכאן כדי לזעוק את הזעקה הזו בגלל המצב הקשה, ואחזור ואכפול את הברכה שהקב"ה יתן לתמכין דאורייתא אלו שנתנו ויתנו כהנה וכהנה שיהיה להם עוד כהנה וכהנה, ונשמע בשורות טובות ובא לציון גואל במהרה בימינו".

לאחר דברי הזעקה של רבנו מרן שליט"א שהותירו רושם כבד על כל שומעיהם, השמיע דברים המשגיח הגאון הצדיק רבי דן סגל שליט"א: "יהודים יקרים. נסענו כעת יחד עם הראש ישיבה שיהיה בריא וראיתי כי זה קשה לו. אתם רואים לבד שלא הגענו לפה כדי להגיד דרשה מיוחדת, או לומר חידושים גדולים, אני רוצה לומר דבר אחד: הצילו!"

"הכי גרוע ב'עומדים עלינו לכלותנו' זה שנוגעים בתורה, בישיבות הקדושות, הכוללים הקדושים, כלל ישראל זה הרי בבת עינו של הקב"ה, כעת זה עת צרה היא ליעקב וממנה יוושע".

בקול נשנק המשיך המשגיח שליט"א וסיפר ששמע מדודו הגאון רבי טוביה ויין זצ"ל, תלמיד מרן בעל החפץ חיים זיע"א, כי בשנים שלמד בראדן היו בחירות לסיים הפולני, והחרדים העמידו מועמד מטעמם, ורבינו בעל הח"ח פעל למען בחירת המועמד. שאלו את החפץ חיים, אתם הרי "אדם פרקטי", אין מספיק קולות חרדיים כדי להגיע למנדט אחד, אם כן מה מטרת הפעולות למען בחירת המועמד החרדי? ענה החפץ חיים: "אני פועל למען בחירת ציר? אני פועל כדי להודיע לרבים שהרבנו של עולם לא פשט רגל חלילה, 'ויהודה עוד רד עם ק-ל ועם קדושים נאמן'!".

עוד הביא בשם הגאון רבי שמואל גריינימן זצוק"ל שכתב בשם מרן החפץ חיים זיע"א, ש"על התקופה קודם ביאת המשיח, נתנבא עמוס 'מותו כל חטאי עמי', ובזוה"ק כתוב שברחמים רבים נפדה עונש איום זה ונפעל שזה יתקיים ע"י עוני, דעני חשיב כמת. ואמר החפץ חיים, הלוואי וכל בעלי האמצעים בדורנו היו מבינים שאילו היו תורמים מהונם לחזק את התורה, היו פודים עצמם מכל צר ומצוקה".

הוסיף המשגיח שליט"א ופנה בפניה נרגשת לקהל הנאספים: "יהודים יקרים! אתם, שהשפיע הקב"ה עליכם שפע, מי יודע אם לעת כזאת הגעתם למלכות! זו השעה שלכם, להציל את עולם התורה. למה נתנו לכם את השפע הזה? כדי שתקיימו 'איש את רעהו יעזורו ולאחיו יאמר חזק', בלי כל חשבונות, רק דבר אחד, לכבוד השם ותורתו. עצם העניין של החזקת התורה ובני התורה זה לעצמו, בשביל התורה שנקראת ראשית, וחץ מזה יש את העניין של חילול שם שמים שאנחנו מחוייבים לזה. ותקחו חלק בכבוד שמים שיהיה תוצאה מקרן זה להצלת עולם התורה, להעמיד את התורה על תלה, ותתברכו בכל הברכות של מקיימי התורה ולשמירה עליה בתוך כל ישראל".

לאחר מכן נשא דברים הגאון רבי אברהם סאליס שליט"א, שפתח את דבריו הנוקבים ואמר: "ברשות מנהיג היהדות החרדית מרן ראש הישיבה רבי דב לנדו שליט"א. פרק התהלים שאמר משה איש הא-לוקים, מוסר התורה לדור דור, פותח בפסוק זה: 'ד' מעון אתה היית לנו בדור ודור'. מעונות התורה של כלל ישראל הם היו לנו בדור ודור להצילנו מכל צרה, והמשך קיומו של כלל ישראל תלוי בזה. אין אומתנו אומה אלא בתורתה".

"הישיבות והכוללים שבהם עמלי התורה יושבים והוגים בתורה יומם ולילה, הם הזכות שלנו בכל דור ובדור שלנו, וחובה עלינו לדאוג שדבר זה לא יתערער חס וחלילה. פעם הממשלה הייתה 'תמכין דאורייתא'. אבל כעת הממשלה היא מתנכרת לדבר הזה, זה ממש מצב נורא, הושפלנו עד עפר. הכבוד שבמשך השנים האחרונות זכה עולם התורה בין כל שדרות העם זה דבר שלא יאומן והיום נלחמים בזה".

"אני במזרח וליבי בסוף מערב. הרחקתי נדוד עד לכאן כדי לזעוק את זעקת עולם התורה הספרדי בארץ הקודש. ב"ה בשנים האחרונות ישנה התפתחות אדירה ומבורכת בעולם הישיבות הספרדיות שמתעצם וגודל, וכעת הכל נתון בסכנה ח"ו. אנחנו מצויים במלחמה נוראה. בכל יום נהרגים ונטבחים, ורק בזכות התורה ניצל. אליכם אישים נקרא, תקחו חלק בהצלת עולם התורה והצלת כל עם ישראל".

בשעות הערב של יום ראשון לפי שעון ארה"ב לאחר שעת חצות בארץ הקודש, התקיים בעיר ליקווד אסיפה נוספת של נדיבי עם בעלי יכולות עצומות מעיר התורה למען עולם התורה בארה"ק, גדולי ישראל שטרחו ובאו במיוחד מארה"ק למען תמיכת עולם התורה, ביחד עם ראשי הישיבה דלייקווד, נכנסו לאולם כאיש אחד בלב אחד, כשהם אחוזים זה בזה, לקול שירת הנאספים הנרגשים שעמדו על רגליהם מתוך יראת כבוד למוסרי התורה ומנחיליה לעם השם.

בנוסף לכך השתתפו במעמד ראשי הישיבות מארה"ק, הגאון רבי שמחה שיינברג שליט"א ר"י "תורה אור", הגאון ר"צ קושלבסקי שליט"א ר"י "היכל התורה" והגאון ר"י חברוני שליט"א ר"י חברון, השוהים בימים אלו בארה"ב, ובאו במיוחד להשתתף באסיפת החירום למען הצלת עולם הישיבות.

האולם היה מואר באור יקרות, כאשר מאורי האומה אדירי התורה מוסיפים מאור התורה על הנאספים הרבים. בדברי פתיחה מפי אחד מרבני לייקווד, הגאון רבי אורי דויטש שליט"א, פתח בסיפור ששמע מהגאון רבי מאיר סולובייצק זצוק"ל, שסיפר כי בימי טרום השואה עברה יהדות פולין תקופה פיננסית קשה מאוד, והישיבות בליטא סבלו ממחסור קשה. גדולי ישראל התכנסו לסכס עצה מה ניתן לעשות למען הישיבות ועלתה ההצעה לשלוח לאמריקה משלחת מיוחדת של ראשי הישיבות ורבני ליטא. ההנחה המוסכמת על רובם הייתה שאם מרנא הגאון רבי חיים עוזר זצוק"ל יסע בעצמו, הרי שזה יבטיח כי המשלחת תצליח במשימתה, מפאת רום ערכו וחשיבותו. היו מבין גדולי ישראל דאז שסברו כי בשל כך יש לפעול על מרן הגר"ח זצוק"ל להרחיק נדוד לאמריקה לגייס כסף למען הישיבות, למרות שלא היה בקו הבריאות. אך מרן בעל החפץ חיים זצוק"ל טען כנגדם: "אם המטרה היא לסייע למוסדות התורה, וכי יש מוסד תורה גדול יותר מהגר"ח זצוק"ל בעצמו? ומכיון שכן, אי אפשר לסכן מוסד תורה אחד כדי לסייע למוסדות תורה אחרים". את דבריו סיים הרב דויטש בקול נרגש: "רבותי, יושבים כאן לפנינו גדולי ומאורי האומה, שטרחו ובאו במיוחד כדי להציל את עולם התורה. הם בעצמם מוסדות התורה הגדולים בעולם, ואם הם באו לידי החלטה שהם חייבים לנסוע אלינו, הרי זה אומר שכל העתיד של כלל ישראל תלוי ועומד בהצלחת משימתם זו".

את משא הפתיחה של דבר תורת ארץ ישראל, הביא מרן הגר"מ הירש שליט"א בדבריו היוצאים מלב קרוע ומורתח הרחב מרן שליט"א בפני הנאספים בשפה האנגלית בנחיצות הענין, חומרתו ודחיפותו. בין הדברים היוצאים מלב עמוק וחודרים לעומק הלבבות, סיפר מרן שליט"א כי ראש ישיבה חשוב ומוכר התקשר אליו וביכה את מר מצבו, לאחר שסמך על התקציבים כדי לשלם משכורת לאברכי הכולל והרמ"ם, ועתה עקב הפסקת התקציבים אין לו פרוטה לפורטה. מרן הגר"מ שליט"א סיפר כי

ענה לראש הישיבה שאין לו עצה כעת לסייע לו, אבל אולי הידידים הטובים תמכין דאורייתא ומוקירי תורה דארה"ב יוכלו לענות תשובה למצוקתו. מרן שליט"א הוסיף כי לא מדובר במקרה ייחודי, אלא זו צרת רבים ממש, והישיבות בארץ ישראל עומדים בפני שוקת שבורה רח"ל, ואם לא נפעול בנידון חלילה, יהיו ישיבות וכוללים שיחדלו לגמרי מלהתקיים.

מרן הגרמ"ה שליט"א הסביר את המציאות של המצב הקשה השורר בארץ ישראל, וחידד בדבריו המיוחדים כי אין זו רק בעיה פיננסית גרידא של קיצוץ בתקציבים, אלא מדובר בפעולות של השמאל והגורמים המשפטיים בכוונת מכוון, כדי לפגוע בצפור נפשה של היהדות החרדית, הישיבות הקדושות והכוללים. "הם רוצים להמיט אסון על עולם התורה ח"ו", אמר.

מרן הגרמ"ה שליט"א הזכיר כמה אנקדוטות שמוכיחות כי מדובר בפעולה נרחבת שמתקיימת בכמה מישורים, כשבכולם עוברת כוונה זו כחוט השני. בקול סדוק ונרגש הבהיר כי "הבקשה היא שאחינו בני ישראל בארה"ב ישימו על לבם את מהות הסכנה של עולם התורה כעת, ולפעול למענו ביתר שאת וביתר עוז".

בדברים נוקבים היוצאים מן הלב המשיך מרן שליט"א ואמר כי הוא מודע לכך שהמצב הכספי בארה"ב אינו במיטבו כעת, אך מרנא החפץ חיים זצוק"ל כתב, כי כאשר מזדמן לאדם מצוה גדולה, מדרכו של היצר הרע להמציא לאדם מחשבות של ענווה פסולה, מי אנוכי להיכנס לענין גדול שכזה? יתקיים הדבר ע"י אחרים שהם גדולים ממני בעסקנות ובעשירות! אבל מרן הח"ח כותב שזה רק מעצת היצר, כי כאשר מזדמן לאדם הזדמנות לקיים מצוה גדולה, עליו לשנס מתניו ולבוא לעזרת ד' בגיבורים ולא לשעות לעצת היצר הבא להקטין את השגותיו... "ועל זה באנו אליכם, לבקש מכם לעמוד לעזרת ד' בגיבורים, להיות ממוסרי הנפש למען הצלת עולם התורה, ומתוך כך תזכו להיות ממרימי כבוד התורה וכבוד שמים בעולם ושכרם הרבה מאוד", סיים מרן הגרמ"ה שליט"א את משאו הנרגש.

עיני כל הנאספים היו נשואות אל מרכז השולחן שם ישב רבנו מרן הגר"ד לנדו שליט"א והכל כרו אזניהם לשמוע כל הגה שיצא בזעקה נרגשת מעומק לבו הטהור. שפת הלב של כלל ישראל בקעה מעמוד התורה, ושאת הארי הזקן הדהדה בשפת האידיש, בלא דרשות וביאורים, אלא רק זעקה איומה ונוראה מנהמת לבבו: הצילו!

במשא המרכזי של האירוע חזר רבנו מרן שליט"א ואמר: "לאחינו בית ישראל בני אמריקה היקרים. הגענו מארץ ישראל בגלל המצב הקשה של לומדי התורה בישיבות והכוללים. הרשעים בארץ ישראל מנהלים מלחמה לעקור את התורה, לעקור את לומדי התורה, גזירה אחרי גזירה, ועכשיו גזרו להוריד את התקציב של הכוללים והישיבות, ברשעות נגד הלומדים בתורת השם. היה קשה מאוד להגיע, ואני רוצה לחזור ולהעביר את הבקשה ואת הזעקה: אנא! הצילו! תצילו את המצב בארץ ישראל והקב"ה יעזור ויתן לכם את כל הדברים הטובים".

"יהודים יקרים, ידידים יקרים נדיבי לב. תצילו את מה שהם לקחו, את מה שקרעו, הישיבות לא יכולות להמשיך הלאה, אין להם אפשרות, הן יכולות להסגר. אני מבקש בשביל הצלת לימוד התורה בארץ ישראל. הצילו, ראטעוועט! עשו כל מה שאתם יכולים להשלים מה שהחסירו ברשעותם להוריד את התקציב של הישיבות. זה הצלת הדור, הצלת התורה, הצלת עם ישראל, הצלת הילדים, וקיום של עם ישראל, כי אם יצליחו, יהיה ח"ו חורבן בארץ ישראל".

"אני מבקש שוב, אנא, אנא! תצילו את המצב בהשתדלות מיוחדת ביחד עם העסקנים כאן שמטפלים בזה, והשי"ת יעזור שזו תהיה הצלה מיד הרשעים שבכל דור ודור עומדים עלינו לכולתנו והקב"ה מצילנו מידם וימשך לימוד התורה הלאה הלאה, כי הם חיינו ואורך ימינו. ובזכות זה הקב"ה יעזור שיהיו ישועות והצלה מכל הצרות שיש בארץ ישראל ובשאר המקומות, וד' יאמר לצרותינו די ונזכה לגאולה השלמה בקרוב במהרה בימינו אמן".

בסיום דבריו הוסיף רבנו מרן שליט"א ואמר כי בהצלה זו מונחת טובה עצומה לכל מי שיזכה להיות חלק בה, לטוב לו כל הימים, לשעה ולדורות.

לאחר מכן נשא דברים בלב נרגש המשגיח הגאון הצדיק ר"ד סגל שליט"א, ובפתח דבריו הזכיר את קריאת רבנו מרן שליט"א: "הצילו" "ראטעוועט!" והוסיף: "בשעה שיש חירום, ויש אדם שצועק 'הצילו', לכאורה היה צריך להרחיב הדיבור ולהסביר את דבר החירום, מה קרה ובאיזה ענין צריך לעזור לו. אך אין זה כך, הזעקה 'הצילו' כוללת בתוכה את כל היקף הצרה, אין צורך להרחיב יותר. 'הצילו' - זה כבר אומר יותר מכל הסבר אחר", אמר המשגיח שליט"א.

בין הדברים הזכיר כי על אף שכבר קבעו גדולי ישראל מקדמת דנא ובראשם רשכבה"ג מרן הגרא"מ שך זצוק"ל וכך המשיך בזה רשכבה"ג מרן בעל "אילת השחר" זצוק"ל, שניתן להשתמש בתקציבי המדינה לקיים את הישיבות, מכל מקום כנראה במצב הנוכחי הגענו למצב שיש צורך דוקא שהישיבות תתקיימנה על כספים נקיים של שומרי תורה ומצוות, כדי להרבות זכויות בישראל, הן לבני הישיבות והן לתורמים.

לאחר תום האסיפה המיוחדת לנגידים בעם, נסעו מרנן ורבנן שליט"א להשתתף במעמד השני, שהיווה מעמד אדיר של כבוד התורה וקבלת פנים, והתקיים ברחבה הגדולה שלצד הישיבה הקדושה בית מדרש גבוה בלייקווד.

ראש ישיבת לייקווד הגאון הגדול רבי אריה מלכיאל קוטלר שליט"א פתח את המעמד וקיבל את פניהם של רבותינו גאוני ישראל שליט"א, "בשם מרנן ראשי הישיבה דביהמ"ד גבוה, ובשם רבני העיר, ובשם בני התורה, ובשם כל קהלא קדישא דלייקווד, מקדמים אנו בברכה את מרנן גדולי התורה ופארי הדור, שבאו לכאן לחזק את עולם התורה. ומתוך הערצה הננו מקדמים אותם בברכה שיצליח ד' דרכם במשימתם ותצמח מזה ישועה גדולה, בפרט לאור מדת המסירות נפש שהם נוקטים בה כעת לגודל חובת השעה".

ראש ישיבת לייקווד הזכיר את ה"דעת זקנים" על פרשת בהעלותך, על הפסוק "ואצלתי מן הרוח אשר עליך", שמשה רבנו נצטוו להסיר את המסוה מעל פניו כדי ששבעים הזקנים יוכלו לקבל מקרני ההוד שעל פני משה, ודבר זה יפעל עליהם שיזכו למעין נבואת משה. ראש הישיבה הדגיש כי הופעת גדולי הדור בפני רבבות בני העיר, היא כדי שגדולי הדור יאצילו מהודם עלינו, וזו הזדמנות לכל אחד להתבשם ולהתחזק מאור תורתם ויראתם, ויושפע עלינו שפע רב מאור התורה, שעולם התורה כאן יפרח יותר ויותר. בדבריו אח"כ האריך בגודל האיום על עולם התורה בארץ ישראל, והוסיף כי עצם ההתלכדות של עולם התורה לקריאתם של מרנן ורבנן היא בעצמה מופע עצום של כבוד התורה, ויש בזה לבד כדי לפעול ישועה גדולה ולבטל את כל הגזירות.

לבותיהם של הרבבות האיצו את פעימות לבם כאשר הוכרז כי את דבר משא המסע, ישמיע בהדרו רבנו מרן הגר"ד לנדו שליט"א, ובאופן ספונטני פרצה שירה אדירה מהקהל העצום "לאורו נסע ונלך עד כי לבדו ימלוך מלך" במשך דקות ארוכות,

ולמרות נסיונות ההשתקה סרב ההמון לידום מתוך התרגשות עזה. לאחר דקות ארוכות כשהם הושלך בקהל, נשא רבנו מרן שליט"א את המשא המרכזי בקול נרגש:

"ברשות מרנן ורבנן שליט"א וברשות ראשי ישיבת לייקווד אשר ייסדה מרן גאון עולם הגאון האדיר רבי אהרן קוטלר זכר צדיק לברכה. הדבר מפורסם לכל מה היא סיבת בואנו יחדיו לארצות הברית, והדבר ידוע ששליחותיהם דרבנן עבדינו, שליחותם של כל ראשי הישיבות והכוללים אדמו"רים ורבנים, ורבות עמלי התורה בני הישיבות והכוללים השקועים בלימוד התורה וכל עיסוקם הוא אך ורק בלימוד התורה, ואינם שמים ליבם על כל הקמים עליהם, ואנו מובטחים שלא תמוש התורה מפי זרענו עד עולם, וכל תופשי התורה לא יפגעו כהוא זה".

"הרגשת הלב, כאשר אנו באים מארץ ישראל ומתקבלים בחום ע"י היהדות החרדית בארצות הברית מתוך השתתפות עמוקה וכנה, וחפצים בכל לבם לעמוד לימין לומדי התורה בעת דוחקם, היא נשיאה בעול באופן המובהק והנפלא ביותר, ושותפות וערבות זו היא גופא קיום התורה והנחלתה מדור לדור".

"הקב"ה יעזור שנתעלה כולנו כלל ישראל בארץ ישראל, בארצות הברית, ובכל אתר ואתר, בתורה בלימודה ובקיום מצוותיה, ונזכה לסיעתא דשמיא במטרה שלשמה באנו לארצות הברית. ונזכה כולנו לכל מילי דמיטב, בריות גופא ונהורא מעליא, וד' יעזרנו, ונזכה לגאולה השלמה במהרה בימינו אמן".

לאחר מכן הוכרז כי משא מיוחד ישא מרן הגרמ"ה הירש שליט"א, כשהחל לשאת דברו, אמר מרן שליט"א מעומק הלב: "ידוע בשם מרן החפץ חיים שהדרך להילחם נגד רוחות כפירה הוא רק ע"י מסירות נפש. העובדה שהגיע ציבור כה עצום היום כדי להכריז לכל העולם כולו, שהם נעמדים כחומה בצורה נגד כל המונעים את שגשוגו ופריחתו של עולם התורה, ואנו נאמנים לד' ולתורתו, זהו מופע עצום של כבוד התורה, וזה יפעל נצחון נגד כל הפעולות נגד עולם התורה".

מרן שליט"א הוסיף וחייד, כי "לא רק עצם הסיוע הכספי לתמיכת עולם התורה פועלת כבוד התורה, אלא המסירות נפש שמונחת מאחורי הסיוע - הוא דבר המביא חיזוק עצום והרמת קרן התורה. ויהי רצון שכבוד התורה העצום, והמסירות נפש שרואים פה מתומכי התורה, תהיה זכות שבגללה ננצח ועולם התורה יוסיף לגדול ולפרוח עד אשר נזכה לראות בישועתן של ישראל בב"א".

לאחר מכן נשא דברים הגאון רבי יעקב משה הלל שליט"א ראש ישיבת "אהבת שלום", שהאריך בענין הגזירות שהמיטו אסון על עולם התורה, והזכיר כי הקמת המדינה נעשתה מתוך כוונה להקים שלטון כפרי, וכי כל קיומו של עולם התורה היה למורת רוחם, והם דימו שלאט לאט זה ייעלם, ומשראו שתוחלתם נכזבה, החליטו לפתוח במלחמת חורמה נגדנו, על ידי ביטול התקציבים, בחושבם שבלי תמיכה, הישיבות יחדלו לפעול ח"ו. אך לשווא ידמו כן, כי עולם התורה אינו זקוק לעזרה כדי להתקיים, קיומו מובטח ועומד, שהרי הארון נושא את נושאי, התורה אינה צריכה מחזיקים אלא היא נושאת את תומכיה, ואנו באים לזכות את תומכי התורה שיזכו לנשיאתם ע"י התורה".

את משא הנעילה נשא המשגיח הגאון הצדיק ר"ד סגל שליט"א שאמר בתמצית דם ליבו, כי על שעה קשה כזו נאמר "ד' צדיק יבחן", ואמר בשם מרן הרב מפוניבז' צוק"ל "שהקב"ה אמר 'ואני זאת בריתי אותם', הרי היה צריך לומר בריתי איתם. אלא מאי, הברית אינה איתנו אלא אודותינו, אנחנו לא צד בכלל. הקב"ה כרת ברית עם התורה אודותנו, התורה תתקיים ותמשיך להתקיים, זה לא יכול להיות אחרת, כי אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי. אלא חובת השעה היא להיות ממוסרי הנפש למען התורה, ובזכות זה יתקיים בנו 'קמסרי נפשיהו על קדושת ד' מתרחיש להו ניסא". מעומק הלב ובקול נשבר קרא לבני לייקווד להימנות בין מוסרי הנפש למען הצלת עולם התורה: "מי אשר נתברך באמצעים, עליו לאזור כגבור חלציו לסייע לעולם התורה למעלה מיכלתו, ולעומתם על בני התורה למסור נפשם בהתחזקות בהתמדת התורה, ובשכר זה נזכה לראות ישועה גדולה לכל עולם התורה בארץ ובתפוצות ישראל".

לאחר מכן פתחו גדולי ישראל ולעומתם רבבות אלפי בני לייקווד בשירה וזמרה לכבודה של תורה, אשרי עין ראתה אלה. המון חוגג של רבבות בני תורה רקדו עדרים עדרים מול גדולי התורה, מול ספרי התורה, מול האנשים שהפכו לחפצא של תורה, בהתרגשות ובהתרוממות שאין לבטאה בכתב, כאשר עין בעין נראה כי הלבבות מתרוממים ומשתפכים מרגשי התעלות, וכקטון כגדול נישאו יחדיו לצלילי ניגוני אהבת התורה, ועל פניהם נסוכה התעלות על שזכו וקחזו ביקרא דאורייתא.

משם גם בקעה הזעקה האדירה: "שמע ישראל ד' א-לוקינו ד' אחד" במעמד מרטיט של קבלת עול מלכות שמים שנאמרה פסוק בפסוק בקול חוצב להבות על ידי כ"ק האדמו"ר מרחמיסטריווקא שליט"א, כאשר קהל הרבבות, כאיש אחד, בלב אחד ובקול אחד זועק "ד' הוא הא-לוקים".

בוקרו של יום השני למסע הצלת עולם התורה, התחיל בוועידת נגידים שהתקיימה ברובע ברוקלין שבניו יורק בביתו של הנגיד תומך התורה הרב ברוך קרפונקל. בשעה 10:30 בבוקר התאספו ובאו נגידים נכבדים תושבי השכונות פלטבוש ובורו פארק, ועל צבאם פיארו את המעמד מרנן ורבנן גדולי ומאורי הדור שליט"א ובראשם רבנו מרן הגר"ד לנדו שליט"א, מרן הגרמ"ה הירש שליט"א, הגאון רבי יעקב הלל שליט"א, הגאון רבי אברהם סאליס שליט"א וכ"ק האדמו"ר מרחמיסטריווקא שליט"א. כמו כן נוכחו במקום חשובי רבני העיר פלטבוש, הגאון רבי אברהם הלוי שארר שליט"א, הגאון רבי ליפא גלדוורטה שליט"א, ועוד.

הנחה את האירוע הנגיד החשוב, ממנהלי הקרן ומייסדיה הרב ר' ראובן וולף, שביטא את רגשות הקהל בראותם את מסירות נפשם של מרנן ורבנן גדולי ישראל שליט"א בנסיעתם במרום גילם ועל אף הקשיים הגופניים, לארץ מרחקים תוך כדי הקרבת היקר להם מכל בשעות וימים ארוכים של הרבצת התורה ושקיעותה, רק בכדי להקים קרן זה, וכי זה מחייב את כולם להירתם בכל הכוחות למען הצלת עולם התורה.

בהמשך העלה על נס את ההצלחה האדירה שליוותה את הקרן ביממה האחרונה, כאשר אבירי לב בעלי אמצעים תרמו מכיסם סכומים אדירים למען הקרן, והזכיר כי תורם אחד בעילום שם, אשר תרם ביום הראשון של הקרן חמשה מיליון דולר, ולאור ההתעוררות העצומה המקיפה את שדרות כל בית ישראל לנוכח המסע המרומם, החליט להוסיף ולהזיל מממונו עוד חמשה מיליון דולר. כמו כן סיפר כי גבירים מארצות אחרות פנו שגם הם חפצים לקחת חלק בקרן זו, ולהיות שותפים בפעולות עמודי התורה גאוני ישראל להצלת עולם התורה.

בשלב זה נפתח מעמד מרנן ורבנן שליט"א. מרן הגרמ"ה הירש שליט"א פנה למשגיח הגאון הצדיק רבי דן סגל שליט"א וכיבדו לשאת דברים, והמשגיח שליט"א ענה בענוות רוחו: "שמי דן, איני מהנוסעים ראשונה, אלא המאסף לכל המחנות..." וביקש

שמרן הגרמ"ה שליט"א ישא קודם דברים. הכבוד שנהגו חכמים זה בזה, הותר רושם עז על המשתתפים שנוכחו לראות בעיניהם את קיום המשנה על קדושת וגדולת חכמי התורה שמתקיים בהם "ומגדלתו ומרוממתו על כל המעשים".

מרן הגרמ"ה שליט"א נשא את משא הפתיחה במעמד בדברים היוצאים מן הלב, והזכיר את מאמרו של מרן החפץ חיים בביאור עוון חטא המרגלים, שחשבו שאינם ראויים להיכנס לארץ ישראל, ודבר זה הגיע להם מתוך רגשי נחיתות שנולדים בלב האדם. כך היא דרכו של יצר הרע, שכאשר בא לאדם התעוררות לעשות מעשה מסוים, מיד נולדים בלבו ספקות, שמא אינו ראוי לזה, וכי ראוי הדבר שיתקיים ע"י אחרים הראויים לכך. אבל אין הדבר כן, כל אדם צריך להתחזק ולעמוד על כך שעליו לקיים את הדברים שנתעורר לעשותם.

מרן שליט"א בירך את הקהל שהקב"ה יתן להם את כוחות הנפש שנדרשים למלא משאלות לבבם לטובה, ולפעול ולהפעיל למען לומדי התורה, ובזכות זה יתברכו בברכת אושר ועושר ונחת ורוב טוב, ואך טוב וחסד ירדפום כל ימי חייהם.

לאחר מכן נשא דברים המשגיח הגאון הצדיק ר"ד סגל שליט"א, שדיבר בהמית ליבו הטהור על המצב המדאיג כיום של אחב"י בארץ ישראל וברחבי העולם, ואמר כי מונח בזה מסר לכולנו, כי בנוהג שבעולם אדם מרגיש קשר חזק למצבו הגשמי ולחפציו החומריים, ובלבבו ידמה שמצבו זה הוא מצב שאינו נתון לשינוי. אבל בשעה שיש זעזועים בעולם, מתחלחלת ללב כל אחד ההכרה שאין מצבנו הגשמי בטוח וקיים לעד. והזכיר מאמר חכם אחד שאמר: אדם וממונו תמיד נפרדים בסוף, או שהקב"ה נוטל את הכסף מבעליו, או רח"ל את הבעלים מהכסף... "רבתי!" זעק המשגיח שליט"א, "אם כבר יודעים אנו שהממון לא מונח אצלנו בטוח, בואו ונעשה עסקים טובים, עסקים מרוויחים, הרי מי שנותן תרומה להציל את עולם התורה הוא אינו נותן, הוא מרוויח!".

לאחר מכן נשא דברים הגאון רבי יעקב הלל שליט"א, שהאריך על כך שעולם הישיבות קיים על ניסים. ובנימה אישית סיפר כי בישיבתו "אהבת שלום" ישנם מאות אברכי כולל, והסכומים שהוא צריך לגייס מדי חודש בחדשו הם הון תועפות, ובמשך השנים שעברו היה נוסע תכופות לאסוף מנדבי עם מוקירי תורה. ובשנים האחרונות עקב מצבו הבריאותי, הוא נאלץ להפסיק מלנסוע, וגם עקב חולשתו נאלץ להפסיק אפילו מלהרים טלפונים לתורמים. הגר"י הלל שליט"א סיפר שנשא עיניו למרום ואמר: "רבש"ע, בני הישיבה הם בניך, וברצונך שבניך יעסקו בתורה, עד שיכולתי לסייע להביא את רצונך לידי מעשה, כך עשיתי. אך כיום אינני יכול, הרי שלך לפניך, בבקשה ממך, עשה למען שמך הגדול!". "ואכן בפועל ראיתי את יד ד' בזה, שגם מאז שהפסקתי בפעולות וההשתדלויות הקבועות, הישיבה פועלת כמקדם, בלי שום שינוי, והרבה שלוחים יש למקום להכין מזון ליראיו".

"עלינו לדעת, שכל המצב כעת עם המוסדות והקושי, הכל זה נסיון מהקב"ה. החילונים חושבים שאם יקצצו את התקציבים הישיבות ייסגרו. אך לא ולא, הרי הכל עומד על ניסים, כל עולם הישיבות עומד על ניסים, וכי יש הבדל להקב"ה בין נס קטן לנס גדול? הישיבות ימשיכו לפעול, אלא השאלה היא למי יהיה שכל להיות בין אותם המחזיקים אותם בשעת נסיון כזו".

בעיצומה של האסיפה כובד לשאת דברים כ"ק האדמו"ר מרחמסטריווקא שליט"א. בדבריו פתח והביא את ביאור זקנו בעל ה"מאור עיניים" מטשרנוביל זצוק"ל בביאור דברי הגמ' (כתובות ק"א) על הפסוק "ובו תדבקון", "וכי אפשר לו לאדם להידבק בשכינה שהוא אש אוכלה, אלא הידבק בתלמידי חכמים". הקשה ה"מאור עיניים", הרי בשעה שאדם דבוק בתורה הרי הוא דבוק בהקב"ה, ואם כן מהי קושיית הגמ' וכי אפשר לו לאדם להידבק לשכינה. ותירץ שאמנם מי שזכה להיות דבוק בתורה, הרי הוא מקיים ובו תדבקון כפשוטו, אך לא כל אדם זוכה לדרגה זו בדביקות בתורה, ולכן בשביל אנשים שזקוקים להיות שייכים לעולם שמחוץ לכותלי ביהמ"ד, בשבילם יש את המצוה בדרך אחרת, והיא בדרך של הידבק בתלמידי חכמים, ויש בזה את הקיום של הגמ' בסוטה (יד). מה הוא רחום אף אתה רחום, וע"י מידת נדיבות הלב בתמיכת ת"ח הרי אדם כזה יכול להגיע לידי דביקות בד'. בסיום דבריו בירך בחום את התמכין דאורייתא הנדבקים בעבותות האהבה ללומדי התורה ומזילים מכיסם להקים קרן למענם.

בעיצומו של המעמד נכנס והצטרף למעמד רבנו מרן שליט"א, והנוכחים קידמו את פניו ביראת הכבוד מרובה, והתרגשו לראות את טרחו ויגיעו של אותו זקן הנושא את משא עולם התורה בגבורת ארי ובמאמץ עילאי. אחרי שהגיע למקומו במרכז השולחן, השמיע רבנו מרן שליט"א את זעקת עולם התורה בפני הנוכחים במשא המרכזי:

"יהודים יקרים של ארה"ב. הגעתי מארץ ישראל, המצב שם זה נורא, הישיבות והכוללים הם במצב קשה, בג"ץ סגר את התקציב לכל הישיבות והכוללים, הרשעות של השלטונות וכל מי שמנהל את זה היא מסביב לתקציב".

"המצב קשה, כוללים נסגרים, ישיבות במצב קשה, המצב מסוכן, הגענו כאן לאחינו בני ישראל למלא את החסר, מה שחסר לצורך המשך הקיום. הקב"ה יעזור לכם בכל הדברים הטובים, זה עזרה לתורה, לארץ ישראל, להמשך לימוד התורה, וזה טוב לכל היהודים, אני מבקש בשבילכם ובשביל ילדיכם, זה הא בהא תליא, הקב"ה יעזור בזכות המצווה שתזכו בכל הדברים הטובים".

בשלב זה חידד את מסר המסע והדגיש כי המגבית למען הקרן, אינה כתחליף להחזקת התורה הקבועה והיד הפתוחה בלב רחב של התמכין דאורייתא שעומדים לימין מוסדות התורה גם עד כה, אלא מדובר בתוספת של נתינה על גבי נתינה: "אני רוצה להוסיף ולהדגיש שכל החזקת התורה שעזרתם עד כעת, אין לה שייכות לזה, אתם צריכים להמשיך בזה! ותמשיכו הלאה והלאה. כאן זה עוד דבר עיקרי וחשוב".

"הקב"ה יעזור לכל אחד בהשתדלות שלו לתקן את המצב החדש למלא את החסר. זה מצווה גדולה שאתם עושים, וזה טובה לכל עם ישראל לכל היהודים, לתורה לילדים ולכולם. ובזכות זה יהיה לכם את כל הדברים הטובים, הצלחה, נחת מהילדים, בריאות ואורך ימים. והקב"ה יגן מכל הצרות והמצבים הרעים בזכות החזקת התורה ותבוא הגאולה".

לאחר משאו של רבנו מרן שליט"א נשא דברים נרגשים הגאון רבי אברהם סאלים שליט"א, כשאמר בדבריו: "בחודשים אלו מצויים אנו בארץ ישראל במצב בטחוני לא פשוט בכלל, יש מלחמה עקובה בדם. אבל יש דבר אחד שניתן ללמוד ממלחמה זו: כמה מוקירים יהודים נפש אחת מישראל. כמה מיליונים, כמה מיליארדים נשפכו, כדי להציל מספר נפשות ישראל המצוים בצרה ובשביה. ואילו אצל הגויים רואים את ההיפך, לא איכפת להם מאומה אם אחד מאחיהם מצוי בצרה או אפילו נהרג. מכל מלמדי השכלתי! צריך ללמוד מזה לייקר ולהוקיר את הזכות להציל נפש אחת מישראל המצויה בצרה".

בהמשך משאו האריך הגר"א סאלים שליט"א והביע את זעקת עולם התורה הספרדי, וסיפר כי "הגאון הגדול ר"ר טולידאנו

זצוק"ל צעק ובכה בראותו את כל הקהילות ממרוקו שעלו לארץ ישראל, ורח"ל הנוער התרחק מאוד מדרך התורה והיראה שעליה אומנו משחר טל ילדותם, וקרא בדמעי: 'הנער איננו ואני אנה אני בא?'. ועתה, כעבור שנות דור, ב"ה עולם התורה הספרדי פורח ומשגשג, תלמודי תורה, ישיבות, כוללים, בתי יעקב, ציבור שהתרחק מתורה ומצוות התקרב ומלא כמיהה לחזור למקורות. ויש לזכור שכל ילד שנכנס ללמוד בישיבה, הרי זה משפיע הרבה על כל הבית, הוא הופך לסמל ודוגמא בביתו לאדם מורם מעם בעיניהם, והוא משפיע עליהם וגורם להם ג"כ לחזור למקורותיהם. אבל אם לא נשמור שעולם הישיבות ימשיך לפעול במלוא עוזו, עלולות נשמות רבות כאלו - קרובים שנתרחקו ושוב נתקרבו - ליאבד בתהום נשיה רח"ל. עולם התורה מצוי כעת בתקופת תנופה שאין אח ורע, ואפשר לומר 'הנער הזה איתנו', הוא מתדפק על דלתות התורה. ואם חלילה לעת כזאת נפקיר אותם, מה נאמר? מה נדבר, ומה נצטדק? חובה עלינו לעשות הכל למענם ועל דורותיהם זרע ישראל עבדיך".

לאחר משא הגר"א סאלים שליט"א שהותיר רושם עמוק על קהל הנאספים, בשמעם את גודל החשש הרוחני הכבד שיש מהצרות שעובר עולם התורה והיהדות בארה"ק ע"י רשעי עמנו, הוכרז ע"י העסקנים כי גדולי ישראל ישבו בחדרים נפרדים ויפגשו תורמים שחפצים להרים תרומתם לקרן, וגדולי ישראל יצאו מהחדר לקול צלילי ניגון "והיה כעץ שתול על פלגי מים... וכל אשר יעשה יצליח".

בשעת אחה"צ של יום שני, ברובע מנהטן, מרכז הסחר העולמי. התאספו עשרות אילי הון ועסקנים מהשורה הראשונה של היהדות החרדית בארה"ב, מול שולחנות ערוכים כיאה וכיאות לאירוח שועי עולם ונגידי תבל, נפרס שולחן הכבוד כשבמרכזו נוכחו והשתתפו במשך המעמד מרנן ורבנן גדולי ישראל שליט"א משתתפי המסע המרומם.

מנחה הערב היה בעל האכסניה של תורה ומגדולי התמיכה דאורייתא והפילנתרופים של עולם התורה המארח הרב ר' רפאל הרצקה, שבפתיחת המעמד סיפר על גזירות שתקפו את יהדות פולין בשנת תר"צ, כששיאם היה הניסיון של התערבות הממשלה בחינוך הילדים. מרן הסבא קדישא החפץ חיים זיע"א הרעיש עולמות על זה וביקש מתלמידיו להתפלל על זה. עד כדי כך דאג החפץ חיים על גורלה של מסורת התורה בישראל, שהוא החל להביע בקול את משאלתו לנסוע לוורשה להיפגש עם שרי הממשלה כדי לבקש מהם להעביר את רוע הגזרה. בני המשפחה סברו שעקב בריאותו הרופפת בישיבות המופלגת אסור להניח לו לקיים את רצונו. החפץ חיים החל לספר למקורביו כי אם לא שקרוביו מעכבים אותו הרי היה נוסע, ואמר שאף היה יוצא מהחלון אילו היה זה בכוחותיו. עד אשר טען החפץ חיים לבני משפחתו הדאוגים טענה ניצחת: בשביל כבודי מחיתם, מתוך דאגה עמוקה לשלומי, אבל למה אינכם דואגים לשלום תורת ד' שלא יהא כבוד שמים למרמס חס ושלום! בשביל כבודו של מקום לא מחיתם!

המשיך הרב הרצקה ואמר בהתרגשות: "רבותי, גדולי ישראל שליט"א שיושבים כאן לפנינו, פסקו בדיוק כמו שפסק מרן החפץ חיים אז, חרף הקושי העצום שכרוך בנסיעה כזו בגילם ובמצבם, הרי שכבוד שמים עדיף, ויש לעשות הכל למענו".

לאחר מכן פנה הרב ר' ראובן וולף בדברים נרגשים לתורמים, ואמר ש"אין זה יומרנות לתורמים לראות בעצמם שותפים עם גדולי הדור. הגדולים אומרים מה לעשות, ועלינו למלא את בקשתם! זה השותפות". עוד סיפר כי לאחרונה פגש יהודי בארץ ישראל שסיפר לו על המסירות נפש של האברכים הלומדים תורה מתוך הדחק בארץ ישראל. גם אלו שלא זכו לאורה של תורה יש בהם המחריפים את נפשם כדי לשמור על שלומם של יהודים. שאל היהודי מארץ ישראל אותו: במה מתבטאת מידת המסירות נפש שלכם, הבעלי בתים באמריקה?"

הרב ר' ראובן וולף אמר שהוא השתומם כשעה חדא, ולא ידע מה להשיב. עד שנזכר בסיפור ששמע מאביו, שנפטר בשנה זו, שזכה לשמש בקודש את הגאון הצדיק רבי מרדכי פוגרמנסקי זצ"ל, וכך סיפר, כי לאחר השואה האיומה, באה משלחת של תלמידי חכמים ושאלו את הגר"מ זצ"ל, מה יהיה העתיד של עולם התורה, הרי רוב העם נטבח בשואה הנוראה. ענה הגר"מ פוגרמנסקי תשובה נוראה כחכם עדיף מנביא: "זה עתה סיימנו תקופת נסיון של 'בכל נפשך', אפילו נוטל את נפשך. מעתה תתחיל תקופה של 'בכל מאודך', יהיו יהודים עשירים מאוד, אילי הון, מיליונרים, אפילו מיליארדרים!", כך בדיוק אמר הגר"מ פוגרמנסקי זצ"ל, "והנסיון יהיה כמה הם יתמכו בתורה ובפרט בעת הצורך, עד כדי מסירות נפש".

לאחר מכן נשא דברים המשגיח הגאון הצדיק רבי דן סגל שליט"א, שהאריך וחיזק במשא מרטיט בענין חשיבות ההקרבה של כסף למען ד' ותורתו, "בכל מאודך", כמה קשה הדבר, ומה שכר יש בו. בפרט באופן כזה, שמביאים חיים בעולם כי בנפשו יביא לחמו.

בדבריו סיפר, שזוכר יהודי פשוט בעל מוסך, שהיה צריך לקנות תפילין לנכדו, ולא היה לו פרוטה לפורטה, הלך היהודי ומכר אחד מהמכוונות העיקריות של עבודתו וקנה תפילין. כעסו עליו חבריו שעשה דבר שאינו אחראי, מכר את פרנסתו בשביל קיום מצוה, ואותו יהודי טען בפשטות ובתמימות: "מה רוצים ידידי ממני? בסך הכל לקחתי חתיכת ברזל פשוטה ומכרתיה ועשיתי ממנה תפילין שנכתבו בקדושה!"

עוד סיפר עובדה שהותירה רושם כביר על השומעים: "הוה עובדא באדם גדול אחד שפנה אליו יהודי אמיד והתלונן שיש לו כאבי רגליים, יעץ לו אותו אדם גדול שיתחיל ליתן צדקה, ויורווח לו. שאל היהודי האמיד, וכי מהיכן דנתני, המוציא מחבירו עליו הראיה... ענה הרב: כתוב 'בכל מאודך', זה ממנו של אדם שמעמידו על רגליו. שאל אותו בעל בית, מנא לו להרב שמדובר בכספי צדקות, יברכני הרב בברכה שאהיה עשיר גדול, ויהי לי ממון הרבה להעמידני על רגלי. ענה הרב ואמר: לא כתוב ממון שמעמידו, אלא ממנו! הממון של יהודי אינו ממון שבו קנה רכב או בית או כל דבר גשמי, כי זה נעלם כלא היה. ממנו הוא ממון שנשאר שלו לעולמי עד! ואלו הם כספי הצדקות שנותנים, שנשארים של האדם לעולמי עד ולנצח נצחים!"

בהמשך נשא דברים הגאון ר"י הלל שליט"א שאמר בדבריו: "הגענו לכאן במסירות נפש, ואני חושב שזהו רצון ד', שבדורנו נראה מסירות נפש, מסירות נפש של בני תורה העמלים בתורה מתוך עניות ודחקות. ולעומתם ברוך יאמרו עמך ישראל שלא זכו להימנות בין יושבי אהל, אך הם תומכים בתורה במסירות נפש. בשעה קשה כזו, הזכות שלנו תהיה שהמופע הכפול של מסירות נפש תועיל להושיענו בכל טוב ולגאול אותנו מכל הצרות".

בתום משאו של הגר"י הלל שליט"א עבר רטט בין קהל הנאספים כאשר קול קורא בכרוז ע"י הרב ר' ראובן וולף: "מקדמים אנו בברכה את רבנו מרן הגאון רבי דוב לנדו שליט"א". ביראת וחרדת כבוד נעמדו כל המתאספים על רגליהם להקביל את פני רבנו מרן שליט"א, כשכולם רואים את מאמצו הכביר וטרחתו למען קיום התורה, ופתחו בשירה נרגשת בניגון "לאורו נסע ונלך" למשך דקות ארוכות, כאשר רבנו מרן שליט"א עושה את דרכו במאמץ רב אל מקומו במרכז במת הכבוד. כל גדולי התורה שבשולחן הכבוד נעמדו והמתינו בהדרת קודש לכבוד מרן שליט"א עד שהגיע למקומו, דבר שהותיר רושם עז על המשתתפים.

לאחר שהתיישב רבנו מרן שליט"א ובירך את כל ראשי עם קודש שליט"א שנוכחו בשולחן הכבוד, כובד רבנו מרן שליט"א לשאת את המשא המרכזי שנשמע בדומיית רגש, כשקולו הנשנק מזעקה עצורה על עמוד התורה שהתרופף, מזעזע את אמות הסיפים של הנוכחים:

"אחינו בית ישראל! הגענו מארץ ישראל, המצב של לומדי התורה הוא נורא ואיום, הרשעים שם והשלטונות לקחו את התקציבים שהשיבות והכוללים היה להם, והישיבות נמצאות במצב שאין להם אפשרות להמשיך, יש כוללים שכבר נסגרו, ראשי הישיבות אומרים שהם לא יכולים להמשיך יותר, והכל בגלל הרשעות של השלטונות שם".

"אני קורא לאחינו בית ישראל למלא את זה את החסרון שקרה, כי אי אפשר להמשיך את התורה בארץ ישראל ואם חלילה התורה לא תמשיך ח"ו בארץ ישראל זה ישפיע על כולם, על כל כלל ישראל בכל המקומות, ארץ ישראל משפיעה על כל המקומות".

"הזמן קצר. אני קורא לכם למלא את החסר והקב"ה יעזור שיתן לכם את כל הדברים וישפר לכם את המצב הכלכלי כמו שכתוב בחז"ל שכל החסרונות מתמלאים אם נותנים לתורה, בכפל כפליים, ואפשר לסמוך על חז"ל הקדושים ובזכות זה הכל יתסדר".

ושוב חידד רבינו שליט"א את המסר הנוקב: "אני רוצה להוסיף עוד דבר. תמשיכו בהחזקת התורה שעסקתם עד היום, זה לא אותו חשבון. וכאן אני מתכוון לתקציב נפרד לעניין הזה בשביל הישיבות ולקיומם למלא את התקציב שהשלטונות ושונאי התורה לא נותנים והקב"ה יעזור לכל מי שנותן שימלא להם את כל החסרונות, בכל העסקים בכל הדברים בכפל כפליים עוד ועוד, נחת מהילדים, בריאות וכל הדברים".

"ואני חוזר שוב שזה למען החזקת התורה בארץ ישראל שזה עניין גדול לאידישקייט, לכם ולילדים שלכם, התורה. והשי"ת יעזור שנצל מכל הצרות, ותבוא הישועה במהרה בימינו אמן".

בעיצומו של המעמד נשא מרן הגרמ"ה הירש שליט"א משא מיוחד. בדבריו עמד על הפסוק בפרשת בהעלותך, שנאמר "ויסעו מהר ד", ורש"י כותב שזה היה כתינוק הבורח מבית הספר. וקשה שלא מצינו עונש על ענין זה. אלא, ביאר מרן שליט"א, "העונש הוא עצם זה שנקטעים מלהיות מחוברים לד', ויסעו מהר ד', אם אדם אינו רוצה להיות מקושר לד' ולתורתו, הרי שמנתקים אותו. ולכן, בשעה כזו שעורכים מגבית למען הצלת התורה, אל תעשו את זה מפני שיש כאן ראשי ישיבות מארץ ישראל והם אומרים שזו מטרה חשובה. תחשבו שאתם עושים את זה כי רצונכם להיות מחוברים לתורה, ואז תזכו להיות באמת מחוברים לתורה ולהקב"ה".

מרן הגרמ"ה שליט"א הוסיף ופירט את הנקודה היחודית למסע זה, וחידד כי "הכסף שמבקשים לקרן הזה בדוקא, אינו אמור לבוא על חשבון שאר כספי התמיכה שאנשים שולחים מכבר לישיבות, אלא להוסיף כהנה וכהנה, ובכך להוסיף קירבת ד' בינינו ובין ד', וכל אחד יתברך בסייעתא דשמיא, ויברך את כולנו בברכה והצלחה ושלוש בית ונחת מכל צאצאינו, עד אשר נזכה לישיועתן של ישראל".

בהמשך התקיים דינר נוסף בפראקווי, כאשר ברקע כבר הידהדה החלטת הבג"ץ לגייס בני ישיבות ולא לתקצב מוסדות תורה. ההחלטה היתה ההסברה הטובה ביותר והיא הידהדה בכל רחבי ארצה ב כשרבנו מרן שליט"א זעק במשאו המרכזי: "באנו אליכם בקריאה: "הצילו". השלטונות שונאי לומדי תורה, הערכאות שונאי לומדי תורה, בתי המשפט, כולם ביחד כרתו את הבסיס של התקציב של בני הישיבות, של הכוללים. כרתו אותם בזעם, ברשע, ברשעות. ראו ודעו, שלטונות הרשע ובתי משפט הרשע בארץ הם שונאים אותנו, שנאה נוראה שאי אפשר לתאר, ורוצים בכל עוז להכריז אותנו. המצב חמור, הישיבות והכוללים לא יכולים להתקיים בלי התקציב הזה, לא שייך שיתקיימו. יש כוללים שנסגרו כבר רח"ל.

"אחים יקרים, הצילו, תנו את מה שחיסרו מאיתנו, את התקציב שבלי זה אי אפשר להתקיים. תשלימו אתם, והשם ישלים לכם כל משאלות ליבכם לטובה. אנו באים אליכם בקריאה הצילו את התורה וזה יהיה גם טובה לכם, לבניכם ולכל עם ישראל. ודעו עוד דבר: התקציב הזה שכרתו. הוא הבסיס של עולם הישיבות. אנו מבקשים מכם הצילו אותנו, הצילו את התורה בארץ ישראל, תמלאו את כל מה שחיסרו מאיתנו. אי אפשר להתקיים הלאה, זה לא יתכן.

"ואני אומר לכם עוד דבר: אתם אנשי חסד שתורמים למוסדות התורה, לישיבות ולכוללים. את מה שאתם תורמים עד עכשיו תמשיכו הלאה, זה לא קשור לזה בכלל, זה לא במקום זה, זה מצב מיוחד ודבר מיוחד שבשביל זה באנו מארץ ישראל אליכם. מה שאתם נותנים עד עכשיו תמשיכו לתת, זה לא שייך אחד לשני. והשם יעזור לכם בכל הדברים שאתם עושים ויהיה לכם נחת והצלחה, כפל כפליים. נחת מהילדים, נחת מכל אשר לכם.

"אני אומר "הצילו", הצילו את המצב, תמלאו את החסר, אבל לא לשכוח לתת את כל ההתחייבויות שבידכם הטובה שנתתם עד עכשיו וכל זה לא על חשבון זה. והשם יעזור שיהיה לכם כל טוב ולכל עם ישראל וניצל מכל הצרות הן בארץ ישראל והן בחו"ל. זה לא רק למעננו אלא גם למענכם, והשם יתן לכם ברכה ונזכה במהרה בגאולה שלמה אמן

ביום שלישי בשעות הבוקר, התקיימה אסיפת המגבית בביתו של הנגיד הרב ר' משה וולפסון בשכונת פאראקווי השוכנת ברובע לורנס במדינת ניו יורק. שכונת פאראקווי מהווה כיום ריכוז גדול של יהודים יראים ושלמים, ביניהם נגידים חשובים ממחזיקי עולם התורה, ומאכלסת בקרבה מוסדות תורה וחינוך, כשבמרכזם הישיבה הנודעת ישיבת "דרכי תורה" דפאראקווי, בראשות הגאון רבי יעקב בנדר שליט"א.

עם היוודע דבר בואו של רבנו מרן הגר"ד לנדו שליט"א למקום, ביקש ראש ישיבת "דרכי תורה" הגר"י בנדר שליט"א, להביא את בחורי הישיבה למקום הדינר, כדי שיזכו לחזות בפני גדול הדור שמכתת רגליו להעמדת התורה. למרות הקושי הלוגיסטי בדבר להכניס את בחורי הישיבה למקום שאליו הוזמנו הנגידים תמכין דאורייתא, נעשו מאמצים רבים להתאים את האפשרות להכניס את בחורי הישיבה הקדושה שיוכלו לקיים "והיו עיניך רואות את מוריק". ואכן המקום שתוכנן לאכלס חמישים איש, הוכן להכיל עוד כמאה בחורים בחדר המבוא, שהמתינו בחוץ בהתרגשות לבואו של רבנו מרן שליט"א, יחד עם מרנן ורבנן וראשי עם קודש שליט"א למקום.

הדינר הזה התקיים זמן קצר לאחר שפורסם חילול השם הנורא בארץ ישראל בהרמת יד בתורת משה באופן החמור והנלוז ביותר בדמות פסיקת הרשע של בית המשפט העליון כנגד לומדי התורה, והיוו את הרקע לדברים שנאמרו במרכז המעמד. בין הנגידים היו שאמרו, כי דווקא מתוך רשעותם של אנשי המערכת המשפטית, והחיפזון שהם גילו בעיצומה של הסכנה הקיומית המרחפת על יושבי ארץ הקודש, להניף את החרב המשתלחת על גורלם של הישיבות והכוללים, זה מה שדחף וזירז בתוספת תמריץ, להגדלת סכומי ההתחייבויות המקוריות בצורה משמעותית. דווקא באותה עת שפריצי עמנו בארץ ישראל מנסים ברשעות לפגוע

בעמוד הקיום של כלל ישראל לומדי התורה הקדושה, באותה עת נערכת המגבית למענם של הישיבות והכוללים, כקידוש השם רבתי למול חילול השם מחפיר.

בעיצומו של המעמד נשמע משאו המרכזי חוצב להבות האש של רבנו מרן הגר"ד לנדו שליט"א, שבקע מנהמת לבו הטהור בנשאו את משא העם ואת משא בני שבט לוי נושאי ארון ברית השם:

"באנו אליכם בקריאה: 'הצילו', 'ראטעוועט'! המצב בארץ ישראל הוא שהשלטונות שונאים את לומדי תורה, הערכאות הם שונאי לומדי תורה. בתי המשפט כולם ביחד כרתו את הבסיס של התקציב של בני הישיבות, של הכוללים, כרתו אותו בזעם, ברשע, ברשעות. הם שונאי לומדי תורה, המצב חמור, הישיבות והכוללים לא יכולים להתקיים בלי התקציב הזה, לא שייך שיתקיימו ויש כוללים שנסגרו כבר רח"ל".

"אנחנו באנו אליכם בקריאה, אחים יקרים הצילו! תנו את מה שחיסרו מאיתנו. את התקציב שבלי זה אי אפשר להתקיים תשלימו אתם, והשם ישלים לכם כל משאלות ליבכם לטובה".

"ראו ודעו עוד, קיום התורה בארץ ישראל תלוי בעניין הנשגב הזה של קיום התורה המוסדות. אנו באים אליכם בקריאה הצילו את התורה וזה יהיה גם טובה לכם, לבניכם ולכל עם ישראל".

"כי התקציב הזה שכרתו הוא הבסיס של קיום עולם הישיבות, אנו מבקשים מכם הצילו אותנו, הצילו את התורה בארץ ישראל תמלאו את כל מה שחיסרו מאיתנו, כי אי אפשר להתקיים הלאה".

"שלטונות הרשע ובתי משפט הרשע בארץ, וכל רשעי הרשעים שם, הם שונאים אותנו, ורוצים בכל עוז להכרית אותנו".

רבנו מרן שליט"א הוסיף וחייד בדבריו את משא המסע ותכליתו העיקרית, להקמת קרן עולם התורה שלא באה כתחליף לתמיכות העצומות הקבועות בהיכלי הישיבות ומוסדות התורה: "מה שאתם נותנים עד עכשיו תמשיכו לתת, זה לא שייך אחד לשני! והשם יעזור לכם בכל הדברים שאתם עושים יהיה לכם נחת ויהיה לכם הצלחה, כפל כפליים נחת מהילדים ונחת מכל אשר לכם, והשם יתן לכם ברכה ונזכה במהרה בגאולה שלמה אמין".

מרן הגרמ"ה הירש שליט"א עמד בדבריו במשאו הנרגש במעמד הגדול, על חשיבות תמיכה דאורייתא בעת חירום כזו שמבקשים לפגוע בעמלי התורה: "עצת היצר אומרת לאדם, אתה לא מספיק חשוב ואין לך מספיק כסף לתת. אבל האמת היא שמי שיתן מעבר ליכולת שלו הקב"ה יחזיר לו מעל ומעבר, במיוחד כעת, שהבג"ץ פסק בנושא הגיוס כנגד התורה ולומדי התורה, זוהי הזכות שלכם לסייע כנגד".

"וזכות זו של החזקת לומדי התורה תעמוד לכם שתזכו לנחת מהילדים, פרנסה בשפע, בריאות, ובזכות זה שהרבנים כבוד שמים בזמן שאחרים ח"ו מנסים למעט כבוד שמים, תזכו להצלחה בכל".

לאחר מכן נשא דברים המשגיח הגאון הצדיק ר"ד סגל שליט"א שאמר בדבריו בדינר המיוחד: "כתוב בגמ' בסנהדרין דף צ"ח 'אין בן דוד בא עד שתכלה מלכות הזלה מישראל'. אומר רש"י מה הכוונה? שלא תהא להם שום שולטנות לישראל, אפילו שולטנות קלה ודלה. רואים שמה שיהיה לפני הגאולה זה 'שתכלה מלכות הזלה', שלא יהיה להם כלום".

"המדינה היום בארץ ישראל נמצאת במצב דלה, וזה מצב שחייב להיות לפני ביאת המשיח, ולכן הגזירות מתחזקות כנגד המעמד של התורה. וזה בדיוק מה שקורה לנגד עינינו עם ביטול התקציבים, מלכות הרשעה קורסת וזה הסימן לקראת ביאת משיח".

בשלב זה עמד לשאת דברים הגאון רבי יעקב משה הלל שליט"א ולפני שהחל את משאו הכריז הגר"י בנדר שליט"א בהתרגשות רבה: "עלינו להודות להקב"ה על כך שזכינו שהגאון רבי יעקב הלל שליט"א נמצא עמנו. כולם יודעים שבשל מצב בריאותו השם יחזקו ויאמצו, נמנע ממנו לתקופה ממושכת לבוא לארצה"ב ולזכות תמיכה דאורייתא באחזקת תורה. היו ימים שכלל ישראל היה עסוף בחרדה ובתפילות למען שישוב לאיתנו בס"ד. ואכן בחסדי שמים זכינו והוא נמצא עמנו היום בבריאות הגוף ונתפלל מעומקא דליבא שיאריך הקב"ה שנותיו בטוב ובנעימים", והחל לשיר לפניו "עוד ינובון בשיבה דשנים ורעננים יהיו" כאשר להתרגשות המרובה של הנוכחים, הצטרפו מרגן ורבנן שליט"א שבשולחן הכבוד לשירה הנרגשת.

הגר"י הלל שליט"א אמר בתוך דבריו במעמד, שנאמרו בשפה האנגלית: "בג"ץ פסק להפסיק את התקצוב ללומדי התורה. כתוב בחז"ל שהקב"ה לא מעמיד אדם בניסיון שהוא לא יכול לעמוד בו, כלומר שהקב"ה רוצה שאנחנו נמסור את הנפש להביא את הכסף וזה יצליח. כי אם זה לא היה אפשרי, הוא לא היה מעמיד אותנו בניסיון הזה".

לאחר מכן נשא דברים הגאון רבי אברהם סאלים שליט"א שאמר בדבריו: "כתוב שגדול המחטיו יותר מן ההורגו. ב"ה העץ שנשתל במסירות נפש של גדולי ראשי הישיבות הספרדים הולך ומתחזק, אבל כעת ח"ו חוששים שזה ייפסק".

"נאמר בחז"ל, 'כל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא', וכעת צריך להמשיך את מה שעשו דור שלם להעמיד תלמידי חכמים לדאוג שזה לא ייפסק, במיוחד בעת כזו".

נאומים נוספים נשמעו במקום ע"י מרביצי התורה ורבני המקום, לפתוח את לבותיהם של הנגידים בעם ולברכם על כך שמתאמצים בכל יכולתם ואף מעבר לרגילותם, להזיל הון רב למען העמדת הקרן לעולם התורה, להצלת עולם התורה בשעה קשה זו, שיש המבקשים להכרית אל קול התורה מתוככי בתי המדרשות והישיבות הקדושות.

עם תום המעמד המרומם בפאראקווי, חזר רבנו מרן הגר"ד לנדו שליט"א למקום שהותו במנהטן, במעונו של הנגיד הרב שמעון גליק, המלווה את כל המסע והקמת הקרן במסירות רבה, והעמדת כל צרכי מרגן ורבנן שליט"א שהגיעו מארץ הקודש לימים אלו של המסע ההיסטורי לחיזוק עולם התורה.

לאחר הדינר המוצלח שנערך בשכונת פאראקווי שברובע לורנס בניו יורק, המשיכו מרגן ורבנן גדולי ישראל שליט"א בראשות רבינו מרן שליט"א והמריאו בטיסה מיוחדת לטורונטו שבארץ קנדה. מסע היסטורי זה, אשר חצה את המרחק בין ארה"ק לארה"ב ובין ערי אמריקה וקהילותיה, חצה בנסיעה זו את הגבול הארצי של ארה"ב, לעבר מדינת אונטריו שבקנדה. וכשכל הקוים נחצים, גם קווי הלב מיטלטלים והידיים נפתחות וחוצות את שיאי הנתינה.

הלו"ז של יומן הנסיעה צפוף למדי, כאשר מנהיגי הדור וזקניו שיאריך הקב"ה ימיהם ושנותם, מכתתים את רגליהם ממקום למקום כדי לזכות את נגידי עם ישראל בהצלת עולם התורה, וגדולי ישראל מחדשים כנשר נעוריהם לנסוע מהכא להתם וממקום למקום למלא שליחותם הקדושה. על צבאם רבינו מרן הגר"ד לנדו שליט"א שממרומי גילו נטה שכמו לסבול לשאת את משא העם בגשמיות וברוחניות, ולמרות הקושי שבדבר, הרי שדחה את הכל כי אין זה שיקול כלל בשעה שעתידי עולם התורה מונח

על כף מאזניים.

משלחת מרבני ועסקי טורונטו קידמו בהתרגשות עזה את פניהם של מרנן ורבנן גדולי ישראל שליט"א, ובראשם רבנו מרן הגר"ד לנדו שליט"א בשדה התעופה, בקבלת פנים ספונטנית עם ירידתם מכבש המטוס בשדה התעופה. התרגשות רבה הייתה במקום כאשר שירת "ימים על ימי מלך תוסיף" בקעה מפי הנוכחים. מרנן ורבנן גדולי ישראל שליט"א, ובראשם רבנו מרן שליט"א, נכנסו לחדר מיוחד שהועמד לרשותם בתוך נמל התעופה המקומי לתפילת מנחה.

באותה עת כבר המתניו המונים מתחת ביתו של המארח בטורונטו הנגיד הרב ר' בן ציון הייטנר, שאירח בביתו את הדינר שנערך למען לומדי התורה. עקב השעה המאוחרת נערכה קבלת פנים מצומצמת ליד הבית, כשאלפים רבים מתושבי העיר החרדים לדבר השם ממתניו במקום לזכות בזכיה הנדירה להקביל את פניהם של חכמי ומאורי הדור שליט"א, שבאו במיוחד לעירם, וגם השוטרים הגויים מהמשטרה המקומית שבאו לשמור על הסדר, ראו את היקרא דאורייתא והבינו את גודל המעמד ונצפו כשהם ממתניו בירת הכבוד.

לפי התכנון המקורי, היה אמור להתקיים מעמד גדול של קבלת פנים צמוד למקום האכסניה של תורה, כדי לאפשר להמונים להקביל בצורה מסודרת את פני רבותינו הגדולים. אך עקב האיחור בשעה היעודה, התבטל האירוע הגדול וגם בעת המעבר לצד האלפים שהמתניו ברחובה של עיר, לא יצא רבנו מרן הגר"ד לנדו שליט"א ממכוניתו, אלא עבר בין ההמונים שהצטופפו שם כדי לזכות "לראות את מוריך", והוא לעומתם השיב להם במאור פנים והאציל עליהם מברכותיו.

למעמד הגדול של הדינר למען הקרן לעולם התורה שהתקיים כאמור במעונו של הרב ר' בן ציון הייטנר, נכנסו חברי המשלחת מארץ הקודש, רבנו מרן הגר"ד לנדו שליט"א, מרן הגרמ"ה הירש שליט"א, המשגיח הגאון הצדיק רבי דן סגל שליט"א, הגאון רבי יעקב הלל שליט"א והגאון רבי אברהם סלים שליט"א. כמו כן הצטרף לנסיעה זו ראש ישיבת בית מדרש גבוה בלייקווד הגאון הגדול רבי מלכיאל קוטלר שליט"א וכן השתתף במעמד המרא דאתרא דטורונטו הגאון רבי שלמה מילר שליט"א, לצד רבנים נוספים. פתח את המעמד הנגיד הרב ר' יואל זופניק, מראשי הקרן למען עולם התורה, אחריו נשא דברים המארח הרב ר' בן ציון הייטנר.

את המשא המרכזי וזעקת עולם התורה השמיע ברמה רבנו מרן הגר"ד לנדו שליט"א, שחזר בדבריו והדגיש כמה קשה לו אישית הנסיעה הזו, ופנה בקריאה נרגשת לנוכחים: "הצילו את עולם התורה, הצילו את עולם הישיבות והכוללים, במיוחד בימים אלו שרשעי ישראל והערכאות בבג"ץ זוממים ח"ו גזירת כליון על עולם התורה, ולקחו את התקציב של לומדי התורה. המצווה שלכם זה לעמוד לימין עולם התורה שלא על חשבון התרומות הרגילות, ותמלאו אתם את החסר הגדול של השלטונות, ובזכות זה נזכה לישועה והצלחה בכל העניינים. ובזכות זה ניצל מכל האויבים".

מרן הגרמ"ה הירש שליט"א התייחס במשאו המיוחד גם לפסיקה הנוראה של רשעי הבג"ץ כנגד לומדי התורה, ופנה וביקש מנדיבי העם: "כל אדם צריך להתחזק ולעמוד על כך שעליו לקיים את הדברים שנתעורר לעשותם וגם אם זה קשה, חייבים להמשיך את ההתעוררות. והקב"ה יתן להם את כוחות הנפש שנדרשים למלא משאלות לבבם לטובה, ולפעול ולהפעיל למען לומדי התורה, ובזכות זה יתברכו בברכת אושר ועושר ונחת ורוב טוב, ואך טוב וחסד ירדפום כל ימי חייהם".

המשגיח הגאון הצדיק ר"ד סגל שליט"א אמר בדבריו: "כעת עומדים עלינו לכלותנו, אבל בשבח והודיה להשי"ת שלמרות העובדה שבכל דוד ודור עומדים עלינו לכלותנו, הקב"ה מצילנו מידם. הם רוצים להלחם בנו בגוף ובנפש, והקב"ה נותן ליהודים בחו"ל באופן ייחודי זכות גדולה לסייע ללומדי התורה".

"רבתינו! זעק המשגיח שליט"א, "אם כבר יודעים אנו שהממון לא מונח אצלנו בטוח, בואו ונעשה עסקים טובים, עסקים מרוויחים, הרי מי שנותן תרומה להציל את העולם התורה הוא אינו נותן, הוא מרוויח!".

לאחר מכן נשא דברים הגאון רבי יעקב הלל שליט"א שאמר בדבריו: "עלינו לדעת, שכל המצב כעת עם המוסדות והקושי, הכל זה נסיון מהקב"ה. החילונים חושבים שאם יקצצו את התקציבים הישיבות ייסגרו. אך לא ולא, הרי הכל עומד על ניסים, כל עולם הישיבות עומד על ניסים. וכי יש הבדל להקב"ה בין נס קטן לנס גדול? הישיבות ימשיכו לפעול, אלא השאלה היא למי יהיה שכל להיות בין אותם המחזיקים אותן בשעת ניסיון כזו".

הגאון רבי אברהם סאליס שליט"א אמר בדבריו: "אם לא נשמור שעולם הישיבות ימשיך לפעול במלוא עוזו, עלולים נשמות רבות כאלו, קרובים שנתרחקו ושוב נתקרבו, ח"ו להיאבד בתהום נשיה רח"ל. עולם התורה מצוי כעת בתקופת תנופה שלא היה לה אחר, ואפשר לומר 'הנער איתנו'. הוא מתדפק על דלתות התורה. ואם חלילה לעת כזאת נפקיר אותם, מה נאמר? מה נדבר? ומה נצטדק? חובה עלינו לעשות הכל למענם ועל דורותיהם זרע ישראל עבדיך".

כמו"כ נשאו דברים במעמד הגאון הגדול רבי מלכיאל קוטלר שליט"א, המרא דאתרא הגאון רבי שלמה מילר שליט"א ועוד רבנים ואישי ציבור.

בסיום המעמד עלו המשגיח הגאון הצדיק רבי דן סגל שליט"א והגאון הגדול רבי יעקב הלל שליט"א לבימה הגדולה שנבנתה והוכנה במקום שיועד למעמד קבלת הפנים ההמונית, שבשל איחור השעה כאמור לא התקיים בסופו של דבר, ונשאו דברים בפני ההמונים שמלאו את האיזור בהשתוקקות עצומה, כאשר המארגנים מסרו בשליחות רבנו מרן הגר"ד לנדו שליט"א את התנצלותו שאין לו כוח לעלות לבמה, והעביר את ברכתו לכל הקהל בהתרגשות מתוך רכבו.

במעמד קבלת הפנים נשא דברים קצרים המשגיח הגאון הצדיק ר"ד סגל שליט"א שאמר בדבריו: "שמענו קודם את ראש הישיבה מרן רבי דב שליט"א שאומר שהמסע הזה קשה לו מאוד. אתם בטוחים שהוא דיבר על הקושי הגופני שיש ליהודי בגילו לעשות מסע כזה לעבור ממקום למקום. אבל אני רואה משהו אחר, אני כבר נמצא איתו כמה ימים כל הזמן, אני רואה את הקושי הרוחני שיש לו ועליו הוא מדבר. יהודי שכל הזמן לומד, וכעת נודד ממקום למקום בשביל התורה. אני רואה כמה זה קשה לו שבמקום ללמוד, במקום למסור שיעורים הוא צריך להסתובב כאן, ובמסירות נפשו נותן למען עולם התורה".

לאחר תום המעמד הגדול המריאו חברי המשלחת חזרה לניו יורק, ובשעה 2 בלילה הגיע רבנו מרן הגר"ד לנדו שליט"א למעונו של הנגיד הרב שמעון גליק.

ביום רביעי בתפילת שחרית הגיעו כל תלמידי הישיבות קטנות שבאיזור לזכות להתפלל עם רבנו מרן שליט"א, והבית ומבואותיו הכילו למעלה מ-500 איש! שהצטופפו בתפילה מרוממת זו. בסיום התפילה בירך רבנו מרן שליט"א את כולם ונשא דברים קצרים בפניהם.

האירוע האחרון של המסע ההיסטורי היה מעמד יוקרתי ומלא רגשי קודש, שהתקיים בעיר דיל בניו ג'רסי, שהוא קהילה של עדת ארם צובה (הח'לאבים) בארה"ב, הידועה ברחבי תבל כקהילתם של מוקירי רבנן ומוקירי תורה ושוחריה.

מארחי הדינר היוקרתי היו שני אילי הון מגדולי התורמים למוסדות התורה ומיוזמי קרן עולם התורה הר"ר עזרא איראני, והר"ר ג'ימי קזרי. האירוע התקיים בחצר גינת ביתה של משפחת קזרי, הבנוי על חוף פרטי של האוקיינוס האטלנטי. לא יכולה להיות תפאורה מתאימה יותר לביתו של אחד ה"זבולונים" של עולם התורה מאשר לחוף ימים ישכון. גלים גלים הגיעו גדולי הנגידים מהעיר דיל ומערי הסביבה, כדי להתייצב כחומה בצורה ובאהבת עולם והמיית רגשי קודש למול הגלים הסוערים של הבג"ץ והמערכות המנסות לנפץ ולפגוע בעולם התורה ובעמליה.

במעמד השתתפו גם נגידים נכבדים מהעיר לייקווד השוכנת כחצי שעה נסיעה משם. לא מליחות מי האוקיינוס עמדה בחלל האויר והאוירה, אלא מתיקותה של תורה שלמענה נועדו בכנסיה לשם שמים. בעיר דיל נרקם הדיל בין "אלפי זהב וכסף" ל"תורת פיך", בין חומר ורוח.

בדינר זה השתתפו רבינו מרן הגר"ד לנדו שליט"א, המשגיח הגאון הצדיק ר"ד סגל שליט"א, הגאון רבי יעקב הלל שליט"א, הגאון רבי אברהם סאלים שליט"א, הגאון רבי בצלאל טולדנו שליט"א. כמו כן השתתפו גדולי הרבנים של העדה הספרדית מעיר דיל ואף מניו יורק.

הנגיד הר"ר עזרא איראני, מראשי הדינר והקרן, בירך את הנאספים וקרא להם להצטרף למצוה גדולה זו ולא להחמיץ את ההזדמנות. עוד מעט יירדו ויכנסו כאן לקופת הקרן מטבעות של אש שבועות באהבת התורה, הבורת בבסיס הקהילה היחודית הנסועה בשורשים העמוקים של מקומי התורה, כמנהגם משנות דור ביהדות חאלב המעטירה.

הנגיד הנכבד הר"ר ראובן וולף, יו"ר הקרן, דיבר ברגש רב על פעולות גיוס הכספים של הקרן, ועל ההצלחה האדירה שנחלו הפעולות עד הנה בסייעתא דשמיא. בדבריו הזכיר כי בכל אירוע הוא פגש "בעלי בתים" צעירים שתרמו מיליון דולר כאשר הוא יודע שאינם שועי עולם שמיליונים מתגלגלים בחשבון הבנק שלהם, אלא מדובר בתרומה גדולה מאוד בשבילם, ובפרט בתקופה כזו שהמסחר אינו פעיל כמו שהיה עד הנה, ורבים חוששים מהבאות ושומרים על החסכוניות, ובכל זאת רבים וטובים נענו לקול קריאת מרנן ורבנן שליט"א, והוזילו מכיסם סכומי עתק, אשריהם ואשרי חלקם. סיים הרב וולף בלהט, ואמר כי בטוח הוא שהקב"ה רואה ואומר "חזו חזו בני חביבי דמשתכחין בצערא דילהון, ועסקין בחדוותא דילי".

לאחר מכן עמד בעל האכסניה ומארחי הדינר הר"ר ג'ימי קזרי, וגולל את הרקע של התערבותו בקרן זו. בדבריו סיפר ששותפו הר"ר עזרא איראני פנה אליו וביקש שיצטרף לקרן להצלת עולם התורה, והציע לו לקחת חלק בקרן. תגובתו הראשונה הייתה, שאם היעד הוא 107 מיליון, מן הנכון יהיה שהוא יתן אחוז אחד מהיעד, מיליון ושבע מאות אלף דולר, וביחד יצטרפו מאה כאלה ויגיעו ליעד. אך לאחר מכן חשב לעצמו, שכשהוא עומד ומבקש דבר מד', הוא אינו מבקש שיקבל רק את חלקו המגיע לו, מה שהוא צריך בצמצום ומה שמגיע משורת הדין, אלא הוא מבקש שהקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו ישפיע עליו שפע גדול, ויברך אותו בכל מה שאדם יכול לבקש. אם כן, כאשר הקב"ה רוצה שאנחנו ניתן מכספנו לצדקה, פתאום מתחילים שיקולים של חלק כחלק שווה בשווה? הוא סיפר שמיד התקשר לידידו ושותפו ר' עזרא ואמר: "אני נותן 5 מיליון לקרן הצלת עולם התורה!" אשר נדבה אותו רוחו ולא נדבה רק ידו. כך פועם לב חם שמתין מחסומים שהיצר לא מצליח להציב.

עוד תיאר בפני ידידיו בעלי העסקים הנכבדים את המציאות המוכרת להם, שלעיתים אדם שומר את הכספים שאסף בעסקים שלו, ומצפה שתבוא איזו עיסקה "חלומית", עיסקת חיים. וכשמגיעה עיסקה שנראית כזו, הרבה פעמים מתחילים הספקות, אולי זה לא שווה, אולי זה לא יצליח, ועד שמגיעים לידי החלטה ללכת על זה, מפספסים את הרכבת, ואז כל ימיו של אותו אדם הוא מלא חרטה: הייתי צריך לעשות את העיסקה מיד, לולא התמהמהתי, כי עתה הייתי עושה את עסקת חיי.

"רבותי", זעק הנדיב מר קזרי, "מונחת לפנינו עכשיו עסקת חיינו! ואם לא נמהר, זה יברח לנו. בואו ונתפוס את הרכבת בעוד מועד, ונקבל חלק ב'דיל' המצליח הזה: הצלת התורה בארץ ישראל, אשר כל הברכות כולן תלויות בה".

משא מיוחד נשא הגאון רבי דוד עוזרי שליט"א, מחשובי רבני עדות המזרח ורב קהילת "יד יוסף" בפלטבוש, והעלה בפני המשתתפים את החשיבות של מסעם של גדולי ישראל לארץ מרחקים והופעתם בעירם. רבי דוד ביאר את מאמרו ז"ל על הפסוק במלאכי "כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ד' צבקות הוא", ש"אם הרב דומה למלאך ד' צבקות, תורה יבקשו מפיהו, כי מלאך פירושו גם שליח, וגדולי ישראל הם שלוחיו של מקום, והם ממלאים שליחותם נאמנה. ומי שבא לעזרת ד' בגיבורים לסייע להם במפעלם, הרי הוא משלים רצונו של מקום ונעשה שותף עם מרנן ורבנן במילוי שליחותם".

לאחר מכן, עלה רבינו מרן הגר"ד לנדו שליט"א לשאת את משא הערב. קודם שהחל לשאת דבריו, פרצה כמנהג המקום, שירת "אשורר שירה לכבוד התורה". אמת מה נהדר היה לראות את התאחדות שבטי ישראל יחדיו, כשמרן שליט"א ניענע בידיו לקצב השירה והציבור נעמד על רגליו לשורר לכבודו של רבינו שליט"א, לשורר לכבוד התורה.

מרן שליט"א פתח את דבריו בהזכירו את רבם ומאורם שליט"א של קהילות עדות בארה"ב, הגאון הגדול רבי יוסף הררי רפול שליט"א ראש מוסדות "עטרת תורה", אשר היה מידידו מנוער של רבינו מרן שליט"א בישיבת פוניבז'. "ברשות כל המשתתפים כאן, וברשות נכבדי הקהילה החאלבית שעומדת בראשות ידידי מנוער כבר לפני 70 שנה כשלמדנו בישיבת פוניבז' ביחד והיינו ידידים טובים, הגאון הגדול רבי יוסף רפול שליט"א, רבינו הנערץ, שלא זכינו שישתתף עמנו כאן".

"אני רוצה לספר מה קורה בארץ: כבר דברו כאן שבארץ ישראל שלטונות הרשע, בתי המשפט וערכאות הרשע ששונאים לומדי תורה, רודפים אותם בכל הרדיפות והורידו את הבסיס העיקרי של תקציב הישיבות ועוד גזירות על גבי גזירות. הישיבות והכוללים קורסים. כבר נסגרו כוללים וראשי הישיבות לא יודעים איך להמשיך. אז החלטנו בארץ לבוא לכאן לבקש מכם שתפתחו קרן. תחזירו את מה שהם לקחו! אנא תמלאו את החסר! עם ישראל לא יכול בלי תורת ישראל, זה הכל תלוי אחד בשני. כל הישיבות סובלות, מכל החוגים. אנא, מלאו את החסר".

"אני מודה לכולם שתרמו את התרומות הגדולות שזה ימלא את כל מה שלקחו מאיתנו, את מה שגזלו השונאים הגדולים, ראשי שלטון הרשע ובתי המשפט הרשעים. לא נעים לומר כך, אבל זו האמת. הם לא יכולים לראות את לומדי התורה, וכמו שאתם אוהבים את לומדי התורה כך הם שונאים אותם".

"אנו מודים על ההשתתפות שלכם, וכפי ששמעתי מכאן ומשאר המקומות, אתם תמלאו את החסר. ואני רוצה להגיד עוד משהו: כל זה לא על חשבון מה שעשיתם עד עכשיו. כל אחד עם התרומות שלו, עם הנתינות שלו, מה שהוא נתן, ימשיך, זה לא על

חשבון זה, אין לחשב 'אם נתתי כאן אני לא צריך לשם, כי זה שני דברים נפרדים'."

וכאן רבינו מרן שליט"א לא יכול היה לכלוא את רגשותיו, וכשדמעות טהורות הציפו את עיניו וקולו נשנק בבכי, זעק: "אחינו בית ישראל, הצילו הצילו, והשם ישלח לכם כל טוב".

קולו הסדוק שבקע מלב שבור בסיום דבריו, היכה כמכת ברק שהעבירה זרם חשמלי בגיוסם של הנוכחים. הציבור שכבר מלכתחילה היה ער למצוקת עולם הישיבות, קיבל תוספת הבנה עד היכן הדברים מגיעים, כשגאון ישראל וזקן הדור מתקשה לסיים משפט מרוב צער וכאב על גורל אחב"י יושבי אהלי תורה. כשאבא בוכה, מי מהילדים ישאר אדיש? כשאבי הישיבות נקרע מדאגה וכאב, מי לא יושיט יד מלאה להעלות ארוכה למכתם של לומדי התורה? כאב ותקוה נמהלו זה בזה. עיני הנוכחים אמרו את הכל, את הקול. פה ושם נראו אנשי עסקים "קשוחים" ביומיומם שידועים לשמור על ארשת תמה, מקנחים דמעה בחשאי.

מנחה הערב החל להקריא את התרומות שנכנסו, 5 מיליון, מיליון פה ומיליון שם, מאתיים חמישים אלף, מאה אלף... ניכר היה כי גדולי ישראל שהרחיקו נדוד לתוך פרדס של עצי חיים המחזיקים בה, מצאו ידידים נאמנים באמריקה, ידידים אשר לב יהודי פועם בקרבם, והם מוכנים ללכת מעל ומעבר כדי להשלים את החסר, ולדאוג את דאגת עולם הישיבות בארץ הקודש.

היה זה אות סיום למשא ומסע בן ארבעה ימים, להשמיע את האזעקה העולה והיורדת, אל מול מבול הבליסטראות והחיצים המופנים כלפי כל קדשי ישראל, ובראש ובראשונה על לומדי ועמלי התורה. זאת בשל רצונם וזממם של שולחי החיצים לכפות על לומדי לשנות את אורחות חייהם ולנתקם ממקור חיותם מספסלי בתי המדרשות, ובד בבד להניף את חרב הכורת רח"ל על קיומם של מוסדות התורה והאברכים, במניעת פת לחמם ואפשרות קיומם הבסיסי.

החומה הבצורה אל מול כל הגזירות הקשות מתגלית בארץ הקודש גופא על ידי רבבות עמלי התורה שלא שתים אל לבם לכל המצב, וממשיכים להיות שקועים וספונים באהלי תורה כיריעות שלמה. במקביל, הטיח והבריחים של החומה נבנו מנדיבות לבם של הנגידים בעם, שלבם פתוח וער לכל דבר שבקדושה, ונענו לקול זעקת התורה שנשמעה ברמה מפי רבותינו שבארץ ישראל ובראשם רבינו מרן שליט"א, שטלטלה את רוחם והביאתם ליצוק כלי זהב וכסף אל החזקת וביצור החומות, לבל יפגעו בהם זדים. בזכותם יוכל להמשיך עולם התורה לפרוח ולשגשג, על אפס וחמתם של כל חורשי רעתה.

זמן קצר לאחר סיום המסע, עשה מטוס את דרכו בין שמים וארץ, מעל העננים ומעל האטלנטי, בדרכו לארץ הקודש. תם המסע אך נשלם רק פרק הפתיחה המזהיר בספר דברי הימים שעולם התורה יכתוב... המילה שתחזור ותופיע בו פעם אחר פעם היא "הצילו, ראטעוועט". שאגת הארי הזקן תמשיך להדהד בין יבשות וקולה ילפף נדיבי לב אך ירדוף וישיג את מניפי החרב על בית המדרש, ולא יחדל. גם רעש מנועי המטוס לא הצליח להחניק את זעקת "הצילו", שבתא הנוסעים ישב רבינו מרן שליט"א עם גמרתו וכתביו שקוע בריחתא דאורייתא עם המשגיח הגאון הצדיק רבי דן סגל שליט"א ואצבעו חותרת באויר. "ויחזור לתלמודו". כששני גדולי ישראל צוללים במעמקי התורה שלהצלחה יצאו למסע מפרך, אין בג"ץ ואין גזירות, וגם אין דינרים ואין מגביות. יש רק תורת פיך הטובה מאלפי זהב וכסף, והיא, תורת ד' תמימה, זו שמביאה נהרה בעיניהם.

זה לא רק היה בחינה של "ויחזור לתלמודו", אלא שעור כללי במסירות נפש, כאשר מלבד המסירות הנפש הפיזית שנתגלתה במסעו של רבינו מרן שליט"א ממרומי גילו ד' יאריך ימי ושנותיו בטוב ובנעימים. הייתה זו גם מסירות דעת עילאית עליה סיפר המשגיח הגאון הצדיק שליט"א, במשא לפני המוני בני טורונטו על בימת הכבוד שהוכנה במקום שבו הייתה אמורה להיערך הקבלת פני מרנן ורבנן שליט"א, שתוכננה ובוטלה בשל אילוצי הלוח זמנים. וכך היו דבריו:

"שמענו קודם את ראש הישיבה מרן רבי דב שליט"א שאומר שהמסע הזה קשה לו מאוד. אתם בטוחים שהוא דיבר על הקושי הגופני שיש ליהודי בגילו לעשות מסע כזה לעבור ממקום למקום. אבל אני רואה משהו אחר. אני כבר נמצא איתו כמה ימים כל הזמן. אני רואה את הקושי הרוחני שיש לו ועליו הוא מדבר. יהודי שכל הזמן לומד, וכעת נודד ממקום למקום בשביל התורה. אני רואה כמה זה קשה לו שבמקום ללמוד, במקום למסור שיעורים הוא צריך להסתובב כאן. ובמסירות נפשו נותן למען עולם התורה".

שיגם ושיחם במטוס ב"פרפראות לתורה", ותמונתם שהונצחה ע"י מצלמה פולשנית שהעבירה את הריחתא דאורייתא ואת נביעת מעיין החיות של עולם התורה העולה על גדותיו בפלפולא דאורייתא, שלחו מסר אל היכלי המשפט וכל מרשיעי הברית: כאשר תענו אותו כן ירבה וכן יפרוץ.

12 שעות אחרי, מטוס ההצלה נחת בארץ הקודש אחר הצהריים. רבינו מרן שליט"א ושאר חברי המשלחת, שבו לחון את עפר הארץ. הם שבו ממחוזות העושר והעסקים לקיתונם הצר, להתרפק על הגמרא האהובה שלהם שהיא כל עולמם. עוד עמקות בסוגיא באהלי טהרות זרעים ושבט שיפצו את המעינות בכל תפוצות ישראל. עוד שיעור כללי ישוב ויאמר בשיבה הקדושה. עוד עמלי תורה יזכו לשוב ולשטוח את קושיותיהם וספיקותיהם בעומקא דשמעתא. והעוסקים בצרכי ציבור יקבלו את דעת התורה וההכרעה הברורה בדרך אשר ילכו בה. עוד ועד של המשגיח הגאון הצדיק שליט"א שיכה בקודקודם של עמלי תורה ויאמר להם "גדל".

ומהצד משקיפים המלווים העומדים הכן לכל צרכיהם של רבותינו, ובפיהם עולה ומתנגנת השירה העתיקה שמזדמרת ובוקעת דבר יום ביומו בבתי המדרשות ובהיכלי התורה, הפסוק הנצחי והאמירה של התנא רבי יוסי בן קיסמא: "טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף", יחד עם שירת הפיוט המלבב שמזומר בשמחת תורה בבתי הכנסיות: "אין שמירה כתורה ואין תומכיה כישראל, מפי קל מפי קל יבורך ישראל".

המטוס נחת, ו"אותה שעה" זמן סדר ב' היה בהיכלי הישיבות והכוללים, שם געשו ורתחו בהויות אביי ורבא, ושום דבר לא יעצור זאת. קול התורה לא חדל להדהד.

(ייש"כ למערכת יתד נאמן על העזרה בהכנת היומן)

פרשת קרח

דיני חזרה

סעודת ליל שבת

כלי שבו תבשיל שהוסר מעל גבי הפלטה או הבלע"ך בשבת, מותר להחזירו רק אם התקיימו התנאים הבאים : **א.** שהתבשיל שבתוך הסיר מבושל כל צרכו. **ב.** שהתבשיל יהיה חם, שאם התבשיל שהוסר מעל האש הצטנן לגמרי אסור להחזירו [גם בדבר יבש]. **ג.** שבעת שמסיר את הכלי יהיה בדעתו להחזירו. **ד.** שלא יניח את הכלי אלא יחזיקו בידו [ואפשר להניח את הכלי על גבי השולחן, ובלבד שימשיך להחזיק בכלי עד שיחזירו על גבי האש]. **ה.** שהאש שעל גבה מחזיר את הסיר תהיה מכוסה (ש"כ פ"א סק"כ).

סעודת יום שבת

א. בשעת הצורך אפשר להקל ולהחזיר את הסיר לאש במקרים הבאים : **א.** אם הניח את הסיר על גבי שולחן או כסא מבלי להחזיק בו, ובתנאי שהיה בדעתו להחזירו על גבי האש [ובלבד שהאוכל מבושל כל צרכו ועודנו קצת חם]. **ב.** אם מחזיק את הכלי בידו גם אם לא היה בדעתו להחזירו על גבי האש [ובלבד שהאוכל מבושל כל צרכו ועודנו קצת חם] (ש"כ פ"א ס"ק כ"א). **ג.** אם הוציא את הסיר מהאש והניחו על גבי השולחן ולא היה בדעתו להחזירו, בשעת צורך גדול כגון שאם לא יחזירו על גבי האש לא יהיה לו מאכל חם בשבת, בדיעבד אם האוכל שבכלי מבושל כל צרכו ולא נצטנן לגמרי מותר להחזירו לבלע"ך או הפלטה (ש"כ ס"ק כז). **ב.** שתי סירים העומדים על הבלע"ך ובאחד נמצא תבשיל המיועד לסעודת ליל שבת, ובשני תבשיל המיועד לסעודת הבוקר, וטעה והסיר בערב את הסיר עם התבשיל המיועד לסעודת הבוקר, מותר להחזירו לבלע"ך ובתנאי שהאוכל שבסיר מבושל כל צרכו ולא נצטנן לגמרי [גם אם יש בו דבר לח (לדעת הרמ"א ש"ח סט"ו, ולדעת השו"ע י"ט להחמיר)] (ש"כ פ"א ס"ק כג).

סעודה שלישית

א. אם כבתה הלהבה בשבת מותר לקחת את הסירים ולתתם על גבי בלע"ך אחר, ובלבד שהאוכל מבושל כל צרכו ועודנו קצת חם (ש"כ ס"ק כז). **ב.** פלטה חשמלית המיוחדת לשבת שאין רגילים לבשל עליה בימות החול, וגם אי אפשר להגדיל את מידת החום שלה, אין צורך לכסתה, ומותר להשהות עליה אוכל מערב שבת וגם מותר להחזיר עליה את הסירים [ובלבד שיקפיד על כל התנאים הנזכרים] (ש"כ).

וארטיס לפרשת שבוע

טז א. ויקח קרח וגו' ואון בן פלת בני ראובן. בראשית:
ראה שמואל יוצא ממנו. דהיינו שקרח ראה ששמואל ייצא ממנו ולכך חלק על משה. ויש להקשות מה הוא ראה בזה? אומר ר"י איבשיץ זצ"ל, יש מחלוקת בגמ' בחגיגה את מי ממנים פרנס על הציבור, שיטה ראשונה: רק מי שהגיע לגיל 50. ושיטה שניה אפילו לפני חמישים - אם למד כל התורה. וקורא הרי היה לפני גיל 50 כי הוא היה מנושאי הארון (שהו בגיל 30-50), ולפי שיטה א' הוא לא ראוי למלוכה, לכן הביא ראייה משמואל שמלך 11 שנה ומת בגיל 52 א"כ חזינן כשיטה ב. **עוד י"ל** ע"פ יומא כב אין ממנים פרנס על הציבור אלא קופה של שרצים מאחוריו, ומשה היה לו דופי כי עמרם נשא דודתו שעתידיה תורה לאוסרה, אבל קרח שפך היה מה ראה להתמנות הרי הוא היה נקי. וי"ל שראה את שמואל שגם היה נקי, ולא ידע ששמואל לא נקי כי יש לו את הקופה של קרח מאחוריו.

טז ב. ויקומו מלפני משה. ולהלן פסוק ג כתוב ויקהלו. י"ל דהטעם שקמו בשביל שהעלילו על משה שעבר על אשת איש. והנה מצוי ביבמות דניתן לסמוך על קול שיוצא רק כשאין לאדם שיוצא עליו קול שונאים, וכאן הם קמו בשביל להראות שהם לא שונאים את משה ובכדי שיאמינו למשה שהם אומרים על משה הם קמו מלפניו להראות אהבה. צמח דוד.

טז ב. ויקומו מלפני משה וגו' נשיאי עדה קראי מועד אנשי שם. ודרשו חז"ל (סנהדרין קי). קראי מועד שהיו יודעים לעבר שנים, ולקבוע חודשים. הטעם שהוצרך לכאלו אנשים, אומר רבי יונתן איבשיץ זצ"ל, ע"פ הגמ' שם, שבאותו הזמן שקרח התווכח עם משה, באו השמש והירח לפני הקב"ה וא"ל אם אתה לא דואג שמשה יצאנו לא נעשה מלאכתנו. וקשה מה הם התערבו על ריב לא להם? אלא י"ל דידוע שבשעת בריאתה אמרה הלבנה לקב"ה, אין 2 מלכים משתמשים בכתר 1, א"ל הקב"ה לכו ומעט עמך. ולפי"ז הכל מובן, טענת קרח הייתה שלא צריך להסתפק במנהיג 1 לדור, אפשר גם 2, ומה תשאל, הרי השמש לא יכולה ביחד עם הירח דהרי ישראל קובעים לפי שנת הלבנה, ועכו"ם לשנת החמה, ענה קרח, אמנם בירח מונים את החודשים, אבל בשמש מעברים את השנים, וא"כ גם בישראל יכולים שלוש 2 מלכים. ומתורץ למעלה השמש והירח התערבו במריבה כי הירח טענה שאם קרח צודק שיחזירו אותה לגדולתה. וגם מובן מה הטעם שקרח הביא בקיאים בעיבור ובקביעת החודש.

טז ג. כי כל העדה כולם קדושים. פרש"י (מהמדרש) כולם שמעו דברים בסניף מפי הגבורה וגו' אנכי ה' אלוהיך. יש להקשות בשב"מ הוצרך לומר מה שמעו וכו', ועו"ק למה נכפל כל העדה כולם? וי"ל דהנה יש להקשות מני"ל לקרח שכל העדה כולם קדושים אולי יש מי שלא קדוש, ועו"ז י"ל שכולם שמעו דברים מסיני, וזה וודאי שכולם שמעו כי אם היה חסר מכלל ישראל אפי' אחד אז לא היה אפשר לקבל את התורה כמבואר בחז"ל וילקו"ש יתרו רמז רפ). והטעם ששמעו קרח כי כל העדה כולם הרי כבר אמר כל י"ל שמצינו בפי"ז א"י תקפג ג על מה שאומרים בתפילה ברי"ה מלך על כל העולם כולו, ולמה כופלים גם כל העולם וגם כולו, כי כל יכול להיות גם רוב ולכן מוסיפים כולו לומר שכולו בלתי רוב, וזה מה שאמר קרח כי העדה כולה ואין אחד שלא. בניין אריאל.

טז ד. וישמע משה ויפול על פניו. אמרו חז"ל (מו"ק יח.) שחשדוהו למשה באשת איש, וכל אחד קנא לאשתו ממש כמש"כ ויקנאו למשה במחנה. ותימא גדולה לאיזה שפל הם הגיעו, האם היה להם חשש שמשה עובר על איסור אשת איש? וי"ל שהם פחדו מתקדים אשת און בן פלת שאשתו הצילה אותו, הם אמרו לעצמם מה נעשה שלא יקרה לנו כזה דבר שמשה לא ילך לדבר עם נשותינו ואז הנשים שלנו ישכנעו אותנו. הם מצאו פתרון, הם קינאו לנשותיהם ממש וכך משה לא יוכל לדבר אותן ביחידות. אבל הא פשיטא שהם לא באמת חשדו אותו בנכד.

טז ה. בוקר וידוע ה' את אשר לו. רבים נתקשו למה אמר שימתינו עד הבוקר? וי"ל דהנה על הפסוק אל תפן אל מנחתם ביקש משה שגם חלקם בתמידי ציבור לא יתקבל לרצון והאש לא תאכלנו, והנה הרי תמיד של שחר כבר נקרב בזמנו היום, מה שנשאר זה תמיד של בין הערביים שזמנו כל הלילה, וא"כ אמר משה עד הבוקר לא נוכל לדעת האם הקב"ה רוצה אותם כי עדיין לא עבר הזמן שאמור הקרבן לעלות לרצון, ורק בבוקר כשנראה שלא התקבל הקרבן ולא נשרף רק אז

נדע שהקב"ה לא רוצה אותם, ולכך חיכה לבוקר. כותנות אור.

טז ו. זאת עשו קחו לכם מחתות. וברש"י מחתות שחותין בהם גחלים ויש להם בית יד. יש להקשות המילה מחתות מוזכרת בתורה כבר בחומש שמות וביקרא ושם לא מצוינו שרש"י הסביר ד"ז, למה כאן רש"י נזכר להסביר את זה. וי"ל דלקמן ריש פרק י' הקב"ה ציווה שיקחו את המחתות ויעשו אותם ריקועי פחים ציפוי למזבח, והגמ' במנחות צט לומדת מזה שמעלין בקודש דבתחילה היו תשמישי מזבח ועכשיו גופו של מזבח. והיה קשה לרש"י האגם קודם היו המחתות גופו של מזבח שהרי את הקטורת הקטירו בתוך המחתות (וימא מו). ובתוס' שם ובפסד מקומות) והמחתה היא הרי באה במקום מזבח הקטורת. ועו"ז רש"י כאן בא לתרץ דמ"מ היתה כאן העלאה בקודש דיש להם בית יד, והבית יד של המחתות לא שימשו כמזבח ומזה ילפינן דמעלין בקודש.

טז ז. רב לכם בני לוי. איתא בסוטה יג. דמשום שאמר משה רב לכם בני לוי, ע"כ נאמר לו רב לך על תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה ונמנע ממנו להיכנס לארץ. וקשה במה חטא כשאמר להם רב לכם בני לוי? ועוד מה המידה כנגד מידה כאן? וי"ל ע"פ המדרש שאמר משה רב לכם בני לוי, היינו שגדולת הלוויים חשובה מכהנים, והנה אמרו חז"ל שבשביל שמשה סירב בסנה שבעה ימים ללכת בשליחותו של הקב"ה הוא נענש, ומה עונשו? חד אמר שהוא היה ראוי לכהונה ואז הקב"ה הוריד לו את הכהונה, וחד אמר שהיה ראוי שהוא יכניס את בני"ל לארץ וכעת הוא נענש שלא יכניס. ולפי"ז י"ל כיוון שמשה טען רב לכם בני לוי היינו שלוי יותר חשוב מכהונה, ע"כ מה שמשה לא קיבל כהונה זה לא עונש, א"כ העונש חייב להיות שהוא יימנע מלהיכנס לארץ.

טז יא. ואהרן הוא כי תלינו עליו. יש לומר שמרומז את דינא דעירובין סה: ששם כתוב דבג' דברים אדם ניכר בכוסו בכיסו ובכסו. והנה אהרן א"א לבוהנו בכוסו כי כהן אסור ביין, ובכיסו נמי א"א לבדקו כי נאמר בהלכה (וימא יח.) גדלוהו משל אחיו והיינו שהוא צריך להיות עשיר, ובמה כן ניתן לבדקו, בכעסו, ועו"ז עמ' ואהרן מה הוא, איך יודעים מה אהרן כי תלינו עליו כשתכעיסו אותו אז תגלו מה הוא. רבי מאיר אריק.

טז יב. וישלח משה לקרא לדתן ואבירים. וברש"י מכאן שאין מחזיקים במחלוקת, שהיה משה מחזר אחריהם להשלימם בדברי שלום. וצריך להבין וודאי שאין מחזיקים במחלוקת ומה צריך ברותא לזה, ועוד אם משה עשה מעבר לכך, הוא ניסה לפייס והול"ל רק דיש לחזר אחר בעלי מחלוקת לשלום. וי"ל, אומר החת"ס, דהנה דתן ואבירים מצוינו ג"פ שהוחזקו לבעלי מחלוקת, הראשון בהריגת המצרי שמות ב יד. השני שמות ה כא הבאשתם את ריחן, והשלישי כאן אצל קרח, וכיוון שיש להם חזקה של בעלי מחלוקת היה צד שמשה לא יצטרך לחזר אחריהם, כי הם כבר הוחזקו כבעלי מחלוקת, קמ"ל שאין חזקה להיות בעל מחלוקת וזה כוונת רש"י מכאן שאין מחזיקים במחלוקת.

טז יד. העיני האנשים ההם נתקר לא נעלה. פרש"י אפילו את שולח לנקר עינינו אם לא נעלה אליך, אנחנו לא נעלה. ויש להבין למה נקטו דווקא נקירת עיניים ולא עונש אחר שנעשה להם כדי שיעלו? שתי תשובות נאמרו בדבר. א. ע"פ חגיגה ג. במעשה שלרבי יוחנן בן ברוקא שנשאל ע"י רבי יהושע מה למדו היום, ובתחילה אמרו לו תלמידך אנחנו ומימך אנו שותים, ולבסוף אמרו לו מה למדו. ומבואר שגמ' בע"ב שהטעם שלא אמרו לו מיד משום מעשה שהיה עם רבי יוסי כן דורמסקית, שנשאל ג"כ מה למד, וענה מיד ובגלל שענה מיד יצאו עיניו ממקומם ונפלו לו לתוך ידו משום שהורה הלכה בפני רבו ע"פ רש"י והמהרש"א שם, וא"כ זה מה שאמרו קרח ועדתו גם אם ינקר עיניו בעקבות זה שאתה טוען שאתה רבינו ואנו מורים הוראות בפניך, לא נעלה. ועוד י"ל שרמ"ח אברים הם כנגד רמ"ח מצוות עשה, והעניינים הם כנגד מצוות ציצית דכתיב וראיתם אותו, וא"כ כאן שכפרו במצוות ציצית מן הראוי שנקרו עיניהם, ולכך אמרו העיני האנשים נתקר.

טז טו. ויחר למשה וגו' ויאמר אל ה' אל תפן אל מנחתם. לא חמור אחד מהם שנאמר ולא הרעותי את אחד מהם. קשה א. למה לא מחל על עלבונם, וביקש שהקב"ה לא יקבל את תשובתם, הרי מחוייבים אנו למחול (ועיין בשו"ע על עיו"כ). ועוד מה הקשר לא

פרשת קרח תשפ"ד

חמור אחד מהם נשאתי. י"ל דהמוציא ש"ר על חבירו אינו חייב למחול לו, ואומר המג"א בגלל שבנ"א חושבים שזה אמת כיון שלא חושדים אדם במה שאין בו, ומוסיפים הפוסקים שזה הכל רק אם אין לו שונאים, אבל כשיש לו שונאים, השומעים לא מאמינים כי תולים את השמועה מחשונאים ואז יש כפרה. ואומרת הגמ' שהכפרה זו הקטורת. וא"כ י"ל שמשה אמר לקב"ה כך, אל תפן אל הקטורת שלהם, כי ההוצאת ש"ר שלהם התקבלה לפני השומעים, כי אין לי שונאים שהרי לא חמור אחד מהם נשאתי ולא הרעותי לאף אחד מהם.

טז יז. ואם בריא יבא ה' ופצתה האדמה את פיה ובלעה אותם וגו' וידעתם כי ניאצו האנשים האלה את ה'. ויש להקשות היכן מצוינו שהאנשים ניאצו את ה'? וי"ל ע"פ הגמ' את ה' לרבות ת"ח, ות"ח הם ניאצו המון. וזמ"ש כי ניאצו את ה'.

יז ו. ויולנו כל עדת ישראל על משה ואהרן ויאמרו אתם המיתים את קהל ה'. ויהי בהקהל העדה...ויפנו אל אהל מועד והנה כסו הענן... וירא כבוד ה'. שתי קושיות נשאלות כאן, מה היה הצד של עם ישראל שמשה הרג את קרח ועדתו, האם הם לא ראו איך הם מתו? ועו"ק מה זה ההמשך, ויפנו אל אהל מועד? וי"ל, אומר החת"ס, דטענת עם ישראל היתה, שבגלל שלא מחלתם לקרח ועדתו את מותו. והנה איתא בגמ' שבת קמ"ט כל שחברו נענש על ידו אין מכניסים אותו במחיצתו של הקב"ה, ואם העונש של קרח היה בגללם לא היה נראה כבוד ה' באהל מועד...ולכן מיד הם נכנסו לאהל מועד להראות קבל עם ועולם שהעונש לא היה בגלל חוסר המחילה שלהם. ומובן ג"כ למה הוצרך שמשה אהרן יפרח וזה יהיה לאות וסימן כי בו בחר ה', הא בלא"ה כבר ראו כולם שה' בחר בו מזה שקרח ועדתו נבלעו. ולנ"ל י"ל שהיה צד שאהרן גרם למיתתם וא"כ אינו בדין שיעבוד וזה הקמ"ל בפריחת מטה אהרן.

יז יא. ויאמר משה אל אהרן וגו' והולך מהרה אל העדה וכפר עליהם כי יצא הקצף. קשה למה הוצרך ללכת בניהם ולא מספיק שיקטיר את הקטורת במקומו? וי"ל דהנה הרמב"ן כתב דלאחר חטא קרח ועדתו כתוב הרומז מתוך העדה שהקב"ה אמר למשה שיבדיל עצמו מהעדה ורק אח"כ יכלה אותם, אף שהקב"ה יכול להבחין ולהרוג את הרשעים גם כשהם מעורבים בין הצדיקים זה משום שרצה לכבד את הצדיקים למען ידעו שכל זמן שהם עמהם לא תבוא המגפה שם כי אין הדבר לכבודם של צדיקים לעמוד בין המתים הטמאים. וא"כ לפי"ז מובן למה אהרן הלך בתוך העדה בשביל להיות בטוח שהמגיפה תעצר כי הקב"ה חס על כבודו ולא יעמידו עם המתים, וכך היה ויעמוד בין המתים ובין החיים ותעצר המגיפה. ראיתי.

יח טו. כל פטר רחם לכל בשר אשר יקריבו לה' וגו' אך פדה תפדה את בכור האדם ואת בכור בהמה הטמאה תפדה. יש לעיין מדוע אצל האדם נכפל פעמיים ענין הפדיון פדה תפדה, ואילו בבכור בהמה נאמר רק פעם אחת תפדה. וי"ל דמבואר בסופ"ק דבכורות דאם הפרשי בכור בהמה טמאה ונאבד אינו חייב באחריותו, אבל בכור אדם, אם הפרשי ונאבד חייב באחריותו. ולפיכך בבכור אדם נאמר פדה תפדה דפעמים צריך אתה לפדות פדיון אחר פדיון, אבל בבמה טמאה לא נאמר אלא פ"א, כי לעולם א"צ יותר מפדיון אחד. לוח ארז.

יח כז. ונחשב לכם תרומתכם וגו' כן תרימו גם אתם. איתא בשו"ת מהר"ט דהפרשת תרומה הוא מילי, והנה מילי לא ממסרן לשלוח, והטעם שמהני שליחות בתרומה הוא משום שתרומה איתא במחשבה, וא"כ י"ל בכוונת הפסוק ונחשב לכם תרומתכם ומשום הא כן תרימו גם אתם וי'ם לרבות שלוחכם. ויובן גם מה הכוונה כן תרימו גם אתם, שלכאורה המילה כן מיותרת ולפי"מ שאמרנו א"ש שהכוונה בגלל שנחשב לכם תרומתכם לכן תרימו ע"י שליח. חלק חובא בחת"ס.

יח כח. כן תרימו גם אתם תרומת ה' מכל מעשרותיכם אשר תיקחו מאת בני ישראל ונתתם ממנו את תרומת ה' לאהרן הכהן. וקשה דלכאורה ונתתם ממנו הוא מיותר כי הרי הרימו תרומתו ה', וממילא הם נותנים ממנו, ובשב"מ נכתב ד"ז? וי"ל דאיתא בעירובין סג. כל הנותן מתנותיו לכהן אחד מביא רעב לעולם. וזה מה שנאמר כאן: ונתתם ממנו ולא את כולו לאהרן כי אסור לתת לכהן אחד הכל.

בגנות המחלוקת

בפרשת קרח התורה מספרת על בעל המחלוקת הראשון שהיה בעם ישראל ועל העונש הגדול במיתה המשונה שנענשו שם אפי' יונקי שדים, והזהרנו בלאו מיוחד ולא תהיה כקרח ועדתו. ואמרנו הז"ל כי פרשה זו נצרכת לכל דור ודור שהמחלוקת פורצת בו כמו שכתוב ובני קרח לא מתו, והכוונה היא שבכל דור ודור הם פורצים במחלוקות חדשות, וזה הכוונה שהם לא מתו. ומפורסמים דברי הרמב"ם באגרת המוסר שבה הוא כותב לבנו: אל תשקצו את נפשותיכם במחלוקת המכלה את הגוף והנפש והממון. וראיתי לבנים שהשחירו ומשפחות נסחפו ועיירות גדולות נתערערו וכו' לכן שנאו את המחלוקת ונוסו ממניה והתרחקו מכל אוהביה וכו' פן תספו בכל אשר להם. והשל"ה כותב שמחלוקת אחת דוחה מאה פרנסות. וכשנאדם נמצא במחלוקת, גם אם הוא ימות הוא לא יודה בטעותו. וידועים דברי הגר"ח שמואלביץ שבשעת מחלוקת אדם מאבד את הראש ושיקול הדעת שלו לא קיים בכלל. ולכן מחלוקת זה כל כך חמור שעדיף לבטל הלכות בשי"ע העיקר לא להגיע לידי מחלוקות. **החפץ חיים** במחלוקת שהיו בראדן הוא ברם מחזיק בטענה שכשיש אש צריך לברוח ולהציל כל מה שנשאר. ובצוואתו לא כתב כלום בגנות לשה"י, אלא רק להתרחק ממחלוקת כמו מאש. סיפר רבי ירוחם ליבוביץ שכינה במשרה תורנית בראדן ולימים פרצה שם מחלוקת והחפץ חיים אמר לו לברוח והוא רק ירוויח מזה, וכך הוא עשה, ורבי ירוחם זכה להיות במיר ולהעמיד תלמידים גאוני עולם גדולי ראשי הישיבות של הדור הקודם רבי חיים שמואלביץ רבי דוד פוברסקי ועוד מגאוני הדורות שרבי ירוחם היה להם כרסב המובהק. הרב שטיינמן סיפר שהוא למד בישיבה של האמרי משה באירופה ולימים החלה בעורש שם אש המחלוקת, הרב שטיינמן ועוד מספר בחורים עזבו את הישיבה וכל מי שנשאר שם במחלוקת נהרג בשואה רק מי שברח ניצל.

וממחלוקת לא מרויחים כלום רק יוצאים פצועים כל הצדדים, וכתב הגר"א באגרת זכור את הראשונים אשר היו לפנינו ואל אהבתם ונגנאלם כבר אבדה. **ומספר הרב דסלי** מעשה שהיה בגיוגאל, עדת זאבים רעבה חיפשה מזון, וימצאו נבלת חיה קטנה מושלכת בדרכם, ויקפצו עליה מבוהלים ודחופים אבל לא יכלו לאכול טרפם כי כל אחד קפץ ע"י חברו מבלי לוותר על נתח בשר לרעהו, וכך נשכו זה את זה וילחמו זה בזה על חתיכת נבילה עד אשר נפלו כולם פצועים על השלג חסרי אונים, וחלקם הגדול ג"כ הפכו לנבלות ורק אחדים מהגיבורים שבהם הצליחו לשים שיניהם בנבלה, ולאחר רגע גם אלו הנשארים החלו להילחם זה בזה ולנשוק אחד את רעהו עד שאחד גנב את הנבילה ויונס כל עוד רוח חיים באפו. מסיים הרב דסלי, אותו גנב "מאוש" רץ רחוק וכל הדרך מלא דם זב מגופו ומפצעיו, ושאר הזאבים רובם מתו על קידוש הנבילה והשאר היו מדממים ופצועים אנוש ומה הועילו במלחמתם. זה בעלי מחלוקת שגם המנצח יוצא חבול ומחובל. וכבר אמר פעם רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל לאיזה ישיבה שהיה בה מחלוקת גדולה וז"ל: כל בעלי מחלוקות מתו במיתות משונות. ורבי שלמה מזוועיל היה אומר שבעלי מחלוקות אין להם מנוחה בעולם העליון, ורבי חיים קנייבסקי מביא את הסיפור שהיה עם החזו"א שנשמה מיוסרת הגיעה אליו לבקש תיקון לנשמתה הדוויה והסיבה לכך היא שהוא הרבה במחלוקת במקום מגורי החזו"א בצעירותו, ויש ע"כ מכתב באגרות חזו"א שהוא מצייץ שם בקצרה על הנשמה המיוסרת שהגיעה לבקש תיקון לנפש עיי"ש. וזאת מלבד זה שאנו רואים את אלו הבעלי מחלוקות אידן אין להם שלמות הנפש בעולם הזה והם עוברים מצרה לצרה, והאחרונות קשות מהראשונות, אז שומה עלינו לברוח כמה שיותר מהמחלוקות, כדי שנרויח גם בזה וגם בבא. **ומחלוקת לשם שמים** הכוונה שחוף מהויכוח מהעניין עליו מתווכחים, בשאר העניינים גם ממשכיכים לאהוב וללכד זה את זה, והוא לא משולחב וחס להילחם כל הזמן עם השני, ובמחלוקת לשי"ש כל העת רק יגדיל הצד שלו ולא יתלוצץ וידבר נגד הצד השני ורק אז הוא מחלוקת לשי"ש. נביא להלן סיפורים נוספים כמה גדולי ישראל ברחו מאש המחלוקת ולבסוף ניצלו ממוות רח"ל.

בשנת תרפ"ו הגיע בעל אש דת מאזורוב לאמריקה. הוא השתכן בדירה ברובע ברונקס, התקופה

הראשונה באמריקה היתה קשה מנושא הוא עצמו התחמם באור תלמודו מצא את אושרו בתורתו אבל בביתו שררה דחקות נוראה, לא אחת רעבו ללחם, אשתו ושלוש בנותיו הצעירות סבלו על הקור העז, שכן לא היה לו כסף לחימום הדירה. לאט לאט אנשים גילו את האור הבוקע מחדרו ספון הספרים, את האור הזורח מענינו את עצותיו הנפלאות ואת ברכותיו שהתקיימו, ולכך עלו ובאו להתברך ברפואה, להיוועץ בענייני עסק, לקבל הדרכה בלימוד תורה ובעבודת ה', רבנים באו לפלפל בלימוד תורה קהילה קשי יום באו להסיח את מרי לבם. יהודי נכבד נכנס, ביקש להיוועץ בעניינו, הוא מוותיקי התושבים בשכונה פלוגית, ממקימי בית הכנסת המפואר, בכמה דמים עלה להם, תרתי משמע - משאבים ומאמצים. עכשיו ברוך ה' בית הכנסת כלול בהדרו, התגבשה המוכתר בלתי מעורער. אבל לאחרונה הצטרפו מתפללים חדשים ומבקשים לשנות סדרים. התעוררה תסיסה והעמידו מועמד מתחרה, פתחו במסע לחישות, טענות וקובלות, מטילים דופי ביושרו, מזלזלים במסירותו, מתכחשים לתפארת עברו, מבקשים לגמול רעה תחת טובה, גורמים לו עגמת נפש שלא תשוער. הרבי נאנח עימו. מבין הוא לליבו, משתתף בצרתו, לאחר רגע שאל הרבי שמא תדע מה אני עושה כאן באמריקה?! איני מבין למה מתכוון הרבי? שאל האיש. והרבי הסביר: הגעתי לכאן זמן רב לפני מלחמת העולם. הגעתי מפולניה, שתססה בה יהדות במלוא עוזו, הגעתי לאמריקה שהיהדות היתה בה בשפל המדרגה, לא היו בה כמעט ישיבות, לא מוסדות חינוך תורניים לבנות, לא חצרות חסידיות, מדוע היגיתי לכאן? איני יודע רבי השיב האיש במבוכה. אכן כמעט אין איש יודע, אך כך אספר... סבי היה הרבי השלישי ביושבת אוז'ורוב, אבי היה רב העיירה. סבי נפטר, ואבי התמנה לאדמו"ר לרבם של החסידים, ואותי מינו לרב. פתחתי ישיבה, אירגנתי שיעורי תורה. היתה זו תקופת זוהר. התקופה שלפני מלחמת העולם הראשונה. הציעו לי את רבנות ראדום בהיותי בן עשרים וארבע. הוצע לי להיות רבה של פינטשוב, אב בית דין בלודז', רבה של אפטא עיר המחוז, לכולם סירבתי, יקרה היתה בעיני רבנותה של עיר אבותי, ולא הסכמתי להמירה בכל עיר אחרת. מלחמת העולם הראשונה פרצה, היתה זו ממש שואה, אוז'ורוב עברה מיד ליד ככדור משחק, בסופו של דבר היגלו הרוסים את כל יושבי העיירה אנשים נשים וטף, בדרכנו ראינו את האזכרים נוהרים מן הכפרים ממהרים לרוקן את בתי היהודים, עודנו הולכים בוכים, ומן העיירה התאבדו תאבדות מרורות עשן. לא אדע כיצד, אבל פשטה בה שריפה וכליתה לא בתיה. הרוסים נסוגו מן העיירה החרבה, ואני חזרתי אליה כראש התושבים, לעיירה בלי בית כנסת, בלי מקווה טהרה, התושבים ביכו את החורבן, ואני התחלתי בשיקום. אירגנתי מגביות בערים, דחקתי באנשים לבנות את ביתם. החלטנו מן המסד, אך מכת דבר פשטה בנינו, איבדתי בה את אישתי ושלושה מילדי. באותה שנה נפטרו גם הורי, לא אדע מהיכן נטלתי את הכוחות, אבל אוז'ורוב שבה ונבנתה, בית המדרש הוקם, המקווה נבנתה, הישיבה שבה ונוסדה, ובנוסף לרבנות הוטלה עלי האדמורות הנהגת עדת החסידים. המלחמה הסתיימה, הפצעים הלילו, בניתי את ביתי מחדש, הדרך לאוז'ורוב המתה חסידים כימים ימימה. ואתה בודאי שואל את עצמך מדוע היגיתי לאמריקה? ובכן באוז'ורוב התגורר איזה דוד קשיש קרוב משפחה, וקצבו סביבו כמה נרגנים שטענו שהרבנות ראויה לו, ואף האדמורות. הם היו מיעוט מבוסס, אני הוכתרתי לרב בידי אבי ובימיו, והוכרתי רשמית על ידי השלטונות. כל החסידים הכתירוני כאדמו"ר, ואני אהבתים כבני, אהבתי את העיירה ששיקמתי בעמל בל יתואר, אבל רק רחתי ריחה של מחלוקת, שמעתי הד של נרגנות, ועזבתי הכל, ברחתי על נפשי רחוק ככל האפשר, שהמשלחות לא ישיגוני, שהתחננויים לא יפתוני, עד לאמריקה ברחתי. דמעות רותחות התגלגלו במורד לחייו של הרבי, והיום הוסיף בקול חנוק, היום אוז'ורוב שוב חרבה. הנאצים פלשו לעיירה לפני שהתנכלו ליהודיה, העמידום בצופים משני עברי הרחוב, הם הוציאו את הרב הישיש מביתו. אותו קרוב שנפתחה בעצת הנרגנים והסכים למלוך. הם עקרו את ארון הקודש על ספרי התורה שבו, מכותל בית המדרש, והעמיסוהו על שכמו של הרב הישיש. הריצוהו בלעג ובשחוק, עד

שכרע, כשל ונפל, ונקבר. תחת ארון הקודש ה' ינקום דמו. שמע לקולי, שוב לביתך וחשוב על הסיפור. אם תרצה, שוב מחר ונדון במצוקתך. למחרת הגיש אותו גבאי את התפטרותו.

סיפר רבי צוקרמן מתלמידי החפץ חיים. כשנה וחצי לפני פטירת החפץ חיים. החפץ חיים הרגיש אז שיש איזה ענין של מחלוקת בענייני הנהלת הישיבה. יום אחד שלח החפץ חיים יהודיע שבני הישיבה יכנסו אליו לביתו בבוקר באופן דחוף כי יש לו משוה לומר. לאחר שנכנסו ובאנו לביתו ראינו מחזה כזה שעד היום לא מש ממני. החפץ חיים החלש והישיש כל כך, עמד נתמך בשולחנו, והיה משולחב כאש, זקוף מלא קומתו, וכל גופו רעד, ופניו כשלהבת. והרים די ימינו ואמר ברינתא: הישיבה של החפץ חיים נוסדה על שלום, [[מחלוקת החוצה]]! ושוב חזר על הדברים על דבריו 'מחלוקת החוצה'!! ושוב חזר על הדברים 'מחלוקת ארויס' כך חזר שלוש פעמים, וראינו איך שהוא בוער בדברו. **סיפר** רבי שלמה זלמן אויערבאך יום אחד התבשרו תושבי שכונת שערי חסד שבירושלים בבשורה משמחת, רבי אהרן כהן חתנו של מרן החפץ חיים שהגיע לארץ ישראל, החליט לקבוע משכנו בשכונה. הדבר עורר התרגשות גדולה, והכל קיבלו פניו בכבוד גדול והעמידו לרשותו דירה נוחה עם כל הדרוש. והנה לאחר פרק זמן קצר של מספר חודשים, נדהמו תושבי השכונה לגלות כי רבי אהרן נעלם מהשכונה בנסיבות מסתוריות, לאחר שבעו על העיירות מבית הכנסת, דפקו בלדת ביתו, משלח נעו פתחו את הדלת, והנה הבית ריק לחלוטין מכל דבר, ניסו לברר אצל השכנים שמא אי מי מהם יודע היכן רבי אהרן, אך נענו בשלילה. הכריזו בבית הכנסת האם יש מישהו מהציבור שיודע מה התרחש אצל רבי אהרן? ואז לפתע ניגש אחד מהמתפללים יהודי זקן, וסיפר כמסים לפי תומו, כי ראה את רבי אהרן יוצא מן השכונה לפני כשבוע עם כל מטלטליו בעגלה לעבר העיר יפו, הדבר הכה בתדהמה את ראשי הציבור מה אירע לרבי אהרן שהביא אותו לעזוב את השכונה ובצורה מסתורית כל כך, העניין עורר פליאה עצומה להבין את פשר התעלומה. הם החליטו לשגר משלחת ליפא אל רבי אהרן לברר מה אירע, ולנסות לשכנעו לחזור לשכונה. כאשר הגיעה המשלחת אל רבי אהרן, קיבלם בחביבות ובסבר פנים יפות, לאחר מכן המשיך ואמר להם: כנראה אתם מתפללים בנוגע לעזיבתי הפתאומית, הנני ואסביר לכם. כאשר באתי להיפרד מחותני החפץ חיים קודם נסיעתי לארץ ישראל, שאלתי בעצתי היכן הוא ממליץ לי להתגורר בארץ הקודש בירושלים, או בצפת, או שמא בחברון, או ביפו, השיב לי חותני: לא כל כך חשוב היכן תתגורר, אך דבר אחד הבטח לי בתקיעת כף, ממקום של מחלוקת ברח מחשבות, ואכן הבטחתי זאת לחותני בתקיעת כף, והנה לאחרונה התעורר דין ודברים בבית הכנסת שבשכונתם בנוגע למשרת הגבאות, ואז נתקפתי לפתע בחרדה עצומה, הרי איני יכול להמשיך לגור כאן, על כן נאלצתי לעזוב את המקום באופן מהיר ומייד.

סיפר זגא אחד שגר בשכונת עם כ"ק האדמו"ר מבאבוב הרבי ר' שלמה הלברשטאם לפני שנים רבות (בערך בשנת תשי"ם), באמצע הלילה צלצל הטלפון בביתי, ומאן דהוא ביקש ממני שאבוא עכשיו אצלו לתקן את חלון ביתו שהתנפץ, אמרתי לו שאיני יכול לבוא עכשיו באמצע הלילה, שעות העבודה שלי מתחילות רק בבוקר, המצלצל התחנן שלא אדחה הדבר עד הבוקר, והוסיף שישלם לי כמה שאבש, הבנתי מספר הזגג, שאצל המצלצל נושב רוח קור חזק דרך חלוננו המנופץ, והרגשתי גם את צערו מזה, ואמרתי לו שאראה לבוא מיד, ביקשתי את שמו ואת הכתובת שלו, כששמעתי תשובתו "הלברשטם" -- 48-1501 סטריט. אמרתי לעצמי - הרי זה הרבי מבאבוב בכבודו ובעצמו! בוריוות הגעתי לבית האדמו"ר וכאשר ראיתי את מיקום החלון השבור תמהתי בלבי מה הדחיפות הגדולה, כיון שהחלק היה בכניסת הבית, ולא סמך לחדרי המגורים. כשסיימתי שאל אותי הרבי, כמה הוא חייב לי, עניתי שאיני רוצה לקחת כסף, אז הרי זכות בשבילי שיכולתי לעשות טובה לרבי. הרבי אמר לי שאעפ"כ הוא רוצה להנות אותי, שהרי הטריח אותי באמצע הלילה, עד שאמרתי, הרי יש לי ילדים בבית, וכשאזכר לחתן אותם מבקש אני שהרבי יבוא לכבד את השמחה, ורבינו הסכים לדבר. שנים לאחר אותו מעשה, הגיע הזגג להזמין את רבנו לסעודת שבע ברכות לבנו.

כשהגיע רבנו לסעודה נטל את ידיו ושוחח שיחת קודש כדרכו. במהלך דבריו הביע את הכרת הטוב לבעל השמחה, וסיפר גופא דעובדא, מדוע הזמינו דווקא באמצע הלילה. באותה תקופה היתה מחלוקת רוב, ואחד מן הצדדים ניסה לגרור אותי למחלוקת, ואיים, שאם לא אענה לו יעשה נזק בביתי. אותו האיש עמד בדיבורו ובאמצע הלילה שמעתי את חלון הבית מתנפץ, חשבתי בלבי אם אמתין לתיקון החלון עד למחרת בבוקר, עלול אחד מהבחורים מהאברכים לשים לב שחלון ביתי נופץ, ושמא היו נוקמים ונוטרים בו, והדבר היה גורם לשנאה ומחלוקת, זה היה בנשמתי שיתקנו את החלון באמצע הלילה, כשאף אחד לא יודע מזה, כדי למנוע מחלוקת. עוד מסופר על האדמו"ר. עורך עיתון מסויים בארה"ב, היה מחחרר רבי ושנאה בין שתי חסידויות. וכל שבוע היה מלבה ומבעיר את הבעירה, שלח רבנו לאותו עורך עיתון לשאלו מה הביאו לכתוב באותו ענין, אף אם הדברים נכונים! והעורך השיב, שע"י סיפורים אלו הוא מגדיל את תפוצת העיתון. רבנו הוציא מכיסו סך של 10.000 דולר [המדובר לפני שנים רבות – מה ששווה כיום למאות אלפי דולר] תוך

ידיעות חשובות וכן דברים מגדולי ישראל ערך בדרך של שו"ת

שאלה: בני קרח לא מתו כי הם חזרו בתשובה, אך הועילה תשובתם הרי הם היו על סף התהום ומה החידוש שחזרו בתשובה, ולמה כל עדת קרח לא שבו בתשובה? **תשובה:** בתהילים פרק מ"ה למנצח לבני קרח משכיל שיר ידידות רחש לבי דבר טוב. בילקוט שמעוני שם רחש לבי להודיעך שלא יכלו להודות פניהם אלא כיון שרחש לבם בתשובה קבלה הקב"ה, ולמה לא יכלו לומר בפניהם שירה. שאול פתוחה והאש מתלהטת סביבותיהם וכו'. לכאורה קשה שבני קרח עשו תשובה כשכבר האש מלהטת סביבם ושאול פתוחה בלבו ונאמר "הואיל להם וא"כ למה שאר עדת קרח לא עשו תשובה כשכבר ראו את האש ואת השאול פתוחה. וי"ל שאכן במצב הזה תשובה מיראה כבר לא מועילה כי במצב הזה כבר אין בחירה שכבר מוכח בבירור והאש כבר מסביב אבל תשובה מאהבה כן מועילה כי האש והשאול לא מביאים בהכרח לעשות תשובה מאהבה ושאר עדת קרח ודאי חזרו בהם אבל מיראה ולא הועיל, אבל בני קרח עשו תשובה מאהבה וזה הועיל. והנה יש כמה מוזמרים של בני קרח, אבל רק בזה כתוב שיר ידידות והיינו מאהבה, כי בזה רק מאהבה מועיל. מהגאון הגדול רבי מאיר ב"ר יוסף שליט"א.

שאלה: איך קרח הצליח לפתות הרבה מעם ישראל תוך יום אחד נגד משה רבינו. **תשובה:** ברש"י פסוק י"ט מבואר שקרח הצליח בכך ע"י דברי ליצנות. ומכאן נראה מה גדול כוחה של ליצנות! מהרגע שבו היא מושמעת היא מתיישבת על ליבם של אנשים בכל מקום ובכל מצב. **בגמ' בע"ז יח** א"ר אלעזר כל המתלוצץ יסורין באין עליו. אמר רב קטינא כל המתלוצץ מזונותיו מתמעטין. אמר רבי שמעון בן לקיש כל המתלוצץ נופל בגיהנם. אמר רבי חנינאי כל המתלוצץ גורם כליה לעולם. רבינו יונה בשערי תשובה שער ג' מונה כמה מיני ליצנות, והעיקרים שבהם הוא מי שלועג תמיד על בני אדם ומדבר בגנותם, וכן מי שלועג תמיד לפעולות או לדברי בני האדם ואף שאין ידעתו להזנות בעליהם אך על ידי הלעג הוא גורם הזיק רב כי על ידו הם נמנעים מכאן ולהבא לעשותם עי"ש. ובמסילת ישרים פרק ה כתב: כי בליצנות אחד ובשחוק קטן יפיל האדם מעליו ריבוי גדול מן ההתעוררות וההתפעלות מה שהלב מתעורר ומתפעל בעצמו מדי ראותו או שומעו עניינים שיעוררו אל החשבון והפשפש במעשים, ובכן הליצנות יפיל הכל לארץ ולא יעשה בו רושם כלל. ולא מפני חולשת העניינים ולא מפני חסרון הבנת הלב, אלא מפני כח הלצון ההורס כל עניני המוסר והיראה. **והובנה להוסיף דמצינו** רבות בחז"ל ששכחו את האנשים המשמחים ואמרו עליהם שהם בני עולם הבא, וביארו רז"ל שיש הבדל בין אמירת ליצנות בלא שום מטרה, שע"ז אמרו חז"ל שהעושה כן אינו מקבל פני שיכנה. לבין מה שעושה למטרה מסויימת, כגון לשחרור המתח שאדם נמצא בו לפעמים, או להרחיב ליבם של המשמחים בדרשה כדי ששאר דברי המוסר יכנסו לליבם, וכן לעשות אוירה טובה. ודבר זה הוא מעלה גדולה, ומצווה רבה לעשות כן, וברור שגם במקום שהתירו אסור שיהיה בגדר ליצנות מדברים קדושים או דברים ערכיים, ופשוט שלא לעשות צחוק מאנשים. ויזהר לא להגיע לידי הוללות וקלות ראש.

שאלה: מה צריך להרבות בשבת זו? **תשובה:** בשבת זו שחל ראש חודש בתוכה יש להוסיף מאכל לכבוד

קבלת הבטחה של העורך שלא יכתוב שוב בנושא זה, אף שהדבר לא נגע אליו באופן אישי.

ומי שבורח ממחלוקת זוכה שע"י ניצול מכל פגע. רבי אליעזר רוט חתנו של הרב זילברשטין סיפר: מעשה שהיה באחת הקהילות החרדיות במרכז הארץ: מתחת לאחד הבניינים נפתחה חנות גדולה למוצרי תינוקות, שכללה גם מיטות-תינוק, לולים, וצרכי ריהוט נוספים. בעלי החנות ברצותם לפרסם ככל האפשר את דבר פתיחת החנות וסוג המוצרים הנמכרים בה, הוציאו חלק מהמוצרים החוצה אל המדרכה, הדבר פגע על אבדך תלמיד חכם המתגורר בבנין, והוא ביקש מבעלי החנות שלא לעשות זאת, מאחר שהם סירבו לבקשתו, תבעם התלמיד חכם לאחד מבתי הדין המפורסמים בבני ברק. בית הדין שמע את טענות הצדדים ואף שיגר שליח מטעמו שיבדוק את המצב בשטח. המסקנה הייתה שהתלמיד חכם אינו צודק, כיון שהחלק ההוא במדרכה אינו מיועד ממילא להולכי רגל. והיו אף סיבות נוספות להיתר. התובע שמע את הפסק וקיבל. הוא כתלמיד חכם בוודאי לא ההין לערער על מה שיצא מפי הדיינים. הגאב"ד שהבחין בהתנהגותו האצילית של

ראש חודש. או להרבות בסודות מלווה מלכה. ויש להוסיף שמוציא"ש זה הוא זמן נדיר במהלך השנה ויש לו חשיבות והשפעה רבה על כל החודש, יש הכל הולך לפי ההתחלה, אם מתחיל את השבוע והחודש כראוי בקיום המצוות התגברות על הייצר הרע, והעברה על המידות ובנוסף בלימוד התורה בעיון זוכה להארה גדולה משמים כל החודש. חזו"א דינים והנהגות.

שאלה: חודשים תמוז אב (עד י אב) הם חודשים שעליהם פסק השו"ע שצריך להיזהר בהם ממוזיקים והם זמנים מסוכנים יותר משאר השנה. ממתי מתחיל הזמן שצריך לנהוג במשנה זהירות? **תשובה:** השו"ע תקנא יח מביא שהזמן שצריך להיזהר הוא מ"ז תמוז, אבל הביאור הלכה במקום כותב שמראש חודש תמוז צריך כבר להיזהר ממוזיקים.

שאלה: בתפילין מצינו מחלוקת רש"י ורבינו תם בעניין התפילין. איזה תפילין לבשו עד זמן רש"י ורבינו תם ומה היתה מסורת אבותם? **תשובה:** בראשונים מופיע שמשך למעלה מאلف שנים בכלל ישראל לא הניחו תפילין כלל אם זה בזמן התנאים שהרומאים גזרו לא להניח תפילין והיה אז אונס וכסיפור של אלישע בעל הכנפים. ואם זה תקפות ארוכות בזמן הראשונים שלא הניחו בגלל שסברו שצריך גוף נקי מטומאה או מעבירות ויש אנשים טמאים ובגללם ביטלו לכלל הציבור מצווה וחיוב זה וכן משום שפחדו מהעדה הדתית או שסברו שצריך שהיו נקיים מעבירות, עד שלפני 600 שנים קמו כמה ראשונים וקבעו שחייבים להניח תפילין וכמו שכותב הסמ"ג שבזמנו לאחר גילוי שמיימי הוא התחיל לתקן שיניחו תפילין ולאט לאט שבו העם להניח תפילין ולכן רש"י ור"ת נחלקו בדבר שלא ידעו כיצד נהגו כי במשך מאות רבות בשנים לא הניחו כלל תפילין בישראל ועיין ע"ז בהרחבה בחומש תורה שלימה במילואים לפרשת בא.

שאלה: ישנם בחורים או נערות שלא התקבלו לשיבה או לסמינר שהם מאוד רצו והם נאלצים לבחור באופציות פחות טובות ממה שהם תכננו כל החיים, האם צריך לכאוב את הדבר הזה? **תשובה:** לא רק שלא צריך אלא אסור. ועל כל אדם מוטל להשתדל ולהתפלל להכי טוב ואם חלילה הוא לא התקבל למקום שרצה סימן ובטוח שהמקום שרצה הוא לא טוב לו והוא לא היה מצליח שם לא ברוחניות ולא בגשמיות והוא היה נשבר או נכשל שם. והקב"ה מביא אותו למקום אחר כי יש לו חשבונו והוא יודע ששם זה הכי טוב לו. ובודאי אם יקבל באמונה את מה שהקב"ה סידר לו יהיה לו כיף וטוב. כל הבעיות מתחילות בזה שמרגישים כאילו שהקב"ה כביכול לא מטיב איתנו ושולח אותנו למקום שלא טוב לנו וחיים כל הזמן במרמור. וכשאדם מחזיר לעצמו שאין מישור בעולם שאהוב אותו כמו הקב"ה או האו יירגע. כי הוא יבין שהאהוב הוא גם יודע וגם נותן את ההכי הכי הכי טוב. השתדלותו היא בתפילה שבאמת נרגיש ונראה את הטוב במהרה. ונביא כאן מדברי רבי גרשון אדלשטיין: כידוע רבי גרשון היה ראש ישיבה הכי ותיק במאות שנים האחרונות (כידוע רבי גרשון שימש כראש ישיבה הגדולה בעולם כשמונים שנה) רבי גרשון היה רגיל על לשונו שאין ללכת לישיבה טובה אלא לישיבה שמתאימה וזה הכי טוב, והוסיף ואמר שיש שלוחצים להתקבל למקומות שלא כ"כ רוצים אותם בסוף הם מתקבלים ואז יש אכזבות

התובע, ניגש אליו לפני שיצא מבית הדין ולחש באוזנו: ומה אתה יודע אולי יום אחד תצטרך להם לבעלי החנות הללו או למוצריהם. התלמיד חכם מתגורר בקומה הרביעית שבאותו בנין, עקבו שבו ומחצה מאז הדין בבית הדין, יצא בנו הקטן לא המרפסת, ההורים היו אותה שעה במטבח, ולא הבחינו במעשיו, הוא מטפס על המעקה מתכופף כלפי מטה, וכעבור חלקיק שניה אירע הגרוע מכל, הילד נופל למטה, ההורים שעוד הספיקו לשמוע את צעקתו, מיהרו למרפסת והבינו מיד מה קרה, בחרדת מוות וכשליבם בל עינם, הם ממהרים לרדת למטה, והנה בעל החנות למוצרי תינוקות מקבל את פניהם בהתרגשות עזה ומוסר לידיהם את התינוק בן השנתיים בריא ושלם...! מה התברר! התינוק צנח היישר מהקומה הרביעית אל תוך מיטת תינוק שעמדה מחוץ לחנות, המזורן העמוק שהיה בה, ספג את התינוק הנופל אל קרבו והקהה את עוצמת המכה עד כדי כך שהתינוק לא נפגע כלל. חלק נכבד מתוך דברי חיים לרבי יוסף חיים אליהו שליט"א מגדולי מזכיי הרבים.

אמנם צריך לעשות משהו השתדלות אבל אם לא מצליח יש ללכת רק למקום שרוצים אותו ובדוק ומנוסה אלו שהתקבלו עם לחצים לא הצליחו. ואם יש עיכוב בישיבה ולא רוצים אותו זה גם סימן שמשמים זה לא טוב לבחור.

שאלה: מה הכיבוד הכי חשוב בספר התורה? **תשובה:** מקובל לחשוב ששלישי ושישי הם העליות החשובות, אבל בגמ' במגילה לב. מבואר עשרה שקראו בתורה הגדול שבהם גולל וכתב המשגיב דהיינו המגביה. ובחזו"א כתב שגם המגביה וגם הגולל. וכדאמר רבי יוחנן הגולל ספר תורה קיבל שכר כנגד כולם. וה"ה עינין פתיחת הארון הוא עניין גדול ע"פ קבלה ומעלות גדולה ביותר.

שאלה: אדם מתפלל ומתפלל ולא נענה, מה עם התפילות שלו? **תשובה:** כל תפילה שאדם מתפלל היא מתקבלת, אין תפילה ששבה ריקם ויש תפילות שמועילות לדברים אחרים ויש לאחר זמן אבל צריך לדעת שכל מה שהתפללת נשאר. בדרך כלל זה מתקבל על מה שהתפללת אך לפעמים בחשבונות שונים שיש להקב"ה הוא לא רוצה לתת למה שהתפללת אז הוא מעביר את התפילה לעניין אחר.

שאלה: מה הערך של עמידה בנסיונות הקטנים של דורינו? **תשובה:** הסטיפלער היה אומר שבדורינו הערך על התגברות הכי קטנה שווה כמו עמידה אדירה בנסיונות בדור הקודם כיוון שאנחנו כ"כ חלשים כל ניסיון שאנו עומדים בו שווה לניסיון הכי גדול שיש.

שאלה: הלומד ולא מסכם למה דומה? **תשובה:** לאיש שעבד בשדה בכל כוחו וכשמגיע זמן הקציר הולך לנוח בביתו ואומר אין לי כח, ואז כל הזריעה נרקבת ונהרסת. בא תעבוד עוד טיפה ותקצור את כל עמלך אך האיש נח, כך הלומד ואינו מסכם הוא זרע כ"כ המון בלי סיכום הוא עלול לאבד הכל, לכן כל הלומד שיסכם קודם שמתחיל את הסוגיה הבאה ועדיף בכתב וכך יקצור פרי עמלו. הרב שטינמן.

שאלה: האם מוטל על האדם לדאוג את דאגת העתיד ולחפש תחבולות כיצד לפתור את הבעיות שעוללות לצוץ? **תשובה:** יש דאגה שמלמדת כי האדם הדואג משלה את עצמו שהוא המנהיג שקובע את עתידו. דאגה זו היא דאגה אסורה המלמדת על חסרון באמונה. ולא רק שהאדם לא קובע את עתידו, אלא גם אין מוטל עליו "לעזור" לקב"ה לנהל את העולם. ועל האדם לתת לקב"ה להנהיג אותו וכשיגיע הזמן הקב"ה כבר יכוון את האדם לדעת מה צריך לעשות ומה הדרך הראויה לו. אבל כשדואג ומרגיש שבידו לקבוע את עתידו הקב"ה פחות מסייע. ועליו להתפלל שיהיה את ההכי טוב ועי"ז נקבל את ההכי טוב לנו.

שאלה: בקרוב יבוא המשיח, מה תעשה אשה שהתאלמנה, האם תינשא פעם שנייה משום טב למיתב טן דו. או שלא, כי המשיח יגיע ואז בעלה הראשון יחזור?... **תשובה:** הרב שטינמן נשאל כשאלה הזאת וענה: משיח בא לתקן ולא לקלקל. איך יתקן זאת אנו לא יודעים בדיוק, אבל צריך לדעת שיהיה הכי טוב בעולם כשמגיע. ולכן אם צריכה וודאי שתתחתן ואין לה לחשוש מהמשיח שכשיגיע יהיה לה נזק מזה.

שאלה: מהו עודף משקל הטעון תיקון? **תשובה:** אדם נורמלי בגובה מטר שבעים לערך אמור לשקול 70. מעבר לכך זה כבר משקל עודף וכל ס"מ גובה שפחות מכך הוא פחות קילו. למשל לאדם בגובה מטר ששים המשקל הרצוי הוא 60 קילו, מעבר לכך זה כבר עודף. ואם זה עד 15 קילו מעבר למשקל זה עדיין רק מוגדר כמשקל עודף. יותר מ-15 קילו זה כבר השמנת יתר, וברור שמשקל עודף זה מתכון להגיע תוך מספר שנים להשמנת יתר, שזה מסוכן לבריאות משום שעלול ליצור מחלות לב וכלי דם וכדו'. ולכן כשיש משקל עודף על האדם לעשות הכל בשביל להוריד מהמשקל שלא יטפס ויעלה, והורדת המשקל נעשית בדרך הטובה ביותר ע"י פעילות גופנית ואכילת פחות קלוריות. וכבר הבאנו בעבר בהרחבה מה הדרך לאכול כראוי.

שאלה: איזה ארוחה צריכה להיות קטנה במיוחד? **תשובה:** ארוחת ערב וכמ"ש הרמב"ם שארוחת ערב צריכה להיות כמו של אביון ולמה כי מערכת העיכול בערב עובדת באיטיות וכל הכבדה עליה הי"ז נזק בלתי הפיך לגוף שלנו ועוד. שלא נוכל לישון טוב והשינה הלא היא חשובה לבריאות שלנו.

שאלה: איזה דבר יש הרבה באוכל והוא מאוד לא בריא? **תשובה:** מלח! והאוכלו הרבה מזיק מאוד לעצמות, ומעלה את הלחץ דם, והוא הגורם העיקרי לארוע מוחי. וגורם למחלות לב ומחלות כלי דם. לכן מי ששכל בקודקודו ימעט באכילת דגים מלוחים. וכלל הדברים המסומרים וגבינות מלוחות. ולשים לב בכל דבר את רמת ה'נתרן' שבו ויקנה מה שיש בו פחות נתרן.

שאלה: חז"ל בפרשתנו הביאו שגם און בן פלת היה בהתחלה מעדת קרח, ורק בזכות אשתו נמנע ממנו להצטרף למעמד של קרח מול משה רבנו, וכך הוא ניצל ממות. איזו מעלה יש לאשה שבגללה כדאי לשמוע בקולה? **תשובה:** לאישה יש חושים מסוימים שאין לגבר, יש לה חוש להכיר באנשים האם הם טובים או לא כנאמין בברכות י. בנוסף, המתכונת לחיים מאושרים היא שהבעל יתייעץ עם אשתו על כל צעד שעושה, כי היא רואה הרבה פעמים דברים שהוא לא רואה, מלבד מה שהדבר מקרב ומביא אחווה ביניהם שזו מטרת הנישואים. ובפרט שהאישה

נתקללה בב' קללות שאחד מהם זה והוא ימשול בד' שאי"א למנוע את זה, לכן לפעמים קשה לשאול אבל כדאי ומרוויחים מזה.

שאלה: מה יעשה אבא שרוצה להראות דוגמה חיה לילדיו שיגדלו יראי שמים וחובבי מצוות? **תשובה:** רבי מיכל יהודה ליפקוביץ אמר אבא שרוצה שילדיו יגדלו בדרך הנכונה ויהיו מחונכים למופת אז אחרי שגומרים את הסעודה הוא יברך עמם יחד בקול ברכת המזון מילה במילה וכך יזכה לרוות נחת מיוצ"ח.

שאלה: בחור ישיבה שיש מכירים שלו שלוחצים עליו שיבוא עמם למסעדה כשרה, האם ילך? **תשובה:** היות ובחור ישיבה ובן תורה הוא מלך ומעמדו נכבד מהעם, עליו לכבד את מעמדו ולהבדיל מסעדה עמק, ויצה"ר היום אומר לו לך למסעדה ומחר הוא אומר לך תתלבש כמו הרחוב. (יש לציין שבטיוול במקום רחוק ובקרב המשפחה העניין שונה).

שאלה: מה לעשות שהבן יהיה פתוח בפני ההורים בצורה מלאה? **תשובה:** אם הבן יידע בברור ובביטחון ויועבר לו מסר חד שכאשר הוא מספר סיפור על משהו מאוד מאוד לא טוב, או על נסיון מאוד קשה, אזי לא יענישו אותו ויקבלו את וידויו ויבינו אותו ויעניקו לו את כל התמיכה שבעולם ולא יהיו נגדו, אזי הוא יהיה פתוח לספר הכל הכל, אבל כשהוא חושש לעונש חמור אז אפי' במקרים מאוד קשים שאם ההורים לא ידעו זה הרס וחורבן הוא לא יספר. והיה מקרה על אחד שלקח מהוריו את רכבם ונסע עם חברו ונפלד לוואדי וחברו נפצע קשה והוא ברח, מפחד העונש ולאחר זמן רב שחברו דימם הוא נמצא ללא רוח חיים, ואילו היה מספר ד"ץ מראש יתכן והיה נשאר חי, רק בגלל שפחד מהעונש ולא סיפר גרם למוות חלילה.

שאלה בחושן משפט מתוך מנחת שלום: הפריש מעשרות בתוך מעטפה, והניחה במקום שמור, ונגנבה המעטפה, האם חייב ליתן מעשרות שוב? **תשובה:** יש מקום להקל בזה. מקורות: בעיקר הדבר יש לדון בזה, אם הכסף עדיין שלו, ונגנב לו, או שהכסף זוכה לצדקה ואז אינו אלא שומר על זה, ובוה יש לדון איזה שומר הוא, והאם נחשב לשומר ולא לחלק, דהוא ממון שאין לו תובעין (סי' ש"א). והדבר תלוי בדין אמירתו לגבוה כמסירתו להדיט, אם שייד זאת בצדקה שלנו. ומצינו בזה מחלוקת הפוסקים,

חידות

לברך בלי לאכול זה עבירה, ולאכול בלי לברך זה ג"כ עבירה אבל המברך ואוכל מקיים מצווה. ט. בשבת עז: הגמ' דנה איך כותבים גרעין ומביאים ראייה מ'ונוגרע' בערך' ומוציא הלא הביאו ראייה ממקום שכתוב מפורש בתורה סימן שאין בתורה המילה גרעין. י. משה היה נכד של לוי דרך דרך תחת המיטה בת לוי, ונין של לוי דרך אביו. יא. בית כור בית הפרס. ויש עוד. יב. זבחים קטו עד שלא הוקם המשכן הותרו בעלי מומין לקרבן. יג. הדקה התעשים. יד. מיש מיש. גו. טו. בברכת המזון. טז. בכניסה וביציאה ממעלות ומאוטובוס. יז. פופקורן. יח. הלבנה. יט. בית שמש. מרפסת שמש. כובע שמש. משקפי שמש. כ. מלבד נקבה גם שכה. כא. בצל של עצמו. כב. באופנים. כג. אוירון. מכונית. טקסי. תודה מאוד לבחור החשוב והמופלג בתורה ויר"ש רבי משה כהן שליט"א מאשדוד שהעשיר אותי בדיעות חשובות ונחוצות.

חידון משמעויות מילים לפרשת קרח: ה' משמעויות למילה אות.

אות - זיכרון. "והיו לאות לבני ישראל" רש"י: לזכרון (במדבר יז ג).

אות - מופת. "והיה הדם לכם לאות על הבתים" אבן עזרא: למופת (שמות יב ג).

אות - סימן. "והיו לאותות ולמועדים" רש"י: סימן. אבן עזרא: רגעים (בראשית א יד).

אות - נס. "בכל האותות אשר עשיתי בקירבו" רש"י: הניסים. (במדבר יד יא).

אות - אות מהאלף בית. אותיות מחכימות.

מדור זה יש להימנע מלקרוא בשבת:

הדף ולהעמיק בו בטוב טעם, ובשפה השווה לכל נפש. מאות אברכים מעידים על סיפוק נפלא. ניתן לקבל במייל: a8843414@gmail.com

התורה חסה: בקשות עזרה וסיוע שנשלחו ע"י הקוראים, למי שיש פתרונות או רעיונות לשלוח ע"מ לסייע לציבור מתבקש לשלוח למייל שבסוף העלון והקב"ה יחזיר לו בכפלים: א. אם יש לכם עצות לסיוע ולהקלה בעניין שפשוף שנוצר ברגליים כתוצאה מחוס. ב. האם יש פתרון לציפוי אנטי רפלקס על המשקפיים שהתחיל להתקף ומאוד מפריע.

בכל ענייני העלון, וכן להשיג את העלון 'המלא' במיל או בכתב יותר גדול

אפשר לפנות למיל: 456alon@gmail.com

יש לדייק במייל ולכתוב קודם 456 ואח"כ alon@gmail.com או לטל: 0527633431

הערות בספר הקדוש "נפש החיים" - שער ד

לרגל 200 שנה להופעת הספר - סיון תקפ"ד

שם. פי היא - וְנִמְלְתָהּ רַק טוֹב וְלֹא רָע כָּל יְמֵי חַיֶּיהָ, - הִינֵנּוּ
אֲפִילוּ בְּעֵדָנָא דְּלֹא עָסִיק בָּהּ, ע"ש.

משמע מלשונו שזה ממעלת התורה שמגינה מיסורים גם
בעידנא דלא עסיק בה, וצ"ב, דהא מבואר שם דבין לרב יוסף
בין לרבא, גם מצוה מגינה מן היסורים, וגם בעידנא דלא עסיק
בה, וא"כ אי"ז ממעלת התורה.

ה. רבינו בשער ד פרק יא כתב:

"וְלָכֵן, מִצֵּת הַבְּרִיָּאָה שֶׁהִיָּתָה הַתּוֹרָה גְּנוּזָה עֲדֵין בְּמִקּוֹר שְׁרָשָׁה
הַנֶּעֱלָם מִכָּל הָעוֹלָמוֹת עֲלִיוֹנִים, וּמִרְחוֹק לְבַד הָאִירָה לְכָל
הָעוֹלָמוֹת לְהַחֲיוֹתָם וּלְקַיָּמָם, וְלֹא נִשְׁתַּלְשְׁלָה עֲצֻמָּתָהּ מִפֶּשַׁע
לְמִטְוֶה לְזֶה הָעוֹלָם שֶׁיִּעֲסֻקוּ בָּהּ קְבוּצֵי מִטְוֶה, עֲדֵין הִי הָעוֹלָמוֹת
רוֹפְפִים וְרוֹתְתִים, וְלֹא הִי עַל מְכֻכָּם הָאֲמִתִּי, וְקִרְאוֹם רַצִּ"ל
(סנהדרין צז, א): 'שְׁנֵי אֲלָפִים תּוֹהוּ, וְהִיוּ מְלֻיָּם וְעוֹמְדִים עַד עַתָּה
מִתֵּן תּוֹרָה', ע"ש.

הנה בגמ' שם איתא דשני אלפים תוהו נשלמו בחיי אברהם,
ואז התחילו שני אלפים תורה, שעסק אברהם בתורה כדכתיב
'וְאַתָּה הִנָּפֵשׁ אֲשֶׁר עָשָׂה בְּתָרְן' ומתרגמין דשעבדו לאורייתא,
ע"ש וברש"י סנהדרין צז, א. ואילו בדברי הנפה"ח משמע
שעדיין היו נחשבים לשנות תוהו עד עת מתן תורה.

ו. בשער ד פרק ח כתב:

"אִיךָ יַעֲלֶה עַל לֵב אִישׁ לִוְרָה, שֶׁזֶה תְּכִלִּית הָאָדָם מִיִּשְׂרָאֵל,
שֶׁיֵּשִׁים כָּל קְבִיעַת לְמִדּוֹ בְּכַנְיָן הָאוֹצֵר שֶׁל יִרְאַת שָׁמַיִם לְבַד,
וְהוּא אוֹצֵר רִיק וְכו' וְגַם אֵין עֲלֵיהָ שֵׁם 'אוֹצֵר' כָּלֵל... וְזֶהוּ שֶׁאִמַּר
הַפְּתוּב (משלי טו, טז): 'טוֹב מְעַט בִּירְאָת ה' מֵאוֹצֵר רַב וְהִהוּמָהּ
בּו'.

מפרש הנפה"ח: 'טוב מעט ביראת ה' ויש בו הרבה תורה, שאז
תורתו משתמרת ומתקיימת, 'מאוצר רב' - אוצר גדול של יראת
שמים, אבל 'מהומה בו' - שאין בו תורה והאוצר ריק ולשווא
יראתו.

ויל"ע שבמסכת אצילות פירשו את הפסוק להיפך: 'טוב מעט'
תורה ויהיה בו יראת ה', כי מי שיש בו יראה הולך במישורים וכו'
ואז מגלין לו תעלומות חכמה וכו' והיינו דתנן 'אחד המרבה
ואחד הממעיע ובלבד שיכוין לבו לשמים', 'מאוצר רב' - מי
שהוא מלא מאוצר התורה, ו'מהומה בו' - שאין בו יראה, שאז
כל הימים הכל הומים בו: אוי לזה שקרא, ואוי לזה ששנה, אוי
לזה ששמש ת"ח.

א. כתב רבינו בשער ד פרק כח:

"עֲקָר הַטַּעֲמֵי תּוֹרָה, סוּד נִשְׁמַתָּא לְנִשְׁמַתָּא דְּלָה, סְתֵרִי סְתֵרִי,
הִמָּה דְּבָרִים שְׂפָסָה עֲתִיק יוֹמִין וְהַעֲתִיקוֹן מִבְּרִיּוֹתֵינוּ, וְאִישׁ לֹא
יִדְעָם עֲדֵין, רַק אֲבִינוּ הָרָאוּנוּ, הוּא אֲשֶׁר הִשְׁיֵן בְּחִינַת 'נִשְׁמַתָּא
לְנִשְׁמַתָּא דְּלָה... וְהוּא סוּד הָעֵדֶן כִּידוּעַ, ע"ש.

הנה בברכות לד, ב איתא: שמה תאמר, אדם הראשון היכן היה,
בגן. ושמה תאמר הוא 'גן' הוא 'עדן', ת"ל: 'וְנָחָר יֵצֵא מֵעֵדֶן
לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן, גֵּן לַחֹד וְעֵדֶן לַחֹד. וּמִבּוֹאֵר שֶׁאָדָם הָרָאוּנוּ
לֹא זָכָה לְעֵדֶן עֲצֻמוֹ, וְאִילוּ בִּנְפֵה"ח כֵּתֵב שֶׁאֲדָה"ר זָכָה
לְנִשְׁמַתָּא דְנִשְׁמַתָּא שֶׁהוּא סוּד הָעֵדֶן.

ב. בשער ד פרק כו כתב:

"מִה שֶׁאֵין כּוֹן בְּכָל הַמִּצְוֹת, וְאֲפִילוּ מִצְוֹת הַתְּפִלָּה, שֶׁגַּם אִם הִי
חֵס וְשָׁלוֹם כָּל יִשְׂרָאֵל מִיָּחִידִים וְעוֹזְבִים מִלְּהַתְּפִלָּל לוֹ יִתְבָּרַךְ,
לֹא הִי חוֹזְרִים הָעוֹלָמוֹת עֲבָר זֶה לְתוֹהוּ וְבָהוּ.

לכא' צ"ב ממה שכתב בשער ב פרק ו: 'כן חיבור עצמותו
יתברך אל העולמות וכו' גזרה רצונו יתברך, שיהא תלוי בעסק
התורה ומעשי המצוות ועבודת התפילה של עם סגולה, ובלתם
היה הוא יתברך מסלק עצמותו יתברך מהם, וכרגע היו חוזרים
כולם לאפס ואין', ע"ש.

ג. בשער ד פרק ו כתב:

"וְהוּא יִתְבָּרַךְ שֶׁמֹּד וְדַבְּרוֹ - חֵד, וְכִמְפָּרֵשׁ בְּתוֹרָה הַקְּדוּשָׁה
בְּמִשְׁנֵה תּוֹרָה: 'לֹאֲהַבָה אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם' כו', וּפְרָשׁוֹהוּ רַצִּ"ל
בְּנִדְרִים בְּבְרִיתָא (סב, א) דְּקָאֵי עַל עֵסֶק הַתּוֹרָה, עֵין שָׁם,
וְסִפִּיָּה דְקָרָא: 'וְלִדְבָקָה בּו'.

מפרש בנפה"ח שעיקר הקרא קאי על עסק התורה שילמד
תורת ה' מאהבה, ויל"ע שבספרי פר' עקב פייסקא מא מסיים
ברייטא זו: 'כל שאתם עושים לא תהיו עושים אלא מאהבה',
וכ"ה ברש"י בחומש, ומבואר שהקרא קאי על כל המצוות
שתעשו אותם מאהבה ולא "בשביל שאעשיר ושאקרא רבי
ובשביל שאקבל שכר לעולם הבא", ולא קאי הקרא על לימוד
התורה דווקא.

ד. בשער ד פרק טו כתב:

"וְכֵן אֲמַרְנוּ ז"ל בְּפֶרֶק ג' דְּסוֹטָה (כא, א), דְּהַתּוֹרָה אֲגוּנִי מִגְּנִי מִן
הַיְסוּדִין, בֵּין בְּעֵדָנָא דְּעָסִיק בָּהּ, בֵּין בְּעֵדָנָא דְּלֹא עָסִיק בָּהּ, עֵין

יצא לאור "נפש החיים - שער ד"

עם ביאורים והשלמות

במלאות 200 שנה להוצאת הספר הקדוש "נפש החיים"

תם ונשלם

כפי טוב ג' למדך והיה האל אשר יבחר ה' כ"ז סיון עיני בנאמני ארץ לפרט.

מדברי תלמידו בספר 'מנוחה וקדושה'
על ספר 'נפש החיים':

"בכן זכה שספרו 'נפש החיים' כוחו
להלהיב לבב אנוש, כאילו היה שומע
מפי המחבר בחיים חיותו, ובפרט **בשער
הרביעי הוא שער התורה**"
"כשמו כן הוא - 'חיים לנפש'"

"דע, שרוח הקודש מוטמן ושורה על
דברי ספרו, שיתקבל ויופלא בלב
הלומד בו, לקלוט יראת ה' טהורה"

"מי שרוצה לקבל על עצמו עול התורה,
תמיד **יטעם מצוף דבש המרקחת**
המחזק הלב ומשיב הנפש, שלוקט
וצורף מכמה מיני בשמים, שכל אחד
מהם יש בכוחו לחיות הנפש, והוא עשה
מכולם מרקחת אחת וקראה בשם **'נפש
החיים'**, וצירפם יחד וקבצם כעמיר
גורנה, הרופא המפורסם למומחה גדול
שמו **הגאון רבי חיים מוואלאזין, בפרק
רביעי מספרו**"

"תלמד במתון ובשימת לב היטב כל
שער הרביעי מספר 'נפש החיים', וגם
תדקדק היטב בדבריו, ושם תמצא
מרגוע לנפשך"

מעלות המהדורה:

ביאורים. ביאור ופירוש כל מאמרי חז"ל שהובאו, הערות והארות בדברי רבינו, וכן ליוון ודקדוק בכל תיבה ותיבה בדבריו.

נוסח הספר. הנוסח הוגה בדקדוק עפ"י דפוס ראשון, והושבו למקומם שינויים והשמטות שנקבעו בספרי הנפש החיים המצויים.

ציורים ומקורות. כל המקראות ומאמרי חז"ל - ציונים מקורותיהם, וכן ליסודותיו ומליצותיו של רבינו, ציונים מקורות והשוואות.

מובאות מספרי רבינו. דברי רבינו ב'רוח חיים', וכן בשערים הראשונים של נפה"ח או בשאר כתביו - השופכים אור ותוספת הבנה, הובאו בהערות באות מיוחדת.

השלמות מאמרי חז"ל. במקום שקיצר בהעתקת המאמרים, הושלמו במוסגר, וכן במקום שציין רבינו לדברי חז"ל ולא העתיקם, הועתקו דבריהם בלשונם.

תרגום וביאור הזוהר. דברי הזוהר תורגמו והוצגו בצד, ובהערות הובאו גם ביאוריהם בהרחבה של כל מפרשי הזוהר.

לראותם לראות את גדולי ישראל

עלון מס. 177 | פר' קרח תשפ"ד | יו"ל ע"י מערכת "קובץ גליונות" | k.gilyonot@gmail.com

מסעם של גדולי ישראל מדרג ורבנן שליט"א לארה"ב להקמת קרן עולם התורה

מסעם של גדולי ישראל מדרגן ורבנן של

י"ט"א לארה"ב להקמת קרן עולם התורה

דבינו מרן ראש הישיבה הגר"ד פוברסקי שליט"א

מברך את הגר"מ דדוק ראש
ישיבות תפארת ישראל ונתיבות
חיים לדגל הכנסת ספר תורה
להיכל הישיבה בגבעת שאול

הפוסק הגאון הגדול רבי יהודה אריה דינר
לקראת נישואי נכדתו

בברכה להגאון רבי אברהם זנגר לבסוף פאר
כרב שכונת דמת אברהם בבית שמש

מרן ראש הישיבה הגרמ"צ ברגמן שליט"א

עם הגר"מ דדוק ראש ישיבות
תפארת ישראל ונתיבות חיים

על קבר בנו הרח"ג ר' עזריאל זצ"ל
בכלות השנה

בניחום אבלים אצל הגאון הגדול רבי איתמר
גרבוז שליט"א ראש ישיבת אורחות תורה

ביום שני י"א סיוון נערך סיום השם שעי' שיעור א' בישיבת תורה בתפארתה לע"נ
הרבנית מרת לאה מרים אפשטיין ע"ה (נלב"ע י אייר תשפ"ד) אמו של הגאון הגדול
רבי אלעזר דוד אפשטיין שליט"א, מראשי הישיבה, והדג"ב מרן שר התורה וצוק"ל.
לאחר פטירתה בימי השבעה נאספו כל בחורי השיעור בהכרת הטוב לרבם הנערץ
והילקו את דפי הש"ס וזמאו החלו במעמד התמדה אדיר שנמשך על פני כל החודש
האחרון ובוים השלושים לפטירתה ערכו מעמד סיום הש"ס בשמחה של מצוה לעומדה
של תורה בהשתתפות רבני הישיבה הגר"ד אפשטיין שליט"א, הגר"ד גפן שליט"א,
הגר"ח" בן שליט"א הגר"ד ברוךמן שליט"א הרב גרבוז שליט"א הרב שולמן שליט"א
והרב לודנץ שליט"א שאף נשאו דברים לדגל המעמד ולאחר מכן פצחו הבחורים
המסיימים בשירה וזיקודים של שמחה לעומדה של תורה

יארציט הרבנית צילה גריינמן
אשת חבר למרן הגר"מ גריינמן
הגר"מ בשיעור שמסדר לע"נ

מרן הגאון רבי חיים פיינשטיין שליט"א בשיעור
בכולל המרכזי פרדס כץ ב"ב

מבחנים שע"י כולל ש"ס

הזדמנות אחרונה
להשתתף

**בהגרלה
היסטורית
וחד-פעמית**

על ש"ס מפואר

בכריכת עור
יוקרתית,

אשר גדולי

ומאורי ישראל

הגו בו וחתמו בו

את ברכת קדשם

הש"ס של גדולי ישראל

יכול להיות שכל

קחו שותפות קבועה עם ענקי התורה ב'כוללי הש"ס' שמוסרים נפשם לתורה

הבטחת שמירה וסגולה

ארנק מהודר
אשר בתוכו
תפור כרטיס
מיקרופילם
קטן המכיל את
כל מסכתות
הש"ס,
לשמירה מכל
דבר רע

90
ש
לחודש

6 כרטיסי הגרלה

עמוד התורה

60
ש
לחודש

3 כרטיסי הגרלה

שותף קודש הקודשים

36
ש
לחודש

כרטיס הגרלה

09-7782736
לגאל אורב 054-844-1601

**הגרלה
ענק!**

ההגרלה תתקיים בעז"ה בט' בתמוז תשפ"ד | שותפות קבועה: לכה"פ 12 תשלומים | בכפוף לתקנון | ט.ל.ח.

אני משמח את שלך

אתה משמח את שלי

לראות בדלת

זה קרן ההסעות
גדולי ישראל מברכים - אלפי תורמים מעידים
עוזרים לעוד ילד יהודי להגיע לחינוך תורני
ללמוד תורה ולקיים מצוות
ורואים נחת מכל יוצ"ח

הטלפון להצלת ילד יהודי ולנחת מהילדים שלכם:

1700-50-66-22

כמו"ב ניתן להעביר באמצעות: עמדות נדריים פלוס או קהילות בכל רחבי הארץ, או בתד. 257 בני ברק, או בהעברה לבנק הפועלים סניף 655, ח-ן 339991
ע"ש קרן הסעה וסיוע לתלמידי החינוך העצמאי ע"ר: 580-465-995 התרומות מוכרות לצרכי מס לפי סעיף 46 קוד מוסד להקמת הרשאה בבנק: 56585

